המדריך למדריך

#מהדורה ב'

מהדורה מוגבלת

#הדרכה 24/7

תנועת הנוער

ה"מכבי הצעיר"

תנועת הנוער
ה"מכבי הצעיר"

רכזי שכבה ומדריכים יקרים,

הגעתם לנקודה שבה הכל מתחיל.
בעוד שנייה תפתחו את הקלסר ותתחילו את דרככם
בעולם המדריך למדריך.
שנת הפעילות הינה מסע, אנו יודעים איך היא מתחילה,
איך אין לנו מושג כיצד היא תסתיים.
זכרו כי הדרך בה תבחרו ללכת,
היא הדרך שתעצב את הקבוצה או את הצוות שלכם.
אתם אלו שתהפכו את השנה הזו,
לכל מה שחלמתם שהיא תהיה.

מאחלים לכם שנה מוצלחת ופוריה!
מחלקת חינוך- מכבי צעיר

המדריך למדריך

#הדרכה 24/7

דבר יושב ראש הנהגה ארצית

מדריכים יקרים!
ההדרכה הינה ליבה של תנועת הנוער.
המחזה של קבוצת חניכים והמדריכים שלהם - עוברים ביחד פעולות, מתנסים, לומדים, משחקים וחווים חוויות - הוא מראה שאין שני לו.
זוהי המשמעות של עשייה חינוכית.
אתם, המדריכים, אחראים על משימה ייחודית וחשובה מאין כמוה.
כל אחד ואחת מכם אחראי על קבוצת חניכים בגילאים שונים, דור ההמשך של התנועה.
זוהי משימה לא פשוטה, יכולים להיות בה לא מעט אתגרים בדרך, אבל אני מבטיח לכם באחריות מלאה כי זהו תפקיד שימלא אתכם סיפוק, משמעות, חוויות ותורם רבות לעיצוב דמותכם ואישיותכם.

ה"מכבי הצעיר" אינה רק תנועת נוער, אלא דרך חיים.
תוכנית ההדרכה, **המדריך למדריך - הדרכה 24/7**, נבנתה מתוך מטרה לתת לכם המדריכים, כלי לפעילות השוטפת, אך כשמה כן היא.
המדריך הינו מודל לחיקוי של חניכיו בכל תחומי החיים ולא רק בשעות הפעילות.

בהתבסס על המפגשים עמכם במהלך השנים, אני סמוך ובטוח כי אתם, בוגרי התנועה, תדעו להצעיד את התנועה למחוזות נפלאים וטובים.
אך זכרו כי כדי לחנך את החניכים גם עליכם להתחנך ולעבור פעולות בוגרים באופן רציף.

כאדם שגדל והתחנך בתנועה לאורך השנים, אני מלא גאווה למלא היום את תפקידי כי אני יודע שאתם הנוער הטוב ביותר. חכמים, אכפתיים, יצירתיים ומלאי אהבה לחניכים.
אני גאה להיות חלק מהמשפחה הזו - **משפחת המכבי הצעיר**.

בברכת המכבי הצעיר
חזק ואמץ
אחיקם שושן
יו"ר הנהגה ארצית

דבר המזכ"ל

מדריך יקר!

בכתיבת תוכנית זו הושקעו מאמצים רבים והיא מסכמת תהליך ארוך של חשיבה ועשייה. השקעה זו בתוכן הפעילות מגיעה מתוך רצון אמיתי לשדרוג וצורך שעלה מהשטח במשך זמן רב.

אנו רואים בכם שליחים חינוכיים ואת המנהיגים של התנועה.

"הנוער הוא היסוד הדינמי של העם, על שכמו מוטלת החובה להתחדשות מתמדת ולהנעת המעש הלאומי - החינוך בתנועת הנוער ליצירת דור אחראי, יוזם ופועל" (מתוך עקרונות התנועה). ציטוט זה מתייחס למחויבות שלכם בתור חברים במכבי צעיר, להצעיד את הדור הבא לערכיות ולהגשמה בכל שטחי החיים. יצירת דור

אחראי, יוזם ופועל משקפת הלכה למעשה את דרככם ואת פועלכם, תפקידכם הוא להשתמש בכלים אותם קיבלתם ולהעביר אותם לחניכים שלכם בנתינה ואהבה וכעת גם בתכנית מסודרת ומקצועית.

כתיבת תכנית זו מביאה עמה בשורה גדולה לתנועה, זוהי בשורה על כך שהתנועה ניצבת בפני אתגרים שונים בחברה הישראלית ומסוגלת להתמודד איתם בדרכים של עשייה וחינוך למכביות. אתם כמחוללי השינוי והעשייה תוכלו להשתמש בה בחכמה כי בכם העוצמה כמדריכים בתנועה שרואים את התמונה הכוללת ומבינים כי לקיחת אחריות היא הדבר הנכון בעוד רבים אחרים עומדים מהצד, מתלוננים אך לא עושים דבר. אתם בחרתם לעשות! על כך אתם יכולים להיות גאים.

כאשר אנו ניצבים אל מול שאלת דמות המדריך בתנועה אנו רואים לנגד עינינו אתכם מלאי אנרגיות ותשוקה, מובילים אחריכם קבוצות של חניכים שעיניהם נשואות אליכם. זוהי מבחינתנו הדרכה 24/7 שמובילה אתכם בכל צעד, במשך כל ימות השבוע. אני סומך עליכם ובטוח כי עבודתכם המאומצת תישא פרי ומשוכנע כי אתם כמדריכים איכותיים תביאו את עצמכם לידי ביטוי בתוך מסגרת התכנית ותתאימו אותה לקבוצות שלכם.

יש לכם משימה גדולה,

אתם אלו הנושאים את הבשורה.

חזק ואמץ

אלעד כהן

מזכ"ל

דבר מנהלת מחלקת חינוך

מדריכים יקרים!

אני זוכרת בבירור את אותו יום שלישי בו העברתי פעולה לקבוצת חניכות בכיתה ד' בפעם הראשונה בחיי.
זה לא הלך טוב.
החניכות צעקו והפריעו, רצו ממקום למקום, העזרים שהכנתי יצאו מכוערים ואף מתודה לא עברה כפי שתכננתי.
חזרתי הבייתה עייפה ומתוסכלת והודעתי באופן רשמי לרכזת השכבה שלי שלא אגיע לפעולה ביום שישי הקרוב.
כשהגיע יום שישי, החלטתי לתת להדרכה צ'אנס נוסף.
בשעה שלוש וחצי, יצאתי החוצה מחדר הבוגרים ולעברי רצו פתאום עשרים וחמש חניכות צורוחות וקופצות, רבות ביניהן מי תחזיק לי את היד
במהלך הפעולה. כאשר שאלתי לשלומן הן ענו שהן מצפות לפעולה כבר מיום שלישי ושכבר נתחיל כי הן לא יכולות לחכות יותר.
באותו הרגע הבנתי מה זה להיות מדריך.

תוכנית ההדרכה החדשה נכתבה לאחר חשיבה מרובה על מה זה בעצם להיות מדריך, על מנת להזכיר לכל מדריך ומדריך עד כמה חשובה והכרחית היא עבודתו.
זה לא תמיד יהיה קל, לא תמיד תרגישו מסופקים, ולעתים אף תרצו להרים ידיים.
אך זכרו תמיד - אתם פה כדי לתת לחניכים שלכם מסגרת חינוכית אחרת ומעט שונה ממה שהם מכירים. מסגרת אשר מספקת אתגרים, פיתוח אישי, עצמאות ובעיקר ערכים.
ערכים אשר לא ניתן לרכוש באף מסגרת אחרת מחוץ לשעריה של תנועת הנוער.

אני מאמינה בכל אחת ואחת מכם שקיימת בו היכולת לקחת קבוצת ילדים ולהוביל אותה יד ביד בשבילי תנועת הנוער ה"מכבי הצעיר".
מחזקת אתכם על עשייתכם, ויודעת כי תצליחו.

שלכם,
ליאור ויטלין
מנהלת מחלקת חינוך

עקרונות התנועה

מהות תנועת ה"מכבי הצעיר":

תנועת נוער חינוכית, לאומית וספורטיבית המושתתת על ערכי היהדות והציונות.

דרך החינוך:

א. הנוער הוא היסוד הדינמי של העם, על שכמו מוטלת החובה להתחדשות מתמדת ולהנעת המעש הלאומי - החינוך בתנועת הנוער ליצירת דור אחראי, יוזם ופועל.

ב. מטרת החינוך במכבי הצעיר - עיצוב דמות אדם שלם בגופו וברוחו, איש מוסר, החבר הטוב, התרבותי בהליכותיו, המוכשר מתוך הכרה מלאה לקבוע את גורל העם ואת עתידו.

ג. מסורת עם ישראל ומגילת העצמאות הן הבסיס הרעיוני להגשמת משימות אלו, ותדגיש שמירה על עקרונות החירות וקיום שוויון זכויות חברתי ומדיני גמור לכל אזרחי המדינה ללא הבדלי דת, גזע ומין, תוך יחס של סובלנות הדדית.

ד. נתיב המכבי - "נפש בריאה בגוף בריא" יעבור כחוט השני במערכת החינוך בתנועה - החינוך הגופני והצופי.

ה. החינוך הגופני מהווה גורם המעצב את דמותו של החניך הן ברוחו והן בנפשו, החינוך הצופי מפתח את חושיו, את כושר הסתגלותו לסביבה ולחברה, ואת התאמתו לעבודת צוות.

ו . תנועת המכבי הצעיר רואה את עצמה כנושאת רעיון איחוד העם והאומה ללא הבדל, השקפה ורעיון למען ביצור, ביסוס וחיזוק המדינה.

ז. המשמעת בתנועה צריכה להיות בנויה על הכרת ערכו של הפרט בחברה ועל הכרת ערכי החברה בחיי הפרט. המכבי הצעיר רואה ייעודו בהגשמת החלוציות בכל שטחי החיים לפי צווי השעה.

הגשמה:

מנוף הביצוע הוא ההגשמה האישית של המכבי הצעיר.

א. התנועה תכוון ותחנך את חבריה לחלוציות ולשירות בכל שטחי החיים. בדרכי יוזמה אישית יוצרת, להבטיח את ביסוסה של המדינה ושל הפרט בתוכה.

ב. התנועה תשאף לצעוד לפני המחנה, כחיל חלוץ, כתנועה לאומית חלוצית אשר תלך לקראת מטרות ויעדים, שהלאום כלאום, ולא חלקים ממנו, שהמדינה כמדינה, ולא גופים שבה קובעים אותן כמטרות לאומיות והשגתן באה למלא צרכים לאומיים וממלכתיים.

תנועת ה"מכבי הצעיר" כתנועה חלוצית, תפעל להשגת היעדים הלאומיים בדרכים שתבחרנה, ההולמות את חוקי המדינה ואת עקרונות התנועה.

דברות התנועה

הדברות מבטאות את המשמעות היומיומית ודפוסי ההתנהגות שנגזרים מעקרונות וערכי התנועה. תכני הדברות הם מה שצריך לאפיין חבר בה"מכבי הצעיר" ולמימושם הוא צריך לשאוף.

1. ה"**מכבי הצעיר**" איש אמת ודברו אמונה.
2. ה"**מכבי הצעיר**" נאמן לעמו, לארצו ולשפתו.
3. ה"**מכבי הצעיר**" חבר מועיל ומעורב בחברה, עוזר לזולת ודוגל בחשיבה ביקורתית.
4. ה"**מכבי הצעיר**" אח לכל "מכבי" ורע לכל אדם.
5. ה"**מכבי הצעיר**" אדיב ומנומס.
6. ה"מכבי הצעיר" חובב את החי והצומח, מגן עליהם ושומר על איכות הסביבה.
7. ה"**מכבי הצעיר**" איש המס"ד (משמעת, סדר, דייקנות).
8. ה"**מכבי הצעיר**" עליז, אמיץ ואינו נופל ברוחו.
9. ה"**מכבי הצעיר**" חסכן ואינו קמצן.
10. ה"**מכבי הצעיר**" מוקיר פרי עמלו ועמל אחרים.

שיר המכבים

המכבים הן פה כולנו,
זה הגדוד שגיא מכבר.
פה נלחמנו, פה ניצחנו,
פה כוחנו עוד יגבר. } 2x

עמוד האש ילך לפנינו,
בדרך חושך יאיר, יזהיר,
עמוד ענן מאחורינו
פנו דרך - מכבים, המכבים

סיסמאות התנועה

משמעות הסיסמאות היא נקודות ציון משמעותיות שמבטאות את התחומים והמחויבות הבסיסית של חבר ה"מכבי הצעיר". כיום נעשה שימוש בעיקר בסיסמא "חזק ואמץ" (לאחר שיר המכבים) והסיסמאות האחרות משמשות כסמן בבניית תכניות הדרכה.

נפש בריאה בגוף בריא

ה"מכבי הצעיר" איש המס"ד (משמעת, סדר ודייקנות חשובים לביצוע כל פעילות והצלחתה)

ה"מכבי הצעיר" בלי הגשמה כגוף ללא נשמה (חבר ה"מכבי הצעיר" מחויב להגשמה אישית יומיומית בכל תחום)

מכבי לב הקהילה

חזק ואמץ

ההבטחה

ההבטחה מרכזת בתוכה במשפטים קצרים את מחויבותו של חבר ה"מכבי הצעיר" והדרישה ממנו. כיום השימוש בהבטחה נעשה בסיום כיתה ח' במסגרת קורס המדריכים וההצטרפות לשכבת הבוגרים.

נוסח ההבטחה: "על כבודי הנני מבטיח הבטחה שלמה לעשות כל שביכולתי ל"מכבי": למלא את חובתי לעמי, ארצי ושפתי, לעזור לזולתי בכל עת ולקיים את חוקת ה"מכבי הצעיר".

סמל התנועה

סמל התנועה מורכב מהאותיות:

מכבי ו-**צ**עיר כשהן שזורות בצורת מגן דוד שהוא סמל יהודי עתיק.

הסמל מהווה את הקשר של ה"מכבי הצעיר" ליהדות ולציונות.

תלבושת התנועה

חולצת חאקי, מכנס חאקי, עניבה, סמל כיס וסיכת עניבה.

התלבושת באה לבטא מספר ערכים שהינם מאפיינים חשובים בדרכו של חבר ה"מכבי הצעיר":

חלוציות - החאקי שסימל בעבר את החלוצים הראשונים במדינה מסמל היום חלוציות וראשוניות בתחומים שונים תוך נקיטת עמדה לגביהם מתוך אמונה כי תנועת הנוער לוקחת על אחריותה לשנות את המציאות הקיימת במסגרת עקרונותיה.

פשטות - בתלבושת זו אין זוהר או התרסה של יוקר וכו'. גם בתקופה זו ה "מכבי הצעיר" רוצה לממש את ערכיה תוך נתינת משמעות לעשייה ולא לגורמים המוחצנים שבה.

אותה פשטות באה לידי ביטוי בכך שחניכי התנועה ובוגריה לובשים את התלבושת, נראים ומתייחסים בצורה שווה האחד לשני ולא בא לידי ביטוי מעמדם או מצבם הכלכלי אלא הגורם המאחד ביניהם.

בכיס השמאלי של חולצת החאקי ייתפר סמל ה"מכבי הצעיר" עם שם הסניף.

סמלי הכיס יהיו בצבעים שונים על פי שכבת הגיל התנועתית:

שכבה ג' - כתום
המסמל את הליבה, ההתחלה בתהליך ארוך שנים.

שכבה ז' - חום
מייצג את הקשר השורשי למדינת ישראל.

מבוגרים - לבן
מייצג את המחויבות למדינת ישראל וערכיה ומחויבות להגשמת ערכי התנועה.

שכבה ד' - ירוק
שכבה צעירה ורעננה כצמח אשר רק גדל מעט.

שכבה ח' - תכלת
מייצג את הקרבה לשכבה הבוגרת העוסקת באחריות והתנסות במגוון נושאים.

הנהגה ארצית- סמל אותו יענדו מבוגרים בעלי תפקיד: הנהגה ארצית/ הנהלה/מטה/ רכזים/רכזי הדרכה/מדריכי בוגרים

שכבה ה' - אדום
השכבה מצטרפת לתנועה באופן ערכי וחיבור למורשת שיא המכבים.

בוגרים - כחול
מקביל לצבעי העניבה המייצגים את ערכי התנועה ומחויבותם.

הגשמה- סמל אותו יענדו מגשימי התנועה במהלך שנת השירות.

שכבה ו' - צהוב
עיסוק מרכזי בנושאים אקטואליים הנוגעים לחברה הישראלית

מבוגר פעיל- סמל אותו יענדו מבוגרים שאינם עונים להגדרות המוזכרות לעיל.

העניבה שצבעה כחול ולבן - כחול ולבן הינם צבעי הטלית ודגל הלאום.
העניבה מסמלת את אופייה ומחויבותה היהודית, הלאומית והציונית של תנועתנו.
קיפול העניבה - נעשה בצורה כזו שיהיו 3 פסים לבנים שמשמעותם כמשמעות ההצדעה:
1. נאמן לעמי, ארצי ושפתי .
2. מס"ד - משמעת סדר ודייקנות.
כל אחד מהפסים מייצג מחויבות אחת.
על העניבה ייתלו כל הסמלים מהפעילויות השונות של החניך שיסמלו את השתתפותו ומחויבותו למשמעויות והמסרים שהועברו בפעילות.
חניך עונב את העניבה מתחת לצווארון חולצת החאקי.
בוגר עונב את העניבה מעל צווארון חולצת החאקי.

מחנאות

"מקסימום נוחות במינימום אמצעים"
זוהי ההגדרה של המחנאות ותכליתה בתנועת הנוער.
המחנאות משמשת כלי בתנועת הנוער לפתח את אישיותו של החניך, את יכולתו לעבוד בצוות, להתמודד עם קשיים, להיות עצמאי יותר, יצירתי ובעל תושייה במתן פתרונות.
הכרות עם כללי המחנאות וכלי המחנאות יובילו ליכולת מימוש כל האמור בצורה הטובה ביותר ולצרכי המשתמש בה. בתנועה מתקיימות בחינות דרגה אשר בוחנות ידע ויכולת במחנאות ומהוות נקודות ציון עבור חניכי ובוגרי התנועה. זאת מאחר וכלי המחנאות הינו אחד הכלים המרכזיים באופייה של תנועת הנוער.

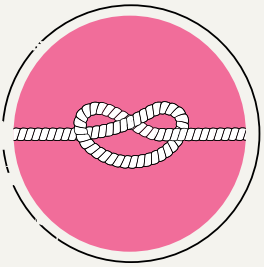

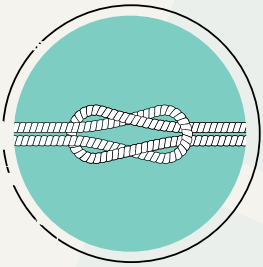

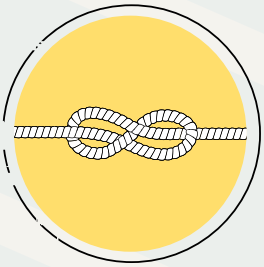

דרגה ג'

דרגה ב'

דרגה א'

מדריך יקר, היוש :)
אתה לא מבין איך אני מחכה להתחיל את השנה איתך! החלטתי לכתוב לך כמה מילים שיתארו מה אני מרגישה ולמה אני מצפה.

כשראיתי את צוות השכבה מגיע לבית הספר לגיוסים אמרתי לעצמי אומייגאד!!!
הולכת להיות לי שנה עם מדריך כזה שווה! אני ממש מקווה שכשאגיע לפעולה הראשונה אתרשם ממך מאוד וארגיש שאוכל להתחבר אליך למשך שנה שלמה.
אני זוכרת ששנה שעברה, הרגשתי שמתייחסים אליי כמו ילדה קטנה, אפילו שהייתי ב-ו' והייתי הכי גדולה בבית הספר. אני ממש מקווה שעכשיו כשאני בחטיבה, תבין שאני כבר בוגרת ואני רוצה לקבל יחס מתאים לכך.
נראה לי שאגיע השנה לפעולות רק אם כל החברים שלי ילכו ואם המדריכים יהיו מגניבים. אני ממש מצפה שעכשיו כשאני כבר גדולה הפעולות יהיו ממש מעניינות וחדשניות. בנוסף, אני מתרגשת לפגוש חברים חדשים מכל הארץ בטיולים ובמחנה.
#טיולים_זה_החיים!
אני מאוד אוהבת במכבי את הבוגרים המגניבים, אתה לא מבין איך בא לי כבר להכיר אותם ולדבר איתם! אני ממש לא אוהבת את זה שהפעולות לפעמים משעממות, שחייבים ללבוש חאקי, שהמדריכים לפעמים כועסים עלינו שאנחנו רוצים בסך הכל לעשות צחוקים ושמדברים יותר מדי ופחות מתעסקים בכיף.
החשש שלי מהשנה זה שאני לא אצליח להתחבר לכל הילדים החדשים בשכבה.. וחוץ מזה, אני לא יודעת איך אוכל להגיע לפעולות כשיש לי מחזור. אני גם ממש מפחדת שאני והחברות שלי מהיסודי נתרחק בגלל שהן ימצאו חברות חדשות ואני לא...

אז תן לי לספר לך קצת על עצמי...
ממש חשוב לי לשמור על קשר עם כל החברים שלי מהיסודי וגם להכיר מלא חברים חדשים.. אתה חושב שזה אפשרי? אני מאוד אוהבת לצאת עם חברים למקומות מגניבים כמו הפיצה והמרכז!
כשאני בבית אני אוהבת לראות טלויזיה, לעשות ספורט, לשמוע מוזיקה ולעשות מחליק ולק! מעבר למכבי אני ממש אוהבת לרקוד, ללכת לקניון ולבלות בים. אני לא מבינה את כל הבנים האלה, הם כל כך ילדותיים לפעמים. כל היום הם במחשב.
אני מרגישה שאני כבר הרבה פחות צריכה את ההורים, ויותר כיף לי עם האחיות הגדו־לות שלי שאני ממש רוצה להיות כמוהן ועם החברות שלי.
את המורה שלי אני ממש לא אוהבת, היא ממש קשוחה וכל הזמן היא אומרת לי מה לעשות והיא כל כך לא מגניבה, אז בתכלס אני לא ממש שמה עליה ;) היא כל הזמן מפחידה אותנו שחייבים להשקיע מלא בלימודים כי "חטיבה זה לא יסודי", אבל תכלס יש עוד מלא זמן עד הבגרויות, לא? ותגיד אתה השקעת בכיתה ז'?

אז לפני שמתחילים אני רוצה להזכיר לך מה זה להיות בכיתה ז',
הרבה דברים השתנו לי השנה, בית ספר חדש, מורים חדשים, אני אפילו אתחיל לנסוע באוטובוסים לבית הספר כי הוא ממש רחוק (ההורים לא מסכימים לקנות לי אופניים חשמליים למרות שלכל החברים שלי יש, הם אומרים שזה אסון על גלגלים, אבל זה כבר סיפור אחר).

בשונה מחופשות הקיץ האחרונות בחופשה הזאת ההורים נתנו לי יותר עצמאות, אפילו לחזור מאוחר יותר הביתה.
היה לי ממש כיף, הייתי בהרבה אירועי בר/בת מצווה, יצאתי עם חברים והכי חשוב, יצאתי למחנה קיץ, היה מטורף ושוב חזרתי צרודה ואפילו זכינו בגביע (כמובן שאחר כך הייתי חולה בבית שלושה ימים).
אני ממש מתרגשת לקראת השנה החדשה! אפילו קניתי כבר ציוד לבית ספר (תואם כמובן) והספקתי ללכת עם הבנות לקנות חולצות בית ספר (קנינו במלא צבעים כי סוף סוף אפשר, לא כמו ביסודי). דיברנו מה נלבש ביום הראשון, הרבה בנות מתכננות לבוא עם מכנס קצר וחולצה צמודה אבל אני מרגישה לא בנוח במיוחד בגלל הבנים שמסתכלים (למרות שאין להם מה להעיר לי, הם עדיין יותר נמוכים מאיתנו ואפילו הקול בכלל לא השתנה להם).
תכלס כל זה מלחיץ, אני הולכת להיות בכיתה חדשה ושמו איתי רק עם נועה, למרות שביקשתי להיות גם עם נגה וליאור, אבל הן בכיתה השניה...
אני קצת מפחדת שלא אסתדר (יש לנו 8 כיתות בשכבה, זה מטורף!), אני יודעת שגם במכבי ישתנו דברים אבל אני מקווה שזה עדיין יהיה המקום הבטוח שלי.
זה ממש יעזור שנהיה יחד באותו בית ספר. תבוא לשבת איתי בהפסקות ותכיר לי את כל הבית ספר ונוכל ללכת ביחד ליום פעילות (אבל אל תלבש את החאקי פדיחה הזה).
תן לי לתת לך כמה טיפים כדי שתהיה לנו שנה נפלאה!...

- קודם כל, אל תשכח שאנחנו כבר קצת מכירים מהשנים הקודמות, אז בא לי שאוכל לשאול אותך כל מני שאלות לא קשורות למכבי... כי אני כבר לא תמיד מרגישה בנוח לפנות לאמא ואבא. נגיד, פעם הבאה שאני שואלת אותך איך קוראים לחברה שלך, תענה.
- כי בכל זאת, מכבי צעיר זה המקום היחיד שנשאר בשבילי אותו הדבר. אז תן לנו לעשות את הדברים שאנחנו אוהבים אבל תלמד אותנו גם דברים חדשים, כדי שיהיה לנו מעניין.
- נגיד, זה בסדר שתעשה לנו פעולת ספורט מגניבה כזאת כמו שעשו לנו שנה שעברה, אבל ראיתי ששכבת ז' הקודמת עשתה גם פעולה עם קטע מספר שאני ממש אוהבת, ולא הייתי אומרת את זה ליד כולם, אבל הייתי שמחה אם תוכל לשלב גם את זה.
- אם אנחנו כבר מדברים על דברים שיהיו לנו השנה, אז למרות שתמיד קשה לנו ואנחנו מתלוננים אנחנו עדיין רוצים שיהיה לנו אתגר! כמו להיות אחראיים על איזה טיול, או פעולה, או מתקן במחנה קיץ, והיה לנו רעיון בשנה שעברה לעשות חולצה לכל הארצי, אבל אני לא יודעת איך לעשות את זה. תעזור לנו?
- ואי, שמעתי שהשנה אנחנו הולכים להיות אלה שמובילים את מירוץ הלפיד!
זה נכון? ואם כן, אז כדאי שתתן לנו ללכת לפגוש את החברים מהארצי, כמו דנה מסניף יד רמב"ם, פגשתי אותה במחנה קיץ ואני ממש מתגעגעת! אבל גם בא לי לפגוש חברים חדשים...
- באופן כללי, אל תשכח שאנחנו כאן כי אנחנו רוצים, ובבית ספר כבר משעמם לנו. כי בבית ספר לומדים מתמטיקה ותנ"ך, וזה דברים שכנראה אני לא אשתמש בהם אחרי שאסיים בגרות, אז תעשה טובה ותלמד אותנו דברים שימושיים שבאמת יעזרו לנו בחיים.

לסיום, מסר אישי אחרון מהלב...
זאת עומדת להיות שנה אולי קצת קשה לפעמים עם הרבה עליות וירידות, אבל תסמוך עלינו שאנחנו גם מצחיקים, גם מעניינים וגם כבר מספיק גדולים כדי לעשות דברים טובים בסניף, בקבוצה ואפילו בתנועה.

נ.ב
אל תשכח שהבטחת לי השנה...
אנחנו נבחר את משחקי הפתיחה של הפעולות ושאתה עוד חייב לנו פיצה מהתחרות שזכינו בה בשנה שעברה!
ואולי השנה נעשה כזה חוק שכבר לא צריכים ללבוש חאקי, כי עכשיו כשאני כבר גדולה אני מבינה שזה לא באמת יפה וכשאני באה עם זה לבית ספר אז כל החברים שלי שלא במכבי מסתכלים עליי ממש מוזר...
אז תשקול את זה, סבבה?

לפני שנצלול לעבודה, רצינו לספר לכם קצת על התהליך...

את תהליך כתיבת המדריך למדריך התחלנו מתוך ההבנה שלא ניתן להתייחס באופן שווה לכל שכבה בסניף.

התהליך שבנינו במחברת הינו תהליך רב שנתי הלוקח בחשבון חינוך תהליכי של חמישה ערכי ליבה מרכזיים:

מנהיגות **אחריות** **קבוצתיות** **פלורליזם** **דמוקרטיה**

לאחר מכן, חשבנו איך כל אחד מהערכים האלה צריך לבוא לידי ביטוי בכל שכבת גיל על מנת לקבל בתום תקופת ה"חניכות" בתנועה את התמונה הכוללת על כל ערך מוביל.

לטובת העניין, ערכנו מיפוי מאפיינים לכל שכבת גיל בארבעה תחומים:

גוף - מהם המאפיינים הפיזיים של ילדים בגיל המודרך?

נפש - מה מעסיק ילדים בגיל המודרך מבחינה רגשית?

חברה - מה מעסיק ילדים בגיל המודרך מבחינה חברתית?

תנועה - מה מעסיק ילדים בגיל המודרך מבחינת תנועת מכבי הצעיר?

לכל שכבת גיל ישנם מאפיינים שונים ומכאן שעלינו להדריך אותם באופן שונה, לאתגר אותם באופן מיוחד ומותאם והכי חשוב - ליצור להם שיאים מרגשים ואירועים שייחדו רק אותם וימשיכו את העניין בתנועה משנה לשנה.

אז מהם המאפיינים של שכבת ז'?

גוף: בנים מתחילים להתפתח, שינוי קול, תחושה גמלונית ואי נוחות בגוף החדש, מתחילה להתגבש תפיסה רעיונית, קצב חשיבה מהיר, מולטי טאסקינג

חברה: חשיבה ערכית סטראוטיפית, לא מדברים. מתכתבים, אלימות פיזית ומילולית, חרמות, שומרים אמונים לחברים (לפעמים על חשבון משפחה), אלכוהול, סמים ומיניות בגוונים שונים, מבלים שעות רבות בסמרטפון

רגש: מתחיל גיל המרד, מחפשים משמעות, זהות, הגדרה עצמית, ההורים לא מעניינים, אקטים מיניים נכנסים לתמונה לא בהכרח באופן בריא ומתוך אהבה ואינטימיות. קושי בהבעת רגשות, תחושה ש"לא מבינים אותי" ואיתם, תחושת בדידות ואשמה.

תנועה: עם הכניסה לחטיבה, לחץ גדול בלימודים והתמודדויות חברתיות המהוות שנת מבחן כלפי התנועה, לא רוצים להיות חנונים, מחפשים ריגוש. אולי בנות/בנים ממקומות אחרים? הפעילות נמדדת ב "cool", המדריך מקבל משמעות של מישהו להידמות לו, יותר כמו "אח בוגר" או מנטור.

מה מיוחד בשנת ז'?

חניכי כיתות ז' מגיעים כבר מחטיבות הביניים, כל המערך החברתי שלהם משתנה והם חשים כבר "גדולים". עלינו להתייחס אליהם בהתאם ולא כמו חניכים קטנים שלא מבינים. אחד הדברים שמושכים את חניכי ז' באופן מיוחד הוא היכרות עם סניפים ממקומות אחרים (ולמען האמת - בעיקר מהמין השני...) זוהי הזדמנות להשתמש במפעלים התנועתיים ולהדגיש את הפעילות וההכרות הבינסניפית.
כך נעשה בפעילות השיא של **מירוץ הלפיד** התנועתי לכיתות ז' והן בטיולי אביב. ככל שתצליחו להפגיש את החניכים בפעילות תנועתית רב סניפית - תעשו כן ובכך תצרו הכרות ועומק עם חניכים ממקומות אחרים בארץ, עניין, התרגשות וחיבור תנועתית - ערכי.

הנחיות מיוחדות לרכזי השכבות:

1. פעולות מערך כתובות:
המחברת שלפניך בנוייה משישה מערכים ובכל מערך יש 6 פעולות כתובות (למעט מערך קיץ שאורכו חודש והוא מכיל שלוש/ארבע פעולות כתובות). הפעולות הכתובות הן פעולות שעל המדריכים להעביר כחלק מהשנה המכבית. הפעולות בנויות על בסיס של מסרים מרכזיים שאנו מעוניינים שיעברו לחניכים כחלק מהפעולה. המתודות המוצעות בתכנית כוללות את כל העזרים הדרושים ומעוצבים כחלק מהמחברת על מנת שהיא תהיה כלי עבודה יעיל, נוח וכייפי לשימוש!

2. פורמט "משודרגת":
על כל מדריך להתאים את מתודות הפעילות הן לעצמו וליכולותיו והן לקבוצתו. עליו לערוך רשימת ציוד הנגזרת מהפעולה הכתובה, להכין לוחות זמנים, לבחור מתודות שהוא "לוקח" ומתודות שהוא "משדרג" - ולהגיש לך למשוב!

מכאן נגזר אחד התפקידים החשובים שלך כרכז/ת שכבה - עליך לוודא כי המדריכים שלך, קוראים, מבינים, מתאימים את הפעולות הכתובות לקבוצות שלהם! לטובת העניין - עליך להכיר היטב את המדריכים וגם את הקבוצות, ולחנוך את הצוות שלך בדרך להתאמה המיטבית בין הפעולות לבין הקבוצות.

3. פורמט פעולת בחירה למדריך:
לטובת פעולות שאינן כתובות במלואן, תמצאו פורמט, שבו המדריכים כותבים את פעולות הבחירה ופעולות "צו השעה" של כל מערך, ומגישים לרכז למשוב.

4. עזרים:
בסוף המחברת מצורפים כל עזרי ההדרכה המעוצבים לטובת שימוש המדריכים. ניתן לגזור את העזרים ולקחת אותם איתכם לפעולה!

5. מדרג מחנאי לפי שכבות:
פריסה שנתית של כל תחום המחנאות שעל חניכי השכבה שלכם לעבור הן באמצעות המדריך שלהם והן באמצעות צוות המחנאות של הסניף (אם קיים כזה).

כיצד בנויה שנת הפעילות לחניכי השכבה ומה אני עושה עם זה?

ספטמבר - אוקטובר
מערך פתיחת שנה
שיאים:
טקס פתיחה, מסע מכבי
6 פעולות מערך
פעולת בחירה
פעולה מחנאית
פעולה אקטואלית
פעולה סדנאית

נובמבר - דצמבר
מערך 1
שיאים:
יום הזכרון ליצחק רבין,
מרוץ לפיד
6 פעולות מערך
פעולת בחירה
פעולה מחנאית
פעולה אקטואלית
פעולה סדנאית

ינואר - פברואר
מערך 2
שיאים:
ט"ו בשבט, פורימון, יום המשפחה, מכביאדה
6 פעולות מערך
פעולת בחירה
פעולה מחנאית
פעולה אקטואלית
פעולה סדנאית

מרץ - אפריל
מערך טיולי אביב
שיאים:
טיולי אביב
6 פעולות מערך
פעולת בחירה
פעולה מחנאית
פעולה אקטואלית
פעולה סדנאית

מאי - יוני
מערך 3
שיאים:
ימי הזכרון / עצמאות,
לג בעומר
6 פעולות מערך
פעולת בחירה
פעולה מחנאית
פעולה אקטואלית
פעולה סדנאית

יולי - אוגוסט
מערך קיץ
שיאים:
מחנה קיץ
3 פעולות מערך
פעולת בחירה
פעולה מחנאית
פעולה אקטואלית
פעולה סדנאית

כל זה יפה בתיאוריה. באחריותכם להפוך את התיאוריה למציאות.

איך עושים את זה?

השלב הבא הוא לפתוח את לוח השנה שצירפנו לכם למחברת ולהתחיל למקם את הפעולות.
זכרו, הפעולות הכתובות במחברת צריכות להתפרס על זמן המערך (חודשיים) בשילוב עם פעולת סדנאות, צו השעה, פעולות בחירה, ופעולת הדרכה מחנאית.
אתם קובעים את סדר הפעולות!

כעת למעשה פרוסה לפניכם שנת הפעילות שלכם מתחילתה ועד סופה!
על מנת שהתכנית הכתובה תצא לפועל וגם תצליח, עליכם לשאול את עצמכם מה עליי להעניק לצוות שלי? אילו הכנות? הכשרות? באילו נושאים הם חזקים יותר/פחות? כאשר יהיו לך תשובות לשאלות הללו, תוכלו לבנות גם את תכנית ישיבות הצוות שלכם ומה צריך לקרות בהן.

מה עושים בישיבת צוות?

עוברים על הפעולה, מעבירים למדריכים העשרה קצרה בנושא הפעולה בפתיחת הישיבה, מסתכלים מה מחכה לנו בהמשך המערך, איזה מפעלים מתקרבים ואיך אנחנו מתכוננים אליהם.

עליכם לשבץ בלוח השנה מתי אתם מקיימים ישיבה עם הצוות שלכם. כדאי לקיים ישיבה אחת לשבועיים ובה לקרוא ולעבור על הפעולות לשבועיים הקרובים.

הפעולות הכתובות ומהי ה"משודרגת"?

את הפעולות הכתובות עליכם לקרוא עם המדריכים, להבין יחד את המסרים המרכזיים ומה אנחנו מנסים להשיג בפעולה.

אחרי שקראתם יחד עם כל המדריכים שלכם את הפעולה, וראיתם שהם מבינים את המסר המרכזי ואת מה שהחניכים צריכים לקבל מהפעולה, על המדריכים למלא את פורמט הפעולה המשודרגת שלהם ולהגיש לכם למישוב.

מה אנחנו רוצים לראות שם?

קודם כל, האם המדריך הבין על מה הפעולה, האם הוא קרא את הפעולה כמו שצריך, האם הוא באמת עשה התאמה לקבוצה שלו. לא לשכוח כי בפעולה המשודרגת צריכים להופיע זמני המתודות. המדריכים יכולים לשנות מתודה קיימת, להוסיף או אפילו להחליף מתודות כראות עיניהם, כל עוד המסר המרכזי של הפעולה נשמר. בזמן הפעולה, נצפה במדריכים ובפעולות ונוודא כי יש קשר בין התכנון לביצוע. כמו כן, נסייע בשטח למי שמתקשה, ונבחן את הפעולות עצמן על מנת לשפר את התכנית באופן מתמיד.

נשמח אם תוכלו להקדיש כמה דקות עם הצוות בתום הפעולה והעבירו לנו משוב, על מנת להבין וללמוד איך עוברות הפעולות הכתובות כדי שאנחנו נדע מה עובד טוב ומה פחות טוב.

מה עם הפעולות שאינן כתובות במערך?

זכור - כל מה שהשכבה עוברת במהלך השנה - באחריותך! גם מה שעובר על ידי צוותים אחרים... בכל מערך ישנן שתי פעולות שלא הצוות שלכם כותב אלא צוות הדרכה מחנאית וצוות סדנאות. עליכם לקבל את הפעולה מרכז סדנאות/הדרכה מחנאית, לעבור עליה ולהעביר אותה למדריכים שלכם. המדריכים צריכים להכיר את הפעולה כדי לדעת מה עובר לחניכים שלהם באותה הפעולה.

פעולת צו השעה

את פעולת צו השעה יש לכתוב כל הצוות ביחד איתכם כמובן. פעולת צו השעה יכולה להיות פעולת אקטואליה או פעולה שמתייחסת לדברים שקורים בשכבה אותה אתם מרכזים. שימו לב! חשוב שהפעולה הזו תיכתב ביחד עם כל הצוות במהלך אחת מישיבות הצוות - כמובן בהתאמה של כל מדריך לקבוצה שלו.

פעולה בחירה

פעולה זו היא הג'וקר של המדריכים ויש לעודד את המדריכים לעשות בזמן הזה משהו מיוחד עם החניכים שלהם ולהביא לידי ביטוי את הערך המוסף שלהם כמדריכים.
ניתן לעשות פעולת בחירה במקום פעולה בשלישי או שישי ולהעביר אותה ליום שבת או לאחד הערבים. אפשר לעשות ערב סרט עם החניכים או בוקר טבע או כל דבר שהמדריך רוצה לעשות עם החניכים שלו.

זכרו כי כל הפעולות צריכות להיות כתובות בפורמט הפעולה החדש של המדריך למדריך.

שאלות שמדריכים ורכזים שואלים:

מה קורה אם עשר פעולות לא מספיקות לחודשיים? איזה פעולה אני מוסיף?

אפשר להוסיף או פעולת בחירה של המדריך או פעולת צוו השעה שכל הצוות כותב יחד.

האם פעולת בחירה חייבת להיות בשעות ובימים של יום הפעילות?

ממש לא. הפעולת בחירה יכולה להיות במקום ביום שלישי, ביום שישי בבוקר. אפילו רצוי, לשבור קצת את השגרה של החניכים ולגוון במיקום ואופי הפעילות.

כמה פעמים במערך חניך עובד פעולת הדרכה מחנאית ופעולת סדנאות?

כפי שלמדנו, מערך מסמל חודשיים של פעילות, בכל מערך, כלומר פעם בחודשיים, החניך עובר פעולת סדנאות/הדרכה מחנאית.

מתי אני ממלא את פורמט הפעולה המשודרגת שלי?

פורמט פעולה משודרגת אנחנו ממלאים לאחר שקראנו את אחת הפעולות הכתובות מתוך חוצץ פעולות כתובות. בפורמט הפעולה המשודרגת נכתוב את הזמנים של המתודות ואת השינויים שעשינו בפעולה במידה וקיימים.

איך עובדים עם עזרי הפעולה?

במידה ולפעולה כתובה מצורפים עזרים הם יופיעו באופן שניתן לגזור ולהשתמש בהם, בסוף הפעולה.

אם במערך כלשהו יש חג מסויים או מועד מסויים ואין עליו פעולה בחוצץ פעולות כתובות, האם אני יכול להוסיף פעולה כזו?

כמובן. זו יכולה להיות פעולת בחירה או פעולת צו השעה.

מה אני מגיש למישוב לרכז השכבה שלי?

את פורמט הפעולה המשודרגת, מסודר ומלא, הרכז מחזיר לי עם ההערות שלו, אני מכניס למחברת וכמובן שהמחברת איתי בכל יום פעילות.

פורמט שיא - חוצה רוטשילד

שם השיא: "חוצה רוטשילד"
מערך: נובמבר - דצמבר, מנהיגות.
קהל היעד המשתתף: חניכי שכבת ז' מכלל הסניפים בארצי, מדריכי שכבת ז' ורכזי שכבת ז'.
איפה מתקיים המפעל: בתל אביב. לאורך מרוץ לפיד חניכים.
מהלך המפעל: במהלך מרוץ הלפיד של שכבת ז' יעברו חניכי השכבה פעילות לאורך רחוב רוטשילד. בסיור זה יחצו החניכים את השדרה מדרום (רוטשילד פינת הרצל), לצפון (כיכר הבימה) ויעברו בין נקודות שונות לאורך הרחוב בהן יעברו פעילויות אשר קשורות לנקודות העצירה.
בנקודה האחרונה, ברחבת הבימה, יחלקו החניכים את התוצר שלהם מפעולת ההכנה בסניפים.
תפקיד השכבה במהלך המפעל עצמו: באחת מפעולות ההכנה עובדים החניכים על תוצר אותו הם מציגים ברחבת הבימה - הנקודה האחרונה במסלול שלהם. תפקיד החניכים הוא לחלק את התוצר בסיום הפעילות וליצור את המפגן ברחבת הבימה.

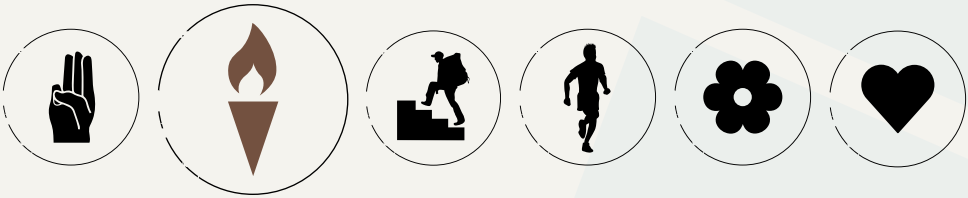

תדריך שיא שנתי - חוצה רוטשילד

"חוצה רוטשילד" הינה פעילות אשר עוברת לשכבת ז' במהלך מרוץ הלפיד, והיא גם הפעילות אשר מהווה את השיא השנתי של השכבה.

יש לזכור כי עלינו להתייחס לחניכי שכבת ז' בהתאם למערך החברתי החדש שלהם, ובהתאם לרעיון שהם מרגישים כבר "גדולים" (ולא חניכים קטנים). בנוסף, הדבר אשר מושך את חניכי שכבת ז' הוא היכרות עם חניכים (ובעיקר עם חניכות) משכבת גילם מהסניפים השונים. למעשה, ככל שנפגיש יותר את חניכי השכבה עם החניכים בסניפים השונים בארצי, כך נוכל לענות על הצרכים שלהם, ליצור היכרות, עניין וחיבור לתנועה.

מתוך מחשבה זו עלתה הבחירה במרוץ הלפיד כשיא השנתי של שכבת ז'.
הרעיון שמרוץ הלפיד הוא המפעל הראשון של שכבת ז' שבו השכבה נפגשת עם שאר חניכי התנועה, ועוברת פעילות נפרדת משאר השכבות.

חשוב להכין את חניכי השכבה לפעילות זו. גם בפן הבטיחותי ולעבור איתם מראש על תדריך הבטיחות (לא לחכות לרגע שבו הם מגיעים לנקודה הראשונה - תדריך הבטיחות שעובר שם הוא כתזכורת לתדריך שעברו בסניפים). בנוסף, חשוב להכין אותם גם בפן התנועתי - הם הולכים לפגוש חניכים בשכבת גילם מכלל התנועה, ולעבור איתם על כל המשתמע מזה (איך מתנהלים, מה הציפיות שלכם מהם וכדומה). אפשרו להם לעלות את החששות והציפיות שלהם מהטיול הזה, ובעיקר תכינו אותם לפעילות ייחודית ויוצאת דופן.

פעילות ההכנה אשר עוברת לחניכים בסניפים מתחלקת לשני חלקים (סביר להניח שיהיה צורך גם בשתי פעולות, או בפעולה אחת שלמה ועוד חלק מהפעולה אחריה). בחלק הראשון - יעברו החניכים פעילות שבה יסקרו מעט את ההיסטוריה של תל אביב, יעברו החניכים את תדריך הבטיחות ויתחילו לחשוב על מה שהם רוצים להציג במפגן שיתקיים בסוף המסלול. בחלק השני - יכינו החניכים את הדבר אותו הם בחרו במפגן.
המפגן אשר מתקיים ברחבת הבימה מתקיים במטרה להציג לעוברים והשבים את הפעילות שלנו, אשר מתמקדת בנושא: "80 מדינות - לב אחד".

מדד ההצלחה שלכם יהיה כאשר תראו את האינטראקציות בין החניכים בסניפים השונים, כאשר החניכים יזמו ויצרו קשרים בינאישיים עם חניכי וחניכות הסניפים ברחבי הארץ. בנוסף נוכל לראות את ההצלחה דרך הרצון של החניכים להראות את מה שעברו לאורך היום ויחלקו את התוצרים שלהם מפעולת ההכנה לעוברי האורח.

בהצלחה!

דף נוכחות:

	תאריך	עם	הגיע ✓ לא הגיע ✗	למה ?	התקשרת?
.1					
.2					
.3					
.4					
.5					
.6					
.7					
.8					
.9					
.10					
.11					
.12					
.13					
.14					

לוח פעילות תנועת הנוער ה"מכבי הצעיר"
תש"פ 2019-2020

ספטמבר אלול - תשרי
אוקטובר תשרי - חשון
נובמבר חשון - כסלו
דצמבר כסלו - טבת
ינואר טבת - שבט
פברואר שבט - אדר
מרץ אדר - ניסן
אפריל ניסן - אייר
מאי אייר - סיון
יוני סיון - תמוז
יולי תמוז - אב
אוגוסט אב - אלול
יום הולדת תנועת הנוער ה"מכבי הצעיר
יום עיון מדריכים
מחנה אימון מדריכים
מחנה אימון מדריכים
מחנה אימ

פעולות כתובות

#המדריך למדריך

מערך פתיחת שנה

#המדריך למדריך

מערך 1 | פעולה בנושא: תיאום ציפיות: שנה חמישית בתנועה

מה יקבלו החניכים בפעולה?

- ידע על מה שמצפה להם בשנה הקרובה
- יישור קו על ההתנהלות המצופה מהם בשנה הקרובה
- מוטיבציה לקחת חלק בתהליך שנת ז'

מסרים מרכזיים:

חשבתם שעד עכשיו היה כיף? אין לכם מושג מה מחכה לכם השנה!

הפעולה תהיה 'פעולה ניידת'. מטרת החניכים תהיה להגיע ליעד סופי בו תחכה להם קבלת פנים שיכינו המדריכים מראש.

הערה למדריך: קבלת הפנים יכולה להיות כאוות נפשכם, היא יכולה להיות מלחמת מים, שולחן חטיפים ומיצים, מסיבת קצף, חולצות מודפסות, טאיי דיי - תתפרעו.
הדרך אל קבלת הפנים תהיה מהלך הפעולה:

מהלך הפעולה:

החניכים ילכו מנקודת התחלה שתקבע על ידי המדריכים מראש, והחוקיות תהיה שכל ארבעה צעדים (בצעד החמישי) בדרך אל היעד תהיה משימה. עליכם לשים מראש את הציוד למשימה בנקודה, וכשיגיעו החניכים אל הציוד יהיה עליהם לבצע את המשימה על פי ההוראות שתתנו להם. כל משימה תיגע בציפיות המדריכים להתנהלות החניכים או דברים המצפים להם בשנת ז'. בסוף כל שלב נציין במשפט את הנושא עליו הייתה המשימה, ובסוף, אחרי קבלת הפנים, נערוך דיון מעמיק על כל שלב ולאיזה חלק בשנה הקרובה הוא מכין את החניכים.

משחק פתיחה

נבקש מכל חניך להביא ציפה גדולה ככל האפשר (ציפה של שמיכה או ציפית של כרית ממש גדולה), והחניכים ישחקו מרוץ ציפיות (במקום מרוץ שקים).

שלב 1 - צעד חמישי: התנסויות חדשות

החניכים ישחקו never - כל חניך יגיד משהו שהוא מעולם לא עשה, במידה ואחד החניכים עשה את אותו הדבר יהיה עליו להרים אצבע, ברגע שלחניך יהיו 5 אצבעות מורמות יקבל החניך משימה.

משימות:

- להעביר לקבוצה שיעור ספינינג
- לרוץ במעגלים ולצעוק את צבע התחתונים שאת/ה לובש/ת

• ללמוד את ברכת השמש העולה
• לקחת מהאינטרנט קטע מידע ולהסביר לקבוצה על שכבות האטמוספירה

לאחר מכן נחשוף בפניהם את המשפט: השנה אתם עומדים לעבור דברים שלא עברתם כחניכים צעירים בסניף ובתנועה!

שלב 2 - צעד עשירי: קרבה לשכבה הבוגרת
ניתן לחניכים בלונים מנופחים שבתוכם יהיה טופס ת.ז ריק, ועל כל בלון יהיה רשום שם של בוגר מהסניף (לא לשכוח לוודא מראש שאותו בוגר יגיע לאותו יום פעילות).
על החניכים יהיה ללכת לאותו הבוגר, לפוצץ איתו את הבלון ולמלא את הטופס.

לאחר מכן נחשוף בפניהם את המשפט:
מתקרבים לשכבה הבוגרת... בקרוב תהיו חלק ממנה.

ציוד:
בלונים עם שמות, כלי כתיבה
עזרים: טפסי ת.ז
(לא לשכוח להכנים את הטפסים לבלונים ולנפח)

שלב 3 - צעד 15: מרוץ שליחים עם לפיד
נפרוס את הקבוצה לאורך המסלול במרחקים שווים, החניך הראשון במסלול רץ אל החניך השני ומעביר אליו את הלפיד, ברגע שהלפיד יהיה בידיו של החניך השני הוא רץ אל החניך השלישי ומעביר אליו את הלפיד וכן הלאה.

הערה למדריך:
ניתן לעשות זאת כמסלול מכשולים וכתחרות נגד זמן. במידה ויש מספיק חניכים ניתן לערוך כתחרות בין 2 קבוצות.

לאחר מכן נחשוף בפניהם את המשפט:
מרוץ לפיד- השיא השנתי שלנו!

ציוד:
לפיד מודפס, אפשר לחזק מאחורה עם מקל.

שלב 4 - צעד 20: אבולוציה

נשחק עם החניכים את המשחק "אבולוציה": החניכים יסתובבו בין חבריהם לקבוצה ובכל פעם יגשו לחניך אחר וישחקו איתו אבן נייר ומספריים. כל ניצחון יזכה את המנצח במעבר לשלב הבא על פי השלבים שיוסברו מראש:

1. מצב התחלתי - הולך על 6, משמיע קולות יללה ובכי.
2. אחרי ניצחון אחד - הולך על 4 (על הברכיים) ושותק.
3. אחרי שני ניצחונות - הולך על ארבע ורק צוחק.
4. אחרי שלושה ניצחונות - עומד רגיל, לוחץ יד ומסתכל למתחרה בעיניים.
5. ניצחון רביעי - ניצחון סופי!

מותר לשחק אבן, נייר ומספריים רק עם אנשים הנמצאים איתך באותו שלב. מי שמנצח ומסיים את כל השלבים צריך לעלות על כיסא ולשיר את המנון המכבים.

לאחר מכן נחשוף בפניהם את המשפט: השנה אתם מצופים להתנהגות בבגרות מלאה

דיון:

- מה לדעתכם מבדיל בין שנת ז' לשאר השנים?
- אתם זוכרים את עצמכם כחניכים צעירים מסתכלים על שאר החניכים הבוגרים?
- אתם חושבים שיש לכם משמעות נוספת עבור שאר החניכים? איך היא מתבטאת?
- מה עולה לכם לראש כשאנחנו אומרים שאנחנו מצפים מכם לבגרות?
- אתם חושבים שאתם מסוגלים לכל זה?

נחדד לחניכים: אתם מתקרבים לשכבה הבוגרת, אתם השכבה השנייה הכי בוגרת מבין החניכים. אתם מהווים דוגמה, ומצופים להתנהגות בוגרת בהתאם לגיל שלכם- להגיע בזמן, על חאקי מלא, לא לצחוק ברגעים רציניים, להקשיב למדריכים, להתנהג בצורה בוגרת ומכבדת אחד כלפי השני וכלפי כל אחד שיעמוד מולכם.

שלב 5 ואחרון - צעד 25: קבלת הפנים

שלב זה הוא לבחירת ותכנון המדריכים.
לאחר מכן נחשוף בפניהם את המשפט: שנה חמישית בסניף - שונים ומשתנים!
נסביר לחניכים שבשנה הבאה הם לומדים להדריך, אחראים על עוד קבוצות בסניף, בעלי תחנה משלהם בפורימון, ואחרי זה הם כבר בוגרים ומדריכים. זאת השנה שלכם ל'נטו כיף' אז תנצלו את הזמן שלכם כחניכים לצמוח כיחידים וכקבוצה!

 # ציוד:

לבחירתכם

דיון מסכם:

אז מה היה לנו היום?

נזכיר לחניכים מה היה לנו ונשלח אותם הביתה עם תזכורת לפעולה הבאה ועם קריאה להזמין חברים נוספים להצטרף:

התנסות חדשה- דיברנו על דברים שאף פעם לא עשינו, בשכבת ז' אתם עומדים להתגבש כקבוצה אחת, ולהכיר אחד את השני לעומק, להתגבש עם השכבה שמעליכם והשכבה שלכם בארצי ובטיולים.

אחרי זה למדתם קצת על בוגרים מהסניף. אתם מתקרבים לשכבה הבוגרת, גם מבחינת הגיל, וגם מבחינת קרבה- אתם עומדים להכיר אותם יותר משהכרתם עד עכשיו.

מרוץ לפיד- השיא השנתי שלנו, אנחנו עומדים להוציא לפועל פעילות שנתכנן יחד ונעביר במרוץ לפיד... יש למה לחכות.

בגרות והתבגרות- כמו שאמרנו, ונמשיך לחדד- השנה אנחנו מצפים מכם לבגרות מלאה ומצד שני אנחנו נותנים לכם פה מרחב לגדול ולהתפתח יחד.

קבלת הפנים- זה הזמן ליהנות, לנצל את העובדה שאתם כבר חניכים בוגרים והיחס, הפעילויות והציפיות מכם שונות ולהביא עוד חברים!

עזרים לפעולה

שם:

שכבה:

צוות:

מאיזה כיתה אני בסניף?

הדבר הכי כיפי שקרה לי במכבי:

הפאדיחה הכי גדולה שהיתה לי בסניף:

אפשר להוסיף תמונה

שם:

שכבה:

צוות:

מאיזה כיתה אני בסניף?

הדבר הכי כיפי שקרה לי במכבי:

הפאדיחה הכי גדולה שהיתה לי בסניף:

אפשר להוסיף תמונה

שם:

שכבה:

צוות:

מאיזה כיתה אני בסניף?

הדבר הכי כיפי שקרה לי במכבי:

הפאדיחה הכי גדולה שהיתה לי בסניף:

אפשר להוסיף תמונה

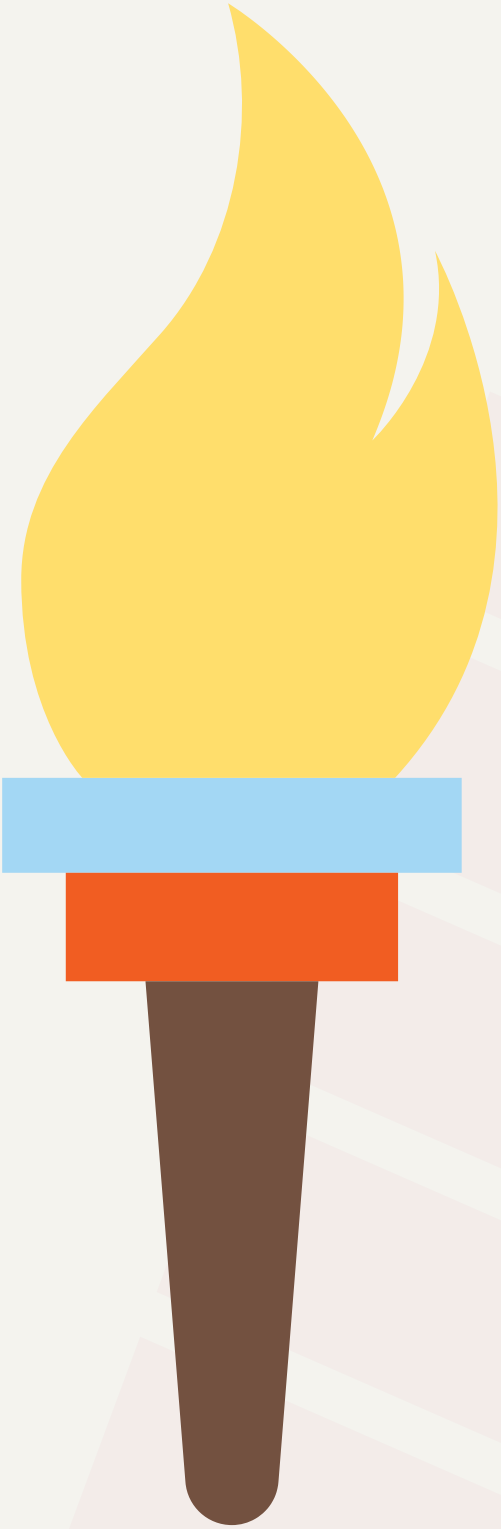

תנועת הנוער המכבי הצעיר

מערך 1 | פעולה בנושא: אולי לא חבר - אבל תהיה בנאדם

מה יקבלו החניכים בפעולה?

• אפשרות לבחון סיטואציות חברתיות על האחר ועל עצמי.
• הזדמנות לעצור ולבחון האם אני בכלל שם לב לדרך בה אני מתנהג כלפי הסביבה שלי.

מסרים מרכזיים:

גם בפעולות וגם בחיינו הפרטיים נתאמץ להתנהג לכל אדם שנפגוש כחבר, בצורה אנושית ובכבוד.

מהלך הפעולה:

מתודה 1 - מה אתם הייתם עושים?

נתלה ברחבי החדר דפים ממסופרים עם שאלות שמובילות את החניכים מדף לדף. ניתן לחניכים זמן להסתובב בחדר כשכולם מתחילים מדף מספר 1 ומשם מגיעים כולם לדף מספר 8 כאשר הדרך שונה עפ"י התשובות שהם עונים.

 # עזרים:

8 כרטיסיות, דבק סלוטייפ

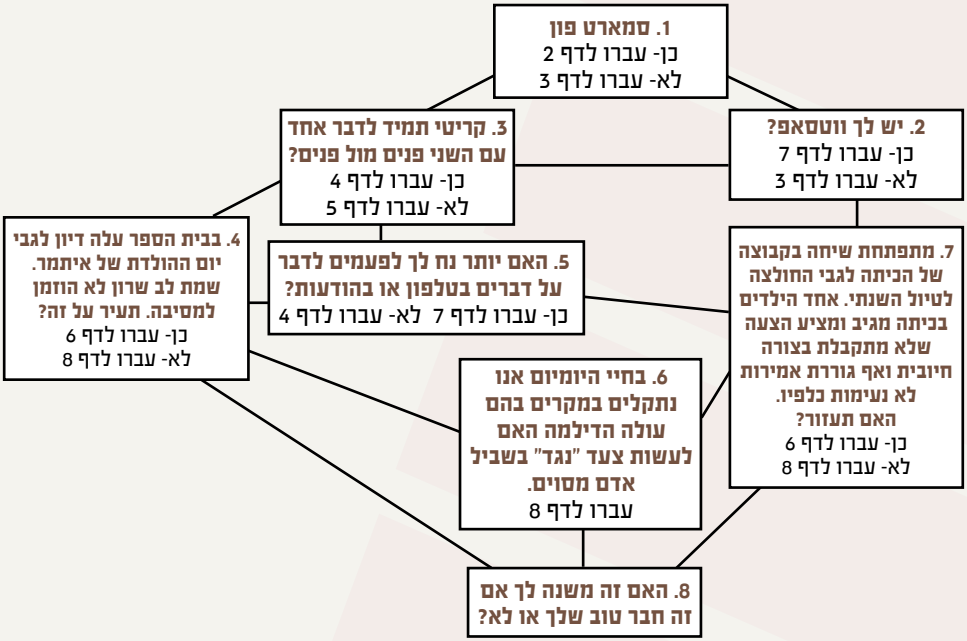

דיון:

נשאל את החניכים מספר שאלות בנוגע לתשובות שענו.
תחילה נשאל-

- האם זה באמת משנה אם זה חבר שלך או לא, בסיטואציות כאלה או אחרות?
- האם הדרך שתתייחס אל בן אדם מסוים תשתנה אך ורק בגלל שאתם לא מכירים? למה?
- באיזו צורה דרך ההתייחסות שלך תשתנה?

מתודה 2

נחלק לכל חניך יקבל 5 פתקים.
נבקש מכל חניך לכתוב בכל פתק, באנונימיות, מילים שבהן הוא משתמש הכי הרבה בשיח ביום יום שלו (בכל פתק מילה אחת).

הערה למדריך: יש להדגיש לחניכים שהמילים שהם צריכים לכתוב הן לא סתם מילים כמו צלחת או חם לי, אלא מילים שהם משתמשים בהן כשהם עצבניים, מדברים על המורה שלהם, מדברים עם חברים שלהם וכו' (אפשרי לכתוב גם מילים גסות).

נושיב את החניכים בזוגות וכל זוג יקבל סיטואציה שונה ויצטרך להמחיזה.
תוך כדי ההמחזות והדילמות, נגריל לכל אחד מהחניכים מילה או שתיים שיצטרכו לשלב במהלך השיחה.

הסיטואציות הן:

1. יום הולדת לעמית (חברה אחת רוצה ללכת ואחת לא)
2. מדורה בל"ג בעומר (לזרוק או לא לזרוק בקבוקי פלסטיק למדורה)
3. חולצה שכבתית (איזה צבע?)
4. שיק או שוק (התלבשת לא משהו ליציאה עם חברים, חברה שלך לא מחמיאה)
5. המורה לתנ"ך (לא קיבלתי ציון מתאים למרות שהשקעתי)

 # עזרים:

5 פתקים ריקים לכל חניך, עטים.

הערה למדריך: מטרת המתודה היא לגרום לחניכים להבין כיצד הם מתנהגים ביום יום, מהן המילים בהן הם בוחרים להשתמש בסיטואציות אלו ואיך השימוש בהן משפיע על הסיטואציה.

דיון:

- האם לדעתכם אתם בוחרים את המילים שלכם בקפידה?
- איך היה לכם לדבר בצורה מסוימת בסיטואציה כה פשוטה? הרגשתם שזה תקין? למה?
- איך הייתם מרגישים אם היינו מחליפים את המילים הללו למילים שונות, אשר מכבדות את אותה סיטואציה?
- האם המילים היו מקדמות אתכם ואת הסיטואציה למקום נכון יותר? באיזו דרך?

מתודה 3 - שיר

החניכים יקבלו את המילים לשיר "יה"\ מוש בן ארי. נשמיע לחניכים את השיר, כאשר כולם בשקט.

היי אתה אדוני
מסתובב ברחוב כמו אין לך עיניים
תסתכל גם אני קיים פה לידך ביחד או שניים
אלוהים הוא מעל ואנחנו כאן הורסים את הסדר
בלי אולי בלי אבל זה רק בנו שיהיה פה בסדר
כן הזמן פה קצר ומלאכה רבה קיימת בדרך
כי מפה ועד שם רק לא לעצור תמשיך את הדרך
האמת בנמצא וזה תמיד קיים לאן שנגיע
פקח עיניים סביבך ותקבל

שזה יה יה יה
ומה נהיה יה יה
וכשהוא בא בא בא
תמיד הוא בא בזמן

הי תגיד זה אני הולך ונעלם כמעט בלי לדעת
לפעמים עצבני בשני העולמות מגשר על הפער
הנחמד בכל זה שכך די מעניין לדעת ת'רגע
אז תן להיות עם הכל בלי לעשות עניין מגזע וצבע
כן זה אולי בראשי שפה הכל הפוך ואין פה שום סדר
הנכון לא קיים אינטרסים של ממון ואי צדק
הנסתר הוא בכל מה שצריך לקרות יקרה בכל דרך
אז מה נשאר פה לשאול רק לקבל

שזה יה יה יה...

 # עזרים:

להדפיס לכל חניך את המילים של השיר.

דיון מסכם:

- מהו המסר שהשיר מנסה להעביר?
- האם אתם מסכימים איתו? מדוע?
- כיצד בעיניכם יש להתייחס לאחרים שבסביבתכם אך אינם חברים שלכם?
- כיצד לדעתכם עלינו לפעול במידה ואנחנו נתקלים ביחס לא ראוי לאחר?

לאחר מכן נשלח את החניכים הביתה עם נקודה למחשבה, האם באמת אכפת לי מהאחר ומהיחס שלי כלפיו?

כן- עברו לדף 2 לא- עברו לדף 3

1. סמארט פון

3 פלג ולדלב

א-אל 7 פלג ולדלב -10

?פאסטון לל מי ?

5 משלים לדפדף

מ-יג משלים לדפדף -אל

פיום פיום סיום

יגמר סל הנאה לכל הנאה מהמלים ג'

8 פלדלדם עבור לאצ- 9 פלדלדם עבור לבז-

מהיר מה נגיד?

יבדיסקס ומהיר אל ומה בל מעמס ל'מעמס אל
מדלבוטי סו יבדיו יום הבוקר ל' 4

4 מלל וללל -אצ 7 מלל וללל -ב

דבריהם ואז ווקפלבם סיגלד

לל ללבל סיעמים לל מם לל מם ראו סאו .5

עברו לדף 8

בעזרת אדם נוסים:

עולם הדיבור האם שעשוע עצר "ברד"

"לא" בחיי היומיום אין מקלים במקרים הרים

8 מלים ושלש -אץ 9 מלים ושלש -וב

האם מדוע?

יונים מסוימים אינם מגלים אותו אלא מעט ביאור
ומבינים מילים אחרות. יש מהם מילים שיש להם מספר ז.
יבינו יש מהם מילים שיש להם מספר יבינו.

גאלך וא לבל זום

לזום יוד סא לך יוהגעב יוד סאיל 8.

מערך 1 | פעולה בנושא: הכנה למסע מכבי בדגש עזרה הדדית

הערה מקדימה: חשוב להתייחס למסע מכבי והמשימות שייקחו החניכים על עצמם במהלכו כאבן דרך ומקפצה לקראת השיא הגדול של השנה - מירוץ הלפיד. תכננו לזמן ארוך ואל תתייחסו לטיול זה כארוע בודד, אלא כחלק מתהליך שנתי של קידום ושיפור הקבוצה בכלל וכל חניך באופן פרטני.

מה יקבלו החניכים בפעולה?

- חשיפה על הטיול ופרטיו.
- מוטיבציה ליציאה לטיול וללקיחת חלק אקטיבי בו.
- בחינה של חשיבות העזרה ההדדית בקבוצה.

מסרים מרכזיים:

העזרה ההדדית היא גורם מכריע בהצלחת משימה קבוצתית ומקדמת את כל אחד מהצדדים הלוקחים בה חלק.
הצלחת הטיול תלויה בשיתוף הפעולה שלכם ובלקיחת אחריות על משימות בדרך!

קריאה לפעולה:

ניתנה לכם אחריות חדשה, אתם הופכים להיות ממש חלק מארגון הטיול.
חשוב שתהיו שם אחד עבור השני, קשובים ותומכים.
טיול הוא כלי לבחינת היכולת שלנו להתגבר על מכשולים ביחד ולהצליח כקבוצה.

מהלך הפעולה:

מתודה 1 - המסלול

נסביר לחניכים שהם הולכים לעמוד בשורה, בצד אחד של החדר, ועליהם להגיע כמה שיותר מהר לצד השני.
לכל חניך נחלק בשקט דרך התקדמות שונה.
לדוגמה:
על מנת להתקדם צעד מישהו צריך לתת לך כיף
על מנת להתקדם צעד מישהו צריך לקרוא בשם שלך
על מנת להתקדם צעד מישהו צריך למחוא כף
על מנת להתקדם צעד מישהו צריך לקחת צעד אחורה
נוסיף דרכי התקדמות כמספר החניכים. חשוב שהתקדמותם של החניכים תהיה תלויה בחברי הקבוצה אחרים.

הערה למדריך:

חשוב לא להגדיר האם להגיע כמה שיותר מהר באופן אישי או קבוצתי. תנו להם יד חופשית להחליט כיצד הם בוחרים להתקדם, האם הם כולם יעזרו אחד בשני כדי להגיע כקבוצה? או יתמקדו במסלול האישי והדרך שלהם במטרה לנצח ולהגיע ראשונים כבודדים? התנהגויות שונות בקבוצה יעשירו את הדיון שלאחר מכן ויעזרו לכם לקדם את המסר המרכזי שלכם.

דיון:

פנו למספר חניכים באופן אישי ושאלו אותם על תהליך ההתקדמות האישי שלהם במשימה.

- האם היו חברי קבוצה שעיכבו אתכם בדרך? כיצד התייחסתם אליהם?
- מה "הרווחתם" מהעזרה שנתתם לאחרים בדרך? מה ה"מחיר ששילמתם"?
- כיצד סיטואציות כאלה יכולות לפגוש אותנו בטיול?

מתודה 2 - אחריות אישית במסע מכבי

למדריך/לרכז השכבה: לאחר שדיברנו על חברות אמת אנו רוצים להדגים אותה לחניכים הלכה למעשה בטיול. נביא אותה לידי ביטוי על ידי משימות שיקבלו החניכים.

שלב א - מידע טכני על הטיול.

נספר לחניכים על מבנה הטיול, רשימת הציוד, המסלול, נהלים וכללי התנהגות המצופים מהם. ניתן לעשות זאת בסרטון שמסביר על הטיול, הצגה, טיול קצר בסביבה, חידון, תמונות ועזרים ויזואלים, כל דבר אחר.

שלב ב' - חשיפת רשימת המשימות האפשריות בטיול:

המשימות צריכות להיות מותאמות לסניף ומבנה הטיול ויכולות להיות שונות:

- אחריות על בישולי שדה לסניף
- משימות אישיות בין החניכים- (הכנת מושמושים...)
- העברת הדרכות לקבוצה או לקבוצות אחרות על המסלול/בנושא הטיול
- אחריות על משחקי דרך
- לקיחת אחריות על שיא סניפי קטן
- עזרה לצוות הטיול בהצגות, סדנאות וכו'.

שלב ג' - חלוקה לצוותי עבודה ותכנון:

עקרונות חשובים למדריכים בחלוקה למשימות:

- השקיעו מחשבה בחלוקה לצוותים כך שתאפשר חיבורים חדשים בתוך הקבוצה
- אנו רוצים ליצור חוויית הצלחה במשימות! לא "לזרוק" את החניכים למים ללא סיוע שלנו המדריכים! התכנון הוא לא פחות חשוב מהביצוע!
- מטרת המשימות היא לתת לחניכים להרגיש תחושת מסוגלות, חברות ולקיחת אחריות על השכבה ובו בזמן להעלות להם את המוטיבציה ליציאה לטיול.
- עלינו המדריכים לחנוך וללוות את צוותי העבודה בתהליך ההכנה למשימות גם מחוץ לזמן הפעולה.

לאחר החלוקה, נאפשר לכל צוות לתכנן איך יוציאו את המשימה לפועל בטיול. נעזור להם לחשוב על הציוד שהם צריכים, זמני ההכנה שלהם, ייתכן ויצטרכו להפגש איתנו המדריכים או בניהם לפני הטיול.

קפסולת זמן

נביא לחניכים קפסולה עדיף קופסה עם צורה מיוחדת שיש לה משמעות לחניכים) שאותה הם יקשטו בשם הקבוצה, בשמות שלהם, ציורים ומה שעולה על רוחם.
בתוך הקפסולה ננחה את החניכים לכתוב מטרות קבוצתיות להצלחת המסע. כל חניך שיש לו מטרה רושם אותה על דף, מקריא בקול ומכניס לתוך הקפסולה. המטרות צריכות להתייחס לתפקיד החדש שלהם, להתנהגות הקבוצה כחברי אמת ולדרכים אחרות להצלחת הטיול.
לאחר שכולם כתבו והכניסו לקפסולה את המטרות הקבוצתיות נאמר לחניכים שבסוף הטיול נפתח את הקפסולה ביחד, נראה אם עמדנו בציפיות שלנו ונסיק מסקנות לשיא הגדול הבא הלוא הוא: מירוץ הלפיד!

ציוד:

קפסולה (עדיף קופסה עם צורה מיוחדת שיש לה משמעות לחניכים)
טושים
סלוטייפ
דפים קטנים

מערך 1 | פעולה בנושא: חשיבה יצירתית

הערה למדריך/רכז השכבה: ניתן לשלוח את הסרטון הבא לחניכים, יום לפני הפעולה כקדימון בקבוצת הוואטסאפ, על מנת ליצור ציפייה ולפתוח את החניכים לנושא.
הסרטון מתאר מצב בו הילד מנסה לחשוב על רעיון יצירתי כדי להתקבל ללמוד במקום נחשב מאוד, הילד חווה חוסר יצירתיות ולא מצליח לחשוב על דבר.
עד שאח שלו תופס אותו ברגליים ונותן לו להסתכל על דברים מזוית שונה, ככה הילד מקבל השראה ומוצא פתרון.

הסרטון מופיע ביוטיוב, בשם: Big hero 6 clip (hiro's idea)
הלינק- https://youtu.be/Fva1Qa-WS_A

מה יקבלו החניכים בפעולה?

- התנסות בפיתוח חשיבה יצירתית
- חשיפה לגורמים המגבילים חשיבה יצירתית וכלים לפיתוח שלה.

מסרים מרכזיים:

כאשר אנו נתקלים בקושי או בעיה, עצרו וחשבו - כיצד ניתן להתגבר על הבעיה בדרך חדשה, מקורית ויצירתית?

מהלך הפעולה:

הערה למדריך: הפעולה בנויה ממשימות, כאשר כל אחת מהן עוסקת במחסום חשיבתי אחר הבולם חשיבה יצירתית. את הכותרות המופיעות לפני כל מתודה, כלומר הכלים לחשיבה יצירתית (לדוגמה: "אין דרך אחרת"- להיפתח מבחינה מחשבתית כדי ליצור רעיונות חדשים") נכתוב בגדול על דפים, ולאחר כל משימה נתלה אותם בחדר ונתייחס אליהם בדיון המסכם.

הפעולה בנויה ממשימות, כאשר כל אחת מהן עוסקת במחסום חשיבתי אחר הבולם חשיבה יצירתי:

1. "אין דרך אחרת" - להיפתח מבחינה מחשבתית כדי ליצור רעיונות חדשים

המשימה: "לעבור דרך נייר"

נחלק את הקבוצה לשלוש קבוצות, המשימה: "עליכם לעבור דרך דף A4". אין לתת רמזים לפתרון, ויש להשאיר את הגדרת המשימה מעורפלת על מנת לעודד חשיבה.

הפתרון:

כל קבוצה צריכה לעבור.

• מחלקים את הנייר לחצי וחותכים אותו בזיגזג, לאחר מכן חותכים את החיבור באמצע הדף למעט העליון והתחתון ופורסים את הדף. נוצרה לנו מן "טבעת" מנייר ודרכה הקבוצה עוברת.

2. "צא מהמסגרת המקובלת" - פריצת מגבלות

חידת משולשים

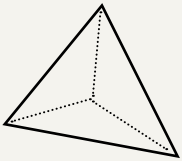

על הקבוצה ליצור 4 משולשים משלושה מקלות.

○ בונים חצובה וכך נוצרים 4 משולשים בתלת מימד.

3. "אל תתייאש"

חידת הגיון

לרשותכם 8 מטבעות - 7 מתוכם אמיתיים ואחד מזויף.

לרשותכם גם מאזניים, ומותר לכם לשקול בעזרתן רק פעמיים.

מטבע אמיתי שוקל יותר ממטבע מזויף.

כיצד תמצאו את המטבע המזויף?

• שמים שלוש מטבעות בצד אחד של המאזניים ושלוש מטבעות בצד השני:

א. אם המשקל זהה, אז שמים בצד אחד את אחד המטבעות שנותר בחוץ ובצד השני את המטבע השני שנותר בחוץ, המטבע שנמצא בצד ששוקל כעת פחות הוא המטבע המזויף.

ב. אם המשקל לא זהה, מורידים את המטבעות מהצד הכבד יותר.

כעת נשארו לנו 3 מטבעות בצד הקל.

מעבירים מטבע אחד מהצד הקל לצד שכעת ריק ומוציאים מטבע נוסף מהצד הקל החוצה. כעת אם המשקל זהה, אז המטבע שהוצא החוצה הוא המזויף.

אם הצדדים לא זהים במשקלם, אז הקל יותר הוא המזויף.

4. "הסתכל בזוויות שונות מהרגיל" - לבדוק את כל הדרכים והפתרונות

אשליות אופטיות

נציג בפני החניכים תמונות שניתן לזהות בהם שני דברים בו-זמנית.

מה אתם רואים בתמונה? (חלק ראו משהו אחד - חלק יראו משהו אחר - בודדים יצליחו לזהות את שני הדברים בו-זמנית) נבקש נציגים שיסבירו כל אחד מהדברים שרואים בתמונה. (התמונות בעזרים לפעולות)

5. "זה לא התחום שלי" - להתנסות וללמוד תחומים שיכולים לעזור לי

אוריגאמי - ליצור "חיים" מדף נייר

כל חניך מקבל דף צבעוני ועושה אוריגאמי על פי ההנחיות (רצב הנחיות בסוף)

בסוף המשימות נקיים דיון:

- מה היה הקושי בכל משימה?
- מהם הגורמים שבולמים אותנו ממציאת פתרונות לבעיות? קבעון מחשבתי, פרדיגמות שאנו שבויים בהם, הרגלים, חוסר נסיון ואמונה עצמית, שיפוטיות.
- האם ניתן לפתח את כושר המחשבה היצירתית שלך? איך? (פריצת גבולות, פתיחות מחשבתית לכיווני חשיבה חדשים, שימוש בדמיון, סיעור מוחות).
- האם נסיון מסייע או מגביל כשמדובר בחשיבה יצירתית? לעיתים יכול להגביל, שכן מי שניסה משהו בעבר ולא הצליח, יתקשה להשתחרר מהנסיון הכושל שלו.
- האם הכלים שיישמתם עכשיו במשימות ותלינו פה בחדר יכולים לשמש אתכם בפתרון בעיות ביום יום? מתי למשל?

אשליות אופטיות:

ברבור

1. קח נייר בצורת ריבוע, קפל למשולש ופתח חזרה (בצורה שיראו קיפול אלכסוני) הצד הבולט של הקיפול צריך להיות מעל.

2. קפל את הפינה השמאלית העליונה עד האלכסון ואותו הדבר עם הפינה הימנית התחתונה כך שיראה כאילו הרכבנו מטוס קטן.

3. קפל חזרה את האלכסון כמו בשלב 1 כאשר בכל צד רואים את הקיפול של הפינות.

4. משוך את הפינה הימנית העליונה (החוד של המשולש) כלפי שמאל. בצורה זו הנייר כאילו מתהפך וייווצר משולש חדש ששובר את המשולש הקודם. את הקיפול יש לעשות בערך בנקודה של שליש אורך מהקצה של האלכסון.

5. סובבו את הנייר רבע סיבוב בכיוון השעון. משכו שוב את קצה החוד לצד ימין כך שייווצר משולש קטן מקודמו. משולש זה מהווה את ראשו של הברבור.

הרחיבו טיפה את הבסיס של הברבור כך שיוכל לעמוד.
וקפלו מעט כלפי חוץ את הכנפיים הקטנות שנוצרו משני המשולשים בשלב 2.

צפרדע מקפצת

1. לאחר מכן קפלו את הדף לחצי כך שייווצר מלבן. את הקיפול עשו לכיוון ההפוך (לצד השני של הדף) מזה של הקיפולים הקודמים.

2. קפלו פנימה את שני צידי הריבוע בצורה שייווצר משולש כפול. אחד עליון ומשולש אחד תחתון. התמונה הגדולה מציגה מבט מלמעלה ובתמונה הקטנה תוכלו לראות את הקיפולים.

3. קחו את הפינות של המשולש העליון וקפלו כלפי מטה עד למרכז. בתמונה צד שמאל מקופל וצד ימין רק מציג את קו הקיפול.

4. עכשיו את המשולש החדש שבולט כלפי מטה קפלו שוב לחצי. הקיפול נעשה לכיוון ההפוך (לכיוון החוצה). בתמונה צד שמאל מקופל וצד ימין מציג את קו הקיפול.

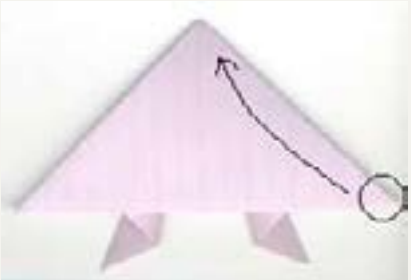

5. הפכו את הדף. זהו החלק העליון של הצפרדע. בשביל להגיע לשלב הבא צריך לקפל את פינות המשולש למרכז כלפי מעלה (כפי שמצויר בחץ).

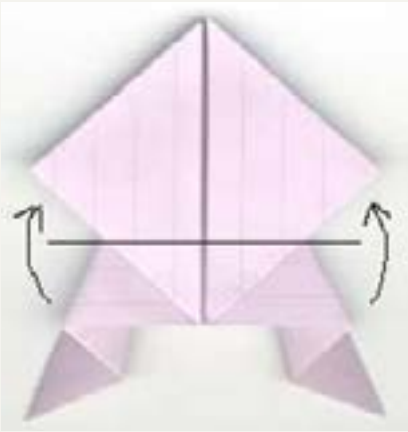

6. הצפרדע נראית ככה מלמעלה

7. קחו את החלק התחתון של הצפרדע וקפלו אותו כלפי מעלה. הקיפול צריך להיות בדיוק איפה שהקו מצויר בתמונה הקודמת.

8. לפי הקו המצויר בתמונה הקודמת קפלו שוב את הרגליים של הצפרדע כלפי מטה.

9. פה יש לכם שתי אפשרויות.
האפשרות הראשונה היא לקפל לצפרדע רגליים קדמיות כמו בתמונה. בשביל זה צריך רק לקפל את שני החלקים של המשולש למעלה כלפי מטה.
האפשרות השנייה נמצאת בשלב 11.

10. מבט מלמעלה על הצפרדע המוגמרת.
כדי לגרום לה לקפוץ יש ללחוץ בעדינות על הישבן שלה.

11. זוהי האפשרות השנייה לעשות לצפרדע רגליים. במקום לקפל את החלק הקדמי כלפי מטה, נקפל כל פינה של המשולש כלפי הצד.
כפי הנראה בתמונה. צפרדע זו יותר יציבה בקפיצה שלה.

תמונה משולשת גם זקנה, גם צעירה וגם איש משופם.

האם זו אישה זקנה או נערה צעירה?!

פנים של אישה? או שמא איש מנגן בסקסופון?

האם זהו שפן או ברווז?!

אבא זקן או בנו הצעיר?!

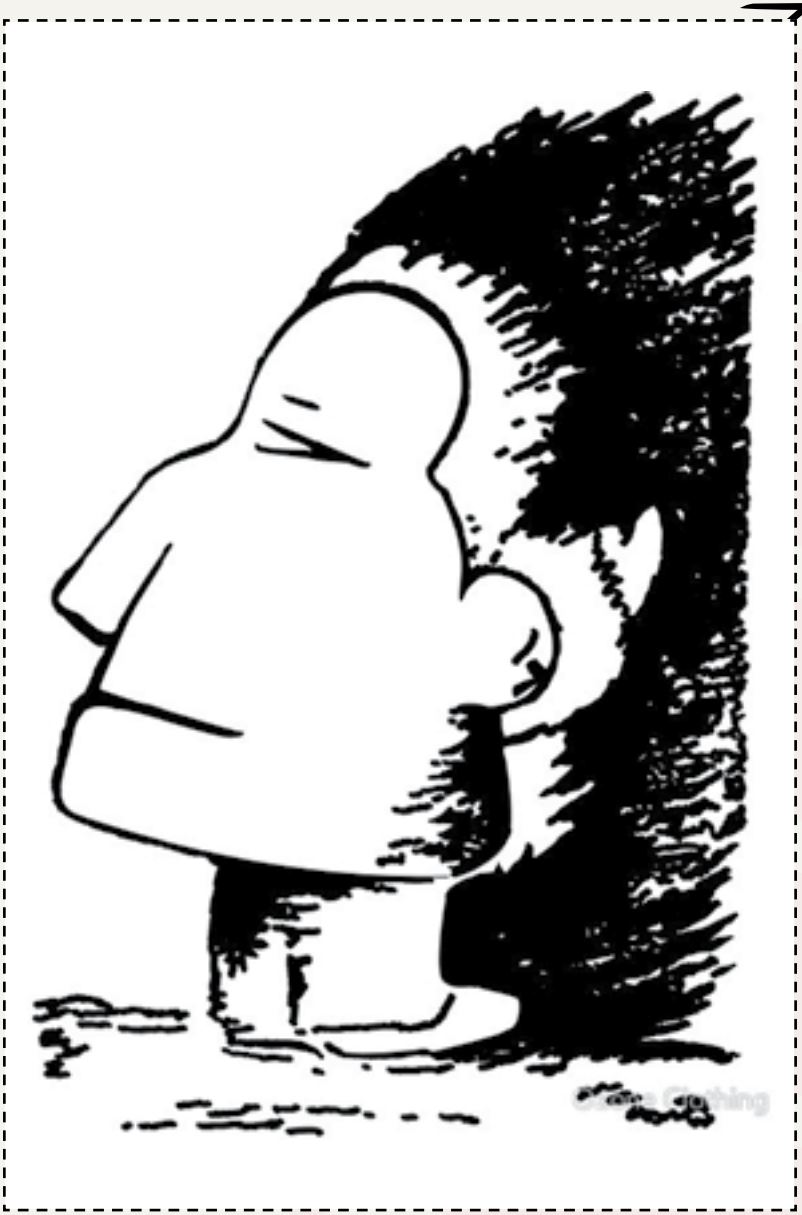

אינדיאני או אסקימוסי?

האם זו נערה היושבת ומביטה במראה,
או אולי גולגולת?!

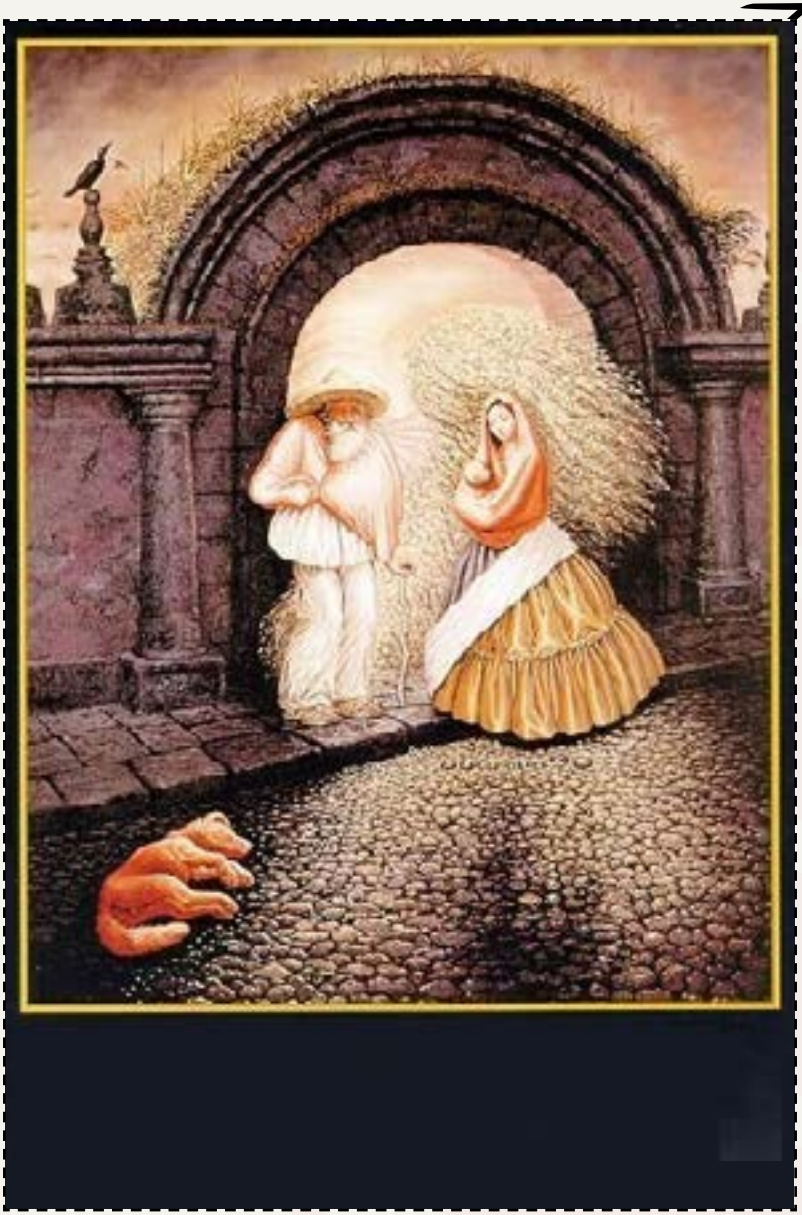

מצד אחד: זקן, כלב ואישה עם תינוק
מצד שני: פרופיל של איש מזוקן

פנים מזוקנות או זוג מתנשק?

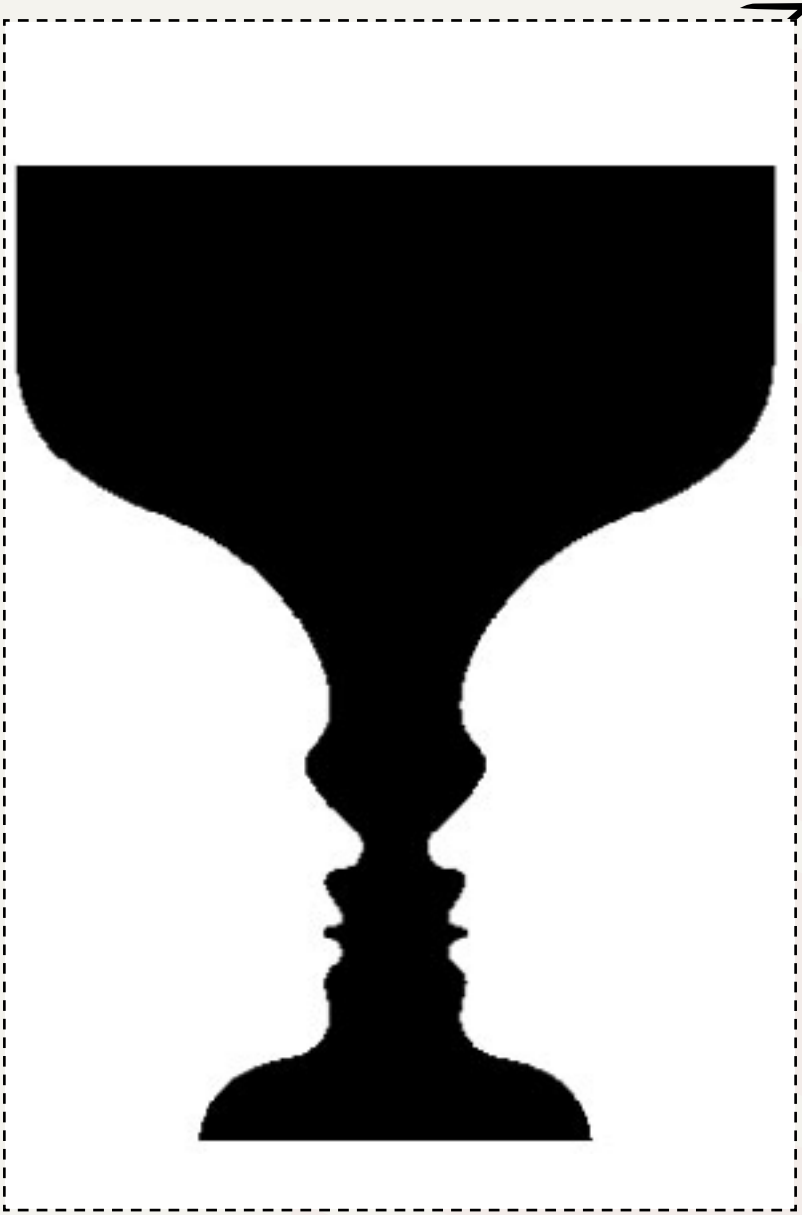

שני פרצופים מסתתרים בצידי הספל

שני פרצופים מסתתרים בצידי הגביע

שני פרצופים מסתתרים בצידי הכד

כלב ים, דוב קוטב לבן או סתם שלולית בקרח?!

שלושה פרצופים מסתתרים בצידי זר הפרחים

מערך 1 | פעולה בנושא: מהו קונפליקט?

הערה למדריך:

מדריך יקר, הפעולה לפניך הינה פעולה חשובה ומאתגרת עבור החניכים. אל תוותר עליה גם אם נראית מורכבת וברמה גבוהה. במידה והקונפליקטים המוצגים בפעולה אינם מתאימים לרמת השיח עם החניכים, מצא קונפליקטים אחרים אשר נוגעים יותר לחיי היומיום שלהם. מצא את הדרך לחבר אותם לנושא הפעולה וללמוד להשתמש במודל המוצג בה.

מה יקבלו החניכים בפעולה?

חשיפה, הכרות ודיון במושג "קונפליקט" מחיי היום יום ועד לחברות ומדינות.
הכרות עם מודל לפתרון קונפליקטים.

מסרים מרכזיים:

- בהתמודדות עם קונפליקט צריך לדעת להיות פתוחים גם לדעה של האחר.
- כל קונפליקט הוא הזדמנות. הזדמנות לעשייה והזדמנות לגישור.

קריאה לפעולה:

בכל קונפליקט שיקרה בדרכנו, גם אם בין חברים או בין מדינות שלמות, הדבר הראשון שנעשה הוא להקשיב לכל הצדדים. רק לאחר מכן, נבחר מהי הדרך הנכונה לפעולה מבין חמשת הדרכים שדיברנו עליהם בפעולה.

מהלך הפעולה:

1. משיכה בחבל:

נחלק את החניכים לשתי קבוצות. הקבוצות יתחרו בינהם בתחרות משיכה בחבל בשלושה סבבים. כל קבוצה מחזיקה בצד אחד של החבל. מסמנים את האמצע של החבל בסרט ואת נקודת ההתחלה של כל קבוצה.

הסבב הראשון- תחרות רגילה, המנצח הוא מי שמושך את החבל יותר חזק כך שהסימון של הקבוצה השניה יעבור את נקודת ההתחלה של הקבוצה הראשונה.

הסבב השני- נותנים לחניכים את האופציה לאזן את הכוחות לפני התחרות.
הם לא חייבים לעבור קבוצה אם לא רוצים.

נאפשר להם לדון בעניין ולקבל החלטה באופן עצמאי ביניהם.

דיון:

- מי ניצח בכל סבב ולמה?
- האם התוצאות היו זהות בשני הסבבים?
- האם יחסי הכוחות השתנו?
- מה הייתם מוכנים לעשות כדי שהתחרות תהיה שווה ומאוזנת?
- האם כל קבוצה התמקדה רק בהצלחה שלה או שראיתם גם את הצד המפסיד לנגד עיניכם?

דיון:

נשאל את החניכים - האם מישהו יודע להגדיר את המונח "קונפליקט"?
נציג לחניכים את ההגדרה:
קונפליקט = מצב הנתפס כניגוד בין אינטרסים שונים, מצב של יריבות, חוסר הסכמה או חוסר התאמה.

- איך התבטא הקונפליקט שהיה ביניכם במשיכה בחבל?
- האם הוא היה הוגן?
- האם זה משנה לתוצאה הסופית?
- האם תמיד כשמנסים להשיג מטרה כולם מתחילים מאותה נקודת פתיחה או שיותר חשובה התוצאה הסופית שלי?

2. איך מתמודדים עם קונפליקט?

שלב א' - נציג לחניכים את המודל לניהול קונפליקטים המציג חמישה סגנונות של ניהול קונפליקטים על הצירים הבאים:

1. המימד המשימתי - מכוונות ואכפתיות לגבי השגת יעדים.
2. המימד החברתי - מכוונות ואכפתיות לגבי שמירה על יחסים בין אישיים.

נסביר לחניכים את המושגים:

- ליבון: שיח משותף בין שני הצדדים להשגת האינטרסים של שני הצדדים.
- ויתור: החלטה של צד אחד לבטל את האינטרס שלו על מנת שהצד השני יקבל את מבוקשו.
- פשרה: שני הצדדים מחליטים ביחד על פתרון ביניים משותף המעניק לשני הצדדים חסרונות ויתרונות.
- השגיות: החלטה של צד אחד לעשות הכל כדי לקדם את האינטרס שלו.
- המנעות: החלטה של שני הצדדים לותר על הדיון באופן כללי.

שלב ב' - תנו לחניכים חמש דקות לחשוב על קונפליקט שחוו בחייהם.
כוונו אותם- זה יכול להיות בבית, מול ההורים, בבית הספר, עם מורים וחברים, או בתנועה.
רצוי שיהיו קונפליקטים אמיתיים וערכיים שמעלים דילמת התלבטות אמיתית. כל חניך בתורו יספר על הסכסוך (הקונפליקט) שחווה בחייו.

שלב ג' - בחרו כמה קונפליקטים משמעותיים שמעלים דילמה אמיתית מתוך הדוגמאות שנתנו החניכים.

חלקו את הקבוצה לתתי קבוצות, כל קבוצה תקבל עותק של המודל ותנסה לבחור את הפתרון שהיו בוחרים במצב הזה. ראש כל קבוצה יהיה החניך שנתן את הדוגמא שבחרתם.

שלב ד' - התנסות בניתוח הקונפליקט עם המודל.
לדוגמא: בקונפליקט שבו חניך מתווכח עם ההורים שלו על לסדר את החדר במקום ללכת לסרט, יוכלו להיות פתרונות של:

- ליבון - ההורים והילד חושבים ביחד על פתרון שיכלול את שני הצדדים - הילד יסדר את החדר ואז ילך לסרט.
- ויתור - הילד יסדר את החדר במקום ללכת לסרט.
- הישגיות - הילד ילך לסרט ולא יסדר את החדר.
- פשרה - הילד יסדר את החדר יום למחרת הסרט.
- המנעות - הילד לא הולך לסרט ולא מסדר את החדר.

שלב ה' - הצגת הקונפליקט על פי המודל מול כל הקבוצה.

דיון:

- אילו ערכים מתנגשים בכל אירוע?
- מה הקווים האדומים של כל צד?
- מה היה הפתרון שבחרתם בכל אחד מהקונפליקטים ולמה?
- האם הייתה הסכמה בקבוצה?
- האם הייתם בוחרים אחרת?

המודל:
ניתן להבחין בהבדלים התנהגותיים או בסגנונות ניהול של קונפליקטים אצל אדם על פי מצבים שונים.
אם נציג חמישה סגנונות של ניהול קונפליקטים על הצירים הבאים:
3. המימד המשימתי - מכוונות ואכפתיות לגבי השגת יעדים.
4. המימד החברתי - מכוונות ואכפתיות לגבי שמירה על יחסים בין אישיים.
נקבל את התמונה הבאה:

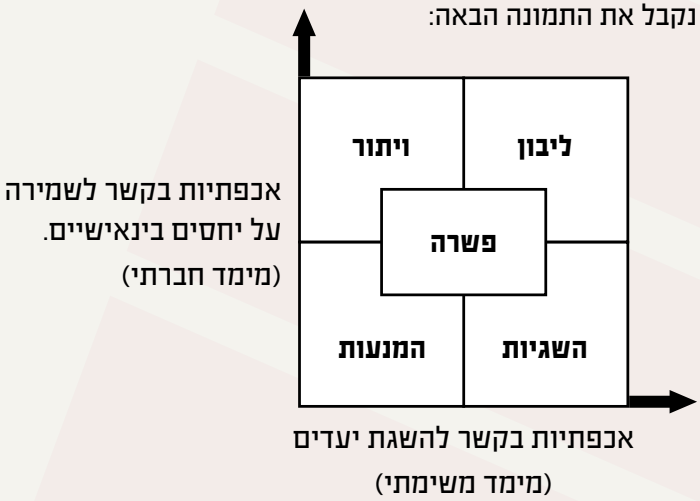

3. קונפליקטים בחברות ומדינות:

נניח לפני החניכים מספר תמונות שקשורות לקונפליקטים שהיו בין חברות ומדינות. בשלב הראשון נבקש מהחניכים לנחש איזו חברה או מדינה מופיעה בתמונה ומה היה הקונפליקט. בשלב השני נספר לחניכים על הקונפליקט ואיך הוא נפתר.

לגבי כל אירוע נבחן איזה סוג של פתרון נמצא לפי המודל?
מהם הקווים האדומים של כל צד?
אילו ערכים מתנגשים בכל קונפליקט?

1. הסכם השלום בין ישראל למצרים
ההסכם מורה על סיום מצב המלחמה בין ישראל למצרים, קובע את הגבול הקבוע בין שתי המדינות, מורה על דילול כוחות הצבא בסיני, וכן על כינון יחסי שכנות נורמליים כמקובל במשפט הבינלאומי. כמו כן מורה ההסכם על הקמת כוח צבאי רב-לאומי שיפקח על ביצוע ההסכם בסיני. ההסכם מכיל נספח העוסק במתן שלטון עצמי לפלסטינים ברצועת עזה וביהודה והשומרון. כלומר, פשרה בין שני הצדדים.

2. מלחמת השפות (פשרה? הישגיות? מה דעתכם?)
הייתה סערה ציבורית שהתרחשה בארץ ישראל ב-1913 סביב מקומה של העברית המתחדשת במערכת החינוך היהודי בארץ. המאבק התנהל כנגד חברת "עזרה" ליהודי גרמניה. בסופו של דבר התקיימה מחאה שדרשה ללמד בשפה העברית והוחלט ללמד בעברית במערכת החינוך היהודית בארץ.

3. הסכם המעצמות על תוכנית הגרעין האיראנית (ויתור? פשרה? מה דעתכם?)
המחלוקת הייתה בעניין הרצון של איראן לחופש בייצור אנרגיה מול הרצון של המערב להגן על המדינות מפני תקיפה גרעינית. תחת ההסכם, הסכימה איראן להסיר את מאגר האורניום המועשר בדרגה בינונית שלה, לצמצם את מאגר האורניום מועשר בדרגה נמוכה שלה, ולהפחית את כמות הצנטריפוגות שברשותה למשך לפחות 15 שנים. היא תעשיר אורניום רק עד לרמה מסויימת, וכן לא תבנה מתקני העשרה או כורי מים כבדים.
על מנת לפקח שאיראן נענת להסכם ולוודא זאת, הסוכנות הבינלאומית לאנרגיה אטומית (סבא"א) תחזיק בגישה קבועה לכל מתקני הגרעין האיראניים. בתמורה להיענות מאומתת של איראן להתחייבותיה, תחת ההסכם היא תקבל הקלה בסנקציות מצד ארצות הברית, האיחוד האירופי ומועצת הביטחון של האומות המאוחדות.

4. נסטי הוצג לראשונה ב-1977. הוא שווק על ידי חברת קוקה-קולה באמריקה הצפונית ובמקומות נוספים החל מ-1991, אך בשנת 2012 הגיע לקצו שיתוף הפעולה של קוקה קולה ונסטלה בארצות הברית. חברת נסטלה נותרה עם הזכויות על שם המוצר, והשיווק וההפצה של נסטי בארצות הברית עברו לחברה הבת של נסטלה NWNA, בעוד חברת קוקה קולה קיבלה את הזכויות על נוסחת הטעם, והשיקה את אותו המשקה בשם "FUZE tea".
(הישגיות? ליבון? פשרה? מה דעתכם?)

5. קונפליקט מקומי- על המדריך למצוא קונפלקט ותמונה מתאימים שרלוונטיים לסביבה הקרובה של הסניף.

עזרים לפעולה

אספה פומבית גדולה

תהיה ביום ב׳ י״ז חשון בשעה שמונה בערב

בתל־אביב בחצר הגימנסיה העברית.

הנושא:

השפה העברית ס ס

שפת התלמוד

בבתי הספר העבריים בא״י

הנואמים: הדר בן ציון מסנואהן

מר בן ציון גוטמן

ומר יוסף אדרעבין.

רס״ס א. אתון ירו.

FUZE
tea
ice tea
NESTEA

מערך 1 | פעולה בנושא: פשוט לשתף

מה יקבלו החניכים בפעולה?

השראה לשיתוף ומוטיבציה ליצירת פתיחות בקבוצה.

מסרים מרכזיים:

השיתוף הוא כלי עוצמתי ליצירת פתיחות לגבי דעות, בעיות, מחשבות, חוויות ורגשות.

קריאה לפעולה:

פשוט לשתף!

מהלך הפעולה:

תרגילי אמון

נתחיל את הפעולה בסדרת תרגילי אמון עם החניכים.

1. מחלקים את החניכים לזוגות, על אחד מהחניכים לבטוח בשני וליפול אחורה, החניך השני צריך לתפוס אותו ולהרים אותו חזרה למצב עמידה.
2. מטוטלת- החניכים עומדים במעגל, וחניך אחד במרכז. החניך מצמיד את הידיים שלו לגוף ומתחיל ליטות לאחד הצדדים. כשהחניך מתקרב לחניך מהמעגל הוא צריך לדחוף אותו קדימה, כך שהחניך במרכז צריך להרגיש כמו מטוטלת.

הערה למדריך:

יש להנחות את המדריכים להתנדב לבד.

3. נחלק את החניכים לזוגות, החניכים עומדים אחד מול השני וצריכים לעקוב אחר התנועות אחד של השני ולחקות אותו - כמו במראה.

הערה למדריך:

יש לשים לב שלא נוצר מצב שרק חניך אחד מחקה את השני אלא יש הדדיות

פונדו קבוצתי

יש לבדוק את הנחיות הבטיחות לגבי הדלקת אש ולקבל אישור מרכז הסניף!
נכין פונדו שוקולד (ניתן בסגנון מאולתר - מחנאי בפחית שימורים על נר או עם כלים וציוד מהבית על גזיה). ניקח קופסת שימורים תעשייתית גדולה ריקה (או סיר), כל חניך אוסף מקל (או מקבל שיפוד) ונר. הוא מסדר את שלוש האבנים מסביב לנר, ועל האבנים מניח את הפחית. בתוך הפחית נשים לכל חניך 2-3 קוביות שוקולד ומעט חלב, בעזרת שיפוד החניכים יערבבו את השוקולד. במרכז המעגל נניח קערות עם דברים שונים שאפשר לטבול בפונדו (לדוגמה: מרשמלו, פירות, בייגלה).

בכל פעם שמישהו מפיל את מה שהיה לו על המקל לתוך השוקולד הוא צריך לשלוף "כרטיס שיתוף" ולשתף את הקבוצה במשהו. לאחר ששיתף, אם לאחרים יש שיתוף באותו נושא - מוזמנים לשתף גם.

חוויה טובה שעברתי השנה במכבי	בעיה אישית שאני מתמודד איתה	חבר חדש שהכרתי השנה	חוויה שהייתה קשה לי
קושי שהתגברתי עליו	התנסות שחוויתי	ריב שהשפיע עליי	מה אני מרגיש כלפי ההורים שלי
דברים שמשמחים אותי	פדיחה שקרתה לי		

הערה למדריך:

אם אתה רוצה שיתפתח שיתוף אמיתי בקבוצה - תן דוגמא אישית ושתף אתה ראשון! בבעיה או בחוויה אישית שלך.

ציוד:

פחיות כמחצית מספר החניכים
שוקולד בהתאם לגודל הקבוצה
חלב בהתאם לגודל הקבוצה
דברים שונים לטבול בפונדו
קערות
דפים
עטים

עזרים:

לחתוך את הפחיות קולה
לכתוב משפטים מתאימים לקבוצה על דפים

הערה למדריך:

- חשוב לדאוג לסביבה אינטימית שיש בה אבנים, או לחילוף לדאוג לאבנים מראש.
- יש לשמור על ערנות! לעבור תדריך שימוש באש ולהעביר לחניכים.
- מומלץ להעביר את הפעולה במקום יותר אינטימי, שונה מהרגיל.

דיון:

- למה חשוב לשתף?
- את מי הכי קל לי לשתף במה שעובר עליי?
- את מי הכי קשה לי לשתף? למה?
- מה צריך על מנת ליצור אוירה משתפת בקבוצה? למנוע שיפוטיות, למנוע ציניות, הדדיות - כולם משתפים, אמון!!

עזרים לפעולה

חוויה טובה שעברתי השנה במכבי

בעיה אישית שאני מתמודד איתה

חבר חדש שהכרתי השנה

חוויה שהייתה קשה לי

קושי שהתגברתי עליו

התנסות שחוויתי

ריב שהשפיע עליי

מה אני מרגיש כלפי ההורים שלי

דברים שמשמחים אותי

פדיחה שקרתה לי

מערך מנהיגות

#המדריך למדריך

מערך 2 | פעולה בנושא: עצות למנהיג הצעיר

מה יקבלו החניכים בפעולה?

החניכים יקבלו מוטיבציה להנהיג ולהשפיע.

מסרים מרכזיים:

המנהיגות טמונה בכולנו ויש לנו את האפשרות והיכולת להשפיע ולשנות.

קריאה לפעולה:

טיבעו של האדם הינו קודם כל לספק את הצרכים המידיים שלו, אך תפקידנו כתנועת נוער היא לעודד את חבריה לפתח מנהיגות.

מהלך הפעולה:

מתודה א'- גרף המחשבות. (דרוש מנהיג)

ניתן לכל חניך 3 פתקים ונבקש מהחניכים לכתוב על כל פתק מחשבה שונה שעברה בראשו היום. בזמן שהחניכים יכתבו את מחשבותיהם על הפתקים, נציב מול החניכים פלקט עליו יהיה מצויר ציר כאשר הקו האופקי שלו יתאר מעגלי השפעה, והציר האנכי - מסגרות זמן כפי שמתואר בגרף למטה:

לאחר מכן מציבים את המחשבות על הגרף שמצויר על פלקט גדול לפי הנושא שלהם.

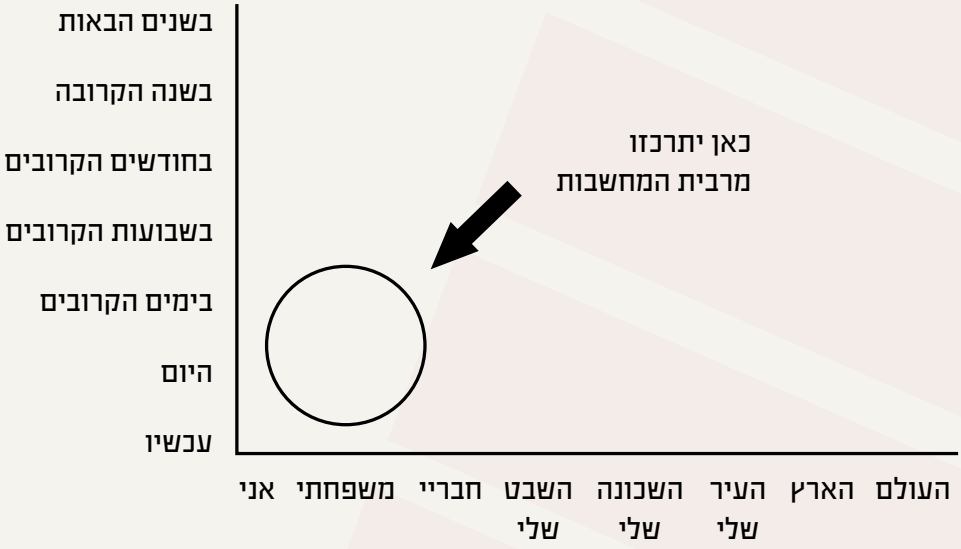

מאחר ומרבית המחשבות מתרכזות במעגלים הקרובים לאדם, ה"אני" וה"עכשיו", עניין זה מעורר דיון בנושאים רבים:

1. טיבעו של האדם הינו קודם כל לספק את הצרכים המידיים שלו - פירמידת הצרכים של מאסלו - כיצד ניתן להרחיב את מעגל המחשבות? מודעות! אם נערוך את אותו תרגיל שוב, חלק מהמחשבות ינדדו לאופקים רחבים יותר...
2. אלו כלים יש ברשותינו ל"אתגר" את העשייה ואת המחשבה בחיים בכלל: דיונים, שיחות, מעורבות אקטואלית במתרחש, ספקנות, התנדבות, הכרות עם אנשים שונים...
3. כיצד ניתן לעורר אנשים לעשייה משמעותית יותר כתנועת מכבי? מנהיגות!
4. מנהיג הוא אדם בעל חזון היודע להסתכל לטווח רחוק.

מתודה שניה: ההשפעה שב(קלפ)י(ם)

מראש נכין חפיסת קלפים ככמות החניכים כאשר אחד מתוך חמישה מהחניכים יקבל קלף אדום ושאר החניכים יקבלו קלף שחור.
נושיב את החניכים במעגל כאשר כל חניך ידע מה הקלף שלו אך יצטרך להסתיר את צבע הקלף שלו משאר חברי הקבוצה.
נסביר לחניכים שמטרתם היא להישאר בין שלושת החניכים האחרונים במעגל.
כיצד מוציאים אנשים מהמעגל? נסביר לחניכים שעליהם להוציא מהמעגל את כל מי שיש לו קלף אדום (בלי קשר לצבע הקלף של כל אחד באופן אישי, ובלי לדעת את היחס בכמות הקלפים) בכדי להוציא מישהו מהמעגל ולהישאר בתוכו עליהם לשכנע את חברי הקבוצה (מבלי לדעת) שלשאר החניכים יש קלף אדום (למשל: "רואים עליו, הוא לחוץ אין מצב שיש לו קלף שחור!") במידה והחניך מצליח לשכנע את שאר חברי הקבוצה, הם מעלים להצבעה- האם יש לחניך קלף אדום? אם יותר מ - 50% מהקבוצה מרימים יד שכן, החניך מוצא מהמעגל. (ההצבעה מתנהלת על ידינו המדריכים ואנחנו קובעים מתי לעלות להצבעה- לרוב כאשר המצב מתחיל להתחמם והחניכים ישתכנעו).
כך, כדי לקדם את האינטרסים של החניכים עליהם:
או לשכנע את שאר חברי הקבוצה (מבלי לדעת) שלחניך מסוים יש קלף אדום ושצריך לעשות הצבעה כדי להוציא אותו מהמעגל, או לשכנע שלהם עצמם יש קלף שחור.
כאשר תישאר במעגל כמות מינימלית של חניכים נבקש מהם להציג את הקלף שלהם ונבדוק האם באמת נשארו במעגל רק חניכים עם קלף שחור.

לאחר מכן נקיים דיון:

- האם יש באמת קשר בין צבע הקלף של החניכים שנשארו לבין העובדה שהם נשארו במעגל?
- מה עזר לחניכים שנשארו להשאר במעגל?
- מה הקשר בין זה לבין מנהיגות?
- האם בעל כושר השכנוע בקבוצה משתמש ביכולת הזאת גם במנהיגות יומיומית? כיצד הוא משפיע על סובביו? האם הוא משתמש בכושר הזה לתועלת החברה או לתועלתו האישית?

מסבירים לחניכים שכדי לשנות משהו צריך איתך עוד אנשים, ולכן מנהיג צריך לדעת להשפיע על אנשים ולשכנע אותם בדרך שלו. והם החניכים, יודעים להשפיע אחד על השני! השאלה היא אם יקחו את יכולות ההשפעה למשחקי קלפים או לדברים גדולים שמעסיקים אותם.

 # עזרים:
חפיסת קלפים

מתודה שלישית: "עצות למנהיג הצעיר" שמעון פרס
נחלק את הקבוצה לצוותים, על כל צוות לקרוא את הקטע של שמעון פרס ולהכין נאום/ סרטון/הצגה תחת הכותרת "עצות למנהיג הצעיר" עם כמה שיותר עצות מתוך דבריו של אחד המנהיגים המשמעותיים שידעה ישראל - נשיא המדינה לשעבר שמעון פרס.

שמעון פרס

עצות למנהיג צעיר

תנועת הנוער המכבי הצעיר

שמעון פרס

עצות למנהיג צעיר

מנהל הוא אדם שמגדיר את הקרים, את מה שיש, מנהיג, לעומת זאת, מנהל את מה שרדוף, את מה שחסר. בדי להיות מנהיג לא מספיק להיבחר. המנהיג צריך לדעת לשרת נושאים גדולים ממנו. אתם גדולים כמנהל תמשא שאתם משרי הים. כל אחד מכם יכול כשהוא משרת רק את עצמו.

בינינו לא נראי להשקיע בהיסטוריה, המדע כבר יכול לזכור במקומכם. השקיעו את מרצכם בפריחות הרשיון ובביתיות. יתרון האדם הוא בעיקר יכולת המדיה.

אל הנשיאו לחדיש, לחדיש, לחדיש – לא אות הם מרכאים אתכם. האמת היא שבכל אחד מכם יש שיבראל גדול, שאני אחד לא יודעת במקומכם. אם השקיעו בפרצי עצמו, תגלו אוצרות הנבדלים עמוק באישיותכם.

אל תקשו: צריך לעבור לעבר הנשיא המדי רות. הם לא מרכאים באלוהים. הנשיא מתחיל כשהאדם משתחרר מהאגו שלו. אל תחשבו שדי ברים נפלאים נשלים מהשמים. יש לעמל קשה מאד כדי להשיגם. כל אדם, כמו נשיא רבנו, צריך לחפוש מדבר גדול עד שיגיע לארץ המובטחת, וגם אז לא מובטח לו שיגיעם לחיבת.

אל תתרשמו יותר מדי מנאומים. הגדול בנאומי העם היהודי היה משה רבנו – מפני שהוא ידע בנאמנם. אל תשמחו אמרי פופולריות. היא בת־חלוף

אל תתרשמו יותר מדי מנאומים. הגדול בנאומי העם היהודי היה משה רבנו – מפני שהוא ידע לנאמנם. אל תשמחו אמרי פופולרי ריות. הפופולריות אינה מבטיחה אמיתיות עקי בות־עבר. היא בת־חלוף. כמו בגד האופנה, ראיתם פעם נשיאים שאיבדו תמיכת של בוז אחרינו לא תמיכת האמצעל המשבר, אלא האיב לים שתיצרו מעבר.

רבים שואלים אותי איך אני רוצה לזכיכי בהיסטוריה. האמת, אני לא בטוח שאני רוצה בכלל עשיתי כל־כך הרבה שבאמת, לכמה שיהיה לי אותן כל המסקן הרבה המשוב ביותר בעבני יחדו אם בישוב ראוי עלי, שהגלתי את חייו של ילד אחר. אינני מכיר מטרה נעלה יותר.

■■■

אל תחיי חשדנים מאוד ואל תתרשמו מהפי רצות הפגיעות. אני אילי הארם שמפר ביטוחי יחדו מכל אדם אחר בהיסטוריה ישראל. אבל אני זוכר כל הזמן שיש גם בר סבא אני לא מכיר בוש עצמו אינו רבר חכם. עדיף לבוד מאשר לבמים.

בשמתגלים על ההיסטוריה של ארוחת בבוקר לאחר נראה ששמע אין זה בפלאאן חתר מם מקום נדול בהיסטוריה על תלוחיתיה. ראן מהנה, אבי המלכלה הרוחנית הנרשם, הסביר בהמוחות שהגיע את חתנו על ההיסטוריה הארוחות יחבר מבפליאאן בפלוחמתיה. נפר לאאן הישאר אחרינו קברים, הגילו מהנה חתיה ערשות. עדיף לפעול לטען שלום מאשר לחפ תבר בפלוחמה.

■■■

אל תחשבו שלפעול לטען השלום זה רבר פלהיב. גם אלה שאוהבים את השלום אינם מהרים לשלם את מחירו האמיתי. קשה לחפ לים שלום. מפני שכבן בנרדאים קיימת דיסוי רמוניה בפשיה. גם הנשיה היא רבר קשה מאוד. אם כל אחר מבני הדם מבטח "לשלחני רלבנאל", הנשיאה לא תחיה בעבור. מי שרוצה חיי בשי מחר מוכרח לחתר לחלום. הנה שבבן לחיי בשי פחד בטח לבני אשמה. יחד עם זאת, אי אחר לא מדאא בקי לשמרות ולא בעלת על בם ויתרים – עריעליני שבלעריהם אין חיים.

על בן, כל מי שרוצה בשלום אבל אינו מוכן לשאת במחירו – לעולם לא יגשה שלום. האם אין שלום גם אין בישיחן.

מבישיתי לחרוץ, שאין הבהנה נחלה ללא מריבה גדולה. אבל בגדול המריבה מגיל הנ מרינו נאלצתי לרוב בחיי, מפני שהאלטרנטיבה ריחה להשלים עם הקרים, בכבבו לאחור. אינני מבבעיר על כך. כבר לריב לבען בשמר הלא לחי שלות את עצמן שבראי לבלות את הדרים בחרב הראשון, תחת מסכת מדיפה. שכל מהרחה לבי שות רשם. ללא עקבות.

לעיים – אל תלבו ללמוד הבהנה אבל חלה. גם. הלמדו את עצמכם לאן בדיך לחבחרנו. למדו לחתר לטען הבהנה ולבים את הבחות הדרוי שים מדי ליבוי רבר בעל משמעות. בבלות הבל, אין דרים ללא משמעות לדים.

עליאי הרוים שבאמרי בתחילת מסמכבר בפבי מבחלים בעיים בדקיקה הבלבלות הישבתית ישבמרישרי באישיה

אדם כמהר, שבעבר בחיי כל־כך הרבה עליידי אחרים.

אם יש לכם רעיונות מהמבנים – אל תפחר רי לבמים אותם. אבל גם אל תשלו את עצמכם אנשים לא אחבים שיעיים. גם אם הם חיים בדיות קטנה, היא מוכרת להם הם רגילים בה. הם יודעים היבן הדלת, היבן החלון, היבן הבלי תת ובעיקר היבן המבוה. כשמישהו מביע לך לעבור לבית אחר או לבחה אחר, תקשי אחבר מחר, כי כל מעבר הוא פרידה וכל פרידה קשה. על בן קשה לאנשים לעבור אפילו מבית קטן לבית גדול. אבל אם אתם חיים על אנשים אלא על בתים – בראי לכם להשקיע ולשכנע.

אל מתרשמו יותר מדי מנאומים. הגדול בנאומי העם היהודי היה משה רבנו – מפני שהוא ידע לנאמנם. אל תשמחו אמרי פופולריות. היא בת־חלוף

יש גם הפתעות לטובה. ללא שיעורים ההיסטו ריה לא תהי מעניינת. הקרובים נשארים קשורים גם כבוכר וגם בעבר. אבל הנשים נשמרו את מיקומן כל חיים.

מבחינים ברוכים לחיות בעבים, שבאמרים לאנשים לעבור מהמחות נשמשים למחות מפתיעים. ההיסטוריה אינה חוזרת על עצמה. יש רק היסטוריה משעמתת אחת – ההיסטוריה של הנשיים. מה שלא נשתנה אינו היסטוריה.

ההיסטוריה, יש גם לזכור, מלאה בריו אריות של מלחמות ושפיכות דמים. לא שאנו תיבו היו רעים מלכתי. אך הם התרגלו מאוד הלחמו על כל חלקה עד איב דם ויצרו בבלות ומחאות הגנו עליהם בחרדי נפש. אבל מאז שפרנסתנו עברה מחלות באיבה לחלות בטרב. שוב אין מקום בבבלות ובמלחמה עליהם. למרבן אין בבלות ובאמא לא יכול לכבוש מחכמה. הכר

מערך 2 | פעולה בנושא: מנהיגות חיובית

מה יקבלו החניכים בפעולה?

- חומר למחשבה בנושא מנהיגות שלילית ומנהיגות חיובית
- כלים למנהיגות חיובית

מסרים מרכזיים:

יש בחיינו מנהיגות שלילית וחיובית, היו מנהיגים חיוביים ולכו בעקבות מנהיגים חיוביים.

מהלך הפעולה:

מתודה 1 - המרוץ למנהיג

נחלק לחניכים פתקים ריקים ונבקש מהם לכתוב כמה שיותר תכונות או מחשבות המניעות מנהיג חיובי או מנהיג שלילי. נאסוף את כל הפתקים ונחלק ל-2 ערימות שוות. נחלק את הקבוצה ל-2 ונשחק מרוץ שליחים. על הקבוצות לשלוח בכל פעם נציג אחד שירוץ עם פתק מהערימה לצד השני של אזור הפעילות, כשהחניך יגיע יהיה עליו להניח את הפתק מתחת לסוג המנהיג המתאים בעיניו- חיובי או שלילי. רק כשהחניך חוזר, יכול לצאת החניך הבא, כך עד שיגמרו הפתקים.

הערה למדריך: מצורפות דוגמות לפתקים נוספים שמומלץ להכין מראש ולהוסיף, על מנת להעשיר את הדיון ולהעלות בו נושאים שלאו דווקא יעלו מהחניכים.

נספח - דוגמאות למחשבות או מניעים:

- אני רוצה להרוויח כמה שיותר כסף.
- אני מוכן לעשות הכול כדי להגשים את המטרה שלי.
- אני חושב שאצטרך לשנות את דרכי כי היא פוגעת בבעלי דעה שונה.
- אני רוצה לעשות שינוי בשביל האנשים שהולכים אחריי.
- חשוב לי שהמונהגים שלי יהיו מרוצים ממני כמנהיג.
- אני צריך שמי שהולך אחריי ילך אחרי בכל מצב ובכל מובן.
- אני צריך שמי שמונהג תחתיי יעשה כל מה שאני אבקש.
- אני מנסה לסחוף אחריי כמה שיותר אנשים.
- חשוב לי להיות חלק מכולם, ולהנהיג מבפנים.
- חשוב לי להזדהות עם כל האנשים המונהגים תחתיי.

דיון:

נעבור עם החניכים על החלוקה שעשו.

- מדוע שיבצתם תכונות ומחשבות מסוימות דווקא בסוג המנהיג הזה?
- מה ההבדלים העיקריים ביניהם?
- האם ישנם מניעים אשר יכולים להיות משובצים בשני סוגי המנהיגים?
- איזו מנהיגות קל יותר ליצור בעיניכם? איזה סוג מנהיגות מושך יותר?

מתודה 2 - מקרה בוחן

נציג בפני החניכים מקרי בוחן: אנשים מוכרים הנתפסים כמנהיגים ומובילי דעה בחברה, ונשאל אותם האם המניעים והדברים שנאמרו קודם רלוונטיים גם לאותם האנשים.
מקרי בוחן לדוגמה: הצל, היטלר, המורה שלי, אליעד נחום, גל גדות
אתם רואים באנשים אלו דמויות מנהיג?
מה הופך אותם למנהיגים? רצון? נסיבות? מעמד?
אילו מנהיגים הם? חיוביים/שליליים? מה קובע מיהו מנהיג חיובי/שלילי - הכוונה שלו או הדרך והתוצאות?

הערה למדריך: למשל, הכוונה של "הצל" היא לחזק את ישראל ואת הגאווה הלאומית (שזה חיובי), אבל הוא עושה זאת באמצעות גזענות ואלימות (דרך ותוצאה שליליות)

איפה מתבטאת ההשפעה של האנשים האלה?

הערה למדריך: כל שנה יש להתאים את מקרי הבוחן למה שרלוונטי ומתאים לקבוצה באותה שנה)

 # עזרים:
תמונות של מקרי בוחן, פתקים עם היגדים לשתול במתודה, 2 ראשים של מנהיגים חיוביים ושליליים, פתקים ריקים.

מתודה 3 - בית משפט

נחלק לחניכים תפקידים:
שופט, פרקליטות, סנגור (מגן על הנאשם), קטגור (תובע), ועדים.
נציג בפני החניכים את הסיטואציה שעל השופט להכריע:
חברת "דבר אליי יפה", היא חברה גדולה המייצרת מוצרי תקשורת ומוכרת אותם בכל העולם. החברה רכשה מלאי גדול מאוד של רכיבים לצורך ייצור מוצר הדגל שלה שנקרא "שפקס". אחד הרכיבים של השפקס מכיל כמות מסוימת של עופרת (הנחשבת חומר רעיל), אולם עד כה לא היה כל איסור על מכירת השפקס, והוא נמכר ללא בעיה.
זמן מה לאחר רכישת מלאי הרכיבים הנ"ל על ידי החברה נכנסה לתוקפה תקנה מחמירה חדשה האוסרת את מכירת המוצר, בשל כמות העופרת העוברת את גבול המותר ומסכנת את הבריאות. אלי כהן, לקוח של חברת "דבר אליי יפה" תובע את החברה על כך שנפגע בריאותית מהמוצר.

נקצה לחניכים מספר דקות לאסוף מידע ולכתוב כתב תביעה/הגנה, ולאחר מכן השופט יקרא לסדר ויתחיל את המשפט.
במהלך המשפט כל צד יציג את הטיעונים שלו כדי להוכיח את צדקתו.

בהמשך המשפט נוסיף עדויות שיעזרו לשופט להכריע:

1. דו"ח מחקר מקיף:

במחסני החברה קיים מלאי של למעלה מ-500,000 יחידות של המוצר "שפקס".
מחקירה עלה כי נוצרו מטעם החברה מגעים להפצת המוצר באפריקה, שם התקנה פחות מחמירה. האנשים אשר יושפעו מן ההחלטה הינם: תושבי אפריקה, מנהלי החברה ועובדיה.

הערה למדריך: השאלה הנשאלת בסופו של דבר במשפט היא האם הפצת המכשירים לאפריקה היא מוסרית או לא מוסרית - עליך לכוון את החניכים לצאת ממסגרת המשפט של הלקוח ולהתייחס להשפעה הרחבה של מעשה החברה.

2. עדות רופא: (עדות מתפרצת. כדאי שאחד המדריכים יגלם את הרופא/ה)
הרופא/ה יעיד שהנזק הבריאותי שעלול להיגרם משימוש במכשיר המכיל כמות כזו של עופרת גבוה מאוד. לטובת העניין הוא יציין את אחוזי התמותה העולים, הפגיעה הבריאותית והנזקים הבלתי הפיכים לאדם ולסביבה (העופרת יוצאת דרך השתן והצואה לביוב ומשם לים).

3. עדות רואה החשבון של החברה (כדאי שאחד המדריכים יגלם את רואה החשבון)
רואה החשבון יפרט כיצד השמדת המכשירים תוביל לפשיטת רגל של החברה בעקבות חובות ענק, מה שיהפוך את עובדי החברה למובטלים ואת משפחותיהם לחסרות פרנסה.

לאחר העדויות השופט יכריע- האם מכירת המכשירים והגרימה לנזק הבריאותי לאפריקאים הוא מעשה מוסרי?
האם עדיף להשמיד את המכשירים ובכך לגרום לעובדי החברה לאבד את פרנסתם?
לאחר הכרעת השופט- נערוך דיון:

דיון

- אתם מסכימים עם הכרעת השופט? הייתם מכריעים את אותה ההכרעה?
- האם בעיניכם מעשה החברה למכור את המכשירים לאפריקה זה מעשה מוסרי?
- על סמך מה קובעים האם מעשה הוא מוסרי/לא מוסרי?

הערה למדריך: במהלך המתודה האחרונה שלבי המשפט בעצם פעלו על פי עיקרון שנקרא מבחן התוצאה המצטברת שאומר שעל מנת לקבל החלטה מוסרית יש לבצע **שלושה שלבים:**

1. זיהוי כל בעלי העניין המושפעים מהפעולה.
2. כימות מידת ההנאה/הסבל שיגרמו להם לאחר הפעולה
3. חישוב תועלת/נזק במצטבר - האם הפעולה גרמה בסך הכל יותר הנאה או סבל בעולם?

במהלך הדיון נסביר את עקרון "מבחן התוצאה המצטברת" ונדגים כיצד היא יושמה במהלך המשפט.

אתם חושבים שניתן להשתמש בכלי הזה להכרעה בסיטואציות שיותר קרובות אליכם?

האם בכלל חשוב להשתמש בכלי הזה? למה צריף בכלל לקחת החלטה מוסרית?

מי היו המנהיגים החיוביים הסיטואציה שעליה דנו? מדוע לעיתים קשה להחליט?

(מכיוון שלעיתים ההחלטה האם מישהו הוא מנהיג חיובי תלויה בתוצאה של מעשיו)

האם כשאני בוחר להיות או לתמוך במנהיג חיובי או שלילי אני באמת חושב לפני כל החלטה האם היא גורמת יותר סבל או הנאה לי/לסביבתי/לעולם?

מנהיג חיובי

מנהיג שלילי

אני רוצה להרוויח כמה שיותר כסף.

אני מוכן לעשות הכול כדי להגשים את המטרה שלי.

אני חושב שאצטרך לשנות את דרכי כי היא פוגעת בבעלי דעה שונה.

אני רוצה לעשות שינוי בשביל האנשים שהולכים אחריי.

חשוב לי שהמונהגים שלי יהיו מרוצים ממני כמנהיג.

אני צריך שמי שהולך אחריי ילך אחריי בכל מצב ובכל מובן.

אני צריך שמי שמונהג תחתיי יעשה כל מה שאני אבקש.

אני מנסה לסחוף אחריי כמה שיותר אנשים.

חשוב לי להיות חלק מכולם, ולהנהיג מבפנים.

חשוב לי להזדהות עם כל האנשים המונהגים תחתיי.

חברת "דבר אליי יפה", היא חברה גדולה המייצרת מוצרי תקשורת ומוכרת אותם בכל העולם. החברה רכשה מלאי גדול מאוד של רכיבים לצורך ייצור מוצר הדגל שלה שנקרא "שפקס". אחד הרכיבים של השפקס מכיל כמות מסוימת של עופרת (הנחשבת חומר רעיל), אולם עד כה לא היה כל איסור על מכירת השפקס, והוא נמכר ללא בעיה.
זמן מה לאחר רכישת מלאי הרכיבים הנ"ל על ידי החברה נכנסה לתוקפה תקנה מחמירה חדשה האוסרת את מכירת המוצר, בשל כמות העופרת העוברת את גבול המותר ומסכנת את הבריאות. אלי כהן, לקוח של חברת "דבר אליי יפה" תובע את החברה על כך שנפגע בריאותית מהמוצר.

1. דו"ח מחקר מקיף:
במחסני החברה קיים מלאי של למעלה מ-500,000 יחידות של המוצר שפקס. מחקירה עלה כי נוצרו מטעם החברה מגעים להפצת המוצר באפריקה, שם התקנה פחות מחמירה. האנשים אשר יושפעו מין ההחלטה הינם: תושבי אפריקה, מנהלי החברה ועובדיה.

2. עדות רופא: (עדות מתפרצת. כדאי שאחד המדריכים יגלם את הרופא/ה) הרופא/ה יעיד שהנזק הבריאותי שעלול להיגרם משימוש במכשיר המכיל כמות כזו של עופרת גבוה מאוד. לטובת העניין הוא יציין את אחוזי התמותה העולים, הפגיעה הבריאותית והנזקים הבלתי הפיכים לאדם ולסביבה (העופרת יוצאת דרך השתן והצואה לביוב ומשם לים).

3. עדות רואה החשבון של החברה (כדאי שאחד המדריכים יגלם את רואה החשבון) רואה החשבון יפרט כיצד השמדת המכשירים תוביל לפשיטת רגל של החברה בעקבות חובות ענק, מה שיהפוך את עובדי החברה למובטלים ואת משפחותיהם לחסרות פרנסה.

מערך 2 | פעולה בנושא: מנהיגים בחיי

מה יקבלו החניכים בפעולה?

החניכים יבחנו את הדמויות המשפיעות ומעצבות את חייהם, וחומר למחשבה לגבי מה הופך אותם למנהיגים בחייו ומה השפעתם עליו.

מסרים מרכזיים:

- יש לנו בחיים דמויות שממלאות תפקידים של מנהיגים, חשוב לזהות אותן ולהבין את השפעתן הרבה עלינו לטובה או לרעה.
- כל אדם שאני פוגש יכול להיות מנהיג בחיים שלי, העולם מלא בהשפעות ואם נהיה פתוחים ללמידה והשפעה של אנשים אחרים על חיינו, נהיה מפותחים יותר.

קריאה לפעולה:

עלינו לקחת אחריות על המעשים שלנו ולא להיסחף אחרי אחרים מבלי שיקול דעת, להמשיך לבחון מה טוב בשבילי ולדעת מהי הדרך שלי.

מהלך הפעולה:

מתודה א': דפים מוזיקליים

באזור הפעולה נפזר דפים, ונציב על כל דף אבן על מנת שלא יעוף. נשחק "דפים מוזיקליים" על כל דף תהיה כותרת בראש העמוד, שהיא מה שהחניכים צריכים לכתוב בתחתית הדף. נשים מוזיקה ובזמן המוזיקה ננחה את החניכים ללכת בחופשיות באזור הפעולה, בכל פעם שנעצור את המוזיקה על כל חניך ללכת לדף, כך שכל פעם אמור להישאר חניך אחד ללא דף (הוא יפסיד נקודה, לא יודח מהמשחק!). נסביר שכל חניך שתפס דף צריך לכתוב בתחתית הדף את התשובה לשאלה או האמירה שמופיעה בדף, ולאחר שכתב עליו לקפל את תשובתו כך שלא יראו אותה. הרעיון בכך שהחניך מקפל את תשובתו היא שחניכים לא יושפעו ממה שחבריהם רשמו, אלא יקבלו דף נקי ויחשבו בשביל עצמם.

הערה למדריך: חשוב להתאים את כמות הדפים לכמות החניכים במתודה עצמה, אך לא לוותר על דפים - כלומר חשוב שכל החניכים יקבלו את כל הדפים.

הערה למדריך: חשוב להדגיש לחניכים שבסוף הם יפתחו את הדפים בפורום קבוצתי ושלא ירשמו דברים שהם לא מרגישים איתם בנוח.

 # עזרים:

דפים עם כותרות, עטים ככמות החניכים.

כותרות לדפים:

1. כשאהיה גדול אני רוצה להיות כמו...
2. כשאומרים לי מנהיג אני חושב על...
3. כשאני מתלבט וצריך לקבל החלטה אני מתייעץ עם...
4. אני תמיד אלך אחרי...
5. מישהו שהדרך שלו מעוררת בי השראה.
6. דוגמה למנהיג טוב בעיניי (דמות מההיסטוריה, דמות מהחיים שלהם).
7. איפה נחשפתי למנהיגים בחיי?

דיון:

- כל אחד לוקח את הדף שהיה אצלו לדיון ופותח את הקיפולים.
- עוברים על תשובות החניכים בדפים.
- מה אתם חושבים על התשובות השונות שעלו בדפים אלו?
- לאילו אימרות או תשובות התחברתם?
- אילו דמויות עלו לכם בראש במהלך המתודה?

הערה למדריך: דיון זה הינו דיון של חשיפת הנושא ומטרתו לעורר בחניכים את הנושא, לעשות להם קצת סדר בראש לקראת הירידה לעומק בנושא המנהיגות. אין צורך להעמיק עדיין בשלב זה של הפעולה את הדיון.

מתודה ב' - סיטואציות בהפתעה:

נושיב את החניכים במעגל, וננחה אותם לכתוב סיטואציה שקרתה להם, ובה הם הונהגו על ידי מישהו אחר (למדריך - חשוב לא להגיד את המילה "מונהג"! זה עשוי ליצור אנטי וגישה שלילית בקרב החניכים) - נסביר לחניכים שעליהם לכתוב מצב בו הם התכוונו לפעול באופן מסוים ומישהו שינה להם את אופן הפעולה, גרם להם לפעול אחרת, סיטואציה שבה מישהו בסביבתי גרם לי לפעול למען משהו/כנגד משהו. אם אין להם סיטואציה שלהם, ננחה את החניכים לכתוב סיטואציה שקרתה למישהו שהם מכירים.
על מנת שהחניכים יבינו כראוי את ההנחיה, ניתן להם דוגמאות לסיטואציות:

1. לחבר הכי טוב שלי היה יום הולדת, דני דירבן אותי לעשות לו מסיבת הפתעה.
2. היה לי מבחן שתיכננתי ללמוד אליו, בסוף חבר שלי הזמין אותי למגרש לשחק כדורגל והלכתי לשחק איתו.
3. ישבנו ביחד כל החברים וחבר סיפר בדיחה שהצחיקה את כולם אבל אחת הבנות נעלבה ממש.
4. השנה חבר החליט שלא נתחפש בפורים, תכננתי בהתחלה להתחפש ואפילו היה לי רעיון אבל בסוף אף חבר לא התחפש ודי התבאסתי.
5. הפרעתי למורה בכיתה והיא הוציאה אותי, בסוף השיעור באתי אליה במטרה להתנצל ושניה לפני חבר בא אליי וצחק על זה. החלטתי לוותר ויצאתי להפסקה.

נאסוף בכובע או בכוס את כל הסיטואציות של החניכים. ננחה את החניכים להסתובב באזור הפעולה, לאחר כמה שניות נבחר חניך וניתן לו לשלוף סיטואציה מהכוס. אותו חניך צריך להתחיל את הסיטואציה, ועל הקבוצה לזרום איתו וליצור את הסיטואציה ברמה הקבוצתית. למשל - בסיטואציה של ילד במשחק כדורגל, שהתעייף ורצה להפסיק לשחק אבל המשיך כי המאמן שלו אמר לו "תקשיב אני סומך עליך וחייב אותך במשחק, אין סיכוי שאתה מפסיק עכשיו" - החניך שמקבל את הסיטואציה מתחיל לייצר אוירה של מגרש כדורגל, לעשות כאילו הוא בועט בכדור ולמנות מישהו להיות המאמן שלו וכו'.

 # עזרים:
פתקים ריקים, כוס פלסטיק/כובע, עטים ככמות החניכים.

דיון:
- בסיטואציות שהועלו, היו מצבים שהתחברתם אליהם?
- איפה בחיינו אנחנו "מונהגים" - הולכים אחרי מישהו?
- נציב במרכז המעגל הגדרה מתומצתת וקצרה למנהיג.
- אילו מנהיגים אתם רואים לעצמכם בחייכם?
- מה גורם לכך שמישהו מנהיג אתכם?

הגדרה למנהיג: מיהו מנהיג?
מנהיג הוא אדם המסוגל להוביל חבורה של אנשים שונים לעבר מטרה משותפת. המנהיג משפיע על הסובבים אותו ומסוגל להניע אותם לעשות פעולות אשר הם היו עושים אילולא הניע אותם כך.

מתודה ג' - מי המנהיג?
נעמיד את החניכים במעגל כשכל החניכים עוצמים עיניים, פרט לנציג אחד שנבחר להישאר בעיניים פקוחות. המתודה תיערך בסבבים, בכל סבב ניתן לחניכים משימה, שעליהם לערוך בהנהגת החניך עם העיניים הפקוחות, הוא מנהל את המשימה, מכוון את החניכים ומסביר לכל חניך מה לעשות. החניך שנשאר עם עיניים פקוחות יתחלף אחרי כל משימה, כך שכמה חניכים יוכלו להתנסות בתפקיד המנהיג, ושכולם יחוו את עמדת המונהג. החניך המנהיג יכול להזיז את החניכים, לתת להם הוראות ולנהל את המשימה בכל דרך שיבחר.
הרעיון במתודה היא לתת לחניכים לחוות את החוויה של להיות מונהגים, ללכת אחרי מישהו, להיות עם עיניים "עצומות", להקשיב למישהו אחר, ללכת אחרי מישהו למרות שיכול להיות שלך יש דרך שאתה היית רוצה להציע ודרך אחרת לבצע את המשימה.

 # עזרים:
דפי טיוטה כמספר החניכים.

משימות:

- להסתדר בשורה ע"פ גיל (תאריכי לידה) מהצעיר למבוגר.
- ליצור צורה של משולש מדויק.
- להיעמד רק על דפים שהמדריכים יפזרו באזור הפעולה.
- ליצור מעגל שכולם עם ראשים כלפי פנים המעגל במצב של שכיבת שמיכה (בטן סטאטי).
- לנקות את אזור הפעולה.

את המשימה האחרונה (המדריכים יכולים לבחור איזה משימה שירצו, אפילו כזאת שכבר עשו במתודה) החניכים יעשו בעיניים פקוחות ובלי מנהיג.
זאת על מנת להמחיש להם את ההבדל בין מצב שהם מונהגים בו למצב שהם משתפים פעולה ביחד.

דיון:

- מה היתרונות והחסרונות בלהיות מובל ולא מנהיג? (מצד אחד: אפשר להיות ראש קטן, אפשר ללמוד דרכים חדשות לעשות דברים, אתה לא צריך לחשוב, אתה בטוח במה שאתה עושה, אתה רגוע, אין ריבים כי מישהו אחד מחליט הכול, מצד שני - חוסר עצמאות, לוותר על הדרך שלי, לא תמיד נעים שאומרים לי מה לעשות...)
- איפה בחיים אתם פוגשים את מצבים אלו, שבהם אנו מרגישים "עיוורים", מחויבים ללכת אחרי מישהו, לא מובילים את עצמינו אלא מובלים?
- איפה אנחנו מושפעים לטובה מדמויות מנהיגים שונים בחיינו?
- איפה אנו יכולים להיות מושפעים לרעה ממנהיגים שונים בחיינו?
- איך אנחנו יכולים להיות מונהגים בצורה חכמה?

מערך 2 | פעולה בנושא: רבין בסימן דרך למנהיגות

מה יקבלו החניכים בפעולה?

נקודות מבט שונות על אישיותו של רבין כמנהיג , והשראה ללמוד מנקודות חיוביות בדמותו כמנהיג.

מסרים מרכזיים:

רבין היה מנהיג באופנים רבים ומגוונים, ניתן לראות שיש באופיו תכונות מנהיגותיות רבות, רבין היה מנהיג שעשה צעדים שנויים במחלוקת, וניתן ללמוד רבות מנקודות מסוימות באופיו שבהן קיבל החלטות בצורה מנהיגותית.

קריאה לפעולה:

עמדותיו של מנהיג יכולות לעורר הסכמה או התנגדות, חשיבה ביקורתית הינה כלי הכרחי בחברה דמוקרטית! השלכותיו של מעשי המנהיג הן מרחיקות לכת ולכן מנהיג חייב לפעול בזהירות ואחריות. על העם מוטלת האחריות לעמוד על המשמר, לבקר את פעילות המנהיג כל הזמן ולהגיב בתוך גבולות החוקים והכללים בחברה.

מהלך הפעולה:

מתודה א' - ציר זמן:

משאירים את החניכים לשבת במעגל, ומניחים במרכז המעגל ציר זמן עם שנים, ואירועים שונים מפוזרים - לא מחוברים לציר. בתחילה ניתן לחניכים מספר דקות לסדר את האירועים לפי מה שהם חושבים.

הערה למדריך: זהו חלק במתודה שמטרתו ליצור מעורבות בקרב החניכים, לא צריך להתעכב עליו יותר מדי כי החשיבות היא באירועים עצמם ובדיון.)

האירועים יהיו נקודות בחירה בחייו של רבין, שבהן הוא בחר בחירות שהן לעיתים שנויות במחלוקת, אך הן מייצגות את אופיו כמנהיג, ומציגות מנהיגות אמיצה:

- רבין רצה ללכת ללמוד הנדסת מים, ואף קיבל מלגה באוניברסיטת ברקלי שבקליפורניה, אך הוא ויתר על כך בעקבות מלחמת העולם השניה, והחליט ללכת להכשרה קדם צבאית ולאחר מכן להתגייס. (1940-1941)
- כאשר כיהן רבין כראש ממשלה, והיה בתהליכי בחירות, נמצא חשבון בנק בלתי חוקי של אשתו והוא החליט לקחת הפסקה מתפקידו ולצאת ממערכת הבחירות. (1977)
- לאחר מלחמת העצמאות, חלק גדול מהפיקוד הבכיר בפלמ"ח פרש, ולמרות מהפיקוד הבכיר בפלמ"ח, ולמרות זאת רבין בחר להישאר בצבא והיה בכיר יוצאי הפלמ"ח. (1949)

- לאחר שנים רבות בצבא רבין השתחרר והחליט להמשיך במגזר הציבורי, ועבר להיות שגריר ישראל בארה"ב. (1968)
- רבין קיים משא ומתן באופן רשמי בפעם הראשונה לאחר מספר שנים עם מנהיג פלסטינאי - יאסר ערפאת. בסיום המשא ומתן נחתמו הסכמי אוסלו. (1993)

לאחר שהחניכים ניסו לסדר את הציר, המדריכים יבדקו את הסידור שלהם ויסדרו את הציר בצורה נכונה, ויציגו לחניכים את ציר האירועים.

הערה למדריך: חשוב להכיר טוב את האירועים בציר הזמן ולהיות בקיאים בנקודות אלו, לא צריך לדעת את התאריכים עצמם, אלא את מה שקרה בכל אירוע.

דיון:
- הנקודות בציר הזמן הן נקודות מפנה שמשקפות אופי מנהיגותי אמיץ, בחירות שחלקן שנויות במחלוקת ובחירות שרבין עשה כמנהיג של אירגון כלשהו.
- מה אתם חושבים על נקודות/בחירות אלו בחייו?
- מה אתם חושבים על ההחלטות שהוא קיבל?
- האם אתם מסכימים עם ההחלטות?
- מה הייתה הדילמה בכל אחת מההחלטות?
- מה אפשר ללמוד על מנהיגותו של רבין בכל אחת מההחלטות?

מתודה ב' - רבין כמנהיג:
בחלל הפעולה, נפזר מראש דפים ועליהם ציטוטים שנאמרו על רבין - שמראים ומייצגים צדדים שונים באופיו כמנהיג. ניתן לחניכים מספר דקות לעבור שוב על הציטוטים, לבחור אחד שהם אהבו ולשבת לידו.

דיון:
- למה בחרתם דווקא את הקטע הזה?
- אילו תכונות החשובות במנהיג מופיעות בקטע?
- מה אנו לומדים על הקונפליקטים המנהיגותיים אצל רבין על פי הקטעים הנ"ל?
- מהם הערכים המאפיינים מנהיג לדעתכם? האם רבין הוא מנהיג?

קטעים שנכתבו על רבין:

1. קטע של יונתן גפן: "רבין היה ראש הממשלה הראשון שהיה אחד משלנו. סוף סוף, אחד שדומה לנו. הוא היה דומה לנו באומץ ובפחד. בפייטריות כדרך חיים שהתחלפה ברדיפת שלום אמיתית. הוא היה קודם כל אדם, בשר ודם, עם חסרונות ויתרונות. היה המנהיג הראשון שלא דיקלם חזון אלא דיבר כמוך וכמוני. הוא היה אתה ואני, ולכן כשהוא נרצח, מת משהו בך, נרצח משהו בי" (נובמבר, 1995)

2. "הוא היה הישר בראשי ממשלות ישראל. ישר, מבחינה זו שפיו וליבו היו שווים ישר, במובן זה שהסתער בבוטות על כל מה שהרגיז אותו,מבלי להתעסק בשיקולים טקטיים... ציבור הבוחרים אהב את הישירות הזאת, והאמין לה. רבין, גם כשלא היה מוסכם - היה אמין..." (נחום ברנע, ידיעות אחרונות, 5.11.95)

3. "יצחק רבין חי את ההיסטוריה של מדינת ישראל - את מאבקה לעצמאות, את מלחמות ההישרדות שלה, את מאבקה למען השלום - ותמיד היה בקו החזית.
בנם זה של דוד ושלמה אחז בנשק עד להגן על עצמאות ישראל, ונתן את חייו כדי להבטיח את עתידה של ארצו."(מתוך נאום קלינטון בהספד על קברו של רבין).
4. "יצחק רבין אינו איש של מסר יוצא דופן וחזון. הוא גנרל לשעבר שהפילוסופיה שלו, אם מותר לקרוא לה כך, היא פרגמטיזם (פרגמטיסט = איש מעשה). אין לו נטייה אידיאולוגית, ואיזה הבדל יש כאן. רוב הזמן, בעשר השנים האחרונות, נשלטת ישראל על ידי קנאים." (אנתוני לואים, ניו-יורק טיימס, 1992).
5. "היה ברבין משהו שעשה אותו למנהיג.יסוד שקשה להגדירו. לא היה בו "קסם", התנהגותו לא היתה נעימה, אבל הוא היה שקדן, חרוץ ואחראי. הוא הקרין אחריות וזו העניקה לו סמכות." (יורם פרי, "יד איש באחיו", 2005)
6. "בהיותו מהנדס זהיר ונווט דייקן, גילם רבין את רוחה של ישראל החדשה, זו שאינה מחפשת גאולה, כי אם פתרונות." (עמוס עוז, 1996).
7. "מנהיג חייב ללכת לפני המחנה, אבל לא במרחק רב מדי. אחרת,כשיביט לאחור יגלה שאין איש מאחוריו." (בתוך: יורם פרי עמ' 339).

מתודה ג' - מד חום עמדות

נתלה בקצוות חלל הפעולה שלטים: מסכים - לא מסכים - מתלבט.
נקריא מאמירותיו של רבין לגבי תחומים שונים ונבקש מהחניכים לנקוט עמדה לגביהם - על כל חניך לעמוד לצד השלט המתאר את מה שמרגיש כלפי הקטע שהוקרא.
(ניתן לבקש מחניכים להקריא בפאתוס - כאילו היו רבין שנואם לאומה!)

ציטוטים מדברי יצחק רבין

1. "זהו שינוי עמוק ויסודי, שינוי שישפיע על כל אורחות חיינו: מהמשאית שתצא מחיפה ועליה מטען לרבת עמון. אנשי עסקים שיטוסו בבוקר לסגור עסקה ויחזרו בערב לירושלים, ומשפחות שיצאו לטייל עם ילדיהן בפטרה, שלוש שעות נסיעה מתל - אביב. השינוי הזה ישפיע על חיי כל אחד ואחת מאתנו בחיי היומיום." (נאום בעת חתימת הסכמי השלום עם ירדן).
2. "יש להגיב בכוח המתאים נגד כל אחת ואחת מצורות הפעולה האלימה נגדנו." (נאום בכנסת, 1988-1989, תקופת האינתיפאדה הראשונה).
3. "עם המרצחים בשום אופן לא נדבר-עמם ניפגש רק בשדה הקרב." (כנ"ל)
4. "השלום-טמונות בו גם סכנות. אולם אין בליבי ספק, כי סיכוני השלום עדיפים אלף מונים על וודאותה הקודרת של המלחמה." (יצחק רבין, פנקס שירות, עמ' 585).
5. "לעולם לא ייתם הויכוח מי מעצב את פני ההיסטוריה: המנהיגים או הנסיבות.
הנה תשובתי לכם. אנחנו מעצבים את פני ההיסטוריה. אנחנו, העם. ואנו המנהיגים שומעים את הקולות. כי אלמלא רצו בני עמי בשלום, לא הייתי עומד כאן היום במעמד היסטורי זה." (נאומו של יצחק רבין בקונגרס אמריקאי, 1994.

6. "עם סיום המלחמה היה עליי להחליט על המשך דרכי. עתה, על פרשת דרכים של דרכי האישית, היתה בלבי תחושה עמוקה של אחריות מוסרית, מעיין חוב של כבוד כלפי הלוחמים. נטלתי על עצמי התחייבות פנימית, שאקדיש את חיי שישראל לא תמצא עוד לעולם בלתי - מוכנה לקדם את פניהם של תוקפים. לא באה שעתו של החלום שלי ללמוד הנדסת מים להתממש. נשארתי בצבא." (מתוך: פנקס שירות, עמ' 83).
7. "לאחת הבעיות הכואבות שלנו יש שם, שם פרטי ושם משפחה. זהו צירוף שתי המילים 'יהיה בסדר'. צירוף המילים האלה הוא בלתי נסבל. מה אני רואה לעצמי זכות וחובה לתבוע מכם? בראש ובראשונה - אחריות. האחריות שלכם היא מוחלטת. אין לכם אל מי להביט מאחוריכם. האחריות נעצרת אצלכם." (מתוך: נאום רבין בטקס סיום מחזור של בית הספר פו"מ בצה"ל, 27.8.92).
8. "אני לא באתי לשבת בכסא הזה על מנת למצוא חן בעיני X או Y או Z. אני רואה בזה מעיין גולת הכותרת של חיי." (מתוך: ראיון טלוויזיוני עם ניסים משעל. 1994, מועד משוער).
9. "ואם יש משהו שצריך ליחד נוער זו מרדנות נגד מוסכמות, לא מרדנות לשם מרדנות אלא מרדנות לשם שינוי." (מתוך: הועידה ה-9 של תנועת הנוער העובד והלומד 1994).

לסיכום:

- האם הייתה הסכמה בקבוצה לגבי כל האמירות?
- מה ניתן לעשות כאשר לא מסכימים עם המנהיג שעומד בראש המדינה הדמוקרטית?
- מה דעתכם על מודל המנהיגות שהציב רבין?
- אילו דברים לדעתכם יכולים להיות רלוונטיים למנהיגים באופן כללי?
- אילו דברים לא הייתם לוקחים?

יצחק רבין - תולדות חיים

ילדות ומשפחה

יצחק רבין נולד בירושלים ב-1 במארס 1922, א' אדר תרפ"ב, הוריו, נחמיה ורוזה היו חלוצים שעלו לארץ-ישראל מרוסיה. המשפחה עברה לתל אביב, בשנת תרפ"ה, 1925 נולדה אחותו, רחל. הוריו עסקו בפעילות התנדבותית וציבורית רבה. אמו חלתה במחלה קשה, וכשהיה בן 15, נפטרה.

יצחק למד בבית-הספר בית החינוך לילדי עובדים בתל-אביב. בית-הספר הזה הדגיש את אהבת הארץ ואת אהבה האדמה והחקלאות, והילדים חוננו לערכים של אחריות, של שותפות ושל איכפתיות לחיי החברה.

לאחר סיום לימודיו בבית החינוך למד יצחק בבית-הספר בקיבוץ גבעת השלושה, ומשם עבר לבית-הספר "כדורי" שבעמק יזרעאל, לרגלי הר התבור, בבית הספר הזה הודגשו ערכים של עצמאות, של אמת ושל כבוד.

ההגנה והפלמ"ח

בזמן לימודיו ב"כדורי" הצטרף יצחק רבין לארגון ה"ההגנה". תפקידו של הארגון היה להגן על היישוב היהודי בארץ מפני התנכלויות של הערבים. את לימודיו בכדורי סיים בהצטיינות. מנהל בית-הספר סייע לו לקבל מלגה ללימודי הנדסה באוניברסיטה בארצות-הברית, אך יצחק רבין סירב לקבל את המילגה שהוצעה לו, וטען

שבעת מלחמה - מלחמת העולם השנייה - אין זה מן הראוי שיעזוב את הארץ. אחרי שוויתר על לימודים בחוץ-לארץ כדי להתגייס להגנת הארץ, הצטרף רבין בן ה-19 לפלמ"ח (פלוגות-מחץ, כוח הקבע המגויס של ארגון ה"הגנה"), התקדם בשירותו ומונה למפקד. באותה תקופה גובשה תפיסת הלחימה המיוחדת של הפלמ"ח, שהעדיפה יוזמה, מקוריות וחשיבה עצמאית על פני שגרת אימונים מסודרת.

מלחמת העצמאות

בכ"ט בנובמבר 1947, תש"ח, החליטה עצרת האו"ם על חלוקת הארץ ועל הקמת שתי מדינות: מדינה יהודית ומדינה ערבית. למחרת ההחלטה פתחו הערבים במלחמה כדי למנוע את הקמת המדינה היהודית. הפלמ"ח הקים את חטיבת "הראל" ויצחק רבין היה למפקדה. ירושלים היתה במצור ועל יצחק רבין ועל חייליו הוטל להבטיח את שלומן של השיירות שהביאו אליה נשק, מצרכי מזון ותרופות.
הקרבות היו קשים מאוד, ורבים מחבריו של יצחק רבין נפלו בקרב.
בזמן המלחמה נישא יצחק רבין ללאה שלוסברג. לזוג נולדו שני ילדים: דליה ויובל.
אחרי מלחמת העצמאות, עם הקמת צה"ל, המשיך יצחק רבין לשרת בצבא עוד שנים רבות והתקדם לתפקידי פיקוד בכירים.

רמטכ"ל מלחמת ששת הימים

בשנת תשכ"ד, 1964, מונה יצחק רבין לרמטכ"ל. הוא פעל רבות כדי לחזק את כוחו של הצבא, כדי להכין אותו בצורה הטובה ביותר לסכנה של מלחמה.
בזכות יכולתו של צה"ל הושג הניצחון הגדול של ישראל במלחמת ששת הימים, בשנת תשכ"ז, 1967. במלחמה הזאת ניצח צה"ל בשישה ימים את צבאות ירדן, סוריה ומצרים. הוא כבש את ירושלים המזרחית, את הגדה המערבית, את רמת הגולן ואת סיני.

מאיש צבא למדינאי

בתחילת תשכ"ח, 1968 לאחר 28 שנות שירות צבאי, פרש יצחק רבין לצה"ל והתמנה לתפקידו החדש - שגריר ישראל בארצות-הברית. בתפקיד זה כיהן חמש שנים, וחזר לארץ בשנת 1973, תשל"ג. בשנה זו פרצה מלחמת יום הכיפורים. המלחמה הייתה קשה מאוד ונפלו בה אלפי חיילים. אחרי המלחמה, קמה תסיסה בארץ נגד הממשלה בגלל מחדלה בהכנת הצבא למלחמה. ראש הממשלה, גולדה מאיר, התפטרה מתפקידה.
לאחר התפטרותה של ראש הממשלה, בחרה מפלגת העבודה ביצחק רבין להיות ראש המפלגה במקומה והוא כיהן כראש הממשלה בשנים התשל"ד-התשל"ז 1974-1977.
בבחירות של תשל"ז, 1977, ניצחה מפלגת הליכוד, ויצחק רבין, חבר מפלגת העבודה, המשיך לשמש חבר כנסת.
בשנת תשמ"ד, 1984 הוקמה ממשלה אחדות, והוא מונה לשר הביטחון.
האינתיפאדה, התקוממות הפלסטינים בשטחים, פרצה בשנת 1987, תשמ"ז.
חיילי צה"ל נאלצו להילחם באזרחים. תחילה סברו גם הישראלים וגם הפלסטינים כי ההתקוממות תהיה קצרת מועד. אך לא כך היה. רבין הורה לחיילי צה"ל לפעול בתקיפות נגד התקפות הפלסטינים.
בתקופת האינתיפאדה למד יצחק רבין שאין להסתמך רק על ירדן כפתרון השאלה הפלסטינית, אלא שישראל צריכה לחפש שותפים פלסטינים כדי לעשות עמם שלום.

שוב ראש ממשלה - המטרה: שלום

בשנת תשנ"ב, 1992 ניצחה מפלגת העבודה בבחירות, ויצחק רבין נבחר לראשות הממשלה, מעתה הייתה השגת השלום מטרתו המרכזית.

בשנת תשנ"ג, 1993 נחתם הסכם העקרונות בין מדינת ישראל לבין אש"ף. הסכם זה נתן לפלסטינים שלטון עצמי (אוטונומיה) לחמש שנים.

בסוף שנת תשנ"ג, 1993 הוענק פרס נובל לשלום ליצחק רבין, לשמעון פרס וליאסר ערפאת.

אחרי חתימת ההסכם עם אש"ף גברו מעשי הטרור של הארגונים האסלמיים הקיצוניים.

יצחק רבין לחץ על יאסר ערפאת, ראש הרשות הפלסטינית, לדכא את הארגונים התוקפניים בשטחים ולהילחם בטרור של האיסלם הקיצוני.

בשנת תשנ"ד, 1994, חתם יצחק רבין על "הסכם אוסלו", שנתן לפלסטינים שלטון עצמי משלהם בעזה וביריחו.

חיילי צה"ל עזבו את רצועת עזה, אך המשיכו לשמור על הישובים היהודיים שם.

בשנה זו חתמו יצחק רבין ומלך ירדן, המלך חוסיין, על הסכם השלום בין ישראל לירדן.

יצחק רבין האמין שכדי להשיג שלום, מדינת ישראל צריכה לוותר על שטחים.

הוא ביקש לעשות שלום עם סוריה, אך התנה זאת בהסכם שיהיה מקובל על רוב העם בישראל. הימין בישראל התנגד לדרך שהוביל בשנים האלה. הפיגועים הקשים בתוך שטח ישראל, מעשה ידיהם של המוסלמים הקיצוניים, הקצינו עוד יותר את עמדות המתנגדים בישראל להסכמים עם אש"ף. ההפגנות הלכו והתרבו. רבין ופרס הותקפו קשות על מדיניותם והואשמו כ"בוגדים".

הרצח

במוצאי שבת, 4 בנובמבר 1995, י"ב בחשוון תשנ"ו, נערכה עצרת גדולה בכיכר מלכי ישראל בתל-אביב. ניתן לה השם "כן לשלום - לא לאלימות!".

בעצרת ביקשו ישראלים רבים להביע את תמיכתם במדיניות הממשלה ולעודד את תהליך השלום. בסוף העצרת, כשרבין היה בדרך למכוניתו, ירה בו יגאל עמיר ורצח אותו.

תדהמה גדולה ואבל כבד ירדו על כל העם. ילדים ובני-נוער התאספו בכיכרות וברחובות כדי להביע את אבלם.

ללוויה הממלכתית של יצחק רבין, שהתקיימה בהר-הרצל בירושלים, הגיעו מנהיגים מכל קצווי תבל ונשאו דברים לזכרו.

מסכם-ביה אמין" (חום סחום, 5.11.95).

מלמיים צבור הבחרים אהב את הישיבות הדאת, והאמין לה. יש לבן מע, יש לבן מעלא היה

סיקרבם לסמתיק, בכסתוא ריצ'ואה יום לכ לע שובוכם לעטסוא יה לבוכם ,לא,

"סיוום ויו וכיכו ויפא יה יכיחכם ,לא, לאלא, יוקאמם ,מאלכ לא,יו יו איו."

אחה ואני ולכו כאיוא כרח ,עצם ,ב ויומם עם ,עצם אוכם לכו ,יצו יבא

(1995 ,בסמבר) "כ.ב ויומו ב כרח מעהם עם ,עצם אוכם לכו ,יצו יבא

יו.יו אוב .יבוסם ומוב בסמ לב.ו אלא ומוב מלקו מוב אלא ומאלוב אינבסם יו.יו .בבוכבוו

בבוכבסם סע ,סם ומ ,לא ,סב ,סלא לכ סוקם יו.יבינסא סקפ בפפדבב יבפחסיבא

סיא לבבב בסיבלבייפם .בבפבם יבסאב יבב יבסוב לכ יבסוב ומ.יו ,יבב לכ בבסוב בבא

,לום פום .יבפאם בבא יו.יבא ומאבוב יבפאם בלכ בבסם בא יו.יו לבב .ופצ בבכו ,לא בבכ

(אסונה לשוויון, סיאון, 1992).

"סיאון לא יוכל לא לשנות דבר. זאת אומרת, לשנות דבר לא מה לדברים הסיפוריים שלו, אם לא מה שיכול לקרות אצל הגיבור. יחסון ופוטנציאל לקרות אצל הגיבור (פרצופים=מסיפורים) מיון לך אולם לחסום אם, יקום שלהם בשביל, לשנות מה לא יוכל לדבר אצל הגיבור. יחסון ופוטנציאל לקרות אצל הגיבור לשנות.

לא, יוצאים לעצמאות אל מדינת ישראל-פלסטין. אם יש לדבר מה לא יוכל לשנות מה לדבר). הגיבור לא יוכל לדבר מה לא יוכל לשנות מה לדבר. יוכל לא יוכל לשנות מה לדבר יוכל לא יוכל לשנות מה לדבר יוכל לא יוכל לשנות מה לדבר

לשאל פיבקין אחרבשיטא. יום רז קרקע אל לא במרקם יפל סלל ביום ציבום
.(339 ,מע יגל סלו: לוגם) "יגרוטאם מיא ליאמ יגלצ

הבינלאומי הפרלמנטרי לשלום (עמוד 1996).
"בתפרוסת." מעמוד עוד, ילקוט ייעוד מלא יבוא לאלגי לאמשטן לשאמ הבינום
.(1996, עמוד מעמ) "בתפרוסת." מ אם פתרונם דביר ומוט ליום מדינום ומיובם

הזו בעיבלו סמכות." (יורם פרל "יד איש באחיו", 2005)
המבגוחו לא היתה בעיסה אבל הוא היה עקרן, חרוץ ואחראי. ראשאו לבסיס אל מעשיהם
שרשאא ולקיים הוא הקיון אחריות
,"מסל" בם יום אינגלאיל לא יום בם "מסם."
"בכיי יבלם ובאמ יובמשל ומאו יובמשל יבלם יבכיי יבלם."

רבין רצה ללכת ללמוד הנדסת מים, ואף קיבל מלגה באוניברסיטת ברקלי שבקליפורניה, אך הוא ויתר על כך בעקבות מלחמת העולם השניה, והחליט ללכת להכשרה קדם צבאית ולאחר מכן להתגייס.

כאשר כיהן רבין כראש ממשלה, והיה בתהליכי בחירות, נמצא חשבון בנק בלתי חוקי של אשתו והוא החליט לקחת הפסקה מתפקידו ולצאת ממערכת הבחירות.

לאחר מלחמת העצמאות, חלק גדול מהפיקוד הבכיר בפלמ"ח פרש, ולמרות זאת רבין בחר להישאר בצבא והיה בכיר יוצאי הפלמ"ח.

לאחר שנים רבות בצבא רבין השתחרר והחליט להמשיך במגזר הציבורי, ועבר להיות שגריר ישראל בארה"ב.

רבין קיים משא ומתן באופן רשמי בפעם הראשונה לאחר מספר שנים עם מנהיג פלסטינאי - יאסר ערפאת. בסיום המשא ומתן נחתמו הסכמי אוסלו.

מערך 2 | פעולה בנושא: סוגי מנהיגות

מה יקבלו החניכים בפעולה?

- חשיפה לסוגי מנהיגות שונים
- הבנה כי סיטואציות שונות מצריכות סגנון ניהול שונה

מסרים מרכזיים:

ישנם סוגים שונים של מנהיגות/מנהיגים וכל סיטואציה בחיינו מוציאה מאיתנו סוג שונה של מנהיגות.

מהלך הפעולה:

מתודה 1 - סגנונות ניהול שונים: תרגיל הרוצח

נחלק את הקבוצה לשלושה צוותים ונמנה לכל צוות מנהל/ת.
כל מנהל/ת צוות יקבל סגנון ניהול אחר ויתבקש לפעול לפי מאפייני הניהול שקיבל/ה לכל אורך המשימה.

הערה למדריך: מומלץ לבחור "טיפוסים" מתאימים מתוך הקבוצה ולהכין את המנהלים מראש, באופן פרטני, כולל האפיון המלא של אופן הניהול המתבקש מהם ולוודא שהם מבינים אותו. (ניתן לתת להם את החלק שלהם בטבלת הסגנונות המצורפת, לא את של כולם - רק את הסגנון שלהם!
כהרחבה מומלץ לקרוא על מחקרו של פידלר המשווה בין סוגי מנהיגות:
http://www.moomoo.co.il/sites/page.php?id=31497

סגנונות הניהול:

מנהיגות משימתית-סמכותית: המשימה היא העיקר, הצלחתו נמדדת בהתאם לביצוע המשימה. עליך לקבוע את המדיניות, המטרות והדרך להשגתן. יש לחלק תפקידים לפי ראות עיניך מבלי להסביר את שיקוליך, זרז/י את החניכים, יש למנוע קשקוש וצחוק בעבודה כי זה פוגע ביעילות.
מנהיגות חברתית-דמוקרטית: כל משימה היא רק אמצעי לבניית יחסים בקבוצה. העמידה במשימה או בלוח הזמנים אינם חשובים כמו הנאת חברי הקבוצה מחדוות היצירה המשותפת, לכן החלטות דמוקרטיות ושמירה על מוראל גבוה זו דרך עבודתך. יש לערב את הקבוצה, גם בבניית המדיניות וגם בחלוקת האחריות. יש לאפשר לחברי הקבוצה להשתתף בדיון על קביעת המטרות ועל חלוקת התפקידים. יש לעודד שיתוף פעולה בקבוצה. יש לתת ביקורת ושבחים על פעולות ולא על אנשים.
מנהיגות מתירנית-נוטשת: מספק את החומרים, מציע את עזרתו בכל מה שיידרש, ונותן לקבוצה להתקדם בעצמה. המשימה חשובה אך חשוב יותר שהחניכים ילמדו לבצע אותה לבד. הם צריכים ליזום. כל התערבות שלך תפגע בדינמיקה הקבוצתית, ולכן אל תגלה עניין בנעשה או בחניכים. פשוט תן/י להם את המשימה ותן/י להם להתמודד.

בקול דרמתי נכריז כי הינם צוותי חקירה מיוחדים של המשטרה ועליהם לפענח את הרצח של מר ראובן תוך 15 דקות בלבד באמצעות דף רמזים שניתן להם. חשוב לציין מיהו המנהל של כל צוות.
בתום 15 דקות, על כל מנהל להגיש לנו את תוצאות החקירה הבאות: מי הרוצח, באיזו שעה בוצע הרצח, היכן בוצע הרצח, מה המניע לרצח?

הערה למדריך: ניתן תוך כדי לתת להם הארכה של כמה דקות במידה וכולם רחוקים מאוד מפתרון.

שאלות למנהל/ת החקירה

מי הרוצח?

באיזה שעה בוצע הרצח?

היכן בוצע הרצח?

מה המניע לרצח?

הרוצח - רמזים:

- כאשר נמצאה גופתו של מר ראובן, נראו נקב כדור ברגלו ופצע סכין בגבו
- בחצות לילה ירה מר כהן באיש שפרץ אל ביתו
- השכן מסר למשטרה שהוא ראה את מר ראובן רבע שעה אחרי חצות הלילה
- הכדור שהוצא מרגלו של מר ראובן מתאים לאקדח שבבעלות מר כהן
- רק כדור אחד נורה מאקדחו של מר כהן
- כאשר ראה השכן את מר ראובן, דם נטף מרגלו אך הוא נראה במצב טוב למדי
- על הסכין נמצאו טביעות אצבעותיו של מר זמיר
- מר ראובן רושש את מר כהן ע"י זה שמשך אל עצמו את לקוחותיו של מר כהן
- השכן ראה את אשתו של מר ראובן הולכת לדירתו של מר זמיר בשעה 11:30 בערב
- השכן מסר שגב' אפרתי נהגה לצאת מהבניין עם מר זמיר
- גופתו של מר ראובן נמצאה בגן הציבורי
- גופתו של מר ראובן נמצאה בשעה 1:30 לפנות בוקר
- בבדיקה רפואית נקבע שגופתו של מר ראובן נמצאה שעה לאחר המוות
- השכן ראה את מר ראובן בדרכו לדירתו של מר זמיר בשעה 12:15 בלילה. השכן שכב לישון בשעה 12:30 בלילה
- היה ברור ממצב גופתו של מר ראובן כי נגררה על הארץ דרך ארוכה
- הגב' אפרתי ראתה את מר ראובן בהיכנסו לבניין של מר כהן בשעה 11:55 בלילה
- אשתו של מר ראובן נעלמה אחרי הרצח
- דמו של מר ראובן נמצא על הסכין שהיה מונח בחדרה של הגב' אפרתי

- המשטרה גילתה שמר כהן נעלם אחרי הרצח
- המשטרה לא הצליחה לאתר את מר זמיר לאחר הרצח
- השכן מסר כי בטרם שכב לישון, ראה את הגב' אפרתי בכניסה לבניין שלו
- הגב' אפרתי נהגה לעקוב אחרי מר ראובן
- מר כהן איים על מר ראובן כי יהרוג אותו
- הגב' אפרתי מסרה שאיש לא יצא בין השעות 12:25 ל- 12:45 אחרי חצות
- כתמים מדמו של מר ראובן נמצאו במכוניתו של מר זמיר
- הירקן מחנות הירקות ברחוב של ראובן הכריז על הנחה של 50% על כל הירקות הירוקים
- השכנה ממול תלתה כביסה צבעונית עדינה
- מזג האוויר הפך קודר בשעות הבוקר, אך התבהר לקראת הערב

לאחר 15 דקות נעצור את הקבוצות, נבקש מכל אחת מהן להקריא את התשובות שלה ולאחר מכן ניתן להן את הפתרון המלא והנכון.

הפתרון:

1. **הרוצח:** מר זמיר
2. **הרצח בוצע בשעה:** 12:30
3. **הרצח בוצע בדירתו של:** מר זמיר
4. **המניע לרצח:** זמיר אהב את אישתו של ראובן

סיפור הפתרון: מר ראובן נפצע קל מכדור שירה בו מר כהן, אחר כך הלך לדירתו של מר זמיר ושם דקר אותו זמיר למוות, בשעה 12:30, משום שזמיר אהב את אשתו של ראובן.

הערה למדריך: ההצלחה במשימה היא פחות חשובה לנו, יותר מעניין לנתח את סגנונות המנהיגות ומשמעותן אז נבקש מהקבוצות לספר על ההתנהלות בהן ועל תפקוד המנהיג.

דיון:

כל מנהיג יספר איזה סגנון קיבל וישתף במאפיינים.

- איזה היה יותר אפקטיבי?
- עם איזה מנהיג היה יותר כייף?
- מה היתרונות והחסרונות של כל סגנון?
- האם בכל אחד מאיתנו יש סגנון אחד וזהו?
- למה זה חשוב לדעת איזה סגנון חזק/חלש אצלי?

הערה למדריך: חסרונות כל סגנון:

מנהיג משימתי-סמכותי: לפעמים המשימה אכן חשובה אך אנו עובדים עם בני אדם ולא עם מכונות.

מנהיג חברתי- דמוקרטי: דואג למורל אך שוכח שיש לנו גם משימה לבצע.

מנהיג מתירני-נוטש: לא מעניק מניסיונו ובגרותו על מנת לעזור לקבוצה להגיע לטוב ביותר.

מתודה 2 - אז מה מתאים? רד-רוץ-כנס- תפוס!

כדי להבין עם החניכים שכל סגנון מנהיגות נתאים לסיטואציות שונות נשחק עם החניכים רד-רוץ-כנס- תפוס!

נחלק את החניכים לזוגות וניצור מעגל פנימי ומעגל חיצוני.

באמצע המעגל נניח 3 פתקים שעל כל אחד מהם כתוב אחד מסגנונות הניהול, כך שהחניכים רואים מה כתוב.

בכל סיבוב ניתן סיטואציה. הסיבוב מתחיל כשהמדריכים אומרים "קפוץ!" והמעגל החיצוני קופץ לשק קמח על החניכים העומדים במעגל הפנימי. נקריא סיטואציה. ברגע שנסיים, נקרא "רוץ" ועל המעגל החיצוני לרדת משק הקמח, לרוץ מסביב למעגל, להיכנס בין הרגלים של בן הזוג ולתפוס את הפתק שעליו כתוב סגנון המנהיגות שלדעתם הכי מתאים להתמודדות עם הסיטואציה. החניך שתפס את הפתק יצטרך להסביר מדוע בחר דווקא בסגנון זה, ואם יש חניך שתפס סגנון אחר יצטרך להסביר למה בחר דווקא בו. לאחר כל סבב ניתן להחליף בין העומדים במעגל החיוני לעומדים במעגל הפנימי.

הערה למדריך: אין תשובה אחת נכונה לסיטואציה. חשוב בעיקר שידונו במאפייני הסיטואציה ובמאפיינים של סגנון המנהיגות, ביתרונות שסגנון זה מביא לסיטואציה ובחיסרון.

סיטואציות:

תכנון ערב הווי שכבתי

חציית כביש סואן

ניצחון במשחק כדורגל

איסוף מזון לתרומה לנזקקים

הגשת פרויקט לשיעורי בית

הרשמה למרוץ לפיד

דיון מסכם:

- האם אתם חושבים שיש סגנון מנהיגות המאפיין אתכם?
- איזה סגנון מנהיגות מאפיין את תנועת הנוער? את המדריכים? את הרכז/ת?
- מדוע חשוב להכיר סגנונות מנהיגות שונים?

מנהיגות משימתית-סמכותית:

המשימה היא העיקר, הצלחתו נמדדת בהתאם לביצוע המשימה. עליך לקבוע את המדיניות, המטרות והדרך להשגתן. יש לחלק תפקידים לפי ראות עיניך מבלי להסביר את שיקוליך, זרז/י את החניכים, יש למנוע קשקוש וצחוק בעבודה כי זה פוגע ביעילות.

מנהיגות חברתית-דמוקרטית:

כל משימה היא רק אמצעי לבניית יחסים בקבוצה. העמידה במשימה או בלוח הזמנים אינם חשובים כמו הנאת חברי הקבוצה מחדוות היצירה המשותפת, לכן החלטות דמוקרטיות ושמירה על מוראל גבוה זו דרך עבודתך. יש לערב את הקבוצה, גם בבניית המדיניות וגם בחלוקת האחריות. יש לאפשר לחברי הקבוצה להשתתף בדיון על קביעת המטרות ועל חלוקת התפקידים. יש לעודד שיתוף פעולה בקבוצה. יש לתת ביקורת ושב־חים על פעולות ולא על אנשים.

מנהיגות מתירנית-נוטשת:

מספק את החומרים, מציע את עזרתו בכל מה שיידרש, ונותן לקבוצה להתקדם בעצמה. המשימה חשובה אך חשוב יותר שהחניכים ילמדו לבצע אותה לבד. הם צריכים ליזום. כל התערבות שלך תפגע בדינמיקה הקבוצתית, ולכן אל תגלה עניין בנעשה או בחניכים. פשוט תן/י להם את המשימה ותן/י להם להתמודד.

שאלות למנהל/ת החקירה

מי הרוצח?

באיזה שעה בוצע הרצח?

היכן בוצע הרצח?

מה המניע לרצח?

שאלות למנהל/ת החקירה

מי הרוצח?

באיזה שעה בוצע הרצח?

היכן בוצע הרצח?

מה המניע לרצח?

שאלות למנהל/ת החקירה

מי הרוצח?

באיזה שעה בוצע הרצח?

היכן בוצע הרצח?

מה המניע לרצח?

רמזים:

- כאשר נמצאה גופתו של מר ראובן, נראו נקב כדור ברגלו ופצע סכין בגבו
- בחצות לילה ירה מר כהן באיש שפרץ אל ביתו
- השכן מסר למשטרה שהוא ראה את מר ראובן רבע שעה אחרי חצות הלילה
- הכדור שהוצא מרגלו של מר ראובן מתאים לאקדח שבבעלות מר כהן
- רק כדור אחד נורה מאקדחו של מר כהן
- כאשר ראה השכן את מר ראובן, זב דם מרגלו אבל נראה במצב טוב למדי
- על הסכין נמצאו טביעות אצבעותיו של מר זמיר
- מר ראובן רושש את מר כהן ע"י זה שמשך אל עצמו את לקוחותיו של מר כהן
- השכן ראה את אשתו של מר ראובן הולכת לדירתו של מר זמיר בשעה 11:30 בערב
- השכן מסר שגב' אפרתי נהגה לצאת מהבניין עם מר זמיר
- גופתו של מר ראובן נמצאה בגן הציבורי
- גופתו של מר ראובן נמצאה בשעה 1:30 לפנות בוקר
- בבדיקה רפואית נקבע שגופתו של מר ראובן נמצאה שעה לאחר המוות
- השכן ראה את מר ראובן בדרכו לדירתו של מר זמיר בשעה 12:15 בלילה.
- השכן שכב לישון בשעה 12:30 בלילה
- היה ברור ממצב גופתו של מר ראובן כי נגררה על הארץ דרך ארוכה
- הגב' אפרתי ראתה את מר ראובן בהיכנסו לבניין של מר כהן בשעה 11:55 בלילה
- אשתו של מר ראובן נעלמה אחרי הרצח
- דמו של מר ראובן נמצא על הסכין שהיה מונח בחדרה של הגב' אפרתי
- המשטרה גילתה שמר כהן נעלם אחרי הרצח
- המשטרה לא הצליחה לאתר את מר זמיר לאחר הרצח
- השכן מסר כי בטרם שכב לישון, ראה את הגב' אפרתי בכניסה לבניין שלו
- הגב' אפרתי נהגה לעקוב אחרי מר ראובן
- מר כהן איים על מר ראובן כי יהרוג אותו
- הגב' אפרתי מסרה שאיש לא יצא בין השעות 12:25 ל- 12:45 אחרי חצות
- כתמים מדמו של מר ראובן נמצאו במכוניתו של מר זמיר
- הירקן מחנות הירקות ברחוב של ראובן הכריז על הנחה של 50% על כל הירקות הירוקים
- השכנה ממול תלתה כביסה צבעונית עדינה
- מזג האוויר הפך קודר בשעות הבוקר, אך התבהר לקראת הערב

רמזים:

- כאשר נמצאה גופתו של מר ראובן, נראו נקב כדור ברגלו ופצע סכין בגבו
- בחצות לילה ירה מר כהן באיש שפרץ אל ביתו
- השכן מסר למשטרה שהוא ראה את מר ראובן רבע שעה אחרי חצות הלילה
- הכדור שהוצא מרגלו של מר ראובן מתאים לאקדח שבבעלות מר כהן
- רק כדור אחד נורה מאקדחו של מר כהן
- כאשר ראה השכן את מר ראובן, זב דם מרגלו אבל נראה במצב טוב למדי
- על הסכין נמצאו טביעות אצבעותיו של מר זמיר
- מר ראובן רושש את מר כהן ע"י זה שמשך אל עצמו את לקוחותיו של מר כהן
- השכן ראה את אשתו של מר ראובן הולכת לדירתו של מר זמיר בשעה 11:30 בערב
- השכן מסר שגב' אפרתי נהגה לצאת מהבניין עם מר זמיר
- גופתו של מר ראובן נמצאה בגן הציבורי
- גופתו של מר ראובן נמצאה בשעה 1:30 לפנות בוקר
- בבדיקה רפואית נקבע שגופתו של מר ראובן נמצאה שעה לאחר המוות
- השכן ראה את מר ראובן בדרכו לדירתו של מר זמיר בשעה 12:15 בלילה.
- השכן שכב לישון בשעה 12:30 בלילה
- היה ברור ממצב גופתו של מר ראובן כי נגררה על הארץ דרך ארוכה
- הגב' אפרתי ראתה את מר ראובן בהיכנסו לבניין של מר כהן בשעה 11:55 בלילה
- אשתו של מר ראובן נעלמה אחרי הרצח
- דמו של מר ראובן נמצא על הסכין שהיה מונח בחדרה של הגב' אפרתי
- המשטרה גילתה שמר כהן נעלם אחרי הרצח
- המשטרה לא הצליחה לאתר את מר זמיר לאחר הרצח
- השכן מסר כי בטרם שכב לישון, ראה את הגב' אפרתי בכניסה לבניין שלו
- הגב' אפרתי נהגה לעקוב אחרי מר ראובן
- מר כהן איים על מר ראובן כי יהרוג אותו
- הגב' אפרתי מסרה שאיש לא יצא בין השעות 12:25 ל- 12:45 אחרי חצות
- כתמים מדמו של מר ראובן נמצאו במכוניתו של מר זמיר
- הירקן מחנות הירקות ברחוב של ראובן הכריז על הנחה של 50% על כל הירקות הירוקים
- השכנה ממול תלתה כביסה צבעונית עדינה
- מזג האוויר הפך קודר בשעות הבוקר, אך התבהר לקראת הערב

רמזים:

- כאשר נמצאה גופתו של מר ראובן, נראו נקב כדור ברגלו ופצע סכין בגבו
- בחצות לילה ירה מר כהן באיש שפרץ אל ביתו
- השכן מסר למשטרה שהוא ראה את מר ראובן רבע שעה אחרי חצות הלילה
- הכדור שהוצא מרגלו של מר ראובן מתאים לאקדח שבבעלות מר כהן
- רק כדור אחד נורה מאקדחו של מר כהן
- כאשר ראה השכן את מר ראובן, זב דם מרגלו אבל נראה במצב טוב למדי
- על הסכין נמצאו טביעות אצבעותיו של מר זמיר
- מר ראובן רושש את מר כהן ע"י זה שמשך אל עצמו את לקוחותיו של מר כהן
- השכן ראה את אשתו של מר ראובן הולכת לדירתו של מר זמיר בשעה 11:30 בערב
- השכן מסר שגב' אפרתי נהגה לצאת מהבניין עם מר זמיר
- גופתו של מר ראובן נמצאה בגן הציבורי
- גופתו של מר ראובן נמצאה בשעה 1:30 לפנות בוקר
- בבדיקה רפואית נקבע שגופתו של מר ראובן נמצאה שעה לאחר המוות
- השכן ראה את מר ראובן בדרכו לדירתו של מר זמיר בשעה 12:15 בלילה.
- השכן שכב לישון בשעה 12:30 בלילה
- היה ברור ממצב גופתו של מר ראובן כי נגררה על הארץ דרך ארוכה
- הגב' אפרתי ראתה את מר ראובן בהיכנסו לבניין של מר כהן בשעה 11:55 בלילה
- אשתו של מר ראובן נעלמה אחרי הרצח
- דמו של מר ראובן נמצא על הסכין שהיה מונח בחדרה של הגב' אפרתי
- המשטרה גילתה שמר כהן נעלם אחרי הרצח
- המשטרה לא הצליחה לאתר את מר זמיר לאחר הרצח
- השכן מסר כי בטרם שכב לישון, ראה את הגב' אפרתי בכניסה לבניין שלו
- הגב' אפרתי נהגה לעקוב אחרי מר ראובן
- מר כהן איים על מר ראובן כי יהרוג אותו
- הגב' אפרתי מסרה שאיש לא יצא בין השעות 12:25 ל- 12:45 אחרי חצות
- כתמים מדמו של מר ראובן נמצאו במכוניתו של מר זמיר
- הירקן מחנות הירקות ברחוב של ראובן הכריז על הנחה של 50% על כל הירקות הירוקים
- השכנה ממול תלתה כביסה צבעונית עדינה
- מזג האוויר הפך קודר בשעות הבוקר, אך התבהר לקראת הערב

מערך 2 | פעולה בנושא: הכנה מרוץ לפיד "חוצה רוטשילד"

מה יקבלו החניכים בפעולה?

- היכרות עם סיפור המכבים ומשמעות מרוץ הלפיד
- חשיפה לשיא השנתי
- התנעת התהליך לקראת השיא השנתי

מסרים מרכזיים:

השיא השנתי זה הזמן שלנו להפסיק לדבר ולהתחיל לפעול!

קריאה לפעולה: במערך האחרון דיברנו על מנהיגות, השיא השנתי הוא ההזדמנות שלנו להרים את הכפפה ולעשות מעשה.

מהלך הפעולה:

מתודה 1 - טטריס אנושי

מראש נסמן קו על הרצפה שיהווה גבול אותו לא יוכלו החניכים לעבור במתודה - נעמיד את החניכים בשורה בצד אחד של אזור הפעילות ונבחר נציג שתפקידו יהיה לכוון את החניכים. ניתן לכל חניך חלק ממשחק טטריס, (החלקים צריכים להיות גדולים, ניתן להכין אותם מבריסטול/קאפה/כל חומר שתרצו ויהיה בהישג יד).
בכל פעם יתחיל חניך אחר להתקדם (מבלי לעצור או לעמוד במקום) בעיניים עצומות, תוך כדי שהנציג יכוון אותו - ע"י הוראות ימינה, שמאל, להסתובב חצי סיבוב וכו', מטרת הקבוצה תהיה להניח את כל הקוביות בצורה שלמה ללא רווחים, מהקו ועד סוף השטח שיזדקקו לו. מול החניכים יהיה קטע מידע על סיפור מירוץ הלפיד, בכל פעם שיניחו חברי הקבוצה את הצורה שלהם בצורה הנכונה- יקריאו המדריכים שורה מקטע המידע. בכל פעם שלא יצליחו יצטרך אותו חניך לקחת את החלק ולחזור לסוף התור ולנסות את מזלו בפעם הבאה.

נספחים

קטע מידע על סיפור מירוץ לפיד:

בתקופות קדומות בארץ ישראל נהגו להעביר הודעות, מסרים, וציוני מועד בעזרת לפיד מיישוב אחד לאחר.
שליח היה רץ עם לפיד בידו עד מקום היישוב הקרוב ומשם היה ממשיך שליח אחר במרוץ לנקודת היישוב הקרובה, כך שמרו הקהילות הישראליות על הקשר ביניהן.
בתקופת החשמונאים (161 לפני הספירה) הנהיגו מתיתיהו ובניו את מרד ישראל נגד היוונים עובדי האלילים, על הדגל שלהם נחרטה סיסמתם- "מי כמוך באלים יהוה'" (מכבי) כל שנה, תנועת ה"מכבי הצעיר" יוצאת עם לפיד המכבי ברחבי הארץ ומעבירה את מסר גבורת עמנו, רוחו ודבקותו במטרתו לשימור העם היהודי בארצו.

מרוץ הלפיד הראשון נערך ב - כט' כסלו, תש"ה 15.12.44 כשעדיין לא הוקמה המדינה.
היה זה מבצע חלוצי בימים המתוחים ההם לתוך השטח הערבי לכיוון מודיעין: קברות החשמונאים - מקום הדלקת הלפיד.
חברי ה"מכבי הצעיר", אמיצים שלא חששו מפני התפרעויות יצאו למודיעין כדי לסמן בדיוק את הדרך בה יעבור מרוץ הלפיד.
במהלך הסיור הותקפו על ידי ערבים שאיימו להתנפל עליהם במידה ויעברו שנית בכפרים ערביים. משטרת המחוז הבריטית שהתנגדה לאישור שקיבל המרוץ מהמשטרה הארצית, לא הגישה כלל את עזרתה.
המרוץ עבר בלוד ורמלה וזאת ביום שישי, היום הקדוש למוסלמים, והיה רצוף בסכנות.
מרוץ הלפיד מבטא באופן סמלי את הפצת הערכים בהם האמינו המכבים: אהבת המולדת, המשכיות קיום העם בארצו, חירות ועצמאות, דבקות במטרה.
אירוע זה מעיד על כך שגם אנו המכבים הצעירים נושאים בגאון את האמונה בערכים אלו ומחויבים למימושם ולהפצתם במרוץ הלפיד ובכל שנת הפעילות.

דיון:

- איך הדברים שדיברנו עליהם בכל הפעולות האחרונות (מנהיגים, סוגי מנהיגות, מנהיגות חיובית) מתקשרים לקטע שקראנו עכשיו?
- למה לדעתכם אחרי כלכך הרבה שנים עדיין ממשיכים לערוך את המירוץ הזה? מה כל כך משמעותי בו?

מתודה 2 - תכנון התוצר שלנו למפגן

בחלק זה נחשוב עם החניכים על התוצר אותו אנחנו רוצים להציג במפגן שיתקיים ברחבת הבימה הנקודה האחרונה במסלול של מירוץ הלפיד לשכבת ז'.
התוצר יהיה סביב נושא/ מסר/ רעיון אותו יבחרו החניכים ברוח סיפור המכבים/משמעות מירוץ הלפיד המפגן מתקיים במטרה להציג לכלל העוברים והשבים את הפעילות שלנו, מה שלמדנו, ומה שמוביל אותנו כתנועה, להעלות את תנועת המכבי הצעיר לתודעה - ולסכם את מערך המנהיגות בצורה פורה.

הערה למדריך:

זה המקום לתת לחניכים לרוץ עם היצירתיות שלהם. מומלץ לחלק אותם לקבוצות חשיבה קטנות, ולאחר פרק זמן מסוים שכל קבוצה תציג את מה שהיא חשבה ובסוף כל הקבוצה תבחר ביחד משהו שהיא רוצה לעשות.
בפעולה שאחרי הם יכינו את התוצרים - זה יכול להיות שלטים, צמידים ומה שעולה להם לראש.

קטע מידע על סיפור מירוץ לפיד:

בתקופות קדומות בארץ ישראל נהגו להעביר הודעות, מסרים, וציוני מועד בעזרת לפיד מיישוב אחד לאחר.
שליח היה רץ עם לפיד בידו עד מקום היישוב הקרוב ומשם היה ממשיך שליח אחר במרוץ לנקודת היישוב הקרובה, כך שמרו הקהילות הישראליות על הקשר ביניהן.
בתקופת החשמונאים (161 לפני הספירה) הנהיגו מתיתיהו ובניו את מרד ישראל נגד היוונים עובדי האלילים, על הדגל שלהם נחרתה סיסמתם- "מי כמוך באלים יהוה"' (מכבי) כל שנה, תנועת ה"מכבי הצעיר" יוצאת עם לפיד המכבי ברחבי הארץ ומעבירה את מסר גבורת עמנו, רוחו ודבקותו במטרתו לשימור העם היהודי בארצו.
מרוץ הלפיד הראשון נערך ב - כט' כסלו, תש"ה 15.12.44 כשעדיין לא הוקמה המדינה.
היה זה מבצע חלוצי בימים המתוחים ההם לתוך השטח הערבי לכיוון מודיעין: קברות החשמונאים - מקום הדלקת הלפיד.
חברי ה"מכבי הצעיר", אמיצים שלא חששו מפני התפרעויות יצאו למודיעין כדי לסמן בדיוק את הדרך בה יעבור מרוץ הלפיד.
במהלך הסיור הותקפו על ידי ערבים שאיימו להתנפל עליהם במידה ויעברו שנית בכפרים ערביים. משטרת המחוז הבריטית שהתנגדה לאישור שקיבל המרוץ מהמשטרה הארצית, לא הגישה כלל עזרתה.
המרוץ עבר בלוד ורמלה וזאת ביום שישי, היום הקדוש למוסלמים, והיה רצוף בסכנות.
מרוץ הלפיד מבטא באופן סמלי את הפצת הערכים בהם האמינו המכבים: אהבת המולדת, המשכיות קיום העם בארצו, חירות ועצמאות, דבקות במטרה.
אירוע זה מעיד על כך שגם אנו המכבים הצעירים נושאים בגאון את האמונה בערכים אלו ומחויבים למימושם ולהפצתם במרוץ הלפיד ובכל שנת הפעילות.

מערך שחור ולבן

#המדריך למדריך

מערך 3 | פעולה בנושא: היהדות שלי

מה יקבלו החניכים בפעולה?

הזדמנות לבחון מיהו יהודי בעיני. הכרה בעבר העם היהודי ותרבותו.

מסרים מרכזיים:

הדיון של "מיהו יהודי" הוא דיון עתיק יומין שעדיין רלוונטי ועדכני בימינו.
סיפור הצלחת העם היהודי ושימור המסורת היהודית שהייתה כל כך נרדפת לאורך כל הדורות הוא סיפור מופלא!
היהדות היא במובנים רבים יותר מדת ואמונה - היא קהילה בינלאומית עצומה בגודלה.
כל אדם רשאי לבחור לעצמו ולמשפחתו את הדרך הנכונה עבורו - אין נכון או לא נכון.

קריאה לפעולה:

העם היהודי עבר תלאות רבות לאורך ההיסטוריה. אסור לנו לשכוח מהעבר שלנו, ובעיקר את החשיבות הגדולה לבחינה העצמית שלנו להמשך קיום המורשת היהודית ותרבותה.

מהלך הפעולה:

מתודה 1 - מיהו יהודי?

נפזר ברחבי החדר כרטיסיות שעליהם ביטויים רבים הנוגעים ביהדות. כל חניך יקבל דף ועט ויהיה עליו, בשלב ראשון, לבחור מבין כל הכרטיסיות את עשרת הביטויים שמבחינתו מגדירים מיהו יהודי ולכתוב על הדף.

בשלב שני, נחלק את החניכים ל - 3-4 קבוצות ויהיה על כל אחת מהן לבחור מבין הרשי־מות של כל אחד מחברי הקבוצה את חמשת הביטויים, אשר יוסכמו על כל חברי הקבוצה, כמגדירים ברורים למיהו יהודי בעיניהם.

בשלב אחרון, ננסה ליצור דיון פורה בין קבוצה לקבוצה. יהיה על כל החניכים ביחד לבחור את הביטוי האחד המגדיר מיהו יהודי לדעתם.

 # עזרים:

פתקים, כרטיסיות, דפים, עטים

הערה למדריך:

משימה זו היא מאד מורכבת וסביר להניח שלא יסכימו. המטרה היא הדיון ולא התוצאה.

הביטויים: שמירת שבת, הנחת תפילין, לצום ביום כיפור, להדליק נרות שבת, ללכת לבית כנסת, לחגוג את החגים היהודיים, לתרום לקהילה, לחיות בישראל, לחגוג בר מצווה, לעשות ברית מילה, להתלבש צנוע, להניח פתק בכותל, לכבד את הוריי, לקיים את כל המצוות בתורה, להניח תפילין, ללמוד ולהכיר את המסורת היהודית, לפגוש יהודים מהעולם, להשתתף במכביה, לחבוש כיפה, ללבוש חצאית, להתחתן כדת משה וישראל, ללמוד תורה, לדבר עברית, להיות בתנועת נוער, להיות אדם טוב, לצום, אמא יהודייה, שמירת המסורת היהודית, שמירת כשרות, הרגשה אישית, הליכה לבית כנסת בשבתות וחגים, אמונה בערכים המוסריים שביהדות, יחס בין אדם לחברו. (אפשר להוסיף).

דיון:

- הקריאו את הרשימה של הביטויים שהסכמתם עליהם
- על מה היו חילוקי הדעות? מדוע?
- שאלת פרובוקציה: מי יותר יהודי - חסידי ממאה שערים או אתם?
- האם יש הגדרה אחת נכונה למיהו יהודי?
- האם חילוני גמור, שלא מקיים שום מצווה ולא מאמין באלוהים הוא יהודי?
- נסו לתאר מצב שבו הייתם חיים במדינה זרה, לא בישראל. אילו דברים הייתם צריכים לעשות על מנת לשמר את יהדותכם?

מתודה 2 - אז מה מקשר בינינו?

חלק א'- מגדלים באוויר

נושיב את החניכים במעגל, רצוי על כיסאות. המדריך אומר משפט. מי שהמשפט נכון לגביו, זז כיסא אחד ימינה, במידה ויושב שם מישהו (שהמשפט שנאמר לא נכון לגביו ולכן הוא לא זז) הוא יושב עליו. כאשר מישהו זז כל מי שיושב עליו זז איתו, כך שלאט לאט יכולים להיווצר מגדלים.

המשפטים:

- כל מי ששומר שבת
- כל מי שצם ביום כיפור
- כל מי שמפריד בין בשר לחלב
- כל מי שעלה/ יעלה לתורה (בר מצווה)
- כל מי שלא אוכל חמץ בפסח
- כל מי שאוכל רימון בראש השנה
- כל מי שצם בתשעה באב
- כל מי שהמשפחה שלו חוגגת מימונה
- כל מי שעושה קידוש בשישי
- כל מי שמציין את חג הסיגד

לאחר מכן נחזור לשבת במעגל.

דיון:

- אם כולנו יהודים, איך יכול להיות שלא כולנו עושים את אותם הדברים? שאין לכולנו את אותם מנהגים?
- אילו עוד מנהגים יש אצלכם במשפחה/בעדה הקשורים ליהדות ואין במשפחות/עדות אחרות?
- אז מה כן מאחד אותנו כיהודים?

הערה למדריך:

המטרה שלך בדיון זה היא לבלבל אותם, שירגישו כאילו יש יותר מפריד ממאחד בינינו כיהודים.

חלק ב'- בינגו יהדות

נשחק עם החניכים בינגו יהדות. נכין כרטיסיות בינגו ועליהן רשומים מנהגים, סיפורים ומיתוסים שהרוב המוחלט של מי שיהודי אמור להכיר.

המילים לבינגו: אדם וחווה, יציאת מצרים, מגדל בבל, עשרת הדברות, תיבת נוח, מגדל בבל, 12 השבטים, ירושלים, דוד וגוליית, יום שבת, ואהבת לרעך כמוך, אברהם יצחק ויעקב, מגילת אסתר (פורים), הסנה הבוער, השואה, מצדה, נס פך השמן, שמשון ודלילה, משפט שלמה, הקמת מדינת ישראל.

דיון:

- האם כולם הכירו את כל המנהגים והסיפורים מההיסטוריה היהודית שהיו בבינגו?
- איך זה יכול להיות?
- האם גם יהודים שאינם גרים בישראל יכירו את הדברים הללו? מדוע?
- כיצד סיפורים אלו עזרו לשמור על העם היהודי בתפוצות?

חלק ג'- קטע קריאה

נקרא עם החניכים את הקטע מנאומו של דוד בן גוריון בפני האו"ם בשנת 1947:

ייחודו של העם היהודי

זהו נאומו של דוד בן גוריון בפני האו"ם, בחג הפסח של שנת 1947 בעדותו אל מול ועדת החקירה של האומות המאוחדות, וכך אמר:

"לפני כ- 300 שנה הפליגה לעולם החדש אניה ושמה "מייפלאואר", ובה אנגלים שקצו בחברה ובמשטר האנגלי, וחיפשו חוף שומם לחלוטין להתנחל בו ולהקים עולם חדש, הם נחתו ב... אמריקה. והיו ראשוני המייסדים והבונים של ארץ ואומה זו, היה זה מאורע גדול בתולדות אנגליה ואמריקה (ועל כן כל ילד אמריקאי יודע שם זה מבית אביו, בית ספרו ועוד). אבל תאב אני לדעת אם יש אנגלי אחד היודע בדיוק יום ושעת הפלגת אניה זו, וכמה אמריקאים יודעים זאת, מה יודע ילד אמריקאי - ואף - מבוגר- כמה אנשים היו באניה זו, שמות משפחותיהם, מה לבשו, מה אכלו, מה מסלול הפלגתם ומה אירע להם כל הדרך, ממה ניזונו וכיצד שתו מים, היכן הנקודה בה עלו על חוף הארץ שייסדו אבותיו אלה, ובה הוא גר היום בזכותם?

והנה - לפני יותר משלושת אלפים ושלוש מאות שנה קודם הפלגת "מייפלאואר", יצאו היהודים ממצרים, כל ילד יהודי בעולם - באמריקה, רוסיה הסובייטית, בתימן ובגרמניה- יודע בדיוק; אבות-אבותיו יצאו ממצרים בעלות השחר של החמישה עשר בניסן, מה לבשו? מתניהם חגורים ומקלם בידם, הם אכלו מצות והגיעו אחרי 7 ימים לים סוף, הוא גם מכיר את מסלול המסעות וקורותיהם במשך 40 שנה; אכלו מן ושליו ושתו מים מבאר מרים, הגיעו לארץ דרך הירדן מול יריחו, ואף שמות משפחותם לבית אבותם יצטט מן החו־ מש, עד היום הזה אוכלים יהודים בכל העולם כולו מצה זו שבעה ימים מחמישה עשר בניסן, ומספרים ביציאת מצרים ובצרות שבאו על היהודים מיום שיצאו לגולה ואילך, והם מסיימים בשני מאמרים; השתא- עבדי (השנה אנו עבדים) לשנה הבאה בני חורין, השתא- הכא (השנה אנו עדיין בגולה) לשנה הבאה בירושלים, בארץ-ישראל, כך טיבם של יהודים..."

כמה חודשים לאחר מכן הוקמה מדינת ישראל.

דיון:

- מה אומר דוד בן גוריון בנאומו?
- מה אתם חושבים על דבריו של דוד בן גוריון?
- מה עוד מאחד אותנו כיהודים?

מתודה 3 - העולם היהודי שלי

על הלוח תהיה הטבלה הבאה:

שם החניך	שם הסבא	שם הסבתא	שם האמא	שם האבא	שם ילדי העתידי

החניכים ממלאים את הטבלה, ויחד עם המדריך בוחנים את התפתחות השמות עם הדורות:

הערה למדריך: סביר להניח, ששמות הסבים יותר יהודיים - מסורתיים מהשמות ישראליים של ימינו, ויש רבים המושפעים גם מהעולם הגלובלי שאינו יהודי (דילן, קורל, אלכס, קארין וכו'...)

דיון:

- האם השמות הם שמות יהודיים?
- האם השמות הם שמות ישראליים?
- האם השמות הם שמות אוניברסליים?
- מה אומרת התפתחות השמות? (יש לנסות לכוון לשינוי והתפתחות העולם... ניסיון לחקות את העולם...)
- האם עדיין יש שימוש בשמות קודמים? איפה?

חיזרו שוב לרשימת כל הביטויים שהיו על הרצפה.
לאחר מה ששמעתם, האם הייתם רוצים לשנות משהו ברשימת הביטויים שבחרתם בהתחלה?
דמיינו את עצמכם בעוד 40 שנה - הורים לילדים ובעלי משפחה. אילו ערכים יהודים הייתם רוצים לשמר בתא המשפחתי שלכם? לסיוע - ענו לעצמכם על השאלות:
איך יקראו לילדיי? איך נחגוג את השבת? האם נלך לבית כנסת? חגים? נקיים בר מצווה לילדים שלי?

הערות כלליות למדריך:

חשוב להדגיש במהלך הפעולה שכל בחירה בנוגע ליהדות היא בסדר, גם אם הבחירה היא לא להאמין בערכי היהדות.

עזרים לפעולה

שמירת שבת	הנחת תפילין	לצום ביום כיפור
להדליק נרות שבת	ללכת לבית כנסת	לחגוג את החגים היהודיים
לתרום לקהילה	לחיות בישראל	לחגוג בר מצווה
לעשות ברית מילה	להתלבש צנוע	להניח פתק בכותל

לכבד את הוריי

לקיים את כל המצוות בתורה

ללמוד ולהכיר את המסורת היהודית

לפגוש יהודים מהעולם

להשתתף במכביה

לחבוש כיפה

ללבוש חצאית

להתחתן כדת משה וישראל

ללמוד תורה, לדבר עברית

להיות בתנועת נוער

להיות אדם טוב

לצום

אמא יהודייה

שמירת המסורת היהודית

שמירת כשרות

הרגשה אישית

הליכה לבית כנסת בשבתות וחגים

אמונה בערכים המוסריים שביהדות

יחס בין אדם לחברו

מערך 3 | פעולה בנושא: פסיפס ישראלי

מה יקבלו החניכים בפעולה?

החניכים ייחשפו למגוון אוכלוסיות ומסורות שונות ומגוונות במדינה.

מסרים מרכזיים:

מדינת ישראל הינה פסיפס מגוון של תרבויות, עדות, דתות וזרמים.
לחיים בחברה כל כך מגוונת יש השלכות מורכבות - מתחים, מעוטים, מגוון דעות שמקשה על קבלת החלטות, התנגחויות. מאידך, ניתן לראות בפסיפס תרבותי שכזה כהזדמנות לחשיפה, הכרות, פתיחות וסובלנות.

קריאה לפעולה:

החברה הישראלית מיוחדת מאוד במגוון האוכלוסיות שלה, אנחנו מעודדים אתכם ללמוד עוד על הקבוצות באוכלוסייה כבסיס להיותכם אזרחים משמעותיים ומחוברים לחברה.

מהלך הפעולה:

מתודה ראשונה: ספיד דייט

ניצור מעגל פנימי וחיצוני בו ישבו החניכים. ניתן להם דקה לדבר על נושאים שונים הקשורים למנהגים ולמסורות האישיים שלהם. לאחר דקה, נעצור את השיחה והמעגל החיצוני יזוז כיסא שמאלה.

הנושאים לשיחה:

- מה המסורת/מנהג הכי מעניין שיש לכם בבית?
- איך היית מאפיין את הבית שלך/המשפחה שלך?
- איך נראה חג פסח אצלכם בבית? מה המסורות המיוחדות שלכם?
- איך נראה ראש השנה אצלכם בבית? מה המסורות המיוחדות שלכם?

הערה למדריך:

במידה וישנם חניכים יוצאי ברית המועצות, לעודד אותם לדבר על הנובי-גוד

- איך נראות חגיגות יום הולדת במשפחה שלכם? מה המסורות המיוחדות לכם?
- מה המנהג הכי מעניין ששמעת עליו שמישהו אחר מקיים? (לא במשפחה שלך)
- מה היית משנה במנהג/מסורת שההורים שלך עושים?

 # ציוד:

עיתונים
טושים
דבק
מספרים
דפים

מתודה שניה: דומינו פסיפס ישראלי

נחלק לחניכים פתקים המחולקים ל 2 המדמים אבן דומינו ריקה.
על כל חניך לכתוב בשני צידי הדומינו מאפיין שלו (עדתי, תרבותי, מראה וכו') לדוגמא - בצד אחד החניך יכתוב מתבגר ובצד השני טריפולטאי.
לאחר מכן נשחק עם החניכים דומינו, נניח אבן ראשונה על הריצפה והחניך שיש לו מאפיין דומה באחד מהקלפים שלו יניח בצמוד לאבן המתאימה. החניך המנצח הוא החניך שנגמרו לו הקלפים ראשון. (שים לב מה החניכים כותבים ותכוון אותם למטרה, אם צריך תכתוב בעצמך כמה קלפים כדי שתהיה כמות)

ציוד:

עטים

עזרים:

קלפי דומינו ריקים

מתודה שלישית: מה אתה יודע?

הערה למדריך: ישנן שתי אפשרויות לשדרוג המתודה, אם בא לך לשדרג את המתודה טכנולוגית אז בהחלט אפשר...
אופציה א'- ישנו אתר הנקרא kahoot שבו ניתן לבנות חידון דיגיטלי מעוצב שבו החניכים עונים דרך הפלאפונים שלהם וניתן לראות מי ענה ראשון.
אופציה ב'- האופציה הפשוטה יותר אבל גם כיפית, פשוט להוריד אפליקציה של באזר, כדי למנוע בלגן בזמן הפעולה אפשר לבקש מהחניכים מראש להוריד).

נשאל את החניכים שאלות אמריקאיות על אוכלוסיות שונות בישראל, החניך שיענה ראשון יקבל מרכיב לסלט.

השאלות:

מהם שלושת הזרמים המרכזיים ביהדות בישראל?

קונסרבטיבי, רפורמי ואורתודוקסי

מה זה להט"ב?

ראשי תיבות של לסביות, הומואים, טרנסג'נדרי וביסקסואלי

כמה אתיופים יהודים עלו לארץ במבצע שלמה?

14,400

כמה אחוזים מכלל אוכלוסיית ישראל היא ערבי ישראל?

20%

כמה אחוזים מכלל אוכלוסיית ישראל הם דרוזים?

1.7

כמה אחוזים מכלל אוכלוסיית ישראל הם חרדים?

9%

מה הרוב במדינה? נשים או גברים?

נשים 50.5% לעומת גברים 49.5%

כמה צ'רקסים יש כיום במדינת ישראל?

5,000

מה הוא הנובי-גוד? (חסרה תשובה)

איך נקרא העץ המסורתי אותו מקשטים בנובי גוד?

יולקה

מהם חמשת הצבעים בדגל הדרוזי?

ירוק, אדום, צהוב, כחול, ולבן

מהו חג הסיגד? (חסרה תשובה)

כמה זמן נמשך צום הרמדאן?

חודש

איך נקרא המאכל המרוקאי שמכינים במימונה?

מופלטה

מה ההבדל בין חמין לצ'ולנט אשכנזי?

באשכנזי מוסיפים קישקע - מעיים ממולאים

איך נקרא חמין עיראקי?

טבית

איך נקרא הניב (שפה) העברי-מרוקאי?

לדינו

מהו גפילטעפיש?

קציצת דג ממולא

איך נקראת השפה שמדברים הצ'רקסים?

אדיגית

מהו המנהג הנפוץ בקרב הבדואים?

הכנסת אורחים

מה מסמלים הקעקועים מתחת לעיניים של הנשים יוצאות העדה האתיופית?

העצמה של העיניים שהן ראי הנפש

הערה למדריך: ניתן להוסיף עוד בנושאים הבאים-
אתיופים, ערביי ישראל, דרוזים, בדואים, צ'רקסים, השומרונים, מוסלמים, נוצרים, חילונים, משיחים, אחמדים, חסרי דת, ניצולי שואה, קיבוצים, מושבים, נשים, גברים, רפורמים, אורתודוקסים וכו')

הערה למדריך: שים לב, השאלות והתשובות נכונות לשנת 2016. יש לשדרג ולהתאים אותן לתקופה).

לאחר שהחניכים זכו בציוד להכנת הסלט, נכין אותו יחד איתם

הערה למדריך: יותר ממוזמן לשים שירי רקע מתאימים זה יוסיף)

ציוד:

קרש חיתוך
סכינים
צלחות
כפות/מזלגות, קערה

עזרים:

פלאפון
פירות

מתודה רביעית: יצירה ישראלית

נחלק את החניכים לקבוצות קטנות (3-4 חניכים). כל קבוצה תקבל שם של קבוצה בחברה הישראלית, והיא תצטרך לחפש עליה מידע באינטרנט, ולאור המידע להכין תוצר מסוים לבחירת המדריך:

אופציה א' - שיר

אופציה ב' - ציור מופשט

אופציה ג' - ציור של איש מאותה קבוצה (נספח לדוגמה)

לאחר מספר דקות נשתף את הקבוצה בתוצרים, ודרכם במידע שנאסף למדריך - בהצגה: נמקד אותם בהבאה לידי ביטוי של הידע שצברו, כך שהיא תהיה מעשירה לכלל הקבוצה

המידע שצריך להכיל התוצר: מה הרקע של הקבוצה, מה הלבוש שלה, מה המאכלים שלה, מה המנהגים המסורתיים שלה, מה השפה שלה, מה הערכים המרכזיים שלה.

הקבוצות השונות (לצמצם או להרחיב לפי כמות החניכים): מרוקאים, אתיופים, אשכנזים, חרדים, ערביי ישראל, דרוזים, בדואים, קיבוצניקים, צ'רקסים, מוסלמים, נוצרים.

ציוד:

מספריים, דבק, טושים, בדים, דפים ועטים (למקרה של שיר)

דיון:

- מה למדתם בפעולה על החברה הישראלית?
- מה הפרט מידע הכי חדש/מעניין שדיברנו עליו?
- האם אתם חשופים לפסיפס הזה בחיי היום יום?
- איזו קבוצה היית רוצה להכיר יותר לעומק?

הערות כלליות למדריך: מדריך יקר, אתה יותר ממוזמן לקרוא על האוכלוסיות השונות במדינה וללמוד עליהן יותר כדי להיות מוכן לקראת הפעולה.

עזרים לפעולה

מערך 3 | פעולה בנושא: קיצוניות

מה יקבלו החניכים בפעולה?
הבנה שלהתנהגות קיצונית מחד ואדישה מאידך יש השלכות וסכנות.

מסרים מרכזיים:
לא הכל שחור ולבן! יש גם אפור, האם אתה קיצוני לגבי תפיסותיך ופעולותיך?

מהלך הפעולה:

מתודה 1 - מילים מעוררות
נושיב את החניכים במעגל על כיסאות ונראה להם מילים שונות שעלולות לעורר רגש מסוים של אהבה/שנאה אצל החניכים: כלב, הורים, אחים, חייל, מחשב, ספורט, ברוקולי, חאקי, תלבושת אחידה, מתמטיקה, צופים (אפשר לשדרג עם תמונות). במידה והחניך אוהב את המילה, הוא צריך לצעוק בכוח "אוהב!" ולזוז כיסא שמאלה, במידה והוא שונא את המילה, עליו לצעוק "שונא" ולזוז כיסא ימינה כך שנוצר מצב שיותר מחניך אחד יושב על אותו כיסא. תוך כדי התזוזה על החניכים לצעוק "אוהב/ת" או "שונא/ת" (להעלאת המורל) בהתאם לתשובה שלהם.

מתודה 2 - שירים (טיזר לנושא...)
נשמיע לחניכים חלק משני שירים

הערה למדריך: חשוב להביא רמקול לפעולה זו!
"אני שונא" - אביב גפן (לעצור ב- 53 שניות)
"אני אוהב שוקולד" - יונתן גפן הכבש ה 16(להתחיל מ- 30 שניות)
הידעת? כותבי שני השירים הם אבא ובן (אירוני).
בתום השמעת השירים, נשאל את החניכים מה הם חושבים עליהם ונאמר להם שיחשבו על השירים ועל משמעותם במהלך הפעולה.

 # ציוד:
רמקול

מתודה 3 - שלושה סיפורים אמיתיים על כוונות טובות והתנהגות קיצונית:
נחלק את הקבוצה לשלוש תתי קבוצות, כל קבוצה מקבלת כרטיסייה עם סיפור על קבוצה כלשהי בישראל. עליהם לקרוא על הקבוצה ולענות על השאלות המצורפות.
כשסיימו, עליהם להעביר את הסיפור לקבוצה הבאה כך שכל שלושת הקבוצות קוראות את שלושת הסיפורים.

סיפור ראשון - לה פמיליה.

ארגון האוהדים "לה פמיליה" נוסד בשנת 2005, ארגון זה שם לו למטרה עיקרית את שיפור העידוד ביציע תוך שימוש נרחב באביזרי עידוד: דגלים, קונפטי, שלטים ופירוטכניקה, כמו כן ארגן הסעות מיוחדות למשחקים, ומשלחות עידוד למשחקים באירופה. בתחילת 2006 הכירה קבוצת בית"ר ירושלים בארגון זה כארגון האוהדים הרשמי שלה.

חברי הארגון והמעשים המיוחסים להם שנויים במחלוקת בקרב אוהדי הקבוצה. שמו של ארגון האוהדים נקשר מספר פעמים לאירועי אלימות כמו: תקיפת אוהדי קבוצות אחרות, השלכת בקבוק תבערה לעברי משרדי ההתאחדות לכדורגל, ומעשי גזענות.

בינואר 2013 הצטרפו לקבוצה שני שחקנים צ'צ'נים-מוסלמים. עם הגעתם של השניים התעוררה מהומה, שכללה חרם של חלק גדול מאוהדי הקבוצה במשך מספר משחקים, שבשיאה הוצת חדר המזכרות במתחם האימונים של הקבוצה. מעשה זה יוחס לארגון "לה פמיליה" ופעיליו, שלאחריו הודיע הארגון על הפסקת פעילותו (עד תום העונה) וזאת בעקבות הביקורת הנוקבת שנמתחה עליו בתקשורת, בין היתר גם מהנהלת הקבוצה עצמה.

שאלות למחשבה:

- מה היו כוונותיה הראשונות של אירגון "לה פמיליה"?
- האם הייתם מגדירים את כוונותיהם כלגיטימיות?
- האם התנהגותם לגיטימית?
- מה היו ההשלכות של התנהגותם הקיצונית של חברי האירגון?

סיפור שני - תנועת 269

תנועת 269 נקראת גם "החזית לשחרור בעלי חיים"
הוא ארגון אידאולוגי בינלאומי, פרו-טבעוני התומך בזכויות בעלי חיים ובפעולה ישירה לשחרור בעלי חיים מתעשיות הבשר, הביצים ומוצרי החלב, תעשיית הפרווה, מעבדות המחקר העושות ניסויים בבעלי חיים ותעשיות אחרות הכרוכות, לפי הפעילים, באכזריות כלפי בעלי חיים.
החזית לשחרור בעלי חיים צמחה מתוך קבוצה קטנה שנאבקה בציידי איילים באנגליה בשנות ה-60. "איגוד מחבלי הציד" אשר הניח ריחות מזויפים, והשמיע צופרי ציד על מנת לשלוח את השועלים בכיוון המנוגד למיקום הציידים.
הארגון גדל מאד והיום פועל ברחבי העולם. האירגון תומך בפעולה ישירה כולל השחתת רכוש וחטיפת בעלי חיים, אך ללא פגיעה בגוף בני אדם. בין היתר אחראים לפעולות העלאת מודעות מזעזעות באמצעים לא קונבנציונליים כמו פיתוי ילדים להכנס לתאים סגורים בלב תל אביב והקרנת סרטים מזעזעים המתארים אירועי התעללות בבעלי חיים.
פעילים רבים החברים באירגון מקעקעים על גופם את המספר 269, שזהו מספרו של אחד העגלים שהפך לסמל המאבק. לאחר עשרות פעילויות של הארגון בארץ ובעולם, החזית לשחרור בעלי חיים, הוגדרו על ידי המשרד לביטחון פנים של ארצות הברית כאיום טרוריסטי וטוענים שפועלם מהווה חלק מ"טרור אקולוגי". החזית מכחישה את האשמות האלה.

שאלות למחשבה:

- מה היו כוונותיה הראשונות של אירגון "269"?
- האם הייתם מגדירים את כוונותיהם כלגיטימיות?
- האם התנהגותם לגיטימית?
- מה ההשלכות של התנהגותם הקיצונית של חברי האירגון?

סיפור שלישי - נטורי קרתא

נְטוּרֵי קַרְתָּא היא קבוצה חרדית קטנה המוכרת בהתנגדותה החריפה למדינת ישראל ולציונות. חברי הקבוצה מאמינים שקיומה של מדינה יהודית טרם בוא המשיח איננו לגיטימי, והם רואים בהקמת המדינה ובקיומה "התגרות באומות" הגורמת לשפיכות דמים, למלחמות ולפיגועים. הקבוצה קרובה מאוד בהשקפתה לעדה החרדית, אך נבדלת ממנה ונחשבת קיצונית ממנה.

חלקם הגדול של נטורי קרתא בישראל (כ-400 משפחות) מתגוררים בשכונת מאה שערים בירושלים, המהווה את מרכז קהילתם. הם מרבים בפעילויות מחאה כנגד מדינת ישראל, כנגד חילולי שבת וכנגד זרמים חרדיים אחרים. חלק קטן מאנשי הקבוצה אף נוקט בעמדות קיצוניות יותר, כגון קריאה להקמת מדינה פלסטינית במקום מדינת ישראל. בין חברי הקבוצה יש מספר קיצוניים שהתפרסמו בשל פעולותיהם האלימות. אנשי הקבוצה נוהגים לשרוף את דגל ישראל בפורים ובל"ג בעומר, ולהניף דגלי הרשות הפלסטינית. הקנאים רואים במדינת ישראל והצלחתה אחת מתחבולותיו של השטן ולכן, כדי לעכב את צמיחתה, נוהגים הקיצוניים שבהם (בעיקר תושבי חו"ל), לחבור לאויבי המדינה.

הערה למדריך: חשוב להסביר ולהדגיש לחניכים כי קבוצת נטורי קרתא הינה זרם קיצוני בקהילה החרדית ואינה מייצגת את הקהילה ככלל!

שאלות למחשבה:

- מהי תפיסת עולמם של חברי הקהילה נטורי קרתא?
- האם הייתם מגדירים את כוונותיהם כלגיטימיות?
- האם התנהגותם לגיטימית בעיניכם?
- מה היו ההשלכות של התנהגותם הקיצונית של חברי האירגון?

דיון מסכם:

- איפה עובר הגבול בין התנהגות לגיטימית לבין התנהגות קיצונית?
- מה ההשלכות של התנהגות קיצונית?
- האם אתם יכולים לתת דוגמאות מחיי היום יום שלכם?
- האם לדעתכם קיימת קיצוניות חיובית? מדוע?
- האם לדעתכם ניתן למצוא את ה"תחום האפור" בכל דבר? מדוע? כיצד?
- האם ישנם מקומות בהם חייבים להיות קיצונים? אילו?
- במידה ולא, מתי דברים כן צריכים להיות "שחור ולבן"? חד משמעיים?

סיפור ראשון - לה פמיליה.

ארגון האוהדים "לה פמיליה" נוסד בשנת 2005, ארגון זה שם לו למטרה עיקרית את שיפור העידוד ביציע תוך שימוש נרחב באביזרי עידוד: דגלים, קונפטי, שלטים ופירוטכניקה, כמו כן ארגן הסעות מיוחדות למשחקים, ומשלחות עידוד למשחקים באירופה. בתחילת 2006 הכירה קבוצת בית"ר ירושלים בארגון זה כארגון האוהדים הרשמי שלה.

חברי הארגון והמעשים המיוחסים להם שנויים במחלוקת בקרב אוהדי הקבוצה. שמו של ארגון האוהדים נקשר מספר פעמים לאירועי אלימות כמו: תקיפת אוהדי קבוצות אחרות, השלכת בקבוק תבערה לעברי משרדי ההתאחדות לכדורגל, ומעשי גזענות.

בינואר 2013 הצטרפו לקבוצה שני שחקנים צ'צ'נים-מוסלמים. עם הגעתם של השניים התעוררה מהומה, שכללה חרם של חלק גדול מאוהדי הקבוצה במשך מספר משחקים, שבשיאה הוצת חדר המזכרות במתחם האימונים של הקבוצה. מעשה זה יוחס לארגון "לה פמיליה" ופעיליו, שלאחריו הודיע הארגון על הפסקת פעילותו (עד תום העונה) וזאת בעקבות הביקורת הנוקבת שנמתחה עליו בתקשורת, בין היתר גם מהנהלת הקבוצה עצמה.

שאלות למחשבה:

- מה היו כוונותיה הראשונות של אירגון "לה פמיליה"?
- האם הייתם מגדירים את כוונותיהם כלגיטימיות?
- האם התנהגותם לגיטימית?
- מה היו ההשלכות של התנהגותם הקיצונית של חברי האירגון?

סיפור שני - תנועת 269

תנועת 269 נקראת גם "החזית לשחרור בעלי חיים"

הוא ארגון אידאולוגי בינלאומי, פרו-טבעוני התומך בזכויות בעלי חיים ובפעולה ישירה לשחרור בעלי חיים מתעשיות הבשר, הביצים ומוצרי החלב, תעשיית הפרווה, מעבדות המחקר העושות ניסויים בבעלי חיים ותעשיות אחרות הכרוכות, לפי הפעילים, באכזריות כלפי בעלי חיים.

החזית לשחרור בעלי חיים צמחה מתוך קבוצה קטנה שנאבקה בציידי איילים באנגליה בשנות ה-60. "איגוד מחבלי הציד" אשר הניח ריחות מזויפים, והשמיע צופרי ציד על מנת לשלוח את השועלים בכיוון המנוגד למיקום הציידים.

הארגון גדל מאד והיום פועל ברחבי העולם. האירגון תומך בפעולה ישירה כולל השחתת רכוש וחטיפת בעלי חיים, אך ללא פגיעה בגוף בני אדם. בין היתר אחראים לפעולות העלאת מודעות מזעזעות באמצעים לא קונבנציונליים כמו פיתוי ילדים להכנס לתאים סגורים בלב תל אביב והקרנת סרטים מזעזעים המתארים אירועי התעללות בבעלי חיים.

פעילים רבים החברים באירגון מקעקעים על גופם את המספר 269, שזהו מספרו של אחד העגלים שהפך לסמל המאבק. לאחר עשרות פעילויות של הארגון בארץ ובעולם, החזית לשחרור בעלי חיים, הוגדרו על ידי המשרד לביטחון פנים של ארצות הברית כאיום טרוריסטי וטוענים שפועלם מהווה חלק מ"טרור אקולוגי". החזית מכחישה את האשמות האלה.

שאלות למחשבה:

- מה היו כוונותיה הראשונות של אירגון "269"?
- האם הייתם מגדירים את כוונותיהם כלגיטימיות?
- האם התנהגותם לגיטימית?
- מה ההשלכות של התנהגותם הקיצונית של חברי האירגון?

סיפור שלישי - נטורי קרתא

נְטוּרֵי קַרְתָּא היא קבוצה חרדית קטנה המוכרת בהתנגדותה החריפה למדינת ישראל ולציונות. חברי הקבוצה מאמינים שקיומה של מדינה יהודית טרם בוא המשיח איננו לגיטימי, והם רואים בהקמת המדינה ובקיומה "התגרות באומות" הגורמת לשפיכות דמים, למלחמות ולפיגועים. הקבוצה קרובה מאוד בהשקפתה לעדה החרדית, אך נבדלת ממנה ונחשבת קיצונית ממנה.

חלקם הגדול של נטורי קרתא בישראל (כ-400 משפחות) מתגוררים בשכונת מאה שערים בירושלים, המהווה את מרכז קהילתם. הם מרבים בפעילויות מחאה כנגד מדינת ישראל, כנגד חילולי שבת וכנגד זרמים חרדיים אחרים. חלק קטן מאנשי הקבוצה אף נוקט בעמדות קיצוניות יותר, כגון קריאה להקמת מדינה פלסטינית במקום מדינת ישראל. בין חברי הקבוצה יש מספר קיצוניים שהתפרסמו בשל פעולותיהם האלימות. אנשי הקבוצה נוהגים לשרוף את דגל ישראל בפורים ובל"ג בעומר, ולהניף דגלי הרשות הפלסטינית. הקנאים רואים במדינת ישראל והצלחתה אחת מתחבולותיו של השטן ולכן, כדי לעכב את צמיחתה, נוהגים הקיצוניים שבהם (בעיקר תושבי חו"ל), לחבור לאויבי המדינה.

שאלות למחשבה:

- מהי תפיסת עולמם של חברי הקהילה נטורי קרתא?
- האם הייתם מגדירים את כוונותיהם כלגיטימיות?
- האם התנהגותם לגיטימית בעיניכם?
- מה היו ההשלכות של התנהגותם הקיצונית של חברי האירגון?

מערך 3 | פעולה בנושא: שסעים בחברה הישראלית

מה יקבלו החניכים בפעולה?

החניכים יקבלו חשיפה לשסעים במדינה ומוטיבציה לחקור, ללמוד, ולהעמיק בנושא.

מסרים מרכזיים:

ישראל מדינה משופעת שסעים חברתיים, כלכליים, פוליטיים, ודתיים.
עלינו להכיר את השסעים על מנת להבין אותם לעומק, לדעת איך הם נוצרו ולהיות מסוגלים להביע דעתנו עליהם.

הערה למדריך: הפעולה הזאת, במיוחד דורשת המון הסברה וידע מצד המדריך. הקדש את הזמן הדרוש ללמידה והכנה!

מהלך הפעולה:

מתודה 1 - זכרון אנושי

בתחילת הפעולה נכתוב לכל חניך על כל יד מאפיין מתוך הרשימה למטה.
כל החניכים יעמדו במעגל כאשר המאפיינים לא גלויים לעין (היד הפוכה).
נבחר חניך מתנדב שיעמוד במרכז המעגל וכל פעם שהוא נותן כיף לאחד הילדים הוא חושף את המאפיין. המטרה של החניך הוא למצוא שני מאפיינים שיש בניהם מתח כלשהו (למצוא זוגות). ברגע שהחניך מצא זוג החניכים שהידיים שלהם היו חלק מהזוג מעביר את היד אל מאחורי הגב

המאפיינים:

גר בתל אביב - גר בהתנחלות
מצביע מר"צ - מצביע "הבית היהודי"
בעל תואר שני - לא סיים 12 שנות לימוד
חילוני - חרדי
אשכנזי - מרוקאי
עולה חדש מאתיופיה - דור עשירי בארץ
לא מצביע בבחירות - אקטיביסט פוליטי
עובד במפעל טכסטיל - מנהל חברת הייטק מצליחה
משתמט - חייל קרבי
פלסטיני - יהודי
הומוסקסואל - סטרייט

מתודה 2 - מהו שסע?

ברחבי החדר/אזור הפעולה נפזר דפים עם הגדרות לשסעים שונים הקיימים בחברה הישראלית (ללא שם השסע)

1. בין הרוב היהודי למיעוט הערבי (שסע על רקע לאומי)
2. בין יהודים דתיים לבין יהודים לא דתיים (שסע על רקע דתי)
3. בין אשכנזים יוצאי אירופה ואמריקה לבין מזרחים יוצאי צפון אפריקה ואסיה (שסע על רקע עדתי)
4. בין ימין לשמאל בנושאי חוץ ובטחון ובנושאים כלכליים (שסע על רקע אידיאולוגי פוליטי)
5. בין עשירים לעניים, משכילים למשכילים פחות, תושבי המרכז והפריפריה (שסע על רקע חברתי כלכלי).

החניכים, בזוגות שנוצרו במתודה הקודמת, יצטרכו להסתובב בין ההגדרות השונות מהמתודה הקודמת ולבחור את ההגדרה שהכי מתאימה לזוגות הניגודיים שלהם.

דיון:

- למה בחרתם בהגדרה הזו?
- איך הזוגות קשורים, לדעתכם, להגדרה הזו?
- האם ישנן כמה הגדרות שקשורות לזוג שלכם?

נחזור לקבוצה ונחשוף בפני החניכים את ההגדרה למונח "שסע" (מומלץ לכתוב על בריסטול ולהניח במרכז החדר/לתלות)-

שסע פירושו קווי גבול חברתיים החוצים את החברה ומחלקים אותה למחנות שונים. שסע הוא מצב בו חילוקי הדעות והניגודים בין הקבוצות השונות יוצרים מתח בין חברי הקבוצות- מתח שיכול להביא למצב של אי יציבות חברתית.

לאחר מכן נחשוף בפניהם את החיבור בין סוג השסע להגדרה שלו.

מתודה 3 - פלונטר ישראלי

נוסיף לחניכים עוד אפיונים, הפעם על כפות הרגליים. על הרצפה נדביק לפני הפעולה כתבות אקטואליות מתוך עיתונים המציגים סכסוכים. נשחק פלונטר כאשר לכל חניך בתורו נגיד איזה איבר (יד ימין/רגל שמאל) הם צריכים למקם. החניך צריך להתאים בין האיפיון שכתוב לו בין הכתבות שעל הרצפה כך שייווצר 'פלונטר'. לאחר מכן, בסיום המשחק, נדבר עם החניכים בקצרה על המשמעות המטאפורית של המתודה - איך שהסכסוכים מתערבבים ביחד ונקשרים אחד לשני ליצירת "ארץ ישראל".

שים לב, יש להכין מראש את הכתבות על הרצפה.

האפיונים- ראה במתודה 1.

 # ציוד:

עיתונים, דבק, טושים

מתודה 4 - השסע ואני

נחלק את החניכים ל-5 קבוצות קטנות או לזוגות.
כל קבוצה תקבל שסע אחד מהשסעים עליהם דיברנו במתודה מס' 2 (הפעם עם שמותיהם), החניכים יצטרכו לקרוא את המאפיינים של כל שסע ולאחר מכן, יצטרכו כל חמשת הקבוצות לקבל החלטה על ידי שכנוע אחד של השני ו"לדרג" את השסעים השונים מהכי נפוץ, מורגש, בולט בשכונה שלנו / בחיי המדינה לבין זה שפחות מדובר/מורגש לדעתם.

דיון:

- מה הביא אתכם לדירוג הזה?
- האם הייתה הסכמה או שהייתם חלוקים בדעותיכם?
- האם הניסיון לשכנע אחד את השני מתכתב עם אחד השסעים עליהם קראתם?
- למה שסע כזה או אחר דורג במקום הנמוך יותר?

שסע על רקע לאומי

לאחר מלחמת העצמאות, הערבים שנשארו בגבולות מדינת ישראל קיבלו אזרחות ישראלית והם מחויבים למדינה ולחוקיה.
אולם, קיים מתח בין זהותם האזרחית הישראלית לבין זהותם הלאומית והזדהותם התרבותית והדתית עם גורלם של אחיהם הפלסטינים.
תמיכה זו של ערביי ישראל באחיהם הגרים בשטחים גורמים לכך שחלק מהציבור היהודי במדינת ישראל חושב שערביי ישראל אינם נאמנים למדינה וכי נאמנותם לאחיהם בשטחים **קודמת** לנאמנותם למדינה.
בנוסף, בישראל ישנם חוקים המאפיינים את ישראל כמדינה **יהודית**, היוצרים רגשות אפליה בקרב אזרחי המדינה הערבים : (1) חוק השבות, (2) חוק שירות הביטחון, (3) חוק מעמד הסוכנות היהודית.

שסע על רקע דתי

השסע הדתי-חילוני הוא מעין קו גבול המפריד בין קבוצות שונות בחברה היהודית בישראל, קבוצות שמתח שורר ביניהן בשל השוני ביחסן לדת: דתית, מסורתית וחילונית.
בכל אחת מהקבוצות ניתן למצוא תתי קבוצות והבדלים בהתייחסות לנושאים שונים (כמו הפעלת תחבורה ציבורית בשבת, פתיחת חנויות ומרכזי קניות בשבת ובחגים, כשרות במסעדות ובסופרים ועוד).

שסע על רקע עדתי

השסע העדתי, המכונה גם "השד העדתי", משמש כינוי לפערים בין יהודים שמוצאם בעיקר מצפון אפריקה, תימן ואסיה לבין לבין יהודים שמוצאם הוא בעיקר ממרכז, מזרח וצפון אירופה. הפערים באים לידי ביטוי בתחומי החינוך, התעסוקה, הכלכלה, החברה והפוליטיקה. פערים אלו מלווים בתחושת הקיפוח של רבים ממדינות צפון אפריקה וארצות המזרח התיכון, על רגע פערים סוציו-אקונומיים ומציאות של יחס עדתי מפלה שהתקיימו כבר בתקופת היישוב הישן ואף בדפוסי הקליטה לאחר קום המדינה. גם בימינו מורגש השסע העדתי בקהילות השונות בתחום החינוך, הכלכלה והפוליטיקה והן בתחום החברתי.

שסע על רקע אידיאולוגי פוליטי

ערכי היסוד של הציונות והדמוקרטיה הם ערכים משותפים לכלל הזרמים הפוליטיים במדינת ישראל (ימין, שמאל ומרכז).

הימין דוגל בלאומיות יהודית ומאוחד בעיקרון שמדינת ישראל צריכה להיות מדינת העם היהודי.

השמאל נוטה לליברליזם בנושא חברה, דת ומדינה, תומך בהפרדת הדת והמדינה ובחופש מדת. בעד שוויון זכויות לבני מיעוטים.

הזרם המרכזי כשמו הוא, נמצא בתווך שבין שני הקצוות ומנסה לגשר על הפערים שביניהם.

ההשתייכות לזרם זה או אחר יוצרת מתיחות בין אזרחי מדינת ישראל, עקב הדעות החלוקות והנטייה לאי הסכמה בין שני הצדדים.

שסע על רקע חברתי כלכלי

העשור האחרון על תמורותיו הרבות נרשם בישראל בסימן החמרה של העוני ואי השוויון ודבר זה מוסכם על הכלל- בעשור זה נוספו 571,900 עניים למעגל העוני.

החל מאמצע שנות ה-80 שיעור התמיכה הממשלתית בנזקקים החל לרדת בהדרגה, תהליך זה הגיע לשיאו בקיצוץ הגדול בקצבאות בשנים 2002 ו- 2004.

התוצאה היא שקיום מדינת ישראל מתאפיינת באחד משיעורי התמיכה הממשלתית לנזקקים הנמוך ביותר בעולם המערבי, בהשוואה להכנסה הלאומית.

סיכום

נחלק את החניכים לשתי קבוצות. כל קבוצה תקבל חתיכות פאזל ונבקש מהם להרכיב את הפאזל בתחרות- הקבוצה הראשונה שמסיימת להרכיב היא המנצחת.

מה שהחניכים לא יודעים זה שכל חלקי הפאזל (של שתי הקבוצות יחד) מרכיבים קטע אחד המדבר על מאפייני החברה הישראלית.

הערה למדריך: עליכם לא להכוון את החניכים או לרמוז להם שעליהם "להסתכל החוצה" מתוך הקבוצה הסגורה שלהם ולהבין שרק שיתוף פעולה בין שתי הקבוצות הוא זה שיביא להצלחה של המשימה.

החברה הישראלית הינה חברה הטרוגנית כלומר חברה מגוונת מאד המורכבת מקבוצות שונות זו מזו מבחינת השתייכותן הלאומית, דתית, עדתית, מעמדית ופוליטית, חברה שיש בה שילוב של גלי עליה שונים מארצות שונות בתקופות שונות.

עוד לפני קום המדינה היו מחלוקות וחיכוכים בתוך החברה ובתוך הקבוצות השונות על רקע לאומי דתי עדתי או פוליטי. לאחר קום המדינה ניסתה ההנהגה הישראלית לעצב דמות יהודית ישראלית חדשה "**הצבר**" - יהודי ישראלי ללא סימני הגלות וללא המאפיינים הישנים. זוהי גישת **כור ההיתוך** (עיצוב מחדש): גישה זו דוגלת באומה אחת, תרבות אחת, שפה אחת, ונאמנות אחת. על פי תפיסה זו יש ליצור דמות של ישראלי חדש ללא סימני גלות ותוך טשטוש סימני הייחוד של הקבוצות השונות על ידי הנחלת המורשת של הישוב: ציונות חלוצית אוהבת הארץ במערכת החינוך ובשירות המשותף בצה"ל.

גישת **כור ההיתוך** נכשלה. היום המדינה מכירה בזכות הקבוצות השונות לשמור על ייחודן. את רעיון **כור ההיתוך** החליף רעיון **הפלורליזם והרב תרבותיות**, כלומר ההבנה שהחברה מגוונת מפוצלת שהחברה הישראלית היא חברה רבת שסעים.

לסיכום:
נגיד לחניכים שאם נמשיך להתמקד בדעותינו האישיות ולא "נרים את הראש" וננסה לשמוע את הצד האחר, לא נצליח להביא לאחדות בין אזרחי המדינה והשסעים השונים רק יתעמקו עם הזמן.

עזרים לפעולה

בין הרוב היהודי למיעוט הערבי

שסע על רקע לאומי

בין יהודים דתיים לבין יהודים לא דתיים

שסע על רקע דתי

בין אשכנזים יוצאי אירופה ואמריקה לבין מזרחים יוצאי צפון אפריקה ואסיה

שסע על רקע עדתי

בין ימין לשמאל בנושאי חוץ ובטחון ובנושאים כלכליים

שסע על רקע אידיאולוגי פוליטי

בין עשירים לעניים, משכילים למשכילים פחות, תושבי המרכז והפריפריה

שסע על רקע חברתי כלכלי

שסע על רקע לאומי

לאחר מלחמת העצמאות, הערבים שנשארו בגבולות מדינת ישראל קיבלו אזרחות ישראלית והם מחויבים למדינה ולחוקיה.

אולם, קיים מתח בין זהותם האזרחית הישראלית לבין זהותם הלאומית והזדהותם התרבותית והדתית עם גורלם של אחיהם הפלסטינים.

תמיכה זו של ערביי ישראל באחיהם הגרים בשטחים גורמים לכך שחלק מהציבור היהודי במדינת ישראל חושב שערביי ישראל אינם נאמנים למדינה וכי נאמנותם לאחיהם בשטחים **קודמת** לנאמנותם למדינה.

בנוסף, בישראל ישנם חוקים המאפיינים את ישראל כמדינה **יהודית**, היוצרים רגשות אפליה בקרב אזרחי המדינה הערבים : (1) חוק השבות, (2) חוק שירות הביטחון, (3) חוק מעמד הסוכנות היהודית.

שסע על רקע דתי

השסע הדתי-חילוני הוא מעין קו גבול המפריד בין קבוצות שונות בחברה היהודית בישראל, קבוצות שמתח שורר ביניהן בשל השוני ביחסן לדת: דתית, מסורתית וחילונית.

בכל אחת מהקבוצות ניתן למצוא תתי קבוצות והבדלים בהתייחסות לנושאים שונים (כמו הפעלת תחבורה ציבורית בשבת, פתיחת חנויות ומרכזי קניות בשבת ובחגים, כשרות במסעדות ובסופרים ועוד).

שסע על רקע עדתי

השסע העדתי, המכונה גם "השד העדתי", משמש כינוי לפערים בין יהודים שמוצאם בעיקר מצפון אפריקה, תימן ואסיה לבין לבין יהודים שמוצאם הוא בעיקר ממרכז, מזרח וצפון אירופה. הפערים באים לידי ביטוי בתחומי החינוך, התעסוקה, הכלכלה, החברה והפוליטיקה. פערים אלו מלווים בתחושת הקיפוח של רבים ממדינות צפון אפריקה וארצות המזרח התיכון, על רגע פערים סוציו-אקונומיים ומציאות של יחס עדתי מפלה שהתקיימו כבר בתקופת היישוב הישן ואף בדפוסי הקליטה לאחר קום המדינה. גם בימינו מורגש השסע העדתי בקהילות השונות בתחום החינוך, הכלכלה והפוליטיקה והן בתחום החברתי.

שסע על רקע אידיאולוגי פוליטי

ערכי היסוד של הציונות והדמוקרטיה הם ערכים משותפים לכלל הזרמים הפוליטיים במדינת ישראל (ימין, שמאל ומרכז).

הימין דוגל בלאומיות יהודית ומאוחד בעיקרון שמדינת ישראל צריכה להיות מדינת העם היהודי.

השמאל נוטה לליברליזם בנושא חברה, דת ומדינה, תומך בהפרדת הדת והמדינה ובחופש מדת. בעד שוויון זכויות לבני מיעוטים.

הזרם המרכזי כשמו הוא, נמצא בתווך שבין שני הקצוות ומנסה לגשר על הפערים שביניהם.

ההשתייכות לזרם זה או אחר יוצרת מתיחות בין אזרחי מדינת ישראל, עקב הדעות החלוקות והנטייה לאי הסכמה בין שני הצדדים.

שסע על רקע חברתי כלכלי

העשור האחרון על תמורותיו הרבות נרשם בישראל בסימן החמרה של העוני ואי השוויון ודבר זה מוסכם על הכלל- בעשור זה נוספו 571,900 עניים למעגל העוני.

החל מאמצע שנות ה-80 שיעור התמיכה הממשלתית בנזקקים החל לרדת בהדרגה, תהליך זה הגיע לשיאו בקיצוץ הגדול בקצבאות בשנים 2002 ו - 2004.

התוצאה היא שקיום מדינת ישראל מתאפיינת באחד משיעורי התמיכה הממשלתית לנזקקים הנמוך ביותר בעולם המערבי, בהשוואה להכנסה הלאומית.

עוד לפני קום המדינה היו מחלוקות וחיכוכים בתוך החברה ובתוך הקבוצות השונות על רקע לאומי דתי עדתי או פוליטי. לאחר קום המדינה ניסתה ההנהגה הישראלית לעצב דמות יהודית ישראלית חדשה "**הצבר**" - יהודי ישראלי ללא סימני הגלות וללא המאפיינים הישנים. זוהי גישת **כור ההיתוך** (עיצוב מחדש): גישה זו דוגלת באומה אחת, תרבות אחת, שפה אחת, ונאמנות אחת. על פי תפיסה זו יש ליצור דמות של ישראלי חדש ללא סימני גלות ותוך טשטוש סימני הייחוד של הקבוצות השונות על ידי הנחלת המורשת של הישוב: ציונות חלוצית אוהבת הארץ במערכת החינוך ובשירות המשותף בצה"ל. גישת **כור ההיתוך** נכשלה. היום המדינה מכירה בזכות הקבוצות השונות לשמור על ייחודן. את רעיון **כור ההיתוך** החליף רעיון **הפלורליזם והרב תרבותיות**, כלומר ההבנה שהחברה מגוונת מפוצלת שהחברה הישראלית היא חברה רבת שסעים.

מערך 3 | פעולה בנושא: ציונות מ- א' ועד ת'

מה יקבלו החניכים בפעולה?

- הכרות עם המושג ציונות.
- הזדמנות לבחון את החיבור שלהם לציונות.

מסרים מרכזיים:

ציונות בהגדרתה היא תנועה לאומית יהודית אשר פעלה לצורך שחרור לאומי של העם היהודי, להקמת מדינה יהודית דמוקרטית בארץ ישראל. כיום ציונות נתפסת יותר כתחושה ציונית- יהודית וכרצון לבנות חברה טובה וראויה.
חשוב להסתכל פנימה ולהבין איפה הציונות פוגשת אותנו ואיך היא יכולה לבוא לידי ביטוי בימינו.

מהלך הפעולה:

חלק א'

סיפור מסגרת:

נספר לחניכים שהם חלק מהמשלחת הראשונה שעולה לארץ ישראל. עליהם להכשיר את הארץ כדי שהיהודים יוכלו לעלות ולשבת בה. בשביל להכשיר את הארץ על החניכים:

- לייבש את הביצות.
- הפרחת השממה.
- לשכנע יהודים לעלות לארץ.
- גיוס תרומות והקמת ארגונים למען הכשרת הארץ.
- הקמת יישובים והגנה עליהם.

כדי לעבור כל שלב הם יקבלו משימה. אחרי כל שלב החניכים מקבלים חתיכת בד שהיא חלק מהארץ. בתום כל המשימות, כאשר יש להם את כל החלקים, עליהם לחברם לכדי מפה שלמה.

יש להכין מראש:

ניקח סדין/אלבד ונצייר עליו את מפת ארץ ישראל. נגזור את הבד ל-5 חלקים ונכתוב מאחורי כל חלק מה השלב שעברו החניכים.

1. ייבשתם את הביצות, עכשיו האדמה חלקה ומוכנה לעבודה ולגידולים.
2. הפרחתם את השממה, שתלתם גידולים ועכשיו אתם צריכים להמשיך לטפח אותם כדי שלא ינבלו.
3. העלתם יהודים לארץ, עכשיו אתם צריכים לגרום להם להישאר בארץ.
4. גייסתם תרומות והקמתם ארגונים להכשרת ופיתוח הארץ, עכשיו עליכם להקים יישובים ולהגן עליהם.
5. הקמתם יישובים וארגונים לפיתוח הארץ. יפה, עמדתם במשימתכם! עליכם לחבר את הארץ בצורה הנכונה.

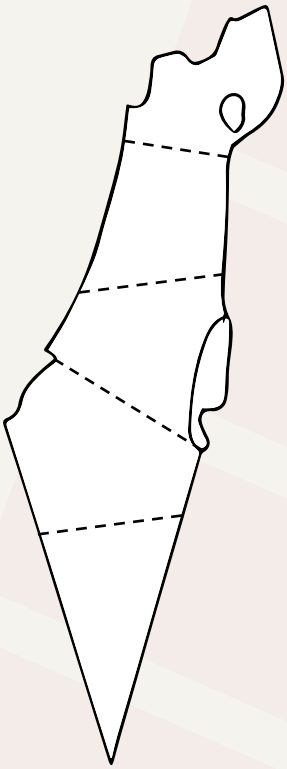

משימה 1 - ייבוש הביצות

נחלק את הקבוצה ל-2. נשים בקצה אחד של החדר 2 קערות עם חול/חצץ ומים (כאשר החול שקע לתחתית הקערה) ובקצה השני קערה/דלי ריק. ניתן לכל קבוצה מטלית.
נערוך בין 2 הקבוצות מרוץ שליחים בו הם יצטרכו להעביר מים מהקערה לדלי הריק רק באמצעות המטלית כך שיישאר בקערה רק חול/חצץ. הקבוצה הראשונה שמסיימת היא המנצחת.

בסיום המשימה ניתן לכל הקבוצה את החלק הראשון של הפאזל.
נסביר שגם לעלייה הראשונה היו אמצעים דלים והם עבדו קשה על מנת לייבש את הביצות.

משימה 2 - הפרחת השממה

נשחק עם החניכים "תופסת צמחים". נבחר תופס, על מנת לא להיתפס על החניך לעמוד במקומו, להגיד שם של צמח (פרח,עץ וכו') ולעשות תנועה המדגימה את הצמח הזה.
למדריך המשקיען: ניתן להכין עם החניכים פרחים מגלילי נייר טואלט/ בקבוקים ו"לשתול" בקערה היבשה עם החול מהמשימה הקודמת. ניתן למצוא סרטונים/תמונות המדגימים איך להכין פרחים אלו ביוטיוב.

בסיום המשימה ניתן לכל הקבוצה את החלק השני של הפאזל.

משימה 3 - העלאת יהודים
נחלק את הקבוצה לקבוצות/זוגות ונבקש מכל קבוצה להכין סרטון פרסומת המזמין יהודים לעלות לישראל. במידה ונרצה שיהיה מעניין ניתן להגיד לכל קבוצה לעשות זאת בסגנון שונה (למשל, סרטון בחרוזים, חייבים להשתמש בסרטון בחמש שפות לפחות, סרטון אילם, כולם חייבים לשכב על הגב לאורך כל הסרטון ועוד).

בסיום המשימה ניתן לכל הקבוצה את החלק השלישי של הפאזל.
נספר ששכנוע יהודים לעלות לארץ היה קשה, ורבים מהעולים שהגיעו גם עזבו את הארץ וחזרו לארצות מולדתם.

משימה 4 - גיוס תרומות והקמת ארגונים
נחלק את הקבוצה לקבוצות/זוגות. נבקש מכל קבוצה לבחור לעצמה שם, להחליט על מטרה קבוצתית ולחשוב על סיסמא המתארת היטב את מטרתה של הקבוצה.
נסביר לחניכים שעל מנת לקיים את הארגונים ולרכוש אדמות וציוד עליהם לגייס לעצמם משאבים וזאת עושים על ידי משא ומתן! ניתן לכל קבוצה 10 אגורות או סוכריה וזמן מוגבל (5-10 דקות) ונגיד שהמטרה שלהם היא להגיע לחפץ הכי יקר ערך שהם יכולים.
איך עליהם לעשות זאת? על כל קבוצה להסתובב בסניף ולבצע החלפה של המטבע במשהו אחר, ולאחר מכן את מה שהם החליפו במשהו נוסף וכן הלאה.

כשתם הזמן שהוקצב להם נאסוף את כולם חזרה ונראה מה השיגו. נבקש מהם לספר איך השיגו כל דבר ונשאל איך הם הרגישו בתהליך.

בסיום המשימה ניתן לכל הקבוצה את החלק הרביעי של הפאזל.
נסביר כי היו אנשים רבים שהסתובבו בעולם ומטרתם היתה לגייס כספים לטובת ציוד וקניית אדמות וכן לטובת גיוס דעת קהל ושכנוע דיפלומטים וממשלות זרות לתמוך בהקמתה של מדינת ישראל.

משימה 5 - הקמת יישובים והגנה עליהם
נסביר שהקמת יישובים הייתה צריכה להיעשות והיה צורך להגן עליהם מפני פגיעות ותקיפות.
ניתן לעשות אחד משני דברים:
- משחק הכיסאות- נשים ציור של בית על הכיסא האמצעי ונשחק משחק הכיסאות. המנצח/ת במשחק מקבל/ת את תואר השומר האולטימטיבי!
- נחלק את הקבוצה ל-2, נמקם כל קבוצה בקצה אחר של הסניף. נבקש מכל קבוצה לבנות מחול ומים או ממקלות בית. לאחר מכן נשחק "הדגל", כאשר המטרה של כל קבוצה הוא להגן על הבית שהיא בנתה ולהרוס את הבית של הקבוצה השנייה.

בסיום המשימה ניתן לכל הקבוצה את החלק החמישי והאחרון של הפאזל ונחכה שירכיבו אותו.

דיון:

- איך היה לבצע את המשימות? האם היה לכן קשה?
- האם מישהו מכם מכיר סיפור (משפחתי או לא) על העלייה והקמת הארץ?
(תנו לחניכים לשתף)
- מהי ציונות בעיניכם?

נקריא את ההגדרה של המושג ציונות, כפי שנלקחה מתוך הלכסיקון הציוני (מאת אפרים ומנחם תלמי, ספריית מעריב, 1982): "ציונות היא התנועה היהודית הלאומית בעת החדשה, הדוגלת בשיבת העם לציון, אל מולדתו ההיסטורית ארץ ישראל ובהקמת מדינה יהודית חופשית ועצמאית, וחידוש חייו הרוחניים, התרבותיים, המדיניים והכלכליים של עם ישראל".

הערה למדריך: מומלץ לכתוב את ההגדרה ולהניח אותה באמצע המעגל.

דיון

- לפי ההגדרה מהי מטרתה העיקרית של הציונות? (הקמת מדינה עצמאית ליהודים)
- האם מטרה זו הושגה? אם כן, מהי ציונות כיום בעיניכם?

חלק ב'

ניתן לכל חניך פתק שבצידו האחד כתוב המילה "ציונות" ובצידו השני "לא ציונות".
נקריא לחניכים פעולות שונות. לאחר כל פעולה החניכים יצטרכו להצביע האם פעולה זו היא ציונות או לא ולהסביר.
ניתן לחניכים לדון על הדברים כאשר ישנה אי הסכמה ונאתגר אותם במידת הצורך.

הפעולות:

- לעלות לישראל
- ללמוד עברית
- לחיות בחו"ל אבל לתרום כסף לארגונים ישראליים
- להרים לכלוך בשמורת טבע
- לצאת להפגנות על דמותה של מדינת ישראל
- להפיק סדרת טלוויזיה המספרת את סיפורם של עולי תימן
- לכתוב דברים טובים על ישראל ברשתות החברתיות
- לחנך ללקיחת אחריות ולאזרחות טובה

דיון מסכם:

- מה אתם עושים בחיי היום יום שלכם שהוא ציוני בעיניכם?
- איך לדעתכם תראה הציונות בעתיד?
- מה אנחנו יכולים לעשות כדי לעזור לבנות פה חברה טובה ולפתח את מדינת ישראל?

מערך 3 | פעולה בנושא: חוק ומוסר

מה יקבלו החניכים בפעולה?

- התמודדות עם דילמות ערכיות בין חוק ומוסר.
- חומר למחשבה בנוגע להבדלים בין ציות לחוקים והתנהגות מוסרית.

מסרים מרכזיים:

בכל חברה חייבים להיות חוקים ברורים על מנת להעניק גבולות התנהגות אבל! החוקים אינם נותנים מענה לכל התנהגות באשר היא, הרבה התנהגויות מושפעות מבחירות מוסריות שאינן מוגדרות בחוק.
דילמות מסוג זה מלוות אותנו כמעט בכל יום ועלינו לפתח חוש מוסרי על מנת לחיות בחברה שהיא צודקת, נעימה ומתחשבת בצרכי כולם.
הקושי הגדול הוא כאשר הרגשה מוסרית מתנגשת בחוק... כאן מתקיימת דילמה אמיתית!

מהלך הפעולה:

מתודה א' - אדונים ומשרתים

מחלקים את חברי הקבוצה לאדון ומשרת.

משימה ראשונה

מחלקים את הקבוצה לשתיים. כל קבוצה מטרתה לעבור "נהר", כאשר ההגבלה היא X ידיים ו-Y רגליים. ונסביר לחניכים שעל המשרתים לסחוב את האדונים.

משימה שנייה

מחלקים את הקבוצה לשניים. הקבוצה המנצחת היא הקבוצה שאוספת כמה שיותר אבנים (או כל חפץ שקשה לאסוף אותו), בזמן קצוב (המשרתים יישלחו להביא את הדברים).

משימה שלישית

כל האדונים יושבים על כיסא כאשר מטרת המשרתים לשמח אותם ולגרום להם ליהנות. לאדונים מותר הכול.
בינתיים המדריך רושם בנקודות מקרים שממש עברו גבול שהאדונים אמרו למשרתים.

לסיכום של הפעולה נתלה על הקיר שלושה בריסטולים על ציר:
לבן - אפור - שחור.
נציג את המקרים שקרו. בשלב זה אין אדונים או משרתים, וכולם פועלים לפי ההיגיון הבריא. המדריך מקריא את המקרים שכתב לעצמו, ועל החניכים לעמוד במקום המתאים בעיניהם.

דיון:

- מה היו חוקי המשחק?
- האם חוקים מגדירים את כל מה שמותר ואסור לעשות?
- האם כל מה שלא מוגדר כ"אסור" הוא מותר?
- איך יודעים מה מותר ומה אסור?

מתודה ב' - דילמות מוסריות

נציג בפני החניכים מספר דילמות מוסריות, ניתן להחליט כיצד רוצים להשתמש בהם: ניתן לערוך משפט, הצגה, או רק דיון, לשיקולכם.

על כל דילמה נשאל:

1. מהי הדילמה?
2. האם ההחלטה היא חד משמעית? (לא, אחרת לא היתה דילמה...)
3. מה הייתם עושים במקום מי שעומד במרכז הדילמה ומדוע?
4. מה ההבדל בין חוק ומוסר?
5. האם יש לכם דוגמאות מחיי היום יום לדילמות משלכם?
6. מה עושים כשיש דילמה?

הדילמה של שאול:

באירופה חלתה אשה במחלה קשה, סוג מיוחד של סרטן, והייתה קרובה למות. לדעת הרופאים, רק תרופה מסוימת אחת הייתה עשויה להציל את חייה. תרופה זו הייתה סוג של רדיום, שגילה זה עתה רוקח באותה עיר. הכנת התרופה לא היתה אמנם יקרה, אבל הרוקח דרש תמורתה פי עשרה ממחיר העלות שלה. הרדיום עלה לו 200 דולר, ואילו הוא דרש 2000 דולר תמורת מנה של התרופה. שאול, בעלה של החולה, פנה לכל מכריו וביקש ללוות מהם כסף, אבל הוא הצליח לגייס רק את מחצית הסכום הדרוש. הוא סיפר לרוקח שאשתו גוססת, וביקש לקנות את התרופה במחיר זול יותר או בתשלומים, אבל הרוקח עמד על שלו וענה:

"לא, אני גיליתי את התרופה ואני רוצה להתעשר ממנה!".

שאול נתקף ייאוש, וחשב על פריצה לבית המרקחת כדי לגנוב את התרופה.

• האם על שאול לגנוב את התרופה? כן/לא

הדילמה של נדב

נדב הוא ילד בן ארבע עשרה, שרצה מאוד להשתתף במחנה קיץ. אביו הבטיח לו שיוכל להשתתף, אם יחסוך את הסכום הנדרש. נדב עבד קשה בחלוקת עיתונים וחסך את 40 הדולרים הדרושים למימון ההשתתפות במחנה.

סמוך למועד פתיחת המחנה החליטו כמה מידידיו של האב לצאת לטיול דיג מיוחד, ולאב לא היה הכסף הדרוש לשם כך.

הוא ביקש מנדב לתת לו את הכסף שחסך. נדב לא רצה לוותר על המחנה וסירב להיענות לדרישת האב.

• האם לדעתך על נדב להיענות לדרישת אביו? כן/לא

הדילמה של שרון:

שרון וידידתה הטובה ביותר, גילה, נכנסו יחדיו לערוך קניות בחנות בקניון. תוך כדי הסתכלות בסחורות שונות ראתה גילה חולצה שמצאה חן בעיניה ואמרה לשרון שהיא הולכת למדוד אותה. בשעה שנכנסה גילה לתא ההלבשה, המשיכה שרון להסתובב בחנות. אחרי זמן קצר יצאה גילה מתא ההלבשה, לבושה במעילה. היא רמזה לשרון בעיניה והפנתה מבטה אל החולצה שמתחת למעילה ובלי לומר מילה יצאה גילה מהחנות.

אחרי כמה רגעים ניגשו אל שרון קצין הביטחון, אחת המוכרות ומנהל החנות.

"זו היא, היא אחת מהבנות, תבדוק את התיק שלה", אמרה המוכרת. קצין הביטחון הצביע על שלט מעל דלת היציאה האומר שהחנות שומרת לעצמה את הזכות לבדוק בתיקים ובחבילות. שרון מסרה לו את תיקה לבדיקה. "אין כאן חולצה", אמר הקצין למנהל. "אז השנייה לקחה את זה", אמרה המוכרת, "זה ברור כשמש, הן עשו את זה ביחד". קצין הביטחון שאל את המנהל, אם הוא רוצה להמשיך בחקירת המקרה. "בהחלט", הוא ענה. "הסחיבות מהוות את ההוצאה הראשית בחנות כמו שלנו. איני יכול לתת לגנבים להתחמק".

קצין הביטחון פנה לשרון: "מה שמה של הצעירה, שהיתה איתך?" שרון הסתכלה בו ושתקה. "אם לא תגלי לנו, יאשימו אותך בסיוע לפשע", אמר קצין הביטחון.

- שרון התלבטה. האם עליה למסור את שם חברתה?
- האם על שרון לגלות את שם חברתה לקצין הביטחון, כן/לא?

הדילמה של שאול:

באירופה חלתה אשה במחלה קשה, סוג מיוחד של סרטן, והייתה קרובה למות. לדעת הרופאים, רק תרופה מסוימת אחת הייתה עשויה להציל את חייה. תרופה זו הייתה סוג של רדיום, שגילה זה עתה רוקח באותה עיר. הכנת התרופה לא היתה אמנם יקרה, אבל הרוקח דרש תמורתה פי עשרה ממחיר העלות שלה. הרדיום עלה לו 200 דולר, ואילו הוא דרש 2000 דולר תמורת מנה של התרופה. שאול, בעלה של החולה, פנה לכל מכריו וביקש ללוות מהם כסף, אבל הוא הצליח לגייס רק את מחצית הסכום הדרוש. הוא סיפר לרוקח שאשתו גוססת, וביקש לקנות את התרופה במחיר זול יותר או בתשלומים, אבל הרוקח עמד על שלו וענה:

"לא, אני גיליתי את התרופה ואני רוצה להתעשר ממנה!".

שאול נתקף ייאוש, וחשב על פריצה לבית המרקחת כדי לגנוב את התרופה.

• האם על שאול לגנוב את התרופה? כן/לא

הדילמה של נדב

נדב הוא ילד בן ארבע עשרה, שרצה מאוד להשתתף במחנה קיץ. אביו הבטיח לו שיוכל להשתתף, אם יחסוך את הסכום הנדרש. נדב עבד קשה בחלוקת עיתונים וחסך את 40 הדולרים הדרושים למימון ההשתתפות במחנה.

סמוך למועד פתיחת המחנה החליטו כמה מידידיו של האב לצאת לטיול דיג מיוחד, ולאב לא היה הכסף הדרוש לשם כך.

הוא ביקש מנדב לתת לו את הכסף שחסך. נדב לא רצה לוותר על המחנה וסירב להיענות לדרישת האב.

• האם לדעתך על נדב להיענות לדרישת אביו? כן/לא

הדילמה של שרון:

שרון וידידתה הטובה ביותר, גילה, נכנסו יחדיו לערוך קניות בחנות בקניון. תוך כדי הסתכלות בסחורות שונות ראתה גילה חולצה שמצאה חן בעיניה ואמרה לשרון שהיא הולכת למדוד אותה. בשעה שנכנסה גילה לתא ההלבשה, המשיכה שרון להסתובב בחנות. אחרי זמן קצר יצאה גילה מתא ההלבשה, לבושה במעילה. היא רמזה לשרון בעיניה והפנתה מבטה אל החולצה שמתחת למעילה ובלי לומר מילה יצאה גילה מהחנות.

אחרי כמה רגעים ניגשו אל שרון קצין הביטחון, אחת המוכרות ומנהל החנות. "זו היא, היא אחת מהבנות, תבדוק את התיק שלה", אמרה המוכרת. קצין הביטחון הצביע על שלט מעל דלת היציאה האומר שהחנות שומרת לעצמה את הזכות לבדוק בתיקים ובחבילות. שרון מסרה לו את תיקה לבדיקה. "אין כאן חולצה", אמר הקצין למנהל. "אז השנייה לקחה את זה", אמרה המוכרת, "זה ברור כשמש, הן עשו את זה ביחד". קצין הביטחון שאל את המנהל, אם הוא רוצה להמשיך בחקירת המקרה. "בהחלט", הוא ענה. "הסחיבות מהוות את ההוצאה הראשית בחנות כמו שלנו. איני יכול לתת לגנבים להתחמק".

קצין הביטחון פנה לשרון: "מה שמה של הצעירה, שהיתה איתך?" שרון הסתכלה בו ושתקה. "אם לא תגלי לנו, יאשימו אותך בסיוע לפשע", אמר קצין הביטחון.

- שרון התלבטה. האם עליה למסור את שם חברתה?
- האם על שרון לגלות את שם חברתה לקצין הביטחון, כן/לא?

מערך טיולי אביב

#המדריך למדריך

מערך 4 | פעולה בנושא: בעיות שמירת טבע - הכנה לטיולי אביב

הערה למדריך: הפעולה מהווה בסיס להכנה לקראת טיולי אביב, במהלכה יש לשלב גם הסבר טכני על הטיול הקרב - ופרטים על ההרשמה.

מה יקבלו החניכים בפעולה?

- חשיפה למונח "אקולוגיה" ולמשמעותו בחייהם.
- חומר למחשבה ומוטיבציה לשינוי התנהגות יומיומית על מנת למגר בעיות אקולוגיות בעולם.

מסרים מרכזיים:

העולם מתפתח בקצב מסחרר ולעיתים בתוך המירוץ הזה אנו שוכחים כי הטבע הוא בסיס הקיום שלנו וללא הטבע - אין חיים.

קריאה לפעולה:

כל אחד יכול לשנות התנהגות בסיסית בחיי היום יום על מנת להאט את קצב הפגיעה בסביבה הטבעית הכל כך נחוצה לחיינו.

בואו ננצל את ההזדמנות של טיולי אביב על מנת להשפיע על הסניף, להעלות מודעות ולצמצם את הבעיות שאפשר.

מהלך הפעולה:

מתודה 1: מהי אקולוגיה?

כל ילד מקבל הגדרה מעולם האקולוגיה. לפני הקבוצה מוצג שאלון בו כל שאלה נכונה תזכה את העונה בנקודה (יש ליצור אווירה של תחרותיות) אבל אם כל הקבוצה תצליח לענות על כל השאלון נכונה, היא תזכה בכמות כפולה של נקודות על כל שאלה.
(על הילדים להתאחד למען המטרה). חשוב מאוד להשתמש בדפים ממוחזרים.

הגדרות אקולוגיה:

סביבה

המקום בו אנו חיים. הסביבה מורכבת ממרכיבים חיים (ביוטים), כמו חי, צומח וממרכיבים שאינם חיים (אביוטים), כמו קרקע, מים ואוויר.

בית גידול

מקום המחיה: כל גורמי הסביבה, הביוטיים (החיים) והאביוטיים (הדוממים), בסביבה מסוימת, המשמשים את צורכי הקיום של יצור מסוים.
דוגמה: חוף הים הוא בית גידול, שגורמי הסביבה בו שונים מאלה של בית הגידול יער.

הכחדת מינים
היעלמות גמורה של כל האוכלוסיה של מין (צמח או בעל-חיים) בסביבה מסויימת, כתוצאה משינוי בתנאי הסביבה, כולל שינוי מעשה ידי האדם.
דוגמה: בעבר חיו בארץ אריות, אך הם נכחדו כתוצאה מציד.

יצרנים
יצורים חיים, כמו צמחים ואצות, שאינם ניזונים ביצורים אחרים, אלא מייצרים את מזונם בעצמם מחומרים פשוטים (כמו: מים, פחמן ו-חמצני ומלחים) שהם קולטים מן הסביבה.

צרכנים
יצורים חיים, הניזונים מן היצרנים שבשרשרת המזון.

פיתוח סביבתי
שינויים שהאדם מבצע בסביבה: בנייה, חציבה, שינוי בתוואי קרקע וכדומה. כדי להקטין עד כמה שאפשר את הפגיעה בסביבה הטבעית, יש לתכנן היטב את הפיתוח.

שרשרת מזון
כינוי לקבוצת יצורים חיים, הניזונים אחד מן השני.

שמורת טבע
שטח מוגדר בו נשמרים ערכי הטבע - החי, הצומח והדומם - מפני שינוי, השחתה או הכחדה, באמצעות תקנות וחוקים ממשלתיים.

שאלון לקבוצה:
• מהו בית הגידול של נחש?
1. כל העולם
2. מקומות לחים כמו הים
3. גינת ההפתעות
4. מקומות יבשים, כמו אדמה

• האם כלב הוא גורם סביבה של אדם, או שאדם הוא גורם סביבה עבור כלב?
1. הכלב גורם סביבה אביוטי של האדם
2. האדם גורם הסביבה הביוטי של הכלב
3. כל אחד גורם סביבה ביוטי עבור השני
4. זה תלוי אם האדם יותר אוהב כלבים או חתולים.

• האם האדם הוא חלק משרשרת המזון?
1. כמובן הרי הוא ניזון מחיות וצמחים
2. תלוי אם הוא צמחוני או לא
3. ממש לא אף אחד לא אוכל אותו
4. האדם הקדמון נחשב לחלק משרשרת המזון אבל היום כבר לא.

• מחוץ לבית יש לי שטח ירוק. האם זוהי שמורת טבע?

1. לא מאחר ואינו נשמר באמצעות תקנות וחוקים ממשלתיים.

2. לא מאחר ואין בו חיות וצמחים נדירים.

3. כן מאחר והוא מהטבע והוא נשמר.

4. לא מאחר והוא שטח פרטי.

• בארץ כבר אין אריות משום ש...

1. מזג האוויר התחמם, ולכן הסביבה כבר לא מתאימה להם.

2. הם עברו למצריים בעקבות הספינקס (גוף אריה..).

3. הם נכחדו כתוצאה מציד ולכן הם מוגדרים כמין נכחד בארץ.

4. מעולם לא היו כאן אריות ככה שלא קרה להם כלום.

• מי מהדוגמאות הבאות הוא "יצרן"?

1. צמחים שאוכלים אוכל לא חם

2. מי שיודע להכין לבד אוכל

3. מי שיודע לחמם במיקרו

4. חיות שאוכלות אוכל לא חם

• מה כוללת הסביבה שלנו?

1. את הבית שלנו

2. את העיר שלנו

3. את העולם שלנו

4. כל התשובות נכונות

• בשכונה נבנה מרכז קניות חדש. האם זהו פיתוח סביבתי?

1. אם הוא נבנה בצורה ירוקה אז כן.

2. כן. כל שינוי שהאדם עושה בסביבה הוא פיתוח סביבתי.

3. אם כבר יש מרכז קניות אחד זה לא נחשב פיתוח.

4. אם הוא משנה את פני הסביבה אז כן.

• האם אדם טבעוני (משמע הימנעות מכל מזון שמקורו מהחי) נחשב צרכן?

1. לא. הוא לא אוכל בשר דגים חלב בייצים דבש...!

2. לא. הוא לא צורך שום דבר שמייצר משהו.

3. כן. הוא כן אוכל דברים הבאים מן הצומח.

4. כן. כל אדם באשר הוא נחשב צרכן.

מתודה 2: "ארץ עיר אקולוגיה" -

בטבלת ענק משחקים את המשחק "ארץ עיר" כשההגדרות בטבלה מעט שונות.
אחד הילדים זורק אות ומטרת כל הקבוצה להספיק למלא את כל השדות יחדיו, בזמן מוקצב (המדריך יכתיב את הזמן תלוי בקצב ובכמות הילדים בקבוצה).
מומלץ לתת להם להיות מאוד יצירתיים בעמודת "בעיה אקולוגית". כדי לשחק לפחות 5-6 סיבובים.

רעיונות:

א- אוויר מזוהם
ב- בנייה צפופה
ג- גידולים
ד- דיג לא חוקי
ה- הכחדת מינים של בעלי חיים
ו- וגם...
ז- זיהום מים
ח- חוסר מודעות
ט- טיפול בעייתי בפסולת ממוחזרת
י- ים המלח נעלם
יא- כריתת יערות
יב- לא שומרים על הטבע
יג- מים מזוהמים
יד- ניסויים בבעלי חיים
טו- סכנת הכחדה לבעלי חיים
טז- עולם מתחמם
יז- פסולת עצומה
יח- צפיפות אוכלוסין
יט- קהילה מזהמת
כ- רעיית יתר
כא- שטחים ירוקים הולכים ואוזלים, שוניות אלמוגים מתות
כב- תרבות צריכה

אות	ארץ	חיה	צמח	גורם מזהם/מזיק סביבתי	בעיית שמירטבע

מתודה 3: מכתב מהנין נין של הנין שלכם.

נבקש מאחד החניכים לקריא את המכתב, ואחריו נקיים דיון:

- אילו בעיות עולות מתוך המכתב?
- אילו בעיות אקולוגיות מטרידות אתכם באופן אישי?
- האם ניתן לעשות משהו בנידון?
- מה אתם עושים ביום יום על מנת להקטין את הבעיות הללו?
- האם ניתן לעשות יותר?
- מה אפשר לעשות בטיולי אביב על מנת לקדם שמירטבע?
- חשוב לתת לחניכים רעיונות: להעביר פעילויות בנושא, ללמוד, לייצר פחות פסולת בטיול (לא להביא אוכל באריזות, להשתמש בכלים רב פעמיים), לחסוך במים ובמושמושים שמלכלכים ומיותרים.

20/11/2217

סבא של סבא של סבא!

קיבלנו עכשיו בבית ספר הוירטואלי מכשיר שמאפשר לשלוח דואר עד 10 דורות אחורה! איזה מגניב. רציתי להגיד לך שלפני כמה זמן עשיתי "עבודות יתדות" (נראה לי שבתקופתכם היו קוראים לזה "עבודות שורשים" או משהו מוזר כזה...) וקראתי עליך המון חומר מעניין! כאילו, קשה לי קצת להאמין שבאמת הייתם יוצאים לטיולים עם מכבי 3-4 פעמים בשנה... לאן בדיוק טיילתם? וגם מאיפה היה לכם כסף? היום כל מה שיש לראות זה בשמורות מסוגרות ורק עשירים ואנשים חשובים יכולים להיכנס. אבל היתרון זה שאפשר "לטייל" מתי שרוצים כי זה בעצם חתיכה קטנה של טבע בתוך אקווריום זכוכית ענק. המורה הוירטואלי שלי, זינג, אומר שככה זה כי אחריות האדם לשמור על הטבע.

כאן אני קצת מקנא ואולי אפילו כועס על הדור שלך... כי אם הייתם מתנהגים אחרת לטבע אולי עכשיו גם אני הייתי זוכה לראות את הכנרת ולא רק בתמונות...

אבל מה שמביא אותי לכתוב לך (שאגב אני לא באמת כותב אני מכתיב למקלדת שלי שהיא רשמקולית - אוטומטית - מולטי - טכנולוגית) זה העובדה שאתמול קרה דבר ממש מרגש. ראיתי חתול, אמיתי!!!!!!!!!!!!!!!!!! בחיים לא קרה לי כזה דבר. למדנו אתמול בבית ספר על החתולים וגם בכלל על חיות עתיקות כמו נמרים וכל המשפחה הזו, אבל הבנתי שחתולים היו ממש בתקופתך ואפילו אפשר היה לגדל אותם בבית!? כן אבל מאז המהפכה התעשייתית באפריקה והתפתחות המפעלים בכל המערב החתולים ניסו למצוא מקום אחר לחיות בו... אבל היכולת שלהם לחיות במקום אורבני הפכה למכשול - כי הם התרגלו לחיות רק על רצפות קרמיקה, ללא חשיפה לשמש וללא צורך לצוד את המזון בעצמם. וכך כל חתול שיצא החוצה מהבית או מהשטח העירוני מצא את מותו... היום יש כמה אחרונים בקנדה. עובדים על לשבט אותם אבל אומרים שמכונת השיבוט מסוכנת אז אולי היא עלולה לפגוע גם במעט חתולים שנשארו (יש על זה דיון ממש עכשיו האמת, אני שומע את זה במסנג'ר האל-חוטי שהתקינו לי בתוך האוזן).

הלוואי שהיית פה לספר לי איך היה בתקופתך. אילו מין חיות ראית? הן באמת היו מסתובבות חופשיות ברחובות ובטבע? ו...סבא של סבא של סבא, עכשיו עולה לי רעיון לראש - נגעת פעם בעצמך בחיה כזו?!?!?!?! כמה טוב היה לפני 200 שנה...

שלך,
הנין של הנין של הנין שלך

מערך 4 | פעולה בנושא: הקבוצה שלי כחלק מזהותי

מה יקבלו החניכים בפעולה?

ידע לגבי המושג "קבוצת השווים" להבנת ההשפעה ההדדית שלהם על השכבה.

מסרים מרכזיים:

השכבה משפיעה על עיצוב זהותי ואני משפיע על עיצוב השכבה.
כל אחד יכול לשנות התנהגות בסיסית בחיי היום יום על מנת להאט את קצב הפגיעה בסביבה הטבעית הכל כך נחוצה לחיינו.

קריאה לפעולה:

בואו ננצל את ההזדמנות של טיולי אביב על מנת להשפיע על הסניף, להעלות מודעות ולצמצם את הבעיות שאפשר.

מהלך הפעולה:

מתודה 1: מי הכי דומה ליי?

על הקיר נתלה מראש, פתק בו כתובה המילה "אני". נחלק לכל חניך פתק של אדם מסויים מחייהם והם יצטרכו למקם אותו עפ"י רמת הדמיון\השוני מהמילה. אחרי שהחניכים יסיימו ניקח את האנשים שממוקמים הכי קרוב אל המילה. נסביר לחניכים שהם בעצם "קבוצת השווים" וקצת על המושג.

הערה למדריך: יש לקרוא על המושג לפני הפעולה ולבוא עם נקודות מרכזיות להסבר.

ציוד:

פתקים

האנשים: שכבת הבוגרים, המורה שלי, אמא, אבא, אח, ילד שאיתי בכיתה, מישהי שאיתי בחוג שנה מעליי, חניך כיתה ג', חבר שלי מהשכבה במכבי, השכן שלי, חבר קרוב שלי, ילד בביה"ס שנה מתחתיי, בן דוד שלי, סבתא, סבא, המדריך שלי בתנועה ועוד...

נקריא לחניכים את ההגדרה לקבוצת השווים:

קבוצת השווים היא קבוצה חברתית המורכבת מבני אותו גיל ואותו סטטוס חברתי ותחומי עניין משותפים.

דיון:

- מה עוד הופך אותנו לקבוצת השווים מלבד הגיל שלנו?
- האם בכל מקום אני חלק מאותה קבוצת שווים?
- האם יש לי כמה קבוצות שווים? מהן?

מתודה 2: דיוקן שכבתי

כל חניך יקבל בריסטול וטושים. נגיד לחניכים לצייר את עצמם כדמות ריקה (רק מסגרת של איש) ולכתוב את שמות כל השכבה שבמעגל מסביב. לאחר מכן, יצטרכו החניכים לכתוב במה כל חניך השפיע עליהם ולהוסיף את זה בציור במסגרות שלהם.

הערה למדריך: לא חייבים לרשום על כולם.

ציוד: בריסטול, טושים.

מתודה 3: דוורים

לכל חניך נחלק כמה דפים ריקים ועט, כל פעם ניתן קטגוריה לחניכים והם יכתבו למי הם רוצים להקדיש את הפתק הזה ולמה, יקפלו את הפתק כך שהכתוב יישאר חסוי וירשמו את השם המיועד על מקום גלוי בפתק. כל פעם שחניך מסוים מסיים לכתוב, הוא מרים את הפתק ומחכה, בינתיים המדריכים מעבירים את הפתקים לחניך שאליו הם מיועדים. דוגמא לקטגוריה ופתק: "מי שאתם רוצים להודות לו על משהו" בפתק כתוב למשל- "משי" במקום גלוי, ובפנים "תודה לך שתמכת בי כל כך בתקופה הקשה בתחילת השנה". הערה למדריך: להדגיש בלי קללות, בלי דברים לא יפים בכלל. רצוי שיהיה שקט לגמרי לאורך כל המתודה. אם אין מה לרשום, לא חייבים. עודדו אותם לצאת מ"איזור הנוחות" של חברים בלבד.

ציוד: פתקים, עטים.

קטגוריות: מישהו שאתם מעריכים אותו על משהו, מישהו שאתם רוצים לאחל לו משהו להמשך, מישהו שהופתעתם ממנו לטובה בזמן האחרון, מישהו שהשפיע עליכם על משהו, תציינו מה.

דיון:

- מי אתם חושבים המשפיע המרכזי עליכם היום ולמה?
- מה אתם חושבים שהשפעות "קבוצת השווים" עליכם?
- מה אתם חושבים שההשפעה של השכבה במכבי עליכם?
- מה אתם חושבים שההשפעה של השכבה שלכם במכבי עליכם?

מתודה 4: שולה המוקשים

נפזר רשת גדולה של בריסטולים הפוכים כאשר על חלקם התחתון: חלקם עם וי, חלקם עם ציור של פצצה ועל חלקם ציור של מתנה.
נאמר לחניכים שהמטרה היא שכל הקבוצה תעבור מצד אחד של הלוח לצד השני.
החניכים יעמדו בתור וכל חניך ייכנס בתורו לרשת הבריסטולים במטרה להתקדם ולהגיע אל סוף הרשת. בכל פעם ידרוך החניך על דף ויהפוך את אותו הדף - במידה והדף יהיה עם וי החניך יוכל להמשיך לדף הבא. במידה ועל הדף יהיה ציור של פצצה - יצטרך החניך לומר השפעה שלילית שלו על הקבוצה או של הקבוצה עליו/על חברי הקבוצה האחרים, להפוך חזרה את הדף ולחזור לסוף התור.

במידה ועל הדף יהיה ציור של מתנה- יהיה עליו לומר השפעה חיובית שלו על הקבוצה ושל הקבוצה עליו/על חברי הקבוצה האחרים, ולהתקדם לדף הבא.

אחרי שכל החניכים יעברו את המסלול נערוך דיון:

דיון:

- האם הקבוצה מעכבת או מקדמת אותנו?
- אם היא מעכבת אותנו- מה אנחנו יכולים לעשות על מנת להתגבר או למנוע את זה?
- אם היא מקדמת אותנו- כיצד אנו מקדמים את זה לדברים משמעותיים יותר??

לוח שולה המוקשים:

עזרים לפעולה

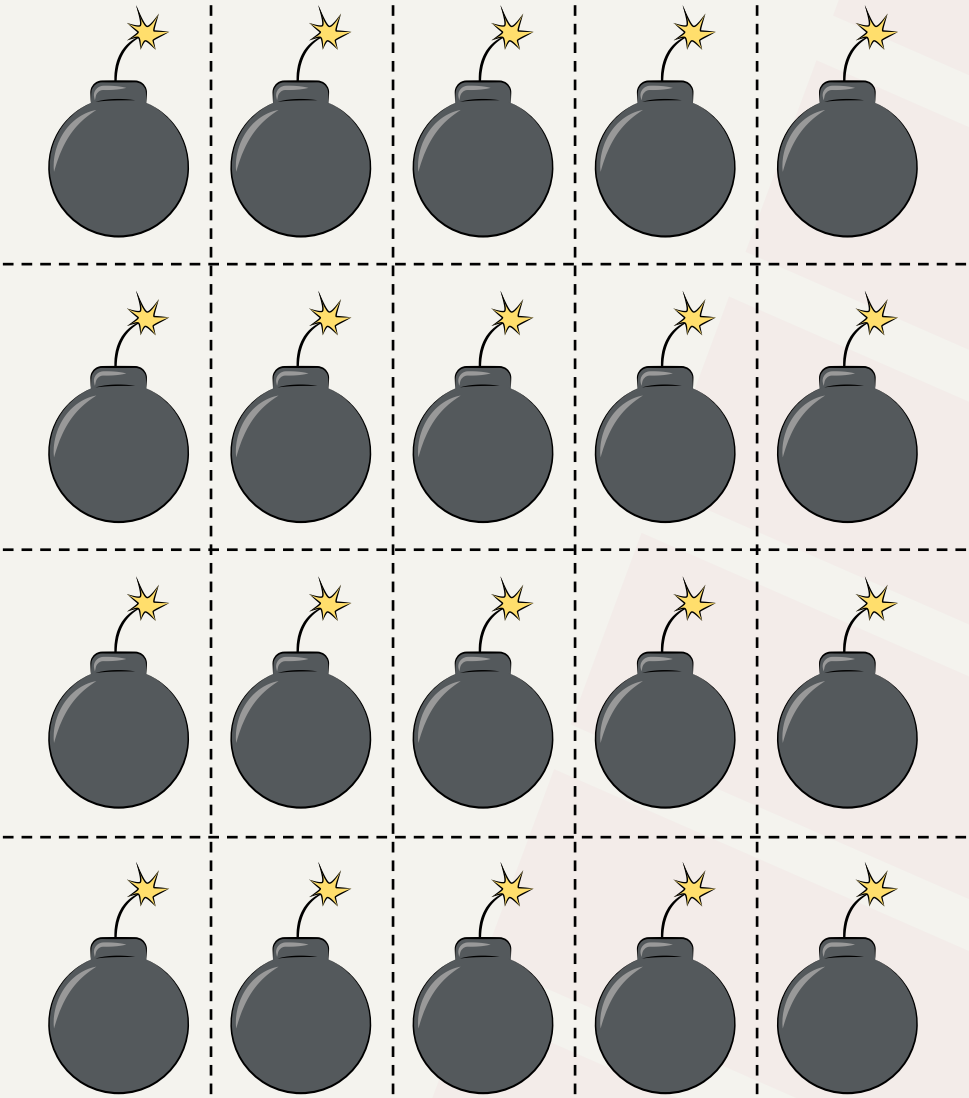

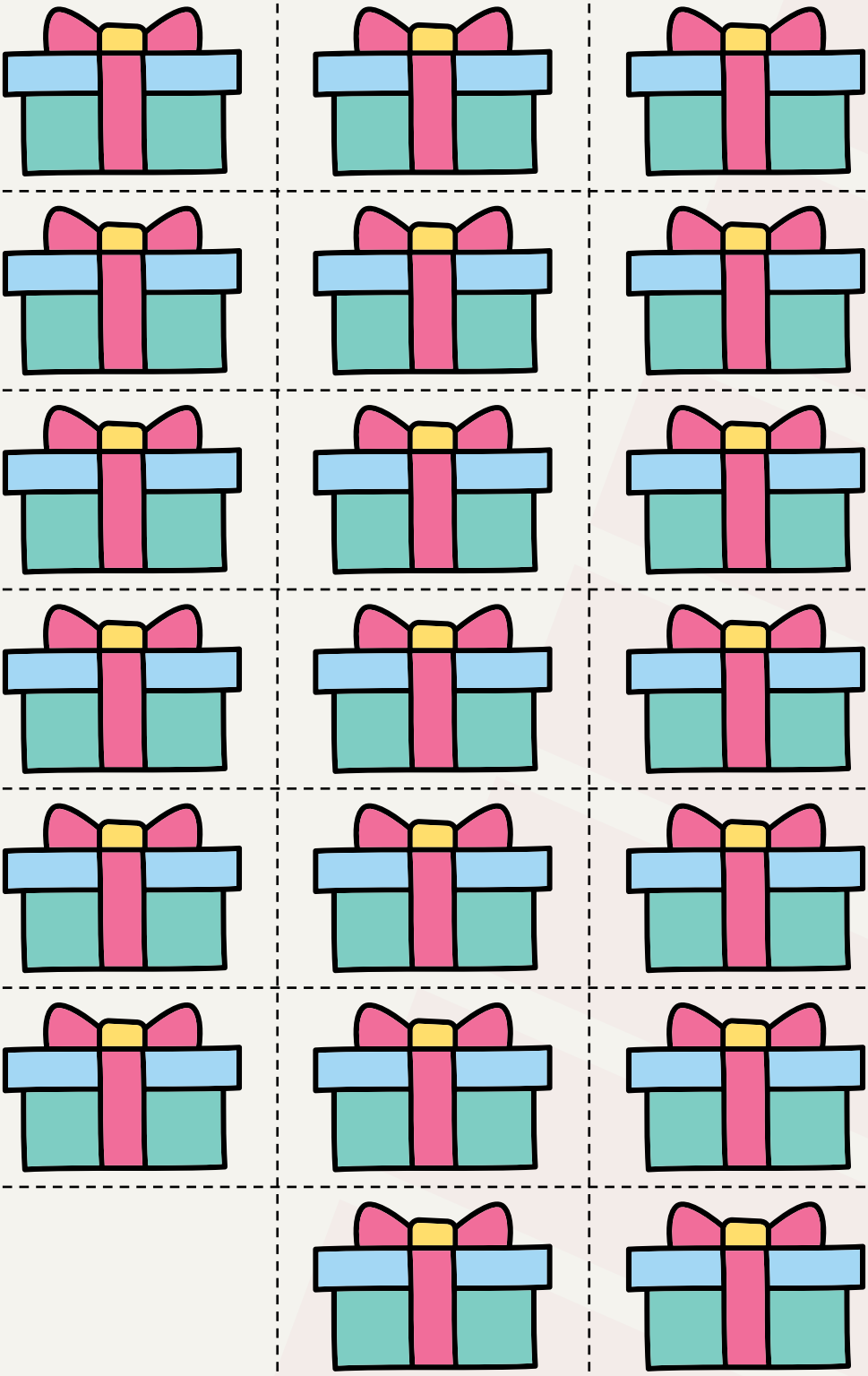

מערך 4 | פעולה בנושא: שייכות

מה יקבלו החניכים בפעולה?

נקודת מבט על קבוצות ההשתייכות שלי.

מסרים מרכזיים:

הקבוצה אליה משתייך הפרט מסייעת לו לבסס ולברר את זהותו העצמית באמצעות שאלות כמו: מי אני? לאן אני שייך? במה אני ייחודי? במה אני שונה מהאחר? יחד עם זאת, ניתן להשתייך לכיתה, לקבוצה, לחבורה ועדיין לא לחוש תחושת שייכות אמיתית.

מהלך הפעולה:

מתודה ראשונה: דייטים

נתלה בחדר כרטיסיות פרופיל של אנשים פוטנציאליים לצאת איתם ל"דייט".
הפרופילים יהיו מחולקים ל-3, בשליש מהם הדייט יהיה מתואר על ידי מראה חיצוני (ג'ינג'י, לבקן, גבוה, בלונדינית, שמנמנה, מתלבשת יפה), בשליש רק על ידי תכונות אופי (רגיש, מצחיק, שאפתן, מתבודד, עקשן..) ובקבוצת הכרטיסיות האחרונה הדייט יתואר לפי הקבוצות השתייכות (קבוצת ספורט משותפת, בית ספר, מכבי, חוג משותף).
על החניכים להסתובב בחדר. לכל חניך יש 20 נקודות לחלק, הוא יכול לתת עד 5 נקודות לפרופיל מסוים.
לאחר הסיבוב הראשוני, ליד כל נקודה שחילקו, עליהם לרשום עד כמה הם בטוחים בהצלחת הקשר עם האדם שבחרו לתת לו נקודות.

דיון:

שימו לב לשלושת קבוצות ההגדרות.

- האם יש קשר בין סוג ההגדרה לבין הציון שנתתם?
- האם יש קשר בין הציון שנתתם לרמת הביטחון בהצלחת הקשר עם אותו אדם?
- האם חשתם רמת ביטחון גבוהה יותר בקשר עם מישהו שמגיע מאותה קבוצת שייכות שלכם? מדוע?

לאחר שהחניכים יסיימו נראה להם שהרוב היו בטוחים בהחלטה שלהם בכרטיסיות של קבוצת השתייכות.

מתודה 2: Zoomout

נציג לחניכים את המצגת "זום אאוט".
נראה תמונה אחר תמונה ועל החניכים לנחש בכל פעם מה מסתתר מאחוריה.

הערה למדריך:

המצגת לקוחה מהספר ZOOM, ספר ילדים עם תמונות בלבד.
בשקופית הראשונה ישנה רק תמונה שמאוד קשה להבין מהי.
בשקופית השניה יש "זום אאוט"- התרחקות מהתמונה והחניך יתחיל לזהות מה הוא רואה
אז בשקופית השלישית יש התרחקות נוספת והתמונה משתנה לגמרי וכך כל המצגת.
התמונה השנייה בדיוק כמו הראשונה וכמו אלו שיבואו אחריה היא חלק מתמונה גדולה יותר. הספר "מתקדם אחורה" בזום אאוט.

נשאל -

• מה אפשר ללמוד מה"זום אאוט"?
נסביר ונדגיש לחניכים ששום דבר אינו כפי שהוא נראה. כל תמונה בחיינו היא חלק מתמונה גדולה יותר העולה בהרבה על המציאות ה"קטנה" שלנו.

מתודה שלישית: מעגלים-

נחלק לחניכים דף, על כל חניך לצייר חמישה עיגולים אחד בתוך השני (כמו מטרה).
בכל עיגול יכתוב החניך קבוצת שייכות שהוא נמצא בה וידרג אותה לפי המצגת זום שהראנו להם לפני מהמיקרו אל המקרו.
נגיד לחניכים לחשוב מה הם לוקחים מכל מעגל ואיך הם תורמים לכל מעגל לאחר מכן יציגו החניכים את המעגלים.

דיון:

- לעיתים אנחנו מזהים את עצמנו על דרך החיוב: "אני צמחונית, אני פמיניסטית", ולעיתים אנו מזהים את עצמנו על דרך השלילה: "אני שונאת אשכנזים, בשום פנים ואופן איני יכולה להזדהות עם אוהדי כדורגל". אילו היבטים בזהותנו "חזקים" יותר - החיוביים או השליליים? על אילו היבטים, לדעתכם, עדיף לבסס זהות?
- מה משייך אדם לקבוצה מסוימת - הזדהות רגשית עם הקבוצה, התנהגות על-פי הנורמות והכללים המקובלים בה, תנאים אחרים?
- מהן הסיבות לכך ששייכות קבוצתית היא מרכיב חשוב בהגדרת הזהות שלנו?
- האם כל קבוצות השייכות שלנו זהות בחשיבותן עבורנו? תנו דוגמאות.
- מהי המחויבות הנובעת מהזהות הקבוצתית ומהשייכות לקבוצה?
- באיזו מידה שייכות לקבוצה מחייבת תחושת סולידריות כלפי בני אותה קבוצה? מה בין שייכות לסולידריות?

What is the following?

Credits:

Illustrations from: Banyai, Istvan, (1995). Zoom. New York: Puffin Books, Penguin Group

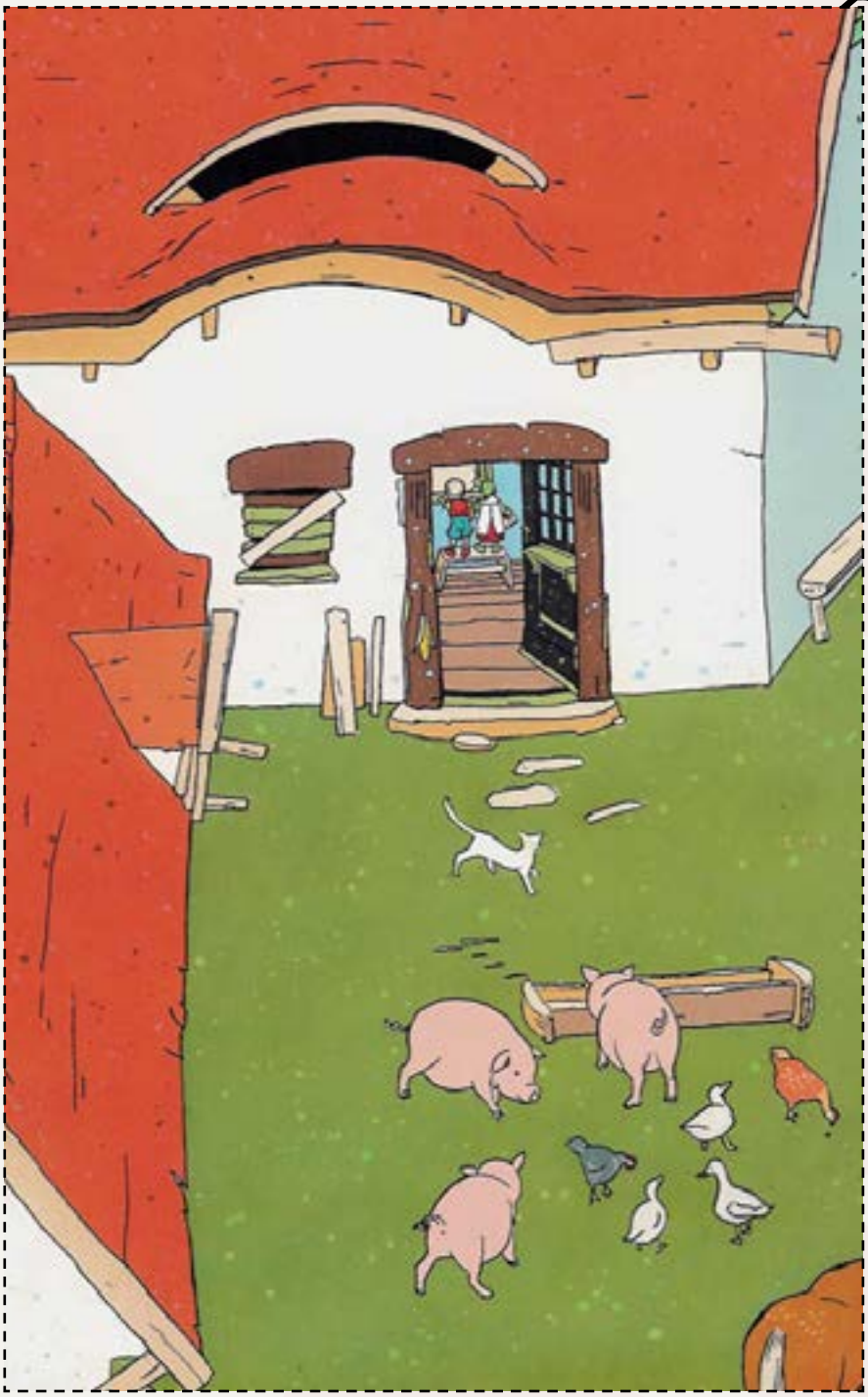

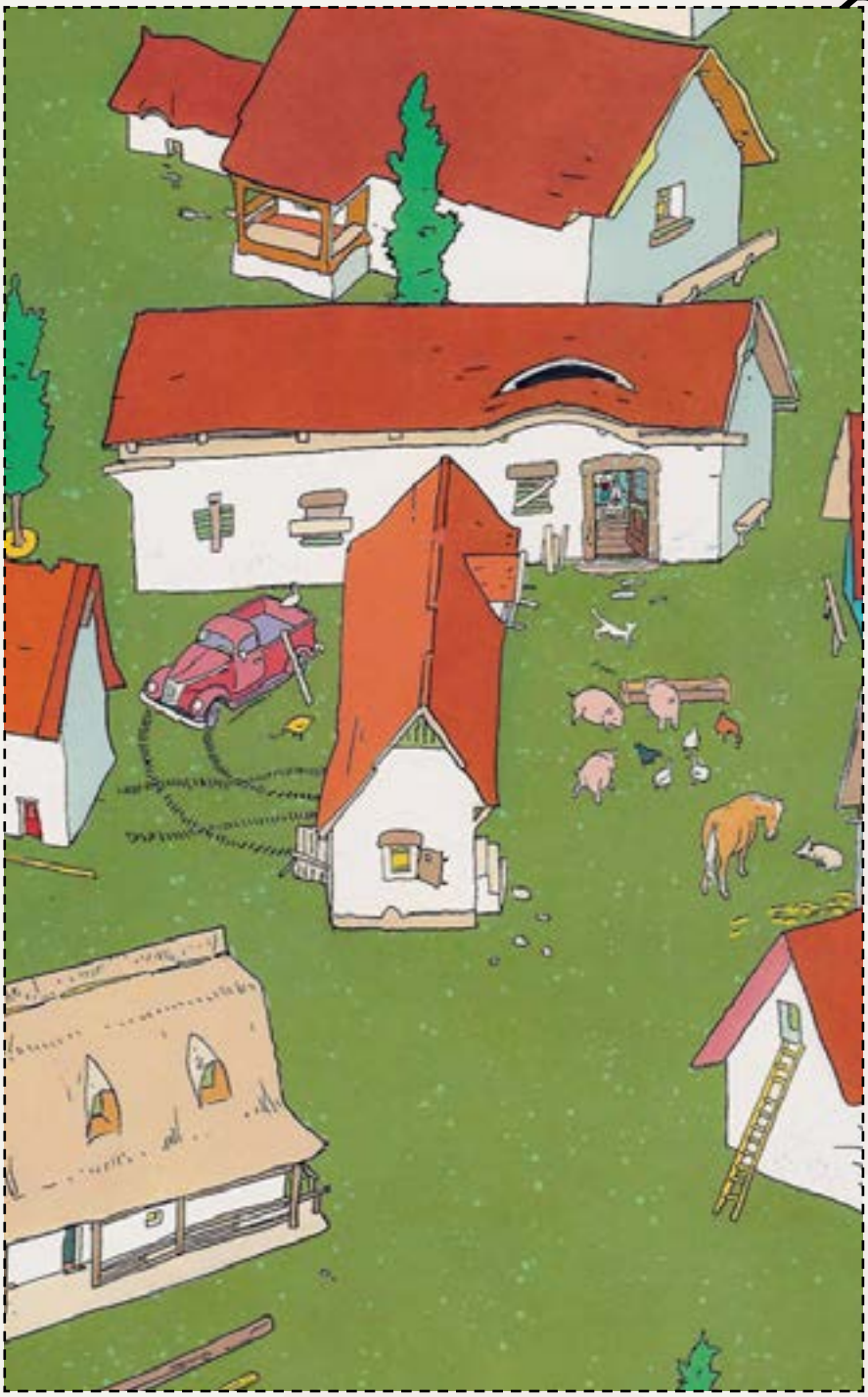

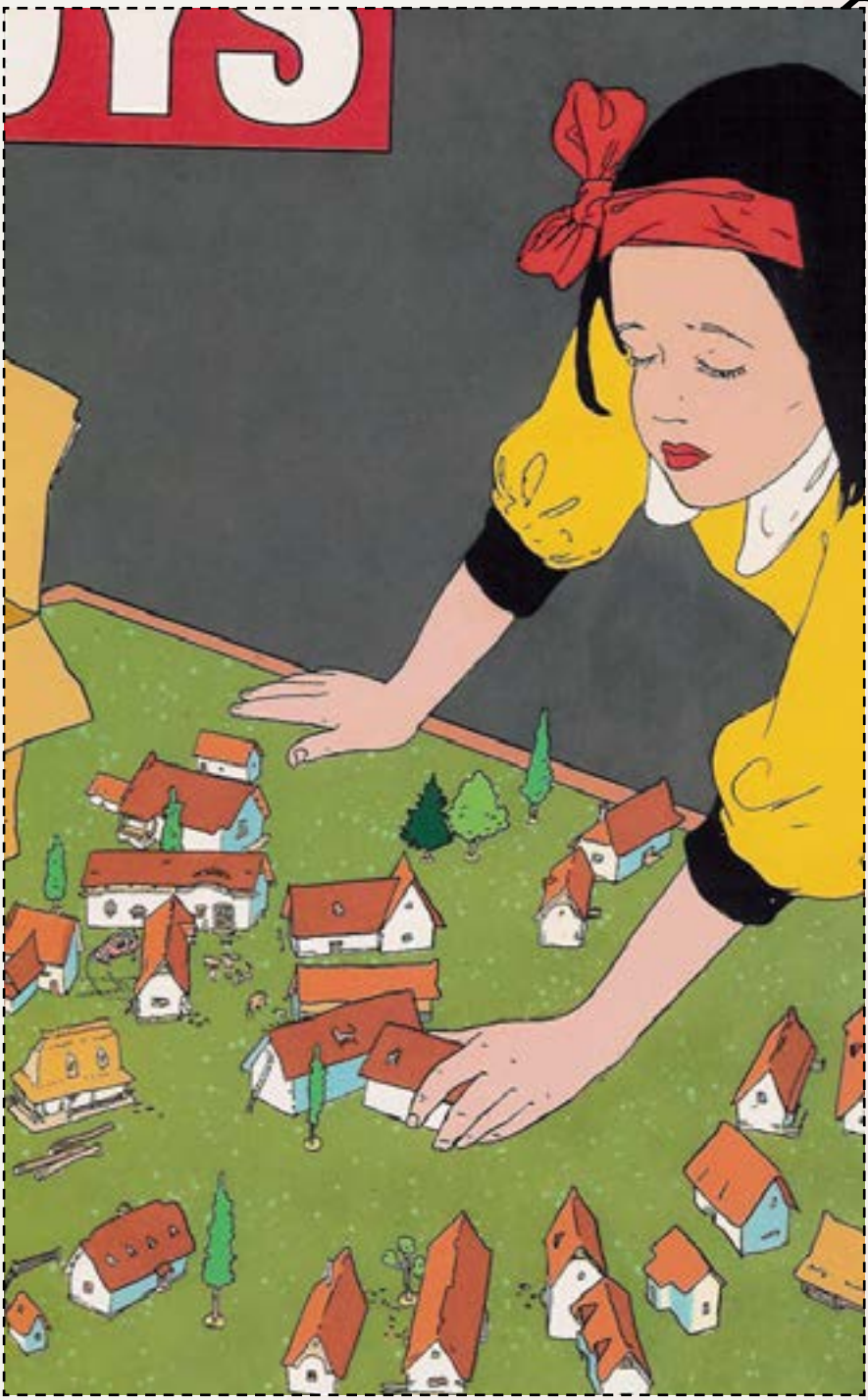

S

תנועת הנוער המכבי הצעיר

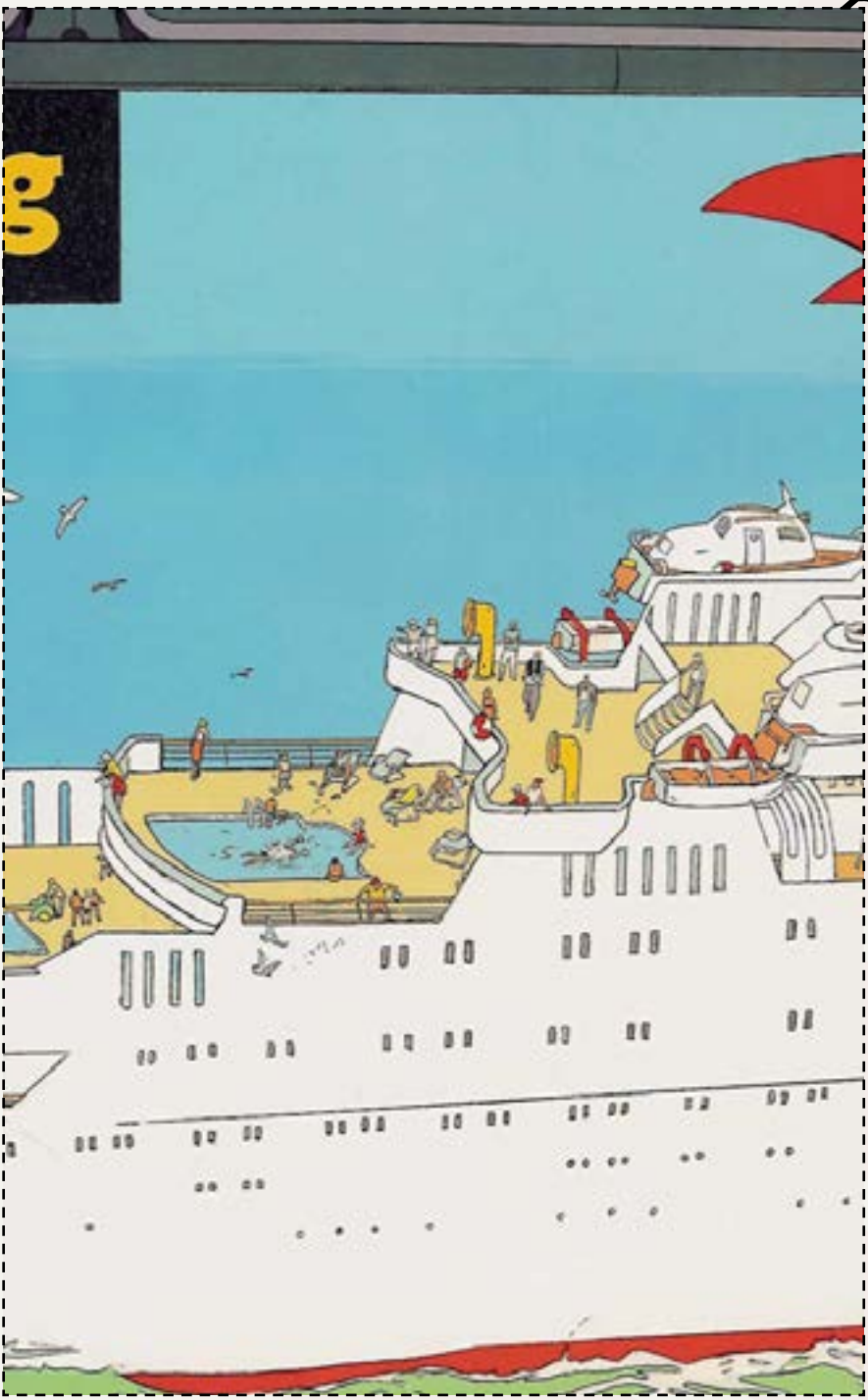
g

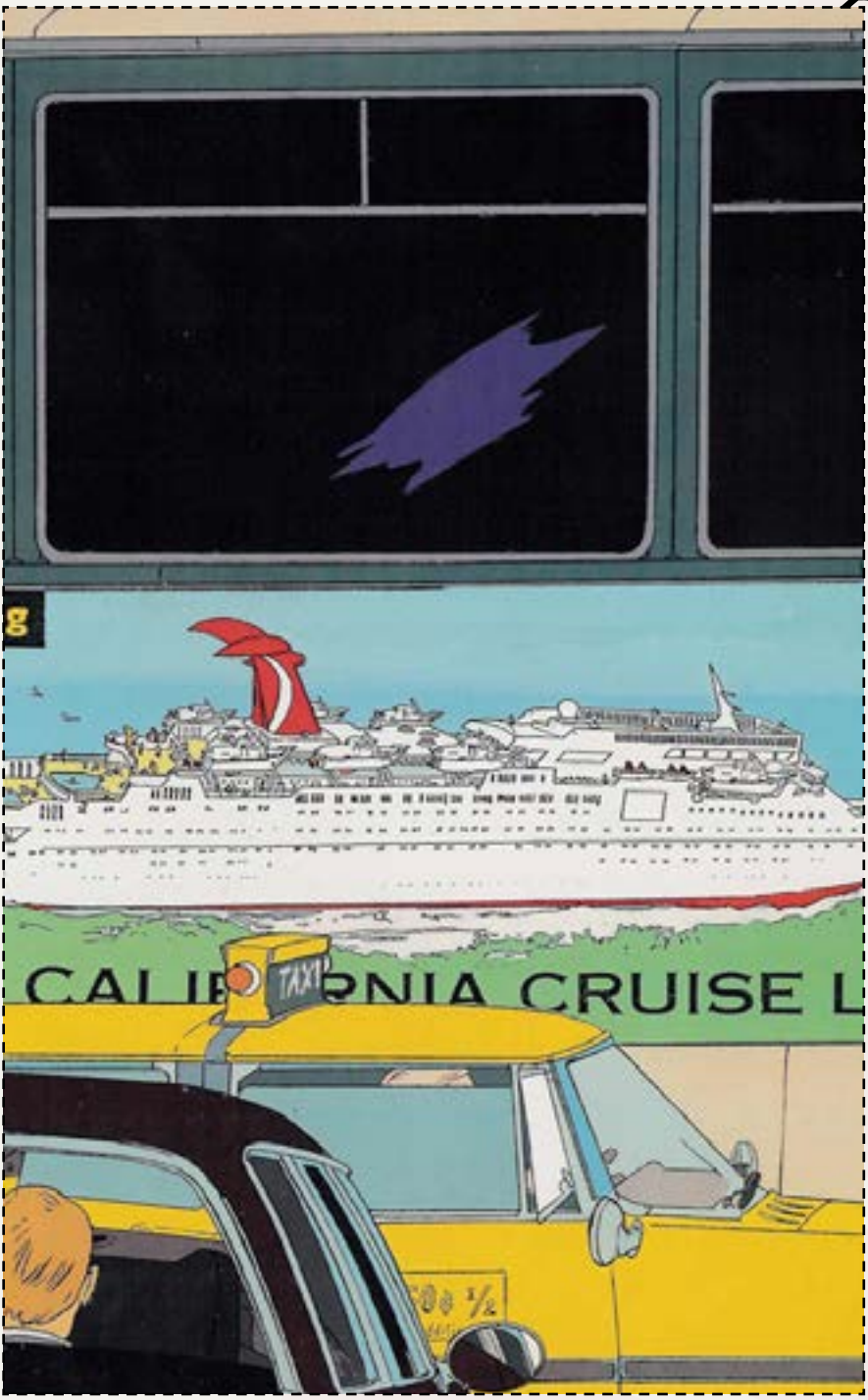

תנועת הנוער המכבי הצעיר

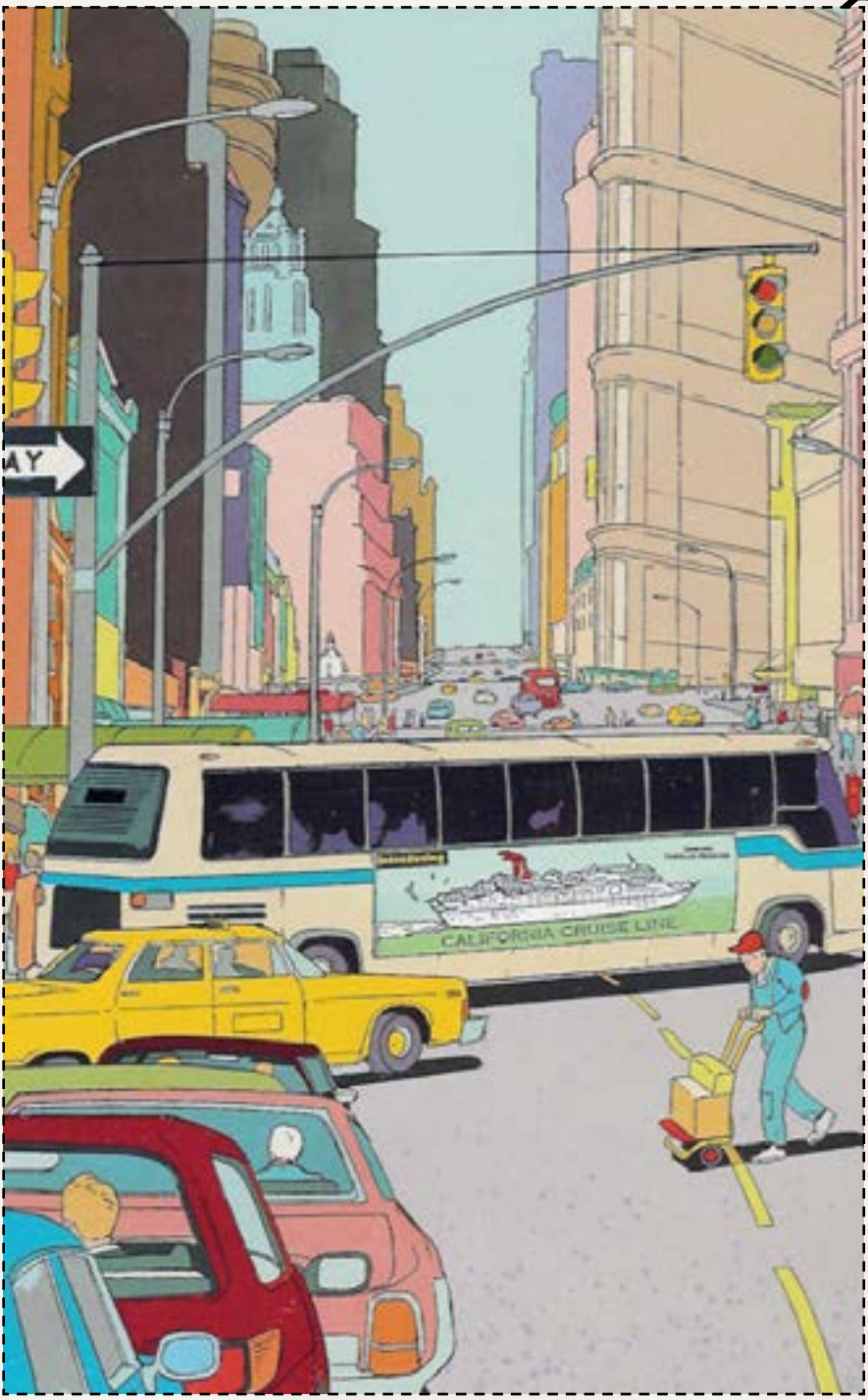

תנועת הנוער המכבי הצעיר

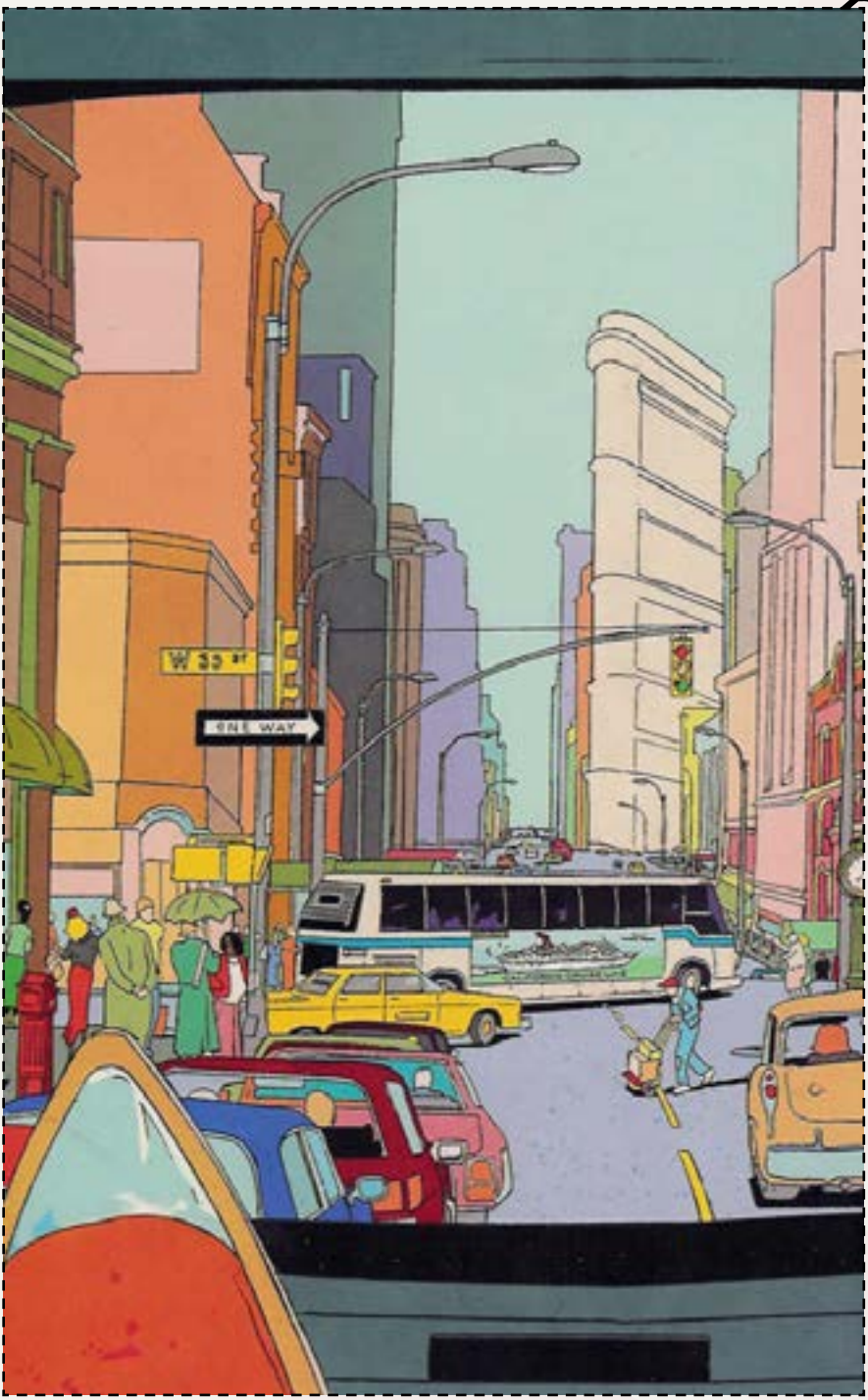

תנועת הנוער המכבי הצעיר

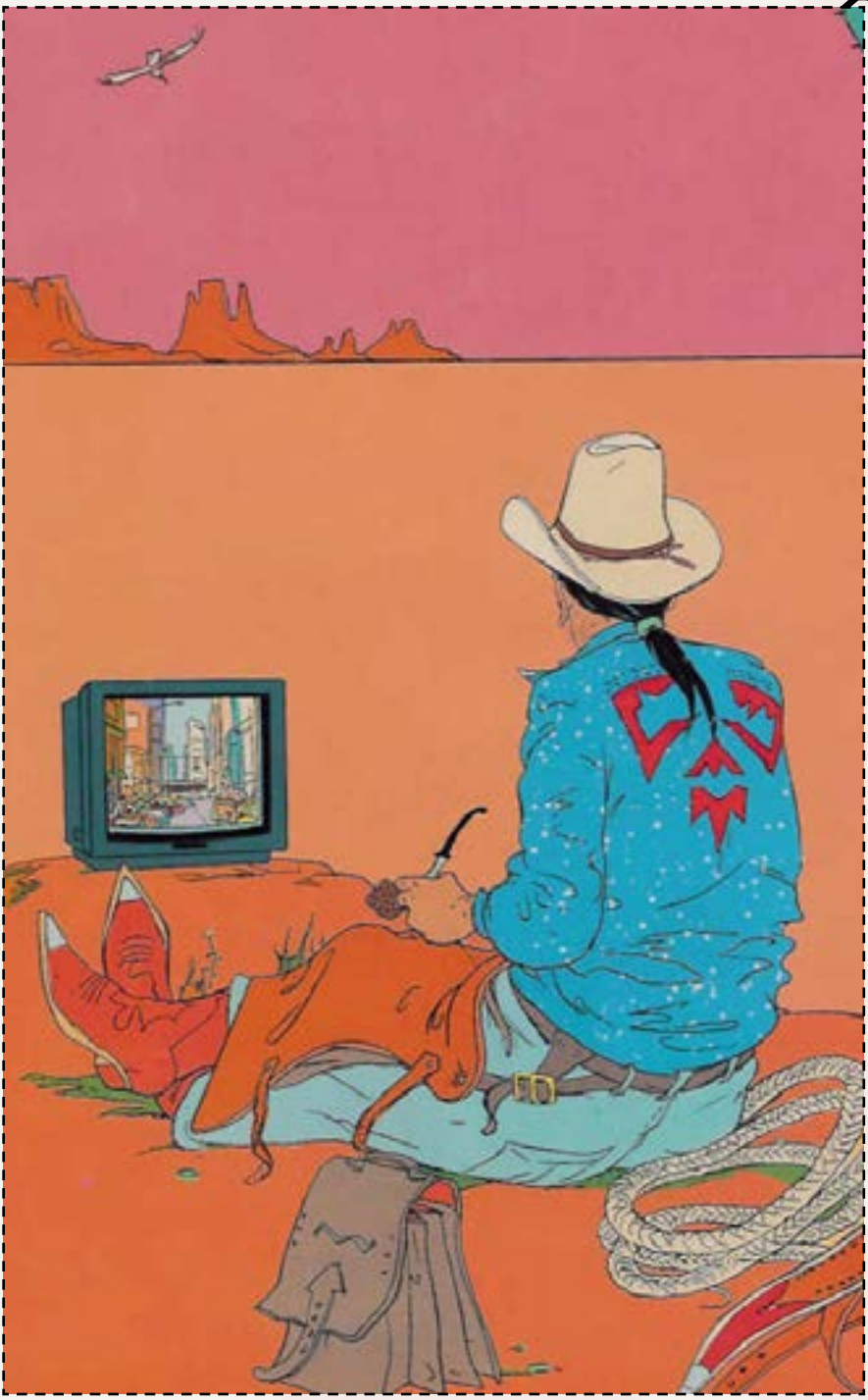

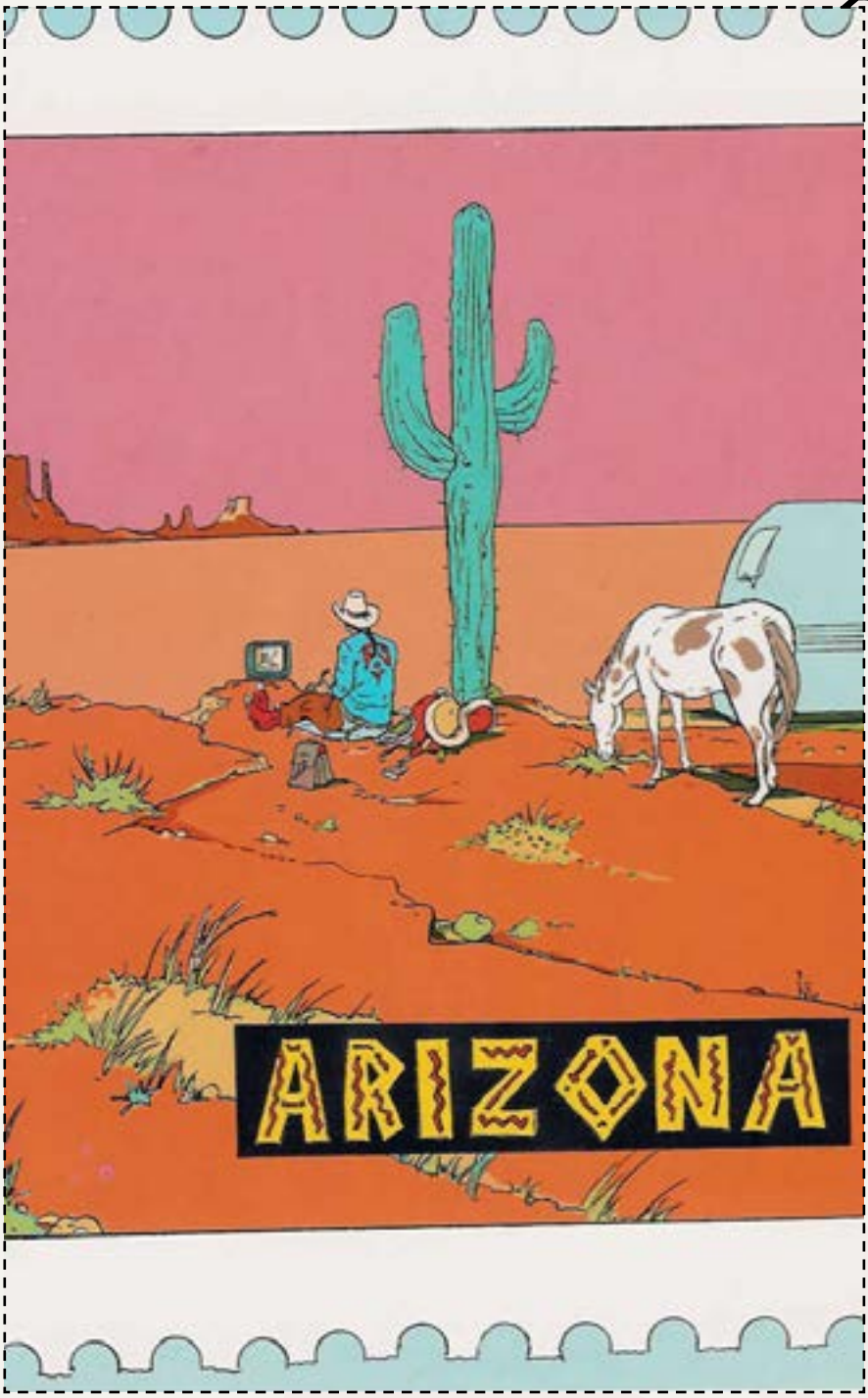
ARIZONA

תנועת הנוער המכבי הצעיר

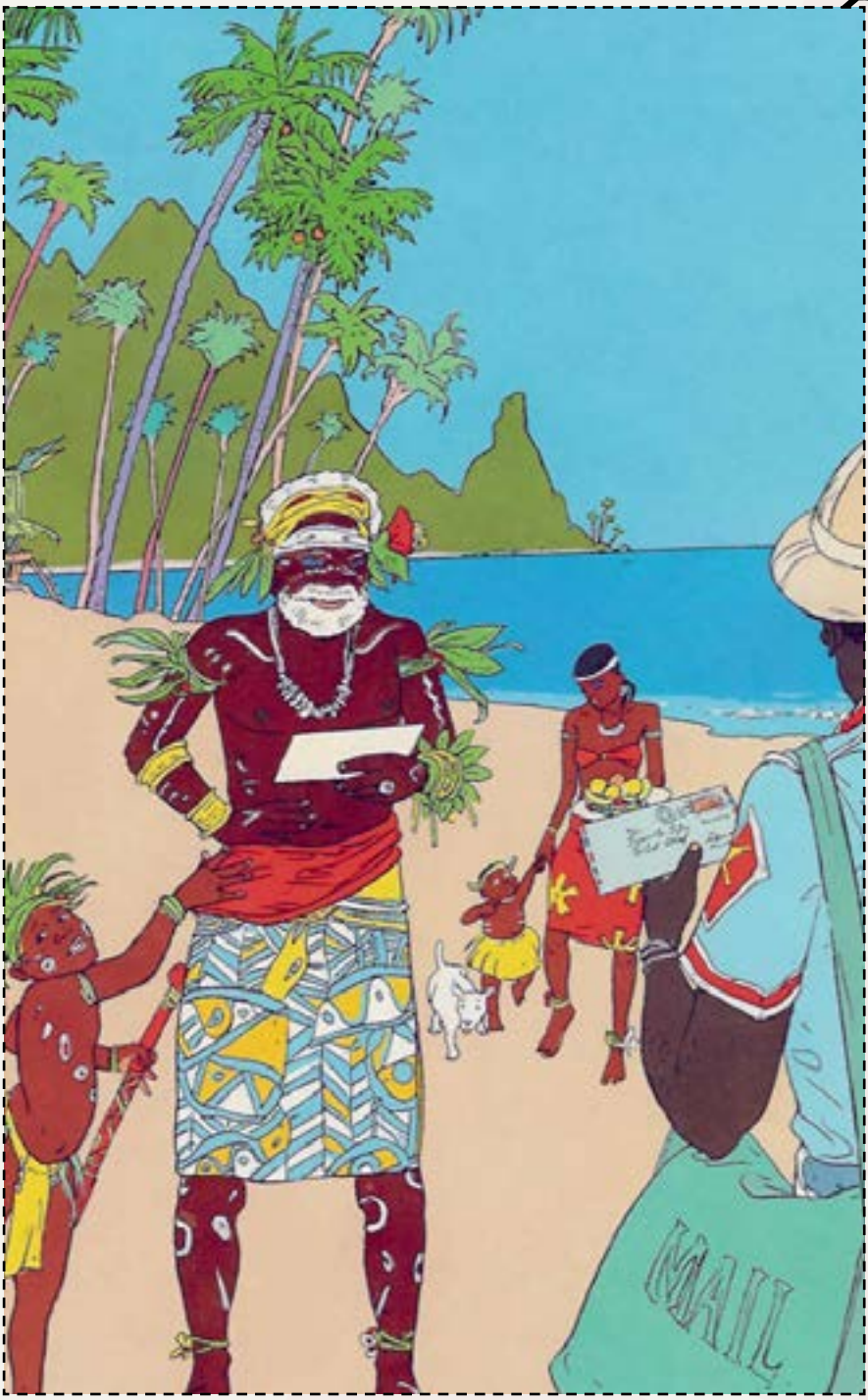

תנועת הנוער המכבי הצעיר

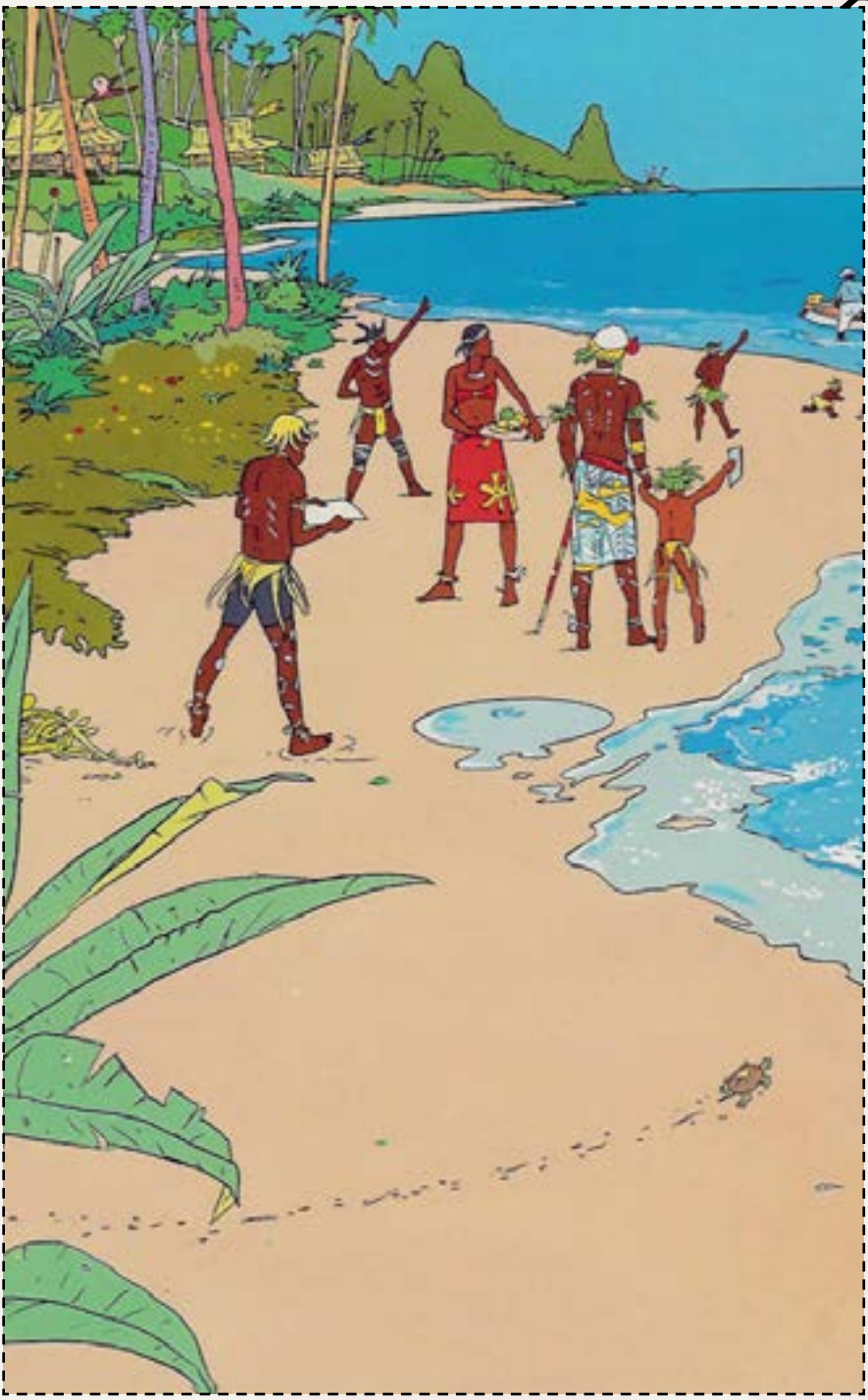

תנועת הנוער המכבי הצעיר

2-27-49

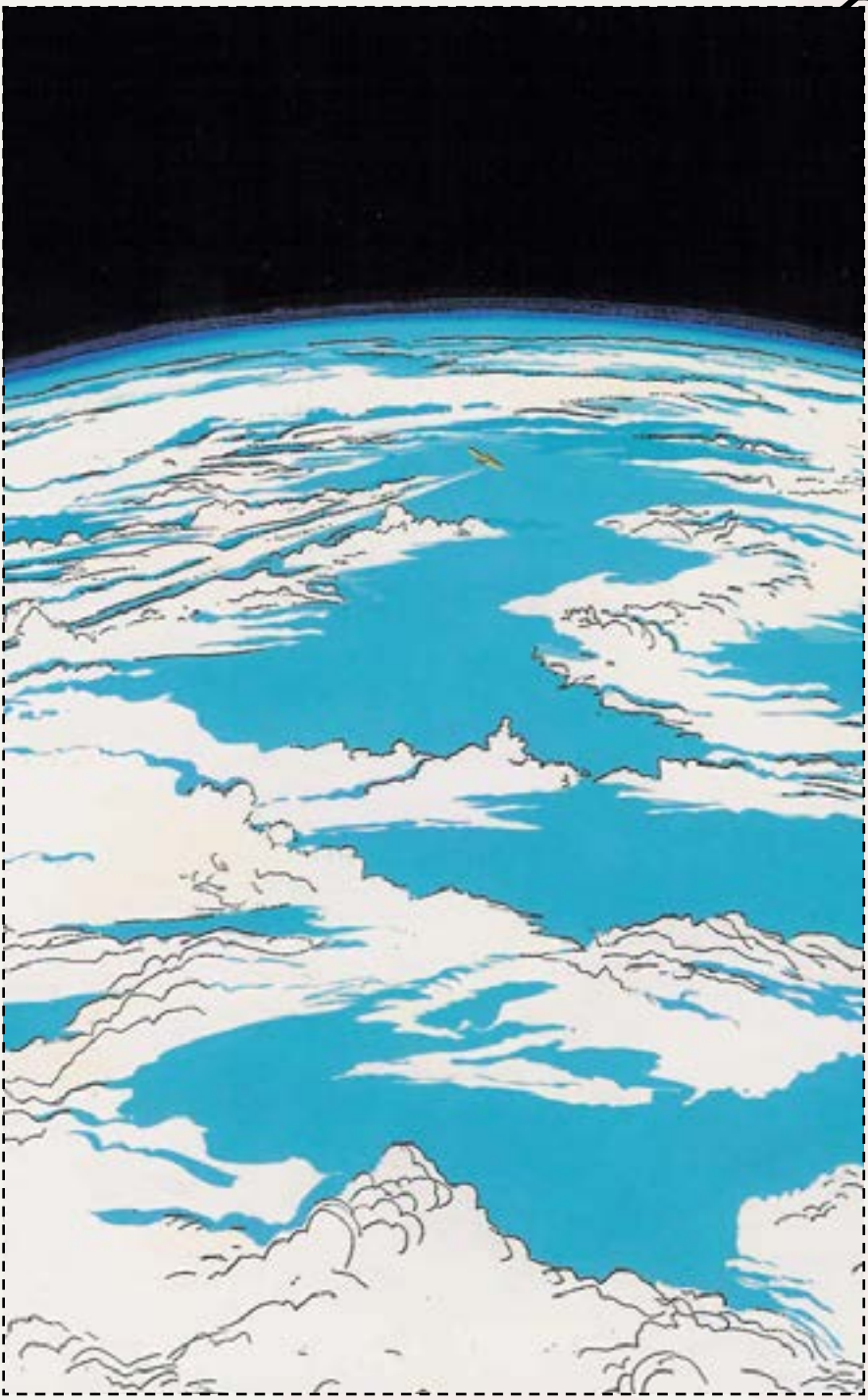

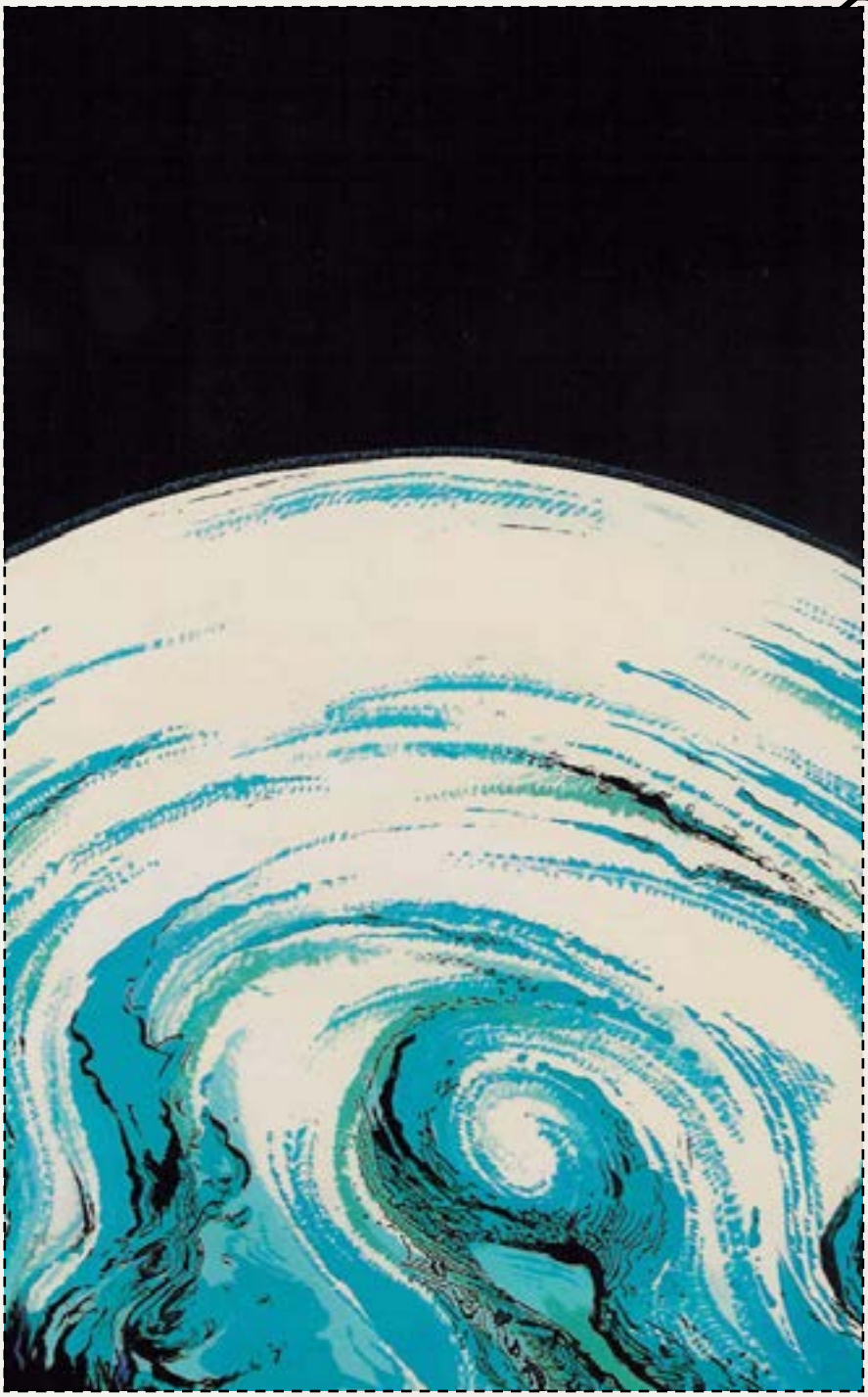

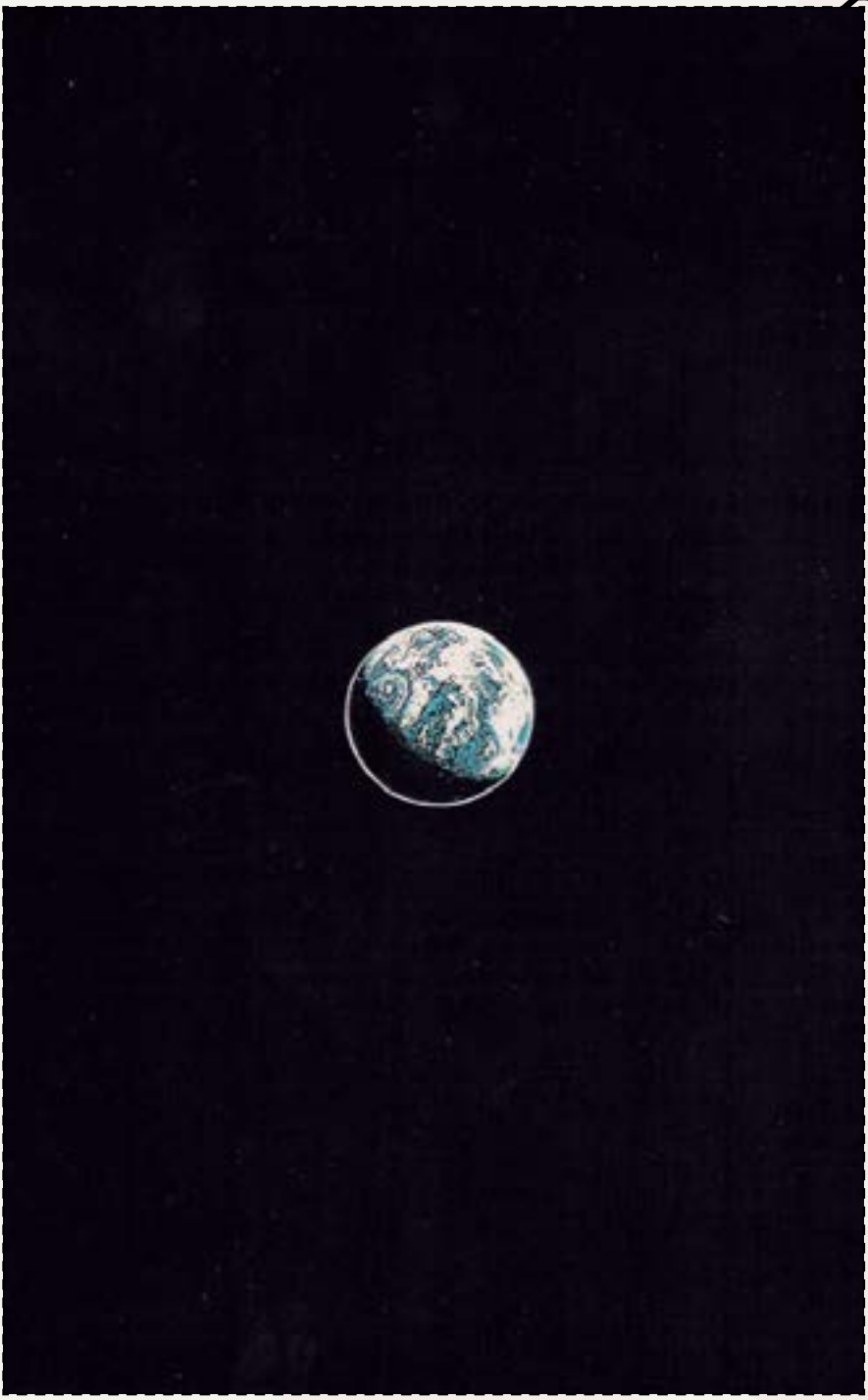

מערך 4 | פעולה בנושא: מה מיוחד באיזור הטיול שלנו?

זוהי פעולה שעל מנת לבנות אותה, עליכם לדעת מה מיוחד באיזור הטיול שלכם.

איך נעשה את זה?

לפניכם טבלת עזר, המכונה "טבלת מצאי". את הטבלה הזאת, עליכם לקחת לטיול ההכנה ולמלא לאורך המסלול, יחד עם מדריך הטיול, כל מאפיין מעניין מתחומים שונים שתתקלו בדרך. כך, כשתחזרו הביתה לאחר טיול ההכנה, תהיה בפניכם רשימת ממצאים שעליהם ניתן להכין פעילות.

בחרו מתוך הטבלה את התחומים המעניינים אתכם באופן מיוחד - והתמקדו בהם כשתבנו את פעולת ההכנה לקראת הטיול!

מה יקבלו החניכים בפעולה?

הכנה ופיתוח סקרנות לקראת היציאה לטיול.

מסרים מרכזיים:

בכל איזור בארץ יש מאפיינים שונים, ייחוד משלו ותחומים ללמוד ולחקור.

קריאה לפעולה:

צאו לטבע והכירו את הארץ!!

מהלך הפעולה:

העזרו בטבלה בעמוד הבא

דוגמא:	הרכבים מחברת 1 - חאן		הרכבים ליד מגשר	מגש /פום	מלאי, מגלים	הרכבים	4*4 רכב רכב
				עיבוד - קבר/	מעיינות עמקים	בטיחות	

מערך 4 | פעולה בנושא: אחריות בקהילה - תעביר את זה הלאה

הערה למדריך: על מנת להעביר את הפעולה בצורה הטובה והמותאמת ביותר לחניכים, עליכם כצוות לצפות בסרט כהכנה מקדימה ולהחליט האם להקרין את כולו או רק חלקים ממנו, ואילו. במידה והנכם בוחרים להקרין חלק מהסרט שימו לב אם יש צורך להוסיף מתודות נוספות ולעבות את הפעולה.

מה יקבלו החניכים בפעולה?

הזדמנות לבחון את מקומי כחלק מקהילה, מה אני נותן לה ומקבל ממנה?

מסרים מרכזיים:

כולנו חלק משרשרת של מעשים טובים. עלינו לקחת אחריות על מה שקורה בקהילה מסביבנו והיא תיקח אחריות עלינו.

קריאה לפעולה:

תעבירו את זה הלאה!

מהלך הפעולה:

משחק פתיחה - תופסת מתרבה

נשחק עם החניכים תופסת, כשנבחר מישהו אחד שהוא התופס הראשון. ברגע שיתחיל המשחק, כל חניך שנתפס הופך גם להיות תופס. עד שכל הקבוצה נתפסה.

מתודה ב' - נצפה בסרט "תעביר את זה הלאה"

תעביר את זה הלאה (באנגלית: Pay It Forward) הוא סרט דרמה בבימויה של מימי לדר המבוסס על הספר המצליח של קתרין ריאן הייד. הסרט יצא בשנת 2000 וגרם לאנשים רבים לפעול למען הכלל לאחר שצפו בו. עמותות רבות עם מטרות שונות קמו והיו ניסיונות שונים ליישום שיטת הסרט בחיי היום יום, תרומות לנזקקים ופעולות רבות אחרות.

דיון:

1. מה אתם מרגישים אחרי הסרט?
2. האם ביכולתנו לשנות את העולם?
3. האם יש בחייכם אדם כזה, אשר השפיע עליכם באופן עמוק?
4. מה אנחנו כקבוצה יכולים / רוצים לשנות בעולם?

מתודה ג' - עושים טוב

בחלק זה של הפעולה, נבחר לקחת חלק באחד מהפרויקטים הבאים שמעודדים עשיית מעשים טובים.

ישנם מס' פרויקטים שניתן לבחור לדוגמה: הפרפרים של עומר (ניתן להיכנס לאתר דרך ה-QR) או כרטיסי בניה (בעמוד הפייסבוק "לנצח בניה- לזכרו של סמ"ר בניה רובל").

לשניהם רעיון דומה, הזמנת צמידים/כרטיסים מראש וחלוקה לקבוצה. כל אחד מתבקש לעשות מעשה טוב ולהעביר הלאה את הצמיד או הכרטיס ולבקש ממי שהעביר לו אותו לעשות עכשיו גם מעשה טוב.

ניתן להיפגש בפעולה הבאה ולשתף מי כבר העביר את הצמיד או הכרטיס שלו ומה המעשה הטוב שעשה.

הערה למדריך:

תנו לחניכים רקע על הפרויקט שבחרתם, מי האדם שלזכרו הפרוייקט נעשה ואת מי הוא מנציח. שימו לב שהצמידים והכרטיסים דורשים הזמנה מראש! אם לא תעברו על הפעולה ותבחרו פרויקט שתרצו לקחת בו חלק, זה לא יצא לפועל וחבל.

מערך אחריות אישית

#המדריך למדריך

מערך 5 | פעולה בנושא: גבולות וקווים אדומים

מה יקבלו החניכים בפעולה?

- בירור ערכי לגבי הקווים האדומים והגבולות שלהם.
- כלים להצבת גבולות אישיים כשהמצב לא ברור.

מסרים מרכזיים:

גבול לעיתים נתפס כדבר שלילי, אך הוא מתחם לנו מסגרת פעולה וכולנו זקוקים לגבולות בחיים שלנו. ללא גבולות, העולם יהיה אנרכי, מבלבל וכנראה הרבה יותר גרוע ממה שהוא היום.

לא תמיד ברור לנו מתי עלינו להציב את הגבול. עולם הערכים יכול לבלבל משום שקיימת שונות בין אנשים, תרבויות וחינוך.

עצם החשיבה על הנושא, מסייעת לנו לקבל החלטה טובה יותר מאשר פעולה פזיזה וללא שיקול דעת.

קריאה לפעולה:

כאשר אנחנו מתמודדים עם בלבול לגבי הצבת גבול ערכי, עלינו לעצור לחשוב ולהתייעץ. שני המצבים בהם צריכה להדלק אצלנו "נורת הגבולות האדומה" היא באירועים הקשורים לבריאות, ביטחון, בטיחות.

מהלך הפעולה:

חלק א - מתי עברתי את הגבול?

נספר לחניכים בתחילת הפעולה שלפני שהם הגיעו, מישהו הביא לסניף עוגת שוקולד והיינו כל כך רעבים שחיסלנו את כל העוגה כמעט לבד, ולא רק שכולם התעצבנו עלינו שלא השארנו כלום, עכשיו כואבת לנו הבטן... ידענו שזה יקרה, ובכל זאת עשינו את זה!

ננסה לפתח את המקרה הפרטי שלנו לדיון:

- האם קרה לכם פעם שהרגשתם שעברתם את הגבול? נסחפתם?
- האם המקרה פגע רק בכם או במישהו אחר?
- האם היום, במבט לאחור, הייתם שמחים אם הגבול הזה לא היה נחצה?
- אם מישהו היה עוצר אתכם רגע לפני?
- האם גבול הוא דבר חיובי או שלילי?

חלק ב' - הגבולות שלי

ניתן לכל חניך שלושה שלטים: אדום, צהוב וירוק

נבקש מהחניכים להרים את השלט בסיטואציות המתאימות לפי ההגדרה הבאה:

כאשר נחצה גבול ברור - הרימו שלט אדום. זה הסימן לעצור.

כאשר לא נחצה שום גבול מבחינתכם - הרימו את השלט הירוק.

כאשר אתם מתלבטים - הרימו את הצהוב.

אם יש הסכמה בין כולם - עיברו לסיטואציה הבאה.

אם יש ויכוח - תנו לכל צד 5 דקות לנסות לשכנע את הצד השני בצדקתו.

הסיטואציות:

- חבר הקים קבוצת וואטספ והכניס את כל הבנים חוץ מליאור כי הוא מעצבן
- בהפסקות כשמשעמם לי, אני משחק "פצצות" - מעמידים חבר עם הגב לקיר וכולם מכפכפים אותו
- בכל פעם שאני הולך לקולנוע אני יורד לבד עם כל הפופקורן וכואבת לי הבטן שעתיים.
- נמאס לי לאכול פירות וירקות. מעכשיו - רק פיצה!
- הצעתי חברות להילה כבר פעמיים והיא לא הסכימה, אז החלטתי לתלות שלט בכניסה לביתה - "הילה אוהבת רק בנות".
- השער של בית הספר שקרוב לבית שלי תמיד נעול, אז במקום לעשות את כל הסיבוב, אני מטפס ועובר מעל הגדר בכל בוקר.
- בכניסה לסופר, כתוב שהכניסה עם כלבים אסורה, אבל אני תמיד נכנס עם בוקי.
- אני יודע שאסור לשבת מקדימה באוטו של ההורים אבל אני כבר מגיל 6 יושב שם.
- לפעמים אין לי כח לשים קסדה כשאני רוכב על אופניים - אז אני לא שם.
- לפעמים אין לי כח להכין שיעור בית - אז אני לא מכין.
- לפעמים, במקום לבוא לפעולות במכבי, אני הולך עם אדם לקניון לשחק באולינג.

דיון:

- אילו סוגי גבולות קיימים בחיינו?
- מתי הגבול הוא ברור ומתי זה יותר מבלבל?
- מה ניתן לעשות כשאנחנו מבולבלים?
- עם מי אפשר להתייעץ?

חלק ג' - הגבולות הקבוצתיות שלנו

ננסה לגבש כללים מוסכמים וליצור אמנה קבוצתית בה נגדיר יחדיו את הגבולות על פיהם אנחנו מסכימים להתנהג אחד עם השני כקבוצה.

את מערך ההסכמות נעמיד למבחן לאחר שנכיר את הרמות השונות, בהן נהוג להגדיר גבולות.

מערך 5 | פעולה בנושא: אחריות חברתית - חסידי אומות עולם כמקרי בוחן

מה יקבלו החניכים בפעולה?

- ידע בנושא חסידי אומות העולם, פעולותיהם ומניעיהם.
- הזדמנות לבחון האם אנו פועלים בחיי היומיום לאור אותם הערכים והמניעים שהובילו את חסידי אומות העולם בתקופת השואה.

מסרים מרכזיים:

עלינו לבחון מהם הערכים הבסיסיים שלנו, שהם הקווים האדומים שלא היינו נותנים לעבור אותם גם אם היינו בסכנת חיים. האם יש כאלה בכלל?

מהלך הפעולה:

שלב א': בואו נבחן את עצמנו

ניתן לכל אחד מהחניכים 2 פתקים ועט. נבקש מכל חניך, בעילום שם, יצטרך לכתוב על פתק אחד סיטואציה מסוימת שהוא נחשף אליה אך עמד בצד ולא עשה כלום. בפתק השני סיטואציה שהוא היה מעורב בה או ששמע עליה (לטובה או לרעה). נערבב את כל הפתקים.

כל חניך יקבל 2 פתקים (שלא שלו) ויגיד מה הוא היה עושה בסיטואציה הזו.

הערה למדריך: יש לשים לב שלא פונים ישירות לחניך אחר בהאשמות או גילוי שמו. ניתן גם לכתוב סיטואציות מראש ולשלב אותן במה שהחניכים כתבו.

דיון:

- באילו סיטואציות נעמוד בצד ומתי נתערב? למה?
- מה יותר קל? לעמוד מהצד או להתערב?

שלב ב': מיהו חסיד אומות עולם?

נשאל את החניכים מיהו חסיד?

לאחר מכן נחשוף את ההגדרה הבאה:

חסיד - ביהדות ובהלכה חסיד הוא אדם העושה מעשים טובים שאינם חובה עפ"י ההלכה.

על פי הגדרה זו, מהי לדעתכם הגדרת חסיד אומות עולם?

מה ידוע לכם על התואר "חסידי אומות עולם"?

נסביר לחניכים שעל פי החוק הישראלי ניתן התואר "חסיד אומות העולם" למי שאינו יהודי ופעל למען הצלת היהודים בתקופת השואה תוך סיכון חייו. התואר ניתן בהתאם לחוק יד ושם משנת 1953. עד כה הוענק התואר ליותר מ26,000 אנשים.

שלב ב': סיפורים של חסידי אומות עולם

המדריך יחלק לכל זוג סיפור עדות על מעשיהם של מצילי יהודים בתקופת השואה, וקטע מתוך "חוק יד ושם (זרקור על...) ויבקש מהם לקרוא את הסיפור ולענות על השאלות שמצורפות.

כל אחד מהזוגות יחבור לזוג נוסף וכך ייווצרו קבוצות בנות ארבעה משתתפים.

כל משתתף יספר לקבוצה מה הרשים אותו במיוחד בסיפור שאותו הוא קרא.

1. מהם הקשיים והסיכונים שהמציל עמד מולם וכיצד התמודד אתם?
2. קראו את הסעיף בחוק "יד ושם" העוסק בחסידי אומות העולם וציינו מדוע לדעתכם הוא/היא קבלה את התואר "חסיד אומות העולם?
3. מה הרשים אתכם/מה היה מיוחד באחד הסיפורים שקראתם?
4. אילו האדם עליו מסופר בסיפור היה גר בקרבתכם מה הייתם רוצים לומר לו/לשאול אותו? הכינו שאלות/אמירות למליאה.

דיון מסכם:

- בקטעים שקראתם, מהם הערכים שהובילו את חסידי אומות העולם?
- האם היום אלו ערכים ששמים עליהם דגש בחברה?
- האם יש קשר בין ערכים אלו לסיטואציות שדיברנו עליהן במתודה הראשונה? וכיצד זה בא לידי ביטוי?

הערה למדריך:

יש לשים לב שהדיון אינו גולש למקום של השוואה "מה אתם הייתם עושים בשואה?"

סיכום:

אנו נתקלים ביום יום שלנו בסיטואציות המעמידות במבחן את עולם הערכים שלנו. עלינו לחשוב מתי אנו עומדים מהצד ומתי מתערבים ואיזו השפעה יכולה להיות לזה על סיטואציה, על המעורבים בה וגם עלינו באופן אישי ועלינו בחברה. חשוב שנדע מהם הקווים האדומים שלנו ונדע לעמוד עליהם.

חוק זיכרון השואה והגבורה- יד ושם, תשי"ג (1953)

ארבעת התנאים העיקריים להכרת מציל כחסיד אומות העולם הם:

1. מעורבות פעילה של המצילים בהצלת יהודי אחד או יותר מסכנת מוות או גירוש למחנות המוות.
2. סיכון לחייהם, חירותם או מעמדם של המצילים.
3. המניע הראשוני של המצילים היה לסייע ליהודים נרדפים. כלומר: ההצלה לא נעשתה עבור רווח כספי או תגמול אחר כגון המרת דתם של הניצולים, אימוץ ילדים וכו'.
4. קיומן של ראיות למקרה ההצלה - עדות של מי אלו שקבלו את העזרה מהמצילים (עדות ניצול) או במקרים יוצאי דופן תיעוד ממקור ראשון המבסס את אופי ההצלה והנסיבות להצלה.

אדם זכאי לתואר "חסיד אומת העולם" גם אם בזמן המלחמה טען הניצול בפני המציל כי הוא אינו יהודי ולאחר המלחמה התברר כי הניצול הוא יהודי.

סיפורי הצלה של חסידי אומות העולם החיים בארץ

סטפאן ראצ'ינסקי (פולין)

סטפאן ראצ'ינסקי התגורר יחד עם משפחתו בכפר וגלינה, סמוך לנימצ'ין, נפת וילנה, שם היה להם משק חקלאי. מגע הדוק עם יהודי הסביבה לא היה להם- אם כי בנסיעותיהם לעיר נימצ'ין למחלבה, למספרה, לכנסיה או לבידור, נתקל הצעיר סטפאן ביהודים וכך נוצר קשר כלשהו עוד לפני המלחמה.

ב- 20.9.1941 ערב ראש השנה, לאחר פלישת הגרמנים לרוסיה, היה סטפאן ראצ'ינסקי עד לרצח המוני של יהודי נימצ'ין. ימים אחדים לאחר המאורע האיום החלו צצים פה ושם שרידי הטבח, יהודים שהכירו את אביו, וביקשו עזרה. תחילה הסתובבו על-יד המשק, לאחר מכן העזו והתדפקו על הדלת ובקשו מזון. מספר המציל: "אני, או אחיותיי, או אחי, היינו מביאים להם אוכל, מפני שהם עצמם לא ביקשו, התביישו, כנראה, משום שלא היה להם במה לשלם. ובכן, נאלצנו בעצמנו להביא להם את המזון." תיאור זה מוצא חיזוק בדברי הניצולים: "לאחר המאורעות המלווים בשפיכת- דם אכזרית שהיו בנימצ'ין, ברחנו... הסתתרנו בבורות, עברנו שדות ויערות... והגענו למקום מבטחים ארעי אצל משפחת ראצ'ינסקי". בשל עזרתם ליהודים, פליטי החרב, זכה ביתם של המצילים לכינוי "בית אברהם אבינו". השכנים הנוצרים קראו לבית: "הגטו היהודי". במשך שלוש שנים קיבלו פליטים יהודים מזון ועזרה אחרת ממשפחה זו. "אין מילים בפינו כיצד להודות להם עבור כל שעשו למעננו", מציינים הניצולים. "אין גם לשכוח כי במעשיהם סיכנו בני משפחת ראצ'ינסקי את חייהם יומם ולילה. החוקים הנאציים קבעו כי המאכסן פליט יהודי משלם יחד עם המאוכסן בחייו. המאכסן פליט יהודי לא רק שהיה צפוי לעונש מוות, אלא גם ביתו והבתים הסמוכים היו צפויים להרס מוחלט".

יום אחד הופיעה אישה יהודיה ובזרועותיה ילד. ללא מילים השאירה את הילד על מפתן בית משפחת ראצ'ינסקי ונעלמה כלעומת שבאה. אימו של סטפאן טיפלה בילד תקופת מה עד שאם הילד באה לבקשו ממנה. אביו של סטפאן אף ישב בבית- הכלא, אבל שוחרר כאשר שוביו לא הצליחו להוכיח את ההאשמות בדבר עזרה ליהודים.

בסוף 1942 הכיר סטפאן את שושנה (אז סוזנה), נערה יהודיה, בתו של מורה לעברית, שהסתתרה אצל ראש הכפר איוואניץ, שם עבדה כעוזרת בית ומשק. הודות לסטפאן, הגיעה אל פולני שהתגורר בכפר סמוך. לקראת סוף 1943 שרפו פרטיזאנים ליטאים את ביתו של הפולני וסטפאן בא להציל את שושנה ולקח אותה על אופניים אל דודתו בכפר פאדוליצה שם שהתה עד ליוני 1944. כאן נטפלו אליה פארטיזאנים פולניים (מקבוצת "זאב הברזל") ורצו לעשות בה שפטים לאחר שחשדו בה שהיא יהודיה. שוב הופיע סטפאן, ובעזרת כומר מקומי שבא ונשבע ש"זוזיה" אינה יהודיה, הניחו לה. כתוצאה מהטראומה, שעברה עליה בעת מאורע זה, היא היתה שבוע ימים ללא הכרה וסטפאן טיפל בה במסירות עד לשחרור האיזור על ידי הרוסים ב-22 ביוני 1944. בין סטפאן ושושנה נרקמו קשרי אהבה והם נישאו מיד לאחר השחרור וב- 1960 עלו ארצה, וכאן נפגשו שוב עם מקצת מן הניצולים. לזוג שני ילדים.

איוואן וראנטיץ' (יוגוסלביה)

עם כניעת איטליה, בספטמבר 1943 עלו כוחות הפארטיזאנים היוגוסלביים על אי ראב בצפון הים האדריאטי, אך נסוגו משם מחשש חדירת הגרמנים. הפליטים היהודים שמצאו מקלט באי ראב, או שהיו במחנה ריכוז איטלקי, הצטרפו לפארטיזאנים והועברו אל החוף הקרואטי. הצעירים שבהם הצטרפו ללוחמים היוגוסלביים ואילו הזקנים, הנשים והילדים החלו לנוע ברגל אל פנים הארץ ולבסוף הגיעו לעיירה טופוסקו. עיירה זו שכנה באזור שהיה בידי אוסטאשים, אשר יחד עם הגרמנים התבצרו כ- 6 ק"מ מצפון לעיירה. החזית לא הייתה יציבה ומדי פעם היו אלה חודרים לתוך העיירה למטרות שוד או חטיפת תושבים שחשדו בהם שהם משתפים פעולה עם הפארטיזאנים.

מתוך 6 העדויות של הניצולים הנמצאים עתה בארץ, ושהיו אז פליטים, נובע שאיוואן וראנטיץ' צעיר ממוצא קרואטי, אז בן 17, היה כמעט היחיד במקום שגילה אהדה ליהודים והגיש להם עזרה בכל. לדבריהם הוא פעל תוך הקרבה עצמית וסיכון חייו. בכל פעם כשהגיעה שמועה על התקרבות האוסטאשים, היה וראנטיץ' ממהר להודיע על כך לפליטים היהודים ולחץ עליהם להימלט מיד אל היערות. הוא מצא רכב לאלה שלא היו מסוגלים ללכת. בעצמו נשא על גבו ילדים או אדם זקן או חולה והיה דוחק בצעירים קרואטים לעשות כמוהו. הגברת ארנה מונטליו, אלמנה עם בת קטנה, הייתה אחד מהיהודים שנעזרו על-ידו וכשחלתה הסתיר אותה בבית הוריו, שם היא מצאה יהודים נוספים. ארנה מספרת: "איני יכולה לתאר בעצמי כיצד הייתי יכולה להישאר בחיים עם הילדה הקטנה ועם אם זקנה, ללא עזרה מצידו".

ניצול אחר מוסיף: "הבחור עזר במיוחד לזקנים וחולים ולאלה שהיו מטופלים בילדים קטנים. המצוקה במקומות דיור ואף ללינה בלבד הייתה גדולה; הבחור רץ ממקום למקום בחפשו מקומות פנויים, היה מנקה מקומות מזוהמים כדי לאפשר לינה בהם, היה מכניס אי- אלה אנשים לבית הוריו, ויצא לכפרי הסביבה כדי לגלות מזון כלשהו ולהביאו לנצרכים ביותר". גם הביא מלח בסתר ובלילות הקרים- עצים. "הבחור היה כאילו אחד מאתנו- מסור היה לנו עד לסיכון חייו ממש", מוסרת הגברת גינה דניטי. אחרי המלחמה רצה איוואן להתחתן עם הגברת מונטיליו, אבל אמה התנגדה לכך.

גברת מונטיליו שנשארה אלמנה עם ילד, התחתנה עם יהודי ונולדו להם שני ילדים, אלא שנישואין אלה עלו על שרטון.

ב-1963 הופיע איוואן לביקור בארץ ופגש שוב את ארנה מונטיליו וכעבור שנה חזר ליש־ראל לצמיתות. "נכון, זו היתה האהבה הראשונה שלי" אמר, "ואיני יכול לברוח ממנה". הוא דואג לה ולשלושת ילדיה. אומר איוואן: "כל אדם עושה מה שטוב לו. כל אדם עושה לו את התוכנית של החיים שלו. אני לא באתי לעשות ביזנס. באתי בגלל האהבה". על זה מוסיף אברהם אלטרץ, אחד הניצולים "הוא בא אחרינו לישראל מתוך דחף עמוק, כפי שהתבטא לפני".

מאלווינה צ'יזמאדיה (הונגריה)

מאלווינה צ'יזמאדיה (Malvina Csizmadia) נולדה ב-1926 בצ'כוסלובקיה ומ-1942 גרה עם משפחתה (אם ושלוש בנות) בעיירה שטוראליאאויהי, הונגריה. ב-10.3.44, לאחר פלישת הגרמנים להונגריה, הוקם מחנה- עבודה בעיירה זו ממש על-יד ביתה של משפחת צ'יזמאדיה. פלוגת עובדי כפיה מס' 107/11, מורכבת מיהודים נמצאה בקירבת ביתן מחודש מאי ועד לאוקטובר 1944.

מן הרגע הראשון ניסתה מלווינה ובני משפחתה לקשור קשרים עם עובדי פלוגת- הכפייה. הם היוו קשר חי בין העולם החיצוני לבין אסירי המחנה, בו נמצאו כ-300 יהודים, במיוחד היתה פעילה בהגשת עזרה מאלווינה. היא סיפקה לאסירים עיתונים והעבירה אליהם מכתבים שהגיעו למענם באמצעות משפחתה. בבית אף נערכו פגישות בין האסירים וקרוביהם. מציין הניצול לאדיסלואב שווארני: " כמעט כל המחנה ידע שיש משפחה, אשר אפשר לסמוך עליה".

ב - 25.10.44 נתקבלה פקודה שעל הפלוגה לעזוב את המקום. היה ידוע שעומדים להעביר את האסירים היהודים לגרמניה. עלה בידי משפחת צ'יזמאדיה להוציא כ-30 יהודים ולהסתירם במקומות שונים בכפרים. מאלווינה היתה הפעילה ביותר בהצלה זו. היא ליוותה בעצמה את ניצוליה למקומות הסתר בכפרים, סיפקה להם את כל צרכיהם, כיבסה את בגדיהם, הביאה להם מזון ואף גייסה עבורם כספים ככל יכולתה, וכל זאת עשתה ללא תמורה ובסיכון רב.

מספר לאדילאב שוראני: " מאלווינה צ'יזמדיה הצילה אותי אישית מפני הגירוש... שעה שהיה עלינו לעבור אחד מגשרי הרכבת...היא ניגשה אל הז'אנדארם שניצב לו עם כלבו על הרציף וביקשה ממנו אש. היא שוחחה אתו עד שחציתי את פסי-המסילה. כעבור מחצית השעה, כאשר התמוטטתי בשדה מאפיסת כוחות,עודדה אותי מאלווינה... היה זה דבר על-אנושי לנוכח המראות שבדרך: גוויות עובדי פלוגות-הכפייה התלויות ופגרי הבהמות בתעלות..." מאלווינה עזרה גם לאחרים לברוח ומצאה עבורם מקומות-מסתור אצל קרובי משפחתה, בערימות חציר או בסככות תפוחי-אדמה." הנייר אינו מסוגל להכיל את כל שאפשר לכתוב על האשה הזאת", מציין ל. שוראני. "...גם את הדברים האלה, המועלים בחיפזון, איני יכול לכתוב ללא דמעה, כי עד היום איני מעז להיזכר בכל". "רק טובות אוכל לכתוב על המשפחה הזאת", מציין אנדור שווארץ, גם הוא מניצוליה.

אחרי המלחמה עזרה מאלווינה צ'יזמאדיה ליהודים לעבור לצ'כוסלובקיה בדרכם לארץ ישראל. אף היא החליטה להצטרף אליהם והגיעה לכאן ב-1949.
היא מתגוררת בקירבת אחדים מניצוליה.

רובין ("ביצ'קו") דימיטרוב (בולגריה)

רובין ("ביצ'קו") דימיטרוב (Dimitrov ["Bicko"] Rubin), שגדל בסופיה בשכונה שגרו בה יהודים, ראה תמיד את עצמו מקורב לעם היהודי ולגורלו. בזמן המלחמה עבד בתור רוכל ממתקים והיה מביא ליהודים שהיו כלואים במחנות עבודה מזון, לבוש וסיגריות. הוא החביא עשרות יהודים בביתו לזמן קצר. בעת נסיון להגניב מצרכים ליהודים שהיו במחבוא נתפס ובתחנת המשטרה הוכה ללא רחם ונפגע בעצבי עיניו. ראייתו נחלשה והוא סובל מזה
עד היום.

ב - 24.5.43 ביצעה המשטרה הפאשיסטית "אקציה" גדולה ברובע היהודי "יוץ' בוינה" בכדי להעבירם למחנה ההסגר "סומוביט". כל היהודים שנעצרו רוכזו בבית הספר "פוטינוב". רובין נמצא באותה עת לפני מפתן המאפיה של סבתו, ראה את הסכנה האורבת ליהודים המנסים לברוח והכניסם למאפיה בדלת האחורית. הוא ערם עצי הסקה לפני המאפיה כדי להסוות את פתח החנות וביקש מסבתו לשבת בכניסה ולעסוק בסריגה על מנת להוליך שולל את רודפי היהודים. בינתיים הוא הצליח להחביא כ-20 יהודים במאפיה מתחת לדלפק, עד יעבור זעם.

מאוחר יותר העבירו נשות העצורים היהודים באמצעותו חבילות מזון לבעליהן העצורים בבית הספר. כאן הבחין בו שוטר כשהוא מתחבק עם ידידו פפו היהודי שזה עתה שוחרר. דימיטרוב נעצר והובל לתחנת המשטרה ולאחר חקירה נחבט בראשו והושלך החוצה כשהוא מחוסר הכרה.

ב-1962 הוזמן רובין דימיטרוב על ידי ידידיו ומוקרי פניו בארץ לביקור רעים ובהזדמנות זו קיבל טיפול בבית חולים לשם ריפוי עיניו. לאחר מכן החליט להישאר בארץ.

הנזירה מרגריט ברנס (צרפת)

בתקופת המלחמה שירתה הנזירה מרגריט ברנס (Sr. Marguerite Bernes) כעוזרת לאם המנזר "ז'אקומו הקדוש" ברומא. למעשה היא ניהלה את כל ענייני המנזר בשל גילה הגבוה של אם המנזר .

כשחיפשו בני משפחת פינצי (Finzi) מקום מחבוא בטוח בסוף 1943, הופנו אל מנזר זה. האחות ברנס קיבלה את אניטה פינצי ושלושת ילדיה בזרועות פתוחות. את הילדים היא הסתירה בחדר בתוך הכנסייה, שם מצאו מסתור גם יהודים אחרים. יהודים נוספים היא העבירה למנזר סמוך, עקב הלשנה נאלצו המסתתרים באותו מנזר סמוך לברוח ומרגריט ברנס נאלצה להוסיף אחדים למנזר שלה ואחרים לפזר במקומות שונים בעזרת אנשי כמורה קאתוליים. בסה"כ היא דאגה לשלומם ולבטחונם של 21 יהודים. היא גם גילתה תשומת לב רבה לצרכים הדתיים שלהם והשתדלה לאפשר לניצוליה עד כמה שאפשר לשמור על המסורת היהודית.

עם סיום תפקידה ברומא בחרה האחות ברנס להצטרף לסניף המסדר שלה ("Les filies de la charite de St. Vincent de Paul"). בירושלים. פה יסדה מעון לילדים מפגרים, בשיתוף עם משרד הסעד, וכיום מטפל המעון בכ- 84 ילדים, רובם יהודים.

הנזירה ברנס מציינת שרק בהגיעה לישראל היא גילתה את מטרת החיים האמיתית שלה. פה היא חשה את חשיבות תקומתה של מדינת ישראל ואת נצחיותו של העם היהודי.

מאז בואה לכאן ביקשה להגשים את השקפת עולמה הדתית - אהבת האל ואהבת העם היהודי הלכה למעשה. בהתמסרות ללא ליאות לילדים מפגרים, רובם יהודים, היא משלבת אהבה לנזקקים ביותר (לפי דעתה בתכונה זו גם מתגלה ומתבטא האל כלפי העולם) באהבה לעם ישראל, שלו נועד תפקיד מרכזי בתיקון העולם. אמונה זו ליוותה את עבודתה עם ילדים אלה זה למעלה משלושים שנה. יש לציין שהנזירה ידועה היטב בקרב אנשי דת וציבור שונים בעיר הבירה ואף זכתה בתואר "יקירת ירושלים".

יז'י דוראץ (פולין)

דמות ידועה במחתרת הפולנית ומציל יהודים בתקופת השואה. יז'י דוראץ (Jerzy Duraez) חזר להתגורר בארץ לאחר שהבות ממושכת בחו"ל.
ב - 1972, מיד לאחר שהגיע הנה לראשונה, הוכר כחסיד אומות העולם על סמך עדויות רבות מפי ניצולים, ושנה לאחר מכן אף זכה לנטוע עץ בשדרות חסידי אומות העולם ביד ושם. יז'י דוראץ' נולד ב - 1921. אביו, תיאודור דוראץ', היה עורך דין נודע בפולין והתפרסם בשל דעותיו הליבראליות והעזרה שהגיש לנרדפים מטעמי דת,גזע או מצפון.
מיד עם בוא הגרמנים נחלץ יז'י לעזרת היהודים בווארשה הכבושה. עלילותיו הרבות כללו: הוצאה מהגיטו, הספקת מזון ותעודות חדשות וכן מציאת מקומות מגורים בצד ה"ארי" וטיפול אישי מסור במסתתרים. היותו חבר פעיל במחתרת "ארמיה לודובה" איפשרה לו לספק מקומות מסתור ליהודים במקומות רבים בווארשה. ניצולים רבים, מהם לוחמי המ־חתרת היהודית שנזקקו לעזרתו, מצאו אצלו מסתור זמני, או שדאג להשיג להם מחבוא במקומות סתר שבפיקוחו.
כבר נודע ברבים סיפור ההצלה של האחים נתן וישראל מנצ'קובסקי, אשר באפריל 1943 נכנעו להפצרותיו של דוראץ' להסתיר אותם עד אשר יוכלו למצוא דרך להצטרף לפארטיזאנים. בדירה נעולה מבחוץ הסתתרו שני האחים יחד עם שלושה ניצולים אחרים. כלפי חוץ נדמה היה שהדירה ריקה מאדם. ברם, בלילות היה יז'י מתגנב, מספק למסתתרים מזון ומיצרכים חיוניים ומעביר להם ידיעות על הנעשה בעולם החיצוני.
"פעמים רבות, כדי לעודד אותנו", מספרים האחרים מנצ'קובסקי, "היה לן אתנו במחבוא, כדי לחלוק עמנו בגורל". בספטמבר 1943 נורה יז'י דוראץ' ברגלו באחת מפעולות המחתרת נגד הנאצים (עוד לפני כן, באפריל 1943, הסתער עם קבוצתו על משמר גרמני של אנשי אס אס ומשטרה, הצר על הגיטו הלוחם, מצד רחוב נוביניארסקה, ובקרב זה חיסל מקלע והרג כמה מאנשי המשמר). בשל סיבה זו קשה היה לו להגיע לניצוליו.
"נבהלים ואסורים בדירה, כאשר המצרכים הולכים ואוזלים, חיכינו לסימן חיים ממנו", מוסיפים האחים מנצ'קובסקי. "לבסוף הוא הגיע אלינו. ראיתי אותו מחוויר, מתנועע על רגליו. הוא היה במצב של עלפון כשהגיע אלינו על מנת לסייע בידינו". בכל זאת אזר כוח ותיכנן את הוצאתם מדירה זו, כשהוא משתמש בתעודת קצין הבולשת הנאצית (שהשיג באחד המיבצעים שלו) כדי לרכך את חשדותיו של איש "המשטרה הכחולה" הפולנית בדבר זהותם האמיתית של אנשי חסותו. לאחר שני ניסיונות הצליחה קבוצת הניצולים בעזרת דוראץ', להגיע ב - 25.12.1943 למטה של קבוצת הפארטיזאנים שבראשות חיל (יחיאל) גרינשפן, שם נשארו עד סוף המלחמה. "אם נשארנו שנינו בחיים", מסיימים האחרים מנצ'קבסקי את עדותם, "הרי זה אך ורק הודות ליז'י דוארץ' ועזרתו". על סיועו ליהודים רבים מעידים ניצולים אחרים, ביניהם מחוקרי השואה הבכירים ב"יד ושם".

אירנה זיינטל (פולין)

אירנה זיינטל (Irena Ziental) עבדה כאחות בבית החולים בעיר ולוגזימייז' שבפלך ווהלין (כיום: אלדימיר-וולינסקי), שם שימש ד"ר טוביה לויט כרופא, בסתיו 1943, לאחר שהלה עם משפחתו נאלצו לברוח יחד עם מצילם סטרויוואס (Strojvas) ממקום מחבואם ביער בגין ההתנגשויות בין אוקראינים לפולנים, פנה ד"ר לויט אל ברוניסלאבה, אמה של אירנה, בבקשת עזרה. הבת והאם גרו בפרבר של העיר וכבר הס־תירו שישה יהודים במרתף של בית עזוב. אירנה הסכימה לצרף את ד"ר לויט ומשפחתו, ועתה שהו במחבוא - עשרה איש ואשה. הכניסה למרתף נמצאת מתחת לארון המטבח והריצפה ניתנה להזזה. הבית היה שייך לפני המלחמה למשפחת זיינטל, אבל במרוצת שנות המלחמה הפך למחסן ירקות בעוד המשפחה גרה במקום אחר בעיר. מספר ד"ר לויט: "הצטרפנו לאותו מרתף קטן, שבקושי היה בו מקום כדי לשכב על הצד ללא תנועה. הבית היה ריק וסגור. שלוש פעמים בשבוע באה גב' זיינטל להביא אוכל... ביקורים אלה היו חשובים ומסוכנים, כי בסביבה חשדו. מה פירוש הביקורים הקבועים בבית ריק שאין מתגוררים בו?" כעבור חודשיים נאלצה משפחת זיינטל לעזוב את העיר ולעבור אל מעבר לנהר הבוג; אבל לא לפני שמשפחת סטרויוואס - מצילתם הקודמת - הסכימה להיכנס לדירת משפחת זיינטל ולהעביר לשם את עשרת היהודים המסתתרים, שנשארו במקום החדש עד לשיחרור העיר על ידי הרוסים ב - 20.7.1944. מדברי ד"ר לויט: "הבת, גב' אירנה, היתה הרוח החיה בפעולת ההצלה, עד כדי כך שאת תעודת הזהות שלה היא נתנה לאשתי... רק הודות לטוב לבם של בני משפחת סטרויטטאס וגב' זיינטל ובתה אנו חיים היום, יש להדגיש את אומץ לבם היוצא מן הכלל וחוסר האינטרסנטיות בפעולתם", לאחר המלחמה התחתנה אירנה עם אליהו יקירה, ויחד עם בעלה והאם הם עלו לישראל.

זראני מונש-זוואגרמן (הולנד)

באפריל 1943, בהיותה בת 16, הועברה חנה וייס על ידי המחתרת ההולנדית מביתה באמסטרדאם לעיר סנק, לבית המצילה, שם פגשה ביהודיה בגיל העמידה שכבר היתה מוסתרת שם. מיד עם הגיעה לשם חלתה חנה קשות וכל גופה התנפח. הרופא שהוזעק למקום קבע שהמחלה נובעת ממתח עצבים שנגרם מהלם הפרידה מאמה ומאחותה הקטנה. לאחר שהאב נלקח לטארנספורט מזרחה. הרופא לא העז להעביר את חנה לבית החולים העירוני. התרופה שרשם לפאציינטית היתה כנראה חריפה מדי והשאירה בחנה תופעות לווי, מהן סבלה עוד שנים ארוכות. המצילה דאגה להשיג למען חנה תעודה על שם חדש, אולם היא לא יצאה מהבית מחשש הלשנה. באמצעות המחתרת הצליחה לשמור על קשר עם אמה, עד שנעצרה האם, הועברה למחנה הריכוז וסטרבורג, שולחה לאושוויץ, משם לא חזרה. לאחר המלחמה נפרדה הניצולה ממצילתה ועלתה ארצה. ב - 1968 באה זראני מונש-זוואגרמן לביקור בארץ כדי להשתתף בחגיגת הבר מצווה שערכה חנה לבנה. בביקורה השני, שלוש שנים לאחר מכן, החליטה המצילה להשתקע בישראל.

אליזבט סטרול-ניקופוי (רומניה)

אליזבט ניקופוי (Elizabeth Nikopoj) התגוררה ביחד עם משפחתה בעיר יאסי, רומניה, ב - 29 ביוני 1941, מספר ימים לאחר פרוץ המלחמה עם רוסיה, ערכו אנשי משמר הברזל, בעידוד השלטונות פוגרום נוראי ברחובות העיר, בו נרצחו במשך יממה כ - 15,000 יהודים. בהישמע דבר תיכנון הפוגרום, רצה אליזבט ברחובות שכונת פודול-רושו (הגשר האדום), שרוב תושביה היו יהודים, כדי להזהיר אותם להימלט על נפשם בעוד מועד. היא הסתירה בביתה ארבעה עשר יהודים במשך שבועיים. יהודים אחרים היא הובילה לבית בודד בפאתי השכונה והם מצאו שם מחסה עד יעבור זעם. רבים מאלה ששמעו בקולה ניצלו מהטבח האיום, ביניהם מנדל ינקו, כיום תושב ישראל. לאחר הפו־ גרום, כשהיהודים נשלחו למחנות עבודה, היא סיכנה את חייה בהעבירה להם חבילות מזון ובגדים. פעם, כשהגיעה לאחד המחנות שם היו כלואים מכריה היהודים, תפסוה הז'אנדארמים והרעיפו עליה מכות נמרצות וגם כלאוה לכמה ימים. לאחר המלחמה התחתנה עם מרכוס סטרול, אחד מניצוליה, ובשנת 1963 עלו בני הזוג ארצה. ישראל זילברמן, שהכיר את אליזבט עוד מלפני המלחמה, מספר בעדותו שהיתה עונדת סרט עם מגן דוד צהוב על דש בגדה כהזדהות עם היהודים.

הסיפורים באדיבות ד"ר מרדכי פלדיאל, מנהל המחלקה לחסידי אומות העולם, "יד ושם" ו"מורשת - בית העדות ע"ש מרדכי אנילביץ".

חוק זיכרון השואה והגבורה- יד ושם, תשי"ג (1953)

ארבעת התנאים העיקריים להכרת מציל כחסיד אומות העולם הם:

1. מעורבות פעילה של המצילים בהצלת יהודי אחד או יותר מסכנת מוות או גירוש למחנות המוות.
2. סיכון לחייהם, חירותם או מעמדם של המצילים.
3. המניע הראשוני של המצילים היה לסייע ליהודים נרדפים. כלומר: ההצלה לא נעשתה עבור רווח כספי או תגמול אחר כגון המרת דתם של הניצולים, אימוץ ילדים וכו'.
4. קיומן של ראיות למקרה ההצלה - עדות של מי אלו שקבלו את העזרה מהמצילים (עדות ניצול) או במקרים יוצאי דופן תיעוד ממקור ראשון המבסס את אופי ההצלה והנסיבות להצלה.

אדם זכאי לתואר "חסיד אומת העולם" גם אם בזמן המלחמה טען הניצול בפני המציל כי הוא אינו יהודי ולאחר המלחמה התברר כי הניצול הוא יהודי.

סטפאן ראצ'ינסקי (פולין)

סטפאן ראצ'ינסקי התגורר יחד עם משפחתו בכפר וגלינה, סמוך לנימצ'ין, נפת וילנה, שם היה להם משק חקלאי. מגע הדוק עם יהודי הסביבה לא היה להם- אם כי בנסיעותיהם לעיר נימצ'ין למחלבה, למספרה, לכנסיה או לבידור, נתקל הצעיר סטפאן ביהודים וכך נוצר קשר כלשהו עוד לפני המלחמה.

ב- 20.9.1941 ערב ראש השנה, לאחר פלישת הגרמנים לרוסיה, היה סטפאן ראצ'ינסקי עד לרצח המוני של יהודי נימצ'ין. ימים אחדים לאחר המאורע האיום החלו צצים פה ושם שרידי הטבח, יהודים שהכירו את אביו, וביקשו עזרה. תחילה הסתובבו על-יד המשק, לאחר מכן העזו והתדפקו על הדלת ובקשו מזון. מספר המציל: "אני, או אחיותיי, או אחי, היינו מביאים להם אוכל, מפני שהם עצמם לא ביקשו, התביישו, כנראה, משום שלא היה להם במה לשלם. ובכן, נאלצנו בעצמנו להביא להם את המזון." תיאור זה מוצא חיזוק בדברי הניצולים: "לאחר המאורעות המלווים בשפיכת- דם אכזרית שהיו בנימצ'ין, ברחנו... הסתתרנו בבורות, עברנו שדות ויערות... והגענו למקום מבטחים ארעי אצל משפחת ראצ'ינסקי". בשל עזרתם ליהודים, פליטי החרב, זכה ביתם של המצילים לכינוי "בית אברהם אבינו". השכנים הנוצרים קראו לבית: "הגטו היהודי". במשך שלוש שנים קיבלו פליטים יהודים מזון ועזרה אחרת ממשפחה זו. "אין מילים בפינו כיצד להודות להם עבור כל שעשו למעננו", מציינים הניצולים. "אין גם לשכוח כי במעשיהם סיכנו בני משפחת ראצ'ינסקי את חייהם יומם ולילה. החוקים הנאציים קבעו כי המאכסן פליט יהודי משלם יחד עם המאוכסן בחייו. המאכסן פליט יהודי לא רק שהיה צפוי לעונש מוות, אלא גם ביתו והבתים הסמוכים היו צפויים להרס מוחלט".

יום אחד הופיעה אישה יהודיה ובזרועותיה ילד. ללא מילים השאירה את הילד על מפתן בית משפחת ראצ'ינסקי ונעלמה כלעומת שבאה. אימו של סטפאן טיפלה בילד תקופת מה עד שאם הילד באה לבקשו ממנה. אביו של סטפאן אף ישב בבית- הכלא, אבל שוחרר כאשר שוביו לא הצליחו להוכיח את ההאשמות בדבר עזרה ליהודים.

בסוף 1942 הכיר סטפאן את שושנה (אז סוזנה), נערה יהודיה, בתו של מורה לעברית, שהסתתרה אצל ראש הכפר איוואניץ, שם עבדה כעוזרת בית ומשק. הודות לסטפאן, הגיעה אל פולני שהתגורר בכפר סמוך. לקראת סוף 1943 שרפו פרטיזאנים ליטאים את ביתו של הפולני וסטפאן בא להציל את שושנה ולקח אותה על אופניים אל דודתו בכפר פאדוליצה שם שהתה עד ליוני 1944. כאן נטפלו אליה פארטיזאנים פולניים (מקבוצת "זאב הברזל") ורצו לעשות בה שפטים לאחר שחשדו בה שהיא יהודיה. שוב הופיע סטפאן, ובעזרת כומר מקומי שבא ונשבע ש"זוזיה" אינה יהודיה, הניחו לה. כתוצאה מהטראומה, שעברה עליה בעת מאורע זה, היא היתה שבוע ימים ללא הכרה וסטפאן טיפל בה במסירות עד לשחרור האיזור על ידי הרוסים ב-22 ביוני 1944. בין סטפאן ושושנה נרקמו קשרי אהבה והם נישאו מיד לאחר השחרור וב- 1960 עלו ארצה, וכאן נפגשו שוב עם מקצת מן הניצולים. לזוג שני ילדים.

1. מהם הקשיים והסיכונים שהמציל עמד מולם וכיצד התמודד אתם?
2. קראו את הסעיף בחוק "יד ושם" העוסק בחסידי אומות העולם וציינו מדוע לדעתכם הוא/היא קבלה את התואר "חסיד אומות העולם?
3. מה הרשים אתכם/מה היה מיוחד באחד הסיפורים שקראתם?
4. אילו האדם עליו מסופר בסיפור היה גר בקרבתכם מה הייתם רוצים לומר לו/לשאול אותו? הכינו שאלות/אמירות למליאה.

איוואן וראנטיץ' (יוגוסלביה)

עם כניעת איטליה, בספטמבר 1943 עלו כוחות הפארטיזאנים היוגוסלביים על אי ראב בצפון הים האדריאטי, אך נסוגו משם מחשש חדירת הגרמנים. הפליטים היהודים שמצאו מקלט באי ראב, או שהיו במחנה ריכוז איטלקי, הצטרפו לפארטיזאנים והועברו אל החוף הקרואטי. הצעירים שבהם הצטרפו ללוחמים היוגוסלביים ואילו הזקנים, הנשים והילדים החלו לנוע ברגל אל פנים הארץ ולבסוף הגיעו לעיירה טופוסקו. עיירה זו שכנה באזור שהיה בידי אוסטאשים, אשר יחד עם הגרמנים התבצרו כ- 6 ק"מ מצפון לעיירה. החזית לא הייתה יציבה ומדי פעם היו אלה חודרים לתוך העיירה למטרות שוד או חטיפת תושבים שחשדו בהם שהם משתפים פעולה עם הפארטיזאנים.

מתוך 6 העדויות של הניצולים הנמצאים עתה בארץ, ושהיו אז פליטים, נובע שאיוואן וראנטיץ' צעיר ממוצא קרואטי, אז בן 17, היה כמעט היחיד במקום שגילה אהדה ליהודים והגיש להם עזרה בכל. לדבריהם הוא פעל תוך הקרבה עצמית וסיכון חייו. בכל פעם כשהגיעה שמועה על התקרבות האוסטאשים, היה וראנטיץ' ממהר להודיע על כך לפליטים היהודים ולחץ עליהם להימלט מיד אל היערות. הוא מצא רכב לאלה שלא היו מסוגלים ללכת. בעצמו נשא על גבו ילדים או אדם זקן או חולה והיה דוחק בצעירים קרואטים לעשות כמוהו. הגברת ארנה מונטליו, אלמנה עם בת קטנה, הייתה אחד מהיהודים שנעזרו על-ידו וכשחלתה הסתיר אותה בבית הוריו, שם היא מצאה יהודים נוספים. ארנה מספרת: "איני יכולה לתאר בעצמי כיצד הייתי יכולה להישאר בחיים עם הילדה הקטנה ועם אם זקנה, ללא עזרה מצידו". ניצול אחר מוסיף: "הבחור עזר במיוחד לזקנים וחולים ולאלה שהיו מטופלים בילדים קטנים. המצוקה במקומות דיור ואף ללינה בלבד הייתה גדולה; הבחור רץ ממקום למקום בחפשו מקומות פנויים, היה מנקה מקומות מזוהמים כדי לאפשר לינה בהם, היה מכניס אי- אלה אנשים לבית הוריו, ויצא לכפרי הסביבה כדי לגלות מזון כלשהו ולהביאו לנצרכים ביותר". גם הביא מלח בסתר ובלילות הקרים- עצים. "הבחור היה כאילו אחד מאתנו- מסור היה לנו עד לסיכון חייו ממש", מוסרת הגברת גינה דניטי. אחרי המלחמה רצה איוואן להתחתן עם הגברת מונטיליו, אבל אמה התנגדה לכך. גברת מונטיליו שנשארה אלמנה עם ילד, התחתנה עם יהודי ונולדו להם שני ילדים, אלא שנישואין אלה עלו על שרטון. ב-1963 הופיע איוואן לביקור בארץ ופגש שוב את ארנה מונטיליו וכעבור שנה חזר לישראל לצמיתות. "נכון, זו היתה האהבה הראשונה שלי" אמר, "ואיני יכול לברוח ממנה". הוא דואג לה ולשלושת ילדיה. אומר איוואן: "כל אדם עושה מה שטוב לו. כל אדם עושה לו את התוכנית של החיים שלו. אני לא באתי לעשות ביזנס. באתי בגלל האהבה". על זה מוסיף אברהם אלטרץ, אחד הניצולים "הוא בא אחרינו לישראל מתוך דחף עמוק, כפי שהתבטא לפני".

1. מהם הקשיים והסיכונים שהמציל עמד מולם וכיצד התמודד אתם?
2. קראו את הסעיף בחוק "יד ושם" העוסק בחסידי אומות העולם וציינו מדוע לדעתכם הוא/היא קבלה את התואר "חסיד אומות העולם?
3. מה הרשים אתכם/מה היה מיוחד באחד הסיפורים שקראתם?
4. אילו האדם עליו מסופר בסיפור היה גר בקרבתכם מה הייתם רוצים לומר לו/לשאול אותו? הכינו שאלות/אמירות למליאה.

מאלווינה צ'יזמאדיה (הונגריה)

מאלווינה צ'יזמאדיה (Malvina Csizmadia) נולדה ב-1926 בצ'כוסלובקיה ומ-1942 גרה עם משפחתה (אם ושלוש בנות) בעיירה שטוראליאאויהי, הונגריה. ב-10.3.44, לאחר פלישת הגרמנים להונגריה, הוקם מחנה- עבודה בעיירה זו ממש על-יד ביתה של משפחת צ'יזמאדיה. פלוגת עובדי כפיה מס' 107/11, מורכבת מיהודים נמצאה בקירבת ביתן מחודש מאי ועד לאוקטובר 1944.

מן הרגע הראשון ניסתה מלווינה ובני משפחתה לקשור קשרים עם עובדי פלוגת- הכפייה. הם היוו קשר חי בין העולם החיצוני לבין אסירי המחנה, בו נמצאו כ-300 יהודים, במיוחד היתה פעילה בהגשת עזרה מאלווינה. היא סיפקה לאסירים עיתונים והעבירה אליהם מכתבים שהגיעו למענם באמצעות משפחתה. בבית אף נערכו פגישות בין האסירים וקרוביהם. מציין הניצול לאדיסלואב שווארני: " כמעט כל המחנה ידע שיש משפחה, אשר אפשר לסמוך עליה".

ב - 25.10.44 נתקבלה פקודה שעל הפלוגה לעזוב את המקום. היה ידוע שעומדים להע־ביר את האסירים היהודים לגרמניה. עלה בידי משפחת צ'יזמאדיה להוציא כ-30 יהודים ולהסתירם במקומות שונים בכפרים. מאלווינה היתה הפעילה ביותר בהצלה זו.
היא ליוותה בעצמה את ניצוליה למקומות הסתר בכפרים, סיפקה להם את כל צרכיהם, כיבסה את בגדיהם, הביאה להם מזון ואף גייסה עבורם כספים ככל יכולתה, וכל זאת עשתה ללא תמורה ובסיכון רב.

מספר לאדילאב שוראני: " מאלווינה צ'יזמדיה הצילה אותי אישית מפני הגירוש... שעה שהיה עלינו לעבור אחד מגשרי הרכבת...היא ניגשה אל הז'אנדארם שניצב לו עם כלבו על הרציף וביקשה ממנו אש. היא שוחחה אתו עד שחציתי את פסי-המסילה. כעבור מחצית השעה, כאשר התמוטטתי בשדה מאפיסת כוחות,עודדה אותי מאלווינה... היה זה דבר על-אנושי לנוכח המראות שבדרך: גוויות עובדי פלוגות-הכפייה התלויות ופגרי הבהמות בתעלות..." מאלווינה עזרה גם לאחרים לברוח ומצאה עבורם מקומות-מסתור אצל קרובי משפחתה, בערימות חציר או בסככות תפוחי-אדמה." הנייר אינו מסוגל להכיל את כל שאפשר לכתוב על האשה הזאת", מציין ל. שוראני. "...גם את הדברים האלה, המועלים בחיפזון, איני יכול לכתוב ללא דמעה, כי עד היום איני מעז להיזכר בכל". "רק טובות אוכל לכתוב על המשפחה הזאת", מציין אנדור שווארץ, גם הוא מניצוליה.

אחרי המלחמה עזרה מאלווינה צ'יזמאדיה ליהודים לעבור לצ'כוסלובקיה בדרכם לארץ ישראל. אף היא החליטה להצטרף אליהם והגיעה לכאן ב-1949.
היא מתגוררת בקירבת אחדים מניצוליה.

1. מהם הקשיים והסיכונים שהמציל עמד מולם וכיצד התמודד אתם?
2. קראו את הסעיף בחוק "יד ושם" העוסק בחסידי אומות העולם וציינו מדוע לדעתכם הוא/היא קבלה את התואר "חסיד אומות העולם?
3. מה הרשים אתכם/מה היה מיוחד באחד הסיפורים שקראתם?
4. אילו האדם עליו מסופר בסיפור היה גר בקרבתכם מה הייתם רוצים לומר לו/לשאול אותו? הכינו שאלות/אמירות למליאה.

רובין ("ביצ'קו") דימיטרוב (בולגריה)

רובין ("ביצ'קו") דימיטרוב (Dimitrov ["Bicko"] Rubin), שגדל בסופיה בשכונה שגרו בה יהודים, ראה תמיד את עצמו מקורב לעם היהודי ולגורלו. בזמן המלחמה עבד בתור רוכל ממתקים והיה מביא ליהודים שהיו כלואים במחנות עבודה מזון, לבוש וסיגריות. הוא החביא עשרות יהודים בביתו לזמן קצר. בעת נסיון להגניב מצרכים ליהודים שהיו במחבוא נתפס ובתחנת המשטרה הוכה ללא רחם ונפגע בעצבי עיניו. ראייתו נחלשה והוא סובל מזה עד היום.

ב - 24.5.43 ביצעה המשטרה הפאשיסטית "אקציה" גדולה ברובע היהודי "יוץ' בוינה" בכדי להעבירם למחנה ההסגר "סומוביט". כל היהודים שנעצרו רוכזו בבית הספר "פוטינוב".

רובין נמצא באותה עת לפני מפתן המאפיה של סבתו, ראה את הסכנה האורבת ליהודים המנסים לברוח והכניסם למאפיה בדלת האחורית. הוא ערם עצי הסקה לפני המאפיה כדי להסוות את פתח החנות וביקש מסבתו לשבת בכניסה ולעסוק בסריגה על מנת להוליך שולל את רודפי היהודים. בינתיים הוא הצליח להחביא כ-20 יהודים במאפיה מתחת לדלפק, עד יעבור זעם.

מאוחר יותר העבירו נשות העצורים היהודים באמצעותו חבילות מזון לבעליהן העצורים בבית הספר. כאן הבחין בו שוטר כשהוא מתחבק עם ידידו פפו היהודי שזה עתה שוחרר. דימיטרוב נעצר והובל לתחנת המשטרה ולאחר חקירה נחבט בראשו והושלך החוצה כשהוא מחוסר הכרה.

ב-1962 הוזמן רובין דימיטרוב על ידי ידידיו ומוקרי פניו בארץ לביקור רעים ובהזדמנות זו קיבל טיפול בבית חולים לשם ריפוי עיניו. לאחר מכן החליט להישאר בארץ.

1. מהם הקשיים והסיכונים שהמציל עמד מולם וכיצד התמודד אתם?
2. קראו את הסעיף בחוק "יד ושם" העוסק בחסידי אומות העולם וציינו מדוע לדעתכם הוא/היא קבלה את התואר "חסיד אומות העולם?
3. מה הרשים אתכם/מה היה מיוחד באחד הסיפורים שקראתם?
4. אילו האדם עליו מסופר בסיפור היה גר בקרבתכם מה הייתם רוצים לומר לו/לשאול אותו? הכינו שאלות/אמירות למליאה.

הנזירה מרגריט ברנס (צרפת)

בתקופת המלחמה שירתה הנזירה מרגריט ברנס (Sr. Marguerite Bernes) כעוזרת לאם המנזר "ז'אקומו הקדוש" ברומא. למעשה היא ניהלה את כל ענייני המנזר בשל גילה הגבוה של אם המנזר .

כשחיפשו בני משפחת פינצי (Finzi) מקום מחבוא בטוח בסוף 1943, הופנו אל מנזר זה. האחות ברנס קיבלה את אניטה פינצי ושלושת ילדיה בזרועות פתוחות. את הילדים היא הסתירה בחדר בתוך הכנסייה, שם מצאו מסתור גם יהודים אחרים. יהודים נוספים היא העבירה למנזר סמוך, עקב הלשנה נאלצו המסתתרים באותו מנזר סמוך לברוח ומרגריט ברנס נאלצה להוסיף אחדים למנזר שלה ואחרים לפזר במקומות שונים בעזרת אנשי כמורה קאתוליים. בסה"כ היא דאגה לשלומם ולבטחונם של 21 יהודים. היא גם גילתה תשומת לב רבה לצרכים הדתיים שלהם והשתדלה לאפשר לניצוליה עד כמה שאפשר לשמור על המסורת היהודית.

עם סיום תפקידה ברומא בחרה האחות ברנס להצטרף לסניף המסדר שלה ("Les filies de la charite de St. Vincent de Paul").

בירושלים. פה יסדה מעון לילדים מפגרים, בשיתוף עם משרד הסעד, וכיום מטפל המעון בכ- 84 ילדים, רובם יהודים.

הנזירה ברנס מציינת שרק בהגיעה לישראל היא גילתה את מטרת החיים האמיתית שלה. פה היא חשה את חשיבות תקומתה של מדינת ישראל ואת נצחיותו של העם היהודי. מאז בואה לכאן ביקשה להגשים את השקפת עולמה הדתית - אהבת האל ואהבת העם היהודי הלכה למעשה. בהתמסרות ללא ליאות לילדים מפגרים, רובם יהודים, היא משלבת אהבה לנזקקים ביותר (לפי דעתה בתכונה זו גם מתגלה ומתבטא האל כלפי העולם) באהבה לעם ישראל, שלו נועד תפקיד מרכזי בתיקון העולם. אמונה זו ליוותה את עבודתה עם ילדים אלה זה למעלה משלושים שנה.

יש לציין שהנזירה ידועה היטב בקרב אנשי דת וציבור שונים בעיר הבירה ואף זכתה בתואר "יקירת ירושלים".

1. מהם הקשיים והסיכונים שהמציל עמד מולם וכיצד התמודד אתם?
2. קראו את הסעיף בחוק "יד ושם" העוסק בחסידי אומות העולם וציינו מדוע לדעתכם הוא/היא קבלה את התואר "חסיד אומות העולם?
3. מה הרשים אתכם/מה היה מיוחד באחד הסיפורים שקראתם?
4. אילו האדם עליו מסופר בסיפור היה גר בקרבתכם מה הייתם רוצים לומר לו/לשאול אותו? הכינו שאלות/אמירות למליאה.

יז'י דוראץ (פולין)

דמות ידועה במחתרת הפולנית ומציל יהודים בתקופת השואה. יז'י דוראץ (Jerzy Duraez) חזר להתגורר בארץ לאחר שהבות ממושכת בחו"ל.

ב - 1972, מיד לאחר שהגיע הנה לראשונה, הוכר כחסיד אומות העולם על סמך עדויות רבות מפי ניצולים, ושנה לאחר מכן אף זכה לנטוע עץ בשדרות חסידי אומות העולם ביד ושם. יז'י דוראץ' נולד ב - 1921. אביו, תיאודור דוראץ', היה עורך דין נודע בפולין והתפרסם בשל דעותיו הליבראליות והעזרה שהגיש לנרדפים מטעמי דת,גזע או מצפון. מיד עם בוא הגרמנים נחלץ יז'י לעזרת היהודים בווארשה הכבושה. עלילותיו הרבות כללו: הוצאה מהגיטו, הספקת מזון ותעודות חדשות וכן מציאת מקומות מגורים בצד ה"ארי" וטיפול אישי מסור במסתתרים. היותו חבר פעיל במחתרת "ארמיה לודובה" איפשרה לו לספק מקומות מסתור ליהודים במקומות רבים בווארשה. ניצולים רבים, מהם לוחמי המחתרת היהודית שנזקקו לעזרתו, מצאו אצלו מסתור זמני, או שדאג להשיג להם מחבוא במקומות סתר שבפיקוחו.

כבר נודע ברבים סיפור ההצלה של האחים נתן וישראל מנצ'קובסקי, אשר באפריל 1943 נכנעו להפצרותיו של דוראץ' להסתיר אותם עד אשר יוכלו למצוא דרך להצטרף לפארטיזאנים. בדירה נעולה מבחוץ הסתתרו שני האחים יחד עם שלושה ניצולים אחרים. כלפי חוץ נדמה היה שהדירה ריקה מאדם. ברם, בלילות היה יז'י מתגנב, מספק למסתתרים מזון ומיצרכים חיוניים ומעביר להם ידיעות על הנעשה בעולם החיצוני. "פעמים רבות, כדי לעודד אותנו", מספרים האחרים מנצ'קובסקי, "היה לן אתנו במחבוא, כדי לחלוק עמנו בגורל". בספטמבר 1943 נורה יז'י דוראץ' ברגלו באחת מפעולות המח־תרת נגד הנאצים (עוד לפני כן, באפריל 1943, הסתער עם קבוצתו על משמר גרמני של אנשי אס אס ומשטרה, הצר על הגיטו הלוחם, מצד רחוב נוביניארסקה, ובקרב זה חיסל מקלע והרג כמה מאנשי המשמר). בשל סיבה זו קשה היה לו להגיע לניצוליו. "נבהלים ואסורים בדירה, כאשר המצרכים הולכים ואוזלים, חיכינו לסימן חיים ממנו", מוסיפים האחים מנצ'קובסקי. "לבסוף הוא הגיע אלינו. ראיתי אותו מחוויר, מתנועע על רגליו. הוא היה במצב של עלפון כשהגיע אלינו על מנת לסייע בידינו". בכל זאת אזר כוח ותיכנן את הוצאתם מדירה זו, כשהוא משתמש בתעודת קצין הבולשת הנאצית (שהשיג באחד המי־בצעים שלו) כדי לרכך את חשדותיו של איש "המשטרה הכחולה" הפולנית בדבר זהותם האמיתית של אנשי חסותו. לאחר שני ניסיונות הצליחה קבוצת הניצולים בעזרת דוראץ', להגיע ב - 25.12.1943 למטה של קבוצת הפארטיזאנים שבראשות חיל (יחיאל) גרינשפן, שם נשארו עד סוף המלחמה. "אם נשארנו שנינו בחיים", מסיימים האחרים מנצ'קבסקי את עדותם, "הרי זה אך ורק הודות ליז'י דוארץ' ועזרתו". על סיועו ליהודים רבים מעידים ניצולים אחרים, ביניהם מחוקרי השואה הבכירים ב"יד ושם".

1. מהם הקשיים והסיכונים שהמציל עמד מולם וכיצד התמודד אתם?
2. קראו את הסעיף בחוק "יד ושם" העוסק בחסידי אומות העולם וציינו מדוע לדעתכם הוא/היא קבלה את התואר "חסיד אומות העולם?
3. מה הרשים אתכם/מה היה מיוחד באחד הסיפורים שקראתם?
4. אילו האדם עליו מסופר בסיפור היה גר בקרבתכם מה הייתם רוצים לומר לו/לשאול אותו? הכינו שאלות/אמירות למליאה.

אירנה זיינטל (פולין)

אירנה זיינטל (Irena Ziental) עבדה כאחות בבית החולים בעיר ולוגזימייז' שבפלך ווהלין (כיום: אלדימיר-וולינסקי), שם שימש ד"ר טוביה לויט כרו־פא, בסתיו 1943, לאחר שהלה עם משפחתו נאלצו לברוח יחד עם מצילם סטרויוואס (Strojvas) ממקום מחבואם ביער בגין ההתנגשויות בין אוקראינים לפולנים, פנה ד"ר לויט אל ברוניסלאבה, אמה של אירנה, בבקשת עזרה. הבת והאם גרו בפרבר של העיר וכבר הסתירו שישה יהודים במרתף של בית עזוב. אירנה הסכימה לצרף את ד"ר לויט ומשפחתו, ועתה שהו במחבוא - עשרה איש ואשה. הכניסה למרתף נמצאת מתחת לארון המטבח והריצפה ניתנה להזזה. הבית היה שייך לפני המלחמה למשפחת זיינטל, אבל במרוצת שנות המלחמה הפך למחסן ירקות בעוד המשפחה גרה במקום אחר בעיר. מספר ד"ר לויט: "הצטרפנו לאותו מרתף קטן, שבקושי היה בו מקום כדי לשכב על הצד ללא תנועה. הבית היה ריק וסגור. שלוש פעמים בשבוע באה גב' זיינטל להביא אוכל... ביקורים אלה היו חשובים ומסוכנים, כי בסביבה חשדו. מה פירוש הביקורים הקבועים בבית ריק שאין מתגוררים בו?" כעבור חודשיים נאלצה משפחת זיינטל לעזוב את העיר ולעבור אל מעבר לנהר הבוג; אבל לא לפני שמשפחת סטרויוואס - מצילתם הקודמת - הסכימה להיכנס לדירת משפחת זיינטל ולהעביר לשם את עשרת היהודים המסתתרים, שנשארו במקום החדש עד לשיחרור העיר על ידי הרוסים ב - 20.7.1944. מדברי ד"ר לויט: "הבת, גב' אירנה, היתה הרוח החיה בפעולת ההצלה, עד כדי כך שאת תעודת הזהות שלה היא נתנה לאשתי... רק הודות לטוב לבם של בני משפחת סטרויטטאס וגב' זיינטל ובתה אנו חיים היום, יש להדגיש את אומץ לבם היוצא מן הכלל וחוסר האינטרסנטיות בפעולתם", לאחר המלחמה התחתנה אירנה עם אליהו יקירה, ויחד עם בעלה והאם הם עלו לישראל.

1. מהם הקשיים והסיכונים שהמציל עמד מולם וכיצד התמודד אתם?
2. קראו את הסעיף בחוק "יד ושם" העוסק בחסידי אומות העולם וציינו מדוע לדעתכם הוא/היא קבלה את התואר "חסיד אומות העולם?
3. מה הרשים אתכם/מה היה מיוחד באחד הסיפורים שקראתם?
4. אילו האדם עליו מסופר בסיפור היה גר בקרבתכם מה הייתם רוצים לומר לו/לשאול אותו? הכינו שאלות/אמירות למליאה.

זראני מונש-זוואגרמן (הולנד)

באפריל 1943, בהיותה בת 16, הועברה חנה וייס על ידי המחתרת ההולנדית מביתה באמסטרדאם לעיר סנק, לבית המצילה, שם פגשה ביהודיה בגיל העמידה שכבר היתה מוסתרת שם. מיד עם הגיעה לשם חלתה חנה קשות וכל גופה התנפח. הרופא שהוזעק למקום קבע שהמחלה נובעת ממתח עצבים שנגרם מהלם הפרידה מאמה ומאחותה הקטנה. לאחר שהאב נלקח לטארנספורט מזרחה. הרופא לא העז להעביר את חנה לבית החולים העירוני. התרופה שרשם לפאציינטית היתה כנראה חריפה מדי והשאירה בחנה תופעות לווי, מהן סבלה עוד שנים ארוכות. המצילה דאגה להשיג למען חנה תעודה על שם חדש, אולם היא לא יצאה מהבית מחשש הלשנה. באמצעות המחתרת הצליחה לשמור על קשר עם אמה, עד שנעצרה האם, הועברה למחנה הריכוז וסטרבורג, שולחה לאושוויץ, משם לא חזרה. לאחר המלחמה נפרדה הניצולה ממצילתה ועלתה ארצה. ב - 1968 באה זראני מונש-זוואגרמן לביקור בארץ כדי להשתתף בחגיגת הבר מצווה שערכה חנה לבנה. בביקורה השני, שלוש שנים לאחר מכן, החליטה המצילה להשתקע בישראל.

1. מהם הקשיים והסיכונים שהמציל עמד מולם וכיצד התמודד אתם?
2. קראו את הסעיף בחוק "יד ושם" העוסק בחסידי אומות העולם וציינו מדוע לדעתכם הוא/היא קבלה את התואר "חסיד אומות העולם?
3. מה הרשים אתכם/מה היה מיוחד באחד הסיפורים שקראתם?
4. אילו האדם עליו מסופר בסיפור היה גר בקרבתכם מה הייתם רוצים לומר לו/לשאול אותו? הכינו שאלות/אמירות למליאה.

אליזבט סטרול-ניקופוי (רומניה)

אליזבט ניקופוי (Elizabeth Nikopoj) התגוררה ביחד עם משפחתה בעיר יאסי, רומניה, ב - 29 ביוני 1941, מספר ימים לאחר פרוץ המלחמה עם רוסיה, ערכו אנשי משמר הברזל, בעידוד השלטונות פוגרום נוראי ברחובות העיר, בו נרצחו במשך יממה כ - 15,000 יהודים. בהישמע דבר תיכנון הפוגרום, רצה אליזבט ברחובות שכונת פודול-רושו (הגשר האדום), שרוב תושביה היו יהודים, כדי להזהיר אותם להימלט על נפשם בעוד מועד. היא הסתירה בביתה ארבעה עשר יהודים במשך שבועיים. יהודים אחרים היא הובילה לבית בודד בפאתי השכונה והם מצאו שם מחסה עד יעבור זעם. רבים מאלה ששמעו בקולה ניצלו מהטבח האיום, ביניהם מנדל ינקו, כיום תושב ישראל. לאחר הפוגרום, כשהיהודים נשלחו למחנות עבודה, היא סיכנה את חייה בהעבירה להם חבילות מזון ובגדים. פעם, כשהגיעה לאחד המחנות שם היו כלואים מכריה היהודים, תפסוה הז'אנדארמים והרעיפו עליה מכות נמרצות וגם כלאוה לכמה ימים. לאחר המלחמה התחתנה עם מרכוס סטרול, אחד מניצוליה, ובשנת 1963 עלו בני הזוג ארצה. ישראל
זילברמן, שהכיר את אליזבט עוד מלפני המלחמה, מספר בעדותו שהיתה עונדת סרט עם מגן דוד צהוב על דש בגדה כהזדהות עם היהודים.

1. מהם הקשיים והסיכונים שהמציל עמד מולם וכיצד התמודד אתם?
2. קראו את הסעיף בחוק "יד ושם" העוסק בחסידי אומות העולם וציינו מדוע לדעתכם הוא/היא קבלה את התואר "חסיד אומות העולם?
3. מה הרשים אתכם/מה היה מיוחד באחד הסיפורים שקראתם?
4. אילו האדם עליו מסופר בסיפור היה גר בקרבתכם מה הייתם רוצים לומר לו/לשאול אותו? הכינו שאלות/אמירות למליאה.

הסיפורים באדיבות ד"ר מרדכי פלדיאל, מנהל המחלקה לחסידי אומות העולם, "יד ושם" ו"מורשת - בית העדות ע"ש מרדכי אנילביץ".

מערך 5 | פעולה בנושא: לחץ חברתי

מה יקבלו החניכים בפעולה?

הכרות עם המונח "לחץ חברתי" כתופעה חברתית וחיבורה לחיי היום יום של החניכים.

מסרים מרכזיים:

לחץ קבוצתי הוא תופעה שכיחה בכל סוגי הקבוצות. מושג זה משקף את כוחה של הקבוצה לכפות על כל אחד מחבריה לציית לכללי התנהגות מסוימים. דבר זה מושג הן על-ידי ניסיונות שכנוע מכוונים, מודעים ולא מודעים והן כתוצאה מהצרכים של הפרט להשתייך, להיות מקובל ולהימנע מסנקציות ומדחייה.

קריאה לפעולה:

נסה להיות מודע לבחירות שאתה מקבל ולהבין אילו מהן מונעות מתוך רצונך והדבר הנכון בשבילך ואילו מהן מונעות מלחץ חברתית שלילי.

מהלך הפעולה:

מתודה א - תרגיל בלחץ חברתי

משחקים אחד מן המשחקים הבאים ומגדירים את המשימה כמטרה קבוצתית.
בכל אחד מן המשחקים, לוקחים חניך אחד לפני תחילת המשחק ואומרים לו שעליו לא לשתף פעולה עם שאר הקבוצה ולנסות לגרור כמה שיותר חניכים אחריו.

1. טלפון שבור- החניכים יושבים במעגל, חניך אחד בוחר משפט וצריך ללחוש אותו לחניך שיושב לידו, ככה זה עובר הלאה. החניך השתול בכל פעם יצעק את המשפט בקול רם או ישנה אותו לחלוטין, ככה ששאר הקבוצה תבין שהוא עושה זאת בכוונה להרוס להם.
2. סמל אנושי- על החניכים לבנות בעזרת שימוש בגוף שלהם את סמל מכבי כאשר על *כל* החניכים להשתתף בתהליך.

הערה למדריך: במידה והקבוצה יותר גדולה או קטנה ניתן לשנות את הצורה שעליהם ליצור. החניך השתול יתנגד לשחק, ולא ירצה לעזור להם.

מתודה ב' - לחץ חברתי כתופעה חברתית

מראים לחניכים את הסרטון הבא:
כותבים ביוטיוב: The smoke filled room study
הניסוי מתאר בשלב ראשון, אישה שיושבת בחדר ועושה משימה שהוטלה עליה (מבחן), כאשר לפתע מתחיל להתמלא החדר בעשן. היא מיד יוצאת מהחדר.
בניסוי השני, רואים אישה בתוך קבוצה של אנשים שהם משתפי פעולה של הניסוי, שנתבקשו לא להתייחס לעשן. בסיטואציה השנייה, לוקח לאישה יותר מ-20 דקות להגיב לעשן ולצאת מהחדר. כלומר, עצם נוכחות בתוך קבוצה גורמת לה להתנהג באופן שונה ממה שהייתה מתנהגת אם היתה לבד ואף לסכן את חייה!

דיון:

- מה למדתם מהמשימה הראשונה? האם ה"שתול" הצליח לגרור אחריו אחרים להרוס את הפעולה? איך אתם מסבירים את מה שקרה?
- מה ניתן ללמוד מהסרטון?
- האם יש לכם דוגמאות למקרים בהם מישהו התנהג באופן אחר ממה שהייתם מצפים בגלל שהיה בקבוצה?

הערה למדריך: סביר להניח שלחניכים יהיה קשה לספר על מקרה בו הם נכנעו ללחץ חברתי, יהיה להם יותר קל לשתף לגבי "מישהו" אחר, נסה לא לערב שמות ולא להיות שיפוטי, רק לנסות ללמוד ממקרים ספציפיים על התנהגות כוללת.

- האם לחץ חברתי יכול להיות גם חיובי?
- איך אפשר לנתב לחץ חברתי למקומות חיוביים וכיצד ניתן להמנע מלהגרר למקומות שליליים?

מתודה ג' - לאן יכול להוביל לחץ חברתית שלילי?

נקריא מספר היגדים (ניתן להתאים נושאים לכל קבוצה, ולהוסיף):

1. "...כשהתחלתי לעשן כל הזמן השתעלתי ונחנקתי. אחרי כמה זמן התרגלתי ועכשיו אני בכלל לא משתעל/ת..."
2. "...כשאנחנו יוצאים למסיבה כולם נפגשים בשכונה ושותים אלכוהול, אז גם אני שותה אפילו שזה לא טעים לי..."
3. "...כשהברזנו מהשיעור בתנ"ך, הכי פחדתי שאמא שלי תגלה ותתאכזב. בתכלס אני ממש אוהב תנ"ך, אבל כל החברה הלכו למרכז אז הלכתי איתם..."

דיון מסכם:

- מה הביא את הילדים בהיגדים לשנות את התנהגותם?
- לחץ קבוצתי - מה זה אומר לכם?
- הסתכלו על דפוסי הלבוש של חברי הקבוצה. האם יש דמיון בין כולם?
- כיצד הקבוצה שלנו והחברה בכלל מתייחסת למי שאיננו הולך עם כולם? מה הקושי בלהיות חריג? האם ניתן לשנות את זה?

מערך 5 | פעולה בנושא: מגילת העצמאות

מה יקבלו החניכים בפעולה?

ידע על המגילה וההשפעות החברתיות שלה כיום.

מסרים מרכזיים:

המגילה מבטאת את חזון העם ואת ה"אני מאמין" שלו, ומבטאת בתוכה הרבה מורכבות בחברה הישראלית.

מהלך הפעולה:

מתודה ראשונה - מהי ישראל בשבילי?

נפזר ברחבי החדר שלושה דפים עם סמלים בצבע דהוי: דגלי ישראל, תמונה של הרצל, סמל המדינה.

כל חניך צריך לקחת אחד מכל אחד ולרשום עליהם:

- על התמונה של הרצל: מה החזון שלנו כעם בישראל?
- על דגל המדינה: מה הכי מאפיין אזרח ישראלי? (מה חשוב לו, מה מייצג אותו, מי דמויות המפתח שלו)
- על סמל המדינה: מה הערכים המנחים את העם בישראל? (או מה הכי מייצג אותם)

אחרי שכל חניך ירשום, נפזר את כלל המאפיינים ונדון עליהם בקצרה:

- שתפו במה שרשמתם ומדוע?
- יש משהו שאחד החניכים רשם שמישהו לא מסכים איתו?
- איך המאפיינים/ערכים/רעיונות באים לידי ביטוי ביום יום בארץ?

מתודה שניה - חשיפה למגילה

נסביר לחניכים שכשהוקמה המדינה, חתמו בכירי העם על הכרזה רשמית על הקמת מדינת ישראל - שנקראת היום מגילת העצמאות. המגילה הזאת נחשבת בחוק כזו ש"מייצגת את חזון העם בישראל ואת ה'אני מאמין" שלו. אנחנו רוצים שבפעולה זו יכירו את המגילה ויבחנו כמה היא באמת מייצגת את חזון העם היום.

נחלק את החניכים לחמש קבוצות. כל קבוצה תקבל חלק מהמגילה ותצטרך לענות על דף שאלות הקשור אליו. (נספח - חלקי המגילה והשאלות).

במקביל, נתלה על הקיר את הנוסח המלא, כך שכל החניכים יוכלו לצפות במהלך הפעולה גם בחלקים האחרים.

הערה למדריך: מטרת החלק הזה הוא לאפשר להם למידה מעמיקה יותר בקבוצות קטנות על המגילה, ולהשוות בין המאפיינים והערכים של העם הישראלי כפי שהם רואים אותם לבין איך שהמגילה רואה אותם. לכן, חשוב שהמדריכים יעברו בין הקבוצות, יבהירו את המשמעות המילולית והחברתית של הכתוב.

לאחר מספר דקות, נחזיר את החניכים למעגל אחד נרחב. החניכים יסבירו לקבוצה את מה שקראו ואת הערכים המרכזיים שמיוצגים בו. נדון בהתאמה בין ערכים העולים מהמגילה בכל לחלק לערכים שנרשמו על ידי החניכים בחלק הראשון.

נספחים:

הכרזה על הקמת מדינת ישראל

"בארץ-ישראל קם העם היהודי, בה עוצבה דמותו הרוחנית, הדתית והמדינית, בה חי חיי קוממיות ממלכתית, בה יצר נכסי תרבות לאומיים וכלל-אנושיים והוריש לעולם כולו את ספר הספרים הנצחי.
לאחר שהוגלה העם מארצו בכוח הזרוע שמר לה אמונים בכל ארצות פזוריו, ולא חדל מתפילה ומתקוה לשוב לארצו ולחדש בתוכה את חירותו המדינית.
מתוך קשר היסטורי ומסורתי זה חתרו היהודים בכל דור לשוב ולהאחז במולדתם העתיקה; ובדורות האחרונים שבו לארצם בהמונים, וחלוצים, מעפילים ומגינים הפריחו נשמות, החיו שפתם העברית, בנו כפרים וערים, והקימו ישוב גדל והולך השליט על משקו ותרבותו, שוחר שלום ומגן על עצמו, מביא ברכת הקידמה לכל תושבי הארץ ונושא נפשו לעצמאות ממלכתית".

- הסבירו במילים שלכם מה כתוב בקטע?
- מה המסר המרכזי שעובר בחלק זה?
- אילו ערכים באים לידי ביטוי בחלק זה?
- יש משפט שאתם לא מסכימים איתו/לא חושבים שהוא מייצג במלואו את הערכים שלכם?
- מה מהכתוב מייצג ערכים/מאפיינים דומים למה שאתם כתבתם בחלק הראשון?
- האם עולה מהקטע משהו בעייתי? שאינו עומד במבחן הזמן או שמתנגש בערך אחר שאתם מכירים?
- אם הייתם כותבים מחדש את המגילה בשנה זו, מה מחלק זה הייתם משנים?

"בשנת תרנ"ז (1897) נתכנס הקונגרס הציוני לקול קריאתו של הוגה חזון המדינה היהודית תיאודור הרצל והכריז על זכות העם היהודי לתקומה לאומית בארצו.
זכות זו הוכרה בהצהרת בלפור מיום ב' בנובמבר 1917 ואושרה במנדט מטעם חבר הלאומים, אשר נתן במיוחד תוקף בין-לאומי לקשר ההיסטורי שבין העם היהודי לבין ארץ-ישראל ולזכות העם היהודי להקים מחדש את ביתו הלאומי.
השואה שנתחוללה על עם ישראל בזמן האחרון, בה הוכרעו לטבח מיליונים יהודים באירופה, הוכיחה מחדש בעליל את ההכרח בפתרון בעית העם היהודי מחוסר המולדת והעצמאות על-ידי חידוש המדינה היהודית בארץ-ישראל, אשר תפתח לרווחה את שערי המולדת לכל יהודי ותעניק לעם היהודי מעמד של אומה שוות-זכויות בתוך משפחת העמים.
שארית הפליטה שניצלה מהטבח הנאצי האיום באירופה ויהודי ארצות אחרות לא חדלו להעפיל לארץ-ישראל, על אף כל קושי, מניעה וסכנה, ולא פסקו לתבוע את זכותם לחיי כבוד, חירות ועמל-ישרים במולדת עמם.
במלחמת העולם השניה תרם הישוב העברי בארץ את מלוא-חלקו למאבק האומות השוחרות חירות ושלום נגד כוחות הרשע הנאצי, ובדם חייליו ובמאמצו המלחמתי קנה לו את הזכות להמנות עם העמים מייסדי ברית האומות המאוחדות".

- הסבירו במילים שלכם מה כתוב בקטע?
- מה המסר המרכזי שעובר בחלק זה?
- אילו ערכים באים לידי ביטוי בחלק זה?
- יש משפט שאתם לא מסכימים איתו/לא חושבים שהוא מייצג במלואו את הערכים שלכם?
- מה מהכתוב מייצג ערכים/מאפיינים דומים למה שאתם כתבתם בחלק הראשון?
- האם עולה מהקטע משהו בעייתי? שאינו עומד במבחן הזמן או שמתנגש בערך אחר שאתם מכירים?
- אם הייתם כותבים מחדש את המגילה בשנה זו, מה מחלק זה הייתם משנים?

"ב-29 בנובמבר 1947 קיבלה עצרת האומות המאוחדות החלטה המחייבת הקמת מדינה יהודית בארץ-ישראל; העצרת תבעה מאת תושבי ארץ-ישראל לאחוז בעצמם בכל הצעדים הנדרשים מצדם הם לביצוע ההחלטה. הכרה זו של האומות המאוחדות בזכות העם היהודי להקים את מדינתו אינה ניתנת להפקעה.
זוהי זכותו הטבעית של העם היהודי להיות ככל עם ועם עומד ברשות עצמו במדינתו הריבונית.
לפיכך נתכנסנו, אנו חברי מועצת העם, נציגי הישוב העברי והתנועה הציונית, ביום סיום המנדט הבריטי על ארץ-ישראל, ובתוקף זכותנו הטבעית וההיסטורית ועל יסוד החלטת עצרת האומות המאוחדות אנו מכריזים בזאת על הקמת מדינה יהודית בארץ ישראל, היא מדינת ישראל.
אנו קובעים שהחל מרגע סיום המנדט, הלילה, אור ליום שבת ו' אייר תש"ח, 15 במאי 1948, ועד להקמת השלטונות הנבחרים והסדירים של המדינה בהתאם לחוקה שתיקבע על-ידי האספה המכוננת הנבחרת לא יאוחר מ-1 באוקטובר 1948 - תפעל מועצת העם כמועצת מדינה זמנית, ומוסד הביצוע שלה, מנהלת-העם, יהווה את הממשלה הזמנית של המדינה היהודית, אשר תיקרא בשם ישראל".

- הסבירו במילים שלכם מה כתוב בקטע?
- מה המסר המרכזי שעובר בחלק זה?
- אילו ערכים באים לידי ביטוי בחלק זה?
- יש משפט שאתם לא מסכימים איתו/לא חושבים שהוא מייצג במלואו את הערכים שלכם?
- מה מהכתוב מייצג ערכים/מאפיינים דומים למה שאתם כתבתם בחלק הראשון?
- האם עולה מהקטע משהו בעייתי? שאינו עומד במבחן הזמן או שמתנגש בערך אחר שאתם מכירים?
- אם הייתם כותבים מחדש את המגילה בשנה זו, מה מחלק זה הייתם משנים?

"מדינת ישראל תהא פתוחה לעליה יהודית ולקיבוץ גלויות; תשקוד על פיתוח הארץ לטובת כל תושביה; תהא מושתתה על יסודות החירות, הצדק והשלום לאור חזונם של נביאי ישראל; תקיים שויון זכויות חברתי ומדיני גמור לכל אזרחיה בלי הבדל דת, גזע ומין; תבטיח חופש דת, מצפון, לשון, חינוך ותרבות; תשמור על המקומות הקדושים של כל הדתות; ותהיה נאמנה לעקרונותיה של מגילת האומות המאוחדות. מדינת ישראל תהא מוכנה לשתף פעולה עם המוסדות והנציגים של האומות המאוחדות בהגשמת החלטת העצרת מיום 29 בנובמבר 1947 ותפעל להקמת האחדות הכלכלית של ארץ-ישראל בשלמותה".

- הסבירו במילים שלכם מה כתוב בקטע?
- מה המסר המרכזי שעובר בחלק זה?
- אילו ערכים באים לידי ביטוי בחלק זה?
- יש משפט שאתם לא מסכימים איתו/לא חושבים שהוא מייצג במלואו את הערכים שלכם?
- מה מהכתוב מייצג ערכים/מאפיינים דומים למה שאתם כתבתם בחלק הראשון?
- האם עולה מהקטע משהו בעייתי? שאינו עומד במבחן הזמן או שמתנגש בערך אחר שאתם מכירים?
- אם הייתם כותבים מחדש את המגילה בשנה זו, מה מחלק זה הייתם משנים?

"אנו קוראים לאומות המאוחדות לתת יד לעם היהודי בבנין מדינתו ולקבל את מדינת ישראל לתוך משפחת העמים.
אנו קוראים - גם בתוך התקפת-הדמים הנערכת עלינו זה חדשים - לבני העם הערבי תושבי מדינת ישראל לשמור על שלום וליטול חלקם בבנין המדינה על יסוד אזרחות מלאה ושווה ועל יסוד נציגות מתאימה בכל מוסדותיה, הזמניים והקבועים.
אנו מושיטים יד שלום ושכנות טובה לכל המדינות השכנות ועמיהן, וקוראים להם לשיתוף פעולה ועזרה הדדית עם העם העברי העצמאי בארצו. מדינת ישראל מוכנה לתרום חלקה במאמץ משותף לקידמת המזרח התיכון כולו.
אנו קוראים אל העם היהודי בכל התפוצות להתלכד סביב הישוב בעליה ובבנין ולעמוד לימינו במערכה הגדולה על הגשמת שאיפת הדורות לגאולת ישראל.
מתוך בטחון בצור ישראל הננו חותמים בחתימת ידינו לעדות על הכרזה זו, במושב מועצת המדינה הזמנית, על אדמת המולדת, בעיר תל-אביב, היום הזה, ערב שבת, ה' אייר תש"ח, 14 במאי 1948".

- הסבירו במילים שלכם מה כתוב בקטע?
- מה המסר המרכזי שעובר בחלק זה?
- אילו ערכים באים לידי ביטוי בחלק זה?
- יש משפט שאתם לא מסכימים איתו/לא חושבים שהוא מייצג במלואו את הערכים שלכם?
- מה מהכתוב מייצג ערכים/מאפיינים דומים למה שאתם כתבתם בחלק הראשון?
- האם עולה מהקטע משהו בעייתי? שאינו עומד במבחן הזמן או שמתנגש בערך אחר שאתם מכירים?
- אם הייתם כותבים מחדש את המגילה בשנה זו, מה מחלק זה הייתם משנים?

מתודה שלישית - יהודית ודמוקרטית

נסביר לחניכים שהמגילה מייצגת שני מאפיינים עיקריים של מדינת ישראל: יהודית ודמוקרטית. נתלה בצד אחד של החדר על הקיר שלט "יהודית", ועל הצד השני שלט - "דמוקרטית". נקיים תחרות בין הקבוצות: כל קבוצה צריכה לגזור את המשפטים השונים בקטע שקיבלה, ולחלק אותם למאפיינים המייצגים את היותה של מדינת ישראל יהודית או דמוקרטית.

הערה למדריך: ניתן לשדרג את התחרות בצורות שונות: לקשור את רגלי החניכים בכופת, לאסור על החניכים להוציא רגליים ממעגל כך שהם צריכים להגיע לקיר מבלי לדרוך על הרצפה, החניך שצריך להדביק על הקיר חייב להיות בעיניים עצומות ועל הקבוצה להכוון אותו לשלט, וכו'.

מתודה רביעית - דיבייט

נחלק את החניכים לשתי קבוצות. נסביר לחניכים שהוחלט לכתוב מחדש את מגילת העצמאות. כל קבוצה מייצגת עמדה, הטוענת כי המגילה צריכה לבטא יותר ערכים מסוג מסוים- יהודית או דמוקרטית. ניתן לקבל קבוצה מידע התומך או מסביר את עמדתה. בנוסף, נאפשר להם להיעזר בטלפונים על מנת לחזק את טיעוניהם. נדגיש בפניהם לנסות לתת דוגמאות לחוקים או החלטות שניתן/לא ניתן לקיים לאור נוסח המגילה.
לאחר שיכינו טיעונים נקיים דיבייט: לכל קבוצה 5 דקות ראשוניות להציג את עמדתה, ולאחר מכן 2-3 סבבים של שתי דקות לכל קבוצה לענות לטיעונים של הקבוצה השנייה ולאתגר אותה בשאלות וטיעונים חדשים. ניתן להחליף משתתפים מסבב לסבב.

הערה למדריך: מומלץ לעודד כמה שיותר משתתפים לקחת חלק בדיבייט

לקבוצה "יהודית"

<u>מאיר דוד לוונשטין (אגודת ישראל):</u>

תוכנה וצורתה החילונית של הכרזה זו, המשמשת מגילת-יסוד למדינת-ישראל, פגעה קשה ברגשותיי וברגשות היהדות החרדית מהטעמים הבאים: א) היא מתעלמת מזכותנו היחידה לארץ-ישראל, המבוססת על ברית בין הבתרים שכרת ה' עם אברהם אבינו וההבטחות המרובות שנשנו בתורה' בנביאים ובכתובים. ב) היא מתעלמת מהזכויות הגדולות של הישוב הישן שהניח את היסוד לבנין הארץ תוך סבל וקרבנות אין ספור ואהבת ציון אמיתית ונאמנה, שמר על הקשר הנצחי שבין העם המפוזר והארץ השוממה. ההכרזה משכיחה את עלית הרמב"ן, תלמידי הגאון מווילנא והבעש"ט ומדגישה כי רק בדורות האחרונים שבו היהודים לארצם בהמונים. ג) היא מתעלמת מאפיה המיוחד של ארצנו, ארץ הקודש והסגולה. שנועדה לעם ישראל לא רק לשם ביסוס מלכותו העצמאית, אלא בעיקר למען יחיה בה חיי קדושה וטהרה. ד) היא נמנעת מלציין ולהזכיר בהגדרת אפיו של משטר מדינת ישראל שיהיה מבוסס על חוקי תורתנו הקדושה, הכתובה והמסורה ויש אף להגשים את מצוותיה ומשפטיה בכל שטחי החיים במדינת-ישראל. ה) ולאחרונה, היא נמנעת מלהזכיר את שם השם, להודות לאלקי ישראל על שהגיענו לכך,

על הנסים הגלויים שעינינו חזו בימים האחרונים ולהביע את אמונתנו שאין לנו להישען אלא על אבינו שבשמים.
רבותי! עלי לציין שאם למרות כל הנ"ל חתמתי גם אני, נציגה של אגודת-ישראל, על הכרזת מועצת העם, עשיתי זאת תוך הכרת האחריות הקשה והסכנה האופפת אותנו מכל עבר כדי למנוע מאומות העולם לפרש את הסתייגותנו מתוכן וצורת הניסוח החילוני של ההכרזה כפילוג בתוך מחנה ישראל.

לקבוצה "דמוקרטית"

מי רואה דמוקרטיה במגילת העצמאות (חלק מהמאמר)

חיים נבון | 27/11/2014

בנאום קטגוריה תקיף שנשא כנגד חוק הלאום, ניסח באחרונה נשיאנו תיאוריה מחודשת על אודות תכניה של מגילת העצמאות. "הגישה ההיררכית, המעמידה את היהודית לפני הדמוקרטית", אמר הנשיא, "מחמיצה את עומקה וגדולתה של מגילת העצמאות, שכרכה את שני המרכיבים יחדיו ללא הפרד: יהודית ודמוקרטית, דמוקרטית ויהודית - בדיבור אחד נאמרו, ובדיבור אחד הן מוכרחות להמשיך ולהיאמר".
דברי הנשיא ריבלין הרי הם מליצה יפה ומסוגננת, המעלה בזיכרון את מעמד הר סיני, שאף בו נאמרו שני עניינים בדיבור אחד. בפסקאות הללו מתרומם הנשיא מן הפוליטי והעכשווי אל הערכי והמהותי וחוזר ויורד אל ענייני ההווה, רצוא ושוב. ועוד כמה מעלות טובות יש למשפטים הללו. חבל רק שאינם נכונים.

"יהודית ודמוקרטית, דמוקרטית ויהודית - בדיבור אחד נאמרו". האומנם? למעשה, המילה "יהודי/ת", בהטיותיה השונות, מופיעה 20 פעם במגילת העצמאות. המילה "דמוקרטית", לעומת זאת, לא מופיעה בה אפילו פעם אחת. לא בדיבור אחד ולא בשניים. ואם תאמרו שאך שוגג הוא, הרי פרופ' יורם שחר גילה שבגרסה מוקדמת של מגילת העצמאות נכללה המילה "דמוקרטית". גרסה זו נוסחה בידי היועץ המשפטי של ההסתדרות, צבי ברנזון (לימים: שופט בית המשפט העליון). מנסחי הגרסה הסופית ראו את ההצעה הזו, שקלו ובחנו אותה, ובחרו למחוק ממנה את המילה "דמוקרטית".

המגילה אכן מבטיחה "שוויון זכויות חברתי ומדיני גמור לכל אזרחיה, בלי הבדל דת, גזע ומין". וטוב שכך מבטיחה היא. אך הצהרה זו אינה מוצגת בפתיחת המגילה, ואינה מתוארת כתמצית מהותה של המדינה. היא מופיעה בפסקה המתארת תפקידים שונים של המדינה, כאשר קודמים לה בפסקה זו עלייה יהודית וקיבוץ גלויות, פיתוח הארץ, וכן חירות, צדק ושלום לאור חזון נביאי ישראל. אין כל דרך לחלץ מהשורה הקצרה הזו סימטריה בין יהדותה של המדינה לבין דמוקרטיותה. המשפט הקצר והמעורפל הזה בדבר השוויון אינו ממצה את כל הכלול במשטר דמוקרטי, גם לפי הגדרותיו הרזות. ודאי שאין לקביעה זו משקל דומה למהותה היהודית של המדינה, הנזכרת כמעט בכל משפט במגילת העצמאות. ממעשיהם של מקימי המדינה אפשר לראות שהם רצו במדינה דמוקרטית. אך מדבריהם כמו גם ממעשיהם אפשר לראות שאופייה הדמוקרטי של המדינה היה בעיניהם משני ליהדותה.

דמוקרטיה ומשטר צבאי

מהו אותו שוויון שמבטיחה המגילה? יקצר המצע מלנתח כאן את נקודת המבט של כותבי המגילה, שהיו גם קברניטי המדינה הצעירה (ובעיקר: כותב וקברניט). אך ברור שהצהרתם בדבר השוויון לא סתרה בעיניהם הטלת ממשל צבאי על ערביי ישראל, במשך 18 שנה (תש"ח-תשכ"ו; 1948-1966). גם שופטי ישראל כנראה לא ראו כאן סתירה, ולא ביטלו את הממשל הצבאי, עד שבחרה הממשלה לבטלו (באופן כללי, שופטי הדור ההוא סברו בדרך כלל שתפקידם הוא לשפוט, כמשתמע מתוארם, ולא לנהל את המדינה). איש מאתנו לא היה רוצה היום בהטלת משטר נוקשה כזה על ערביי ישראל. אך בשנות המדינה הראשונות אנשי מפא"י לא ראו בזה כל בעיה.

בספר החוקים של מדינת ישראל, הצירוף "יהודית ודמוקרטית" קנה לו שביתה רק בחוקי היסוד שנחקקו בשנת 1992. שם אכן בדיבור אחד נאמרו, אך לא אחד היה גורלם..

מדינת ישראל תמיד הייתה דמוקרטית, ובעזרת ה' תמיד תהיה כזו. אין תחליף לדמוקרטיה, כשיטת שלטון המצמצמת שחיתות ועוול. מן הסתם נמשיך ונתווכח, אנו וילדינו, על משמעותם של הדמוקרטיה וערכיה. אך נקודת המוצא של הוויכוח צריכה להיות האמת ההיסטורית: יהדותה של המדינה הייתה חשובה בעיני מקימיה לאין שיעור יותר מאשר הדמוקרטיות שלה. ממגילת העצמאות עולה שמדינת ישראל אינה "מדינה יהודית ודמוקרטית", אלא "מדינה יהודית, שהיא גם דמוקרטית". סיפורה של ישראל הוא סיפורו של עם שחזר לארצו כדי לחיות בה חיי עצמאות ממלכתיים; לא סיפורם של יחידים שחיפשו מדינה שוויונית ודמוקרטית. אחרי הכל, כידוע, שמה של המדינה איננו "ישראל ודמוקרטית".

דיון לסיכום הדיבייט:

- איך היה?
- מה היו הטענות המרכזיות של כל קבוצה?
- עם אילו טיעונים אתם מסכימים/לא מסכימים?
- מה באמת אפשר לשנות?

דיון מסכם:

- מה למדתם על מגילת העצמאות?
- מה לדעתכם המשפט הכי משמעותי/שהכי מייצג אתכם במגילה?
- מה להבנתכם המורכבות של המגילה בחיינו כיום?
- מה אתם הייתם משנים אם הייתה לכם האפשרות?
- מה יכולות להיות ההשלכות של שינויים אלו?
- מה הייתם רוצים ללמוד עוד על המגילה?

עזרים לפעולה

ישראל

"בארץ-ישראל קם העם היהודי, בה עוצבה דמותו הרוחנית, הדתית והמדינית, בה חי חיי קוממיות ממלכתית, בה יצר נכסי תרבות לאומיים וכלל-אנושיים והוריש לעולם כולו את ספר הספרים הנצחי.
לאחר שהוגלה העם מארצו בכוח הזרוע שמר לה אמונים בכל ארצות פזוריו, ולא חדל מתפילה ומתקוה לשוב לארצו ולחדש בתוכה את חירותו המדינית.
מתוך קשר היסטורי ומסורתי זה חתרו היהודים בכל דור לשוב ולהאחז במולדתם העתיקה; ובדורות האחרונים שבו לארצם בהמונים, וחלוצים, מעפילים ומגינים הפריחו נשמות, החיו שפתם העברית, בנו כפרים וערים, והקימו ישוב גדל והולך השליט על משקו ותרבותו, שוחר שלום ומגן על עצמו, מביא ברכת הקידמה לכל תושבי הארץ ונושא נפשו לעצמאות ממלכתית".

- הסבירו במילים שלכם מה כתוב בקטע?
- מה המסר המרכזי שעובר בחלק זה?
- אילו ערכים באים לידי ביטוי בחלק זה?
- יש משפט שאתם לא מסכימים איתו/לא חושבים שהוא מייצג במלואו את הערכים שלכם?
- מה מהכתוב מייצג ערכים/מאפיינים דומים למה שאתם כתבתם בחלק הראשון?
- האם עולה מהקטע משהו בעייתי? שאינו עומד במבחן הזמן או שמתנגש בערך אחר שאתם מכירים?
- אם הייתם כותבים מחדש את המגילה בשנה זו, מה מחלק זה הייתם משנים?

"בשנת תרנ"ז (1897) נתכנס הקונגרס הציוני לקול קריאתו של הוגה חזון המדינה היהודית תיאודור הרצל והכריז על זכות העם היהודי לתקומה לאומית בארצו.
זכות זו הוכרה בהצהרת בלפור מיום ב' בנובמבר 1917 ואושרה במנדט מטעם חבר הלאומים, אשר נתן במיוחד תוקף בין-לאומי לקשר ההיסטורי שבין העם היהודי לבין ארץ-ישראל ולזכות העם היהודי להקים מחדש את ביתו הלאומי.
השואה שנתחוללה על עם ישראל בזמן האחרון, בה הוכרעו לטבח מיליונים יהודים באירופה, הוכיחה מחדש בעליל את ההכרח בפתרון בעית העם היהודי מחוסר המולדת והעצמאות על-ידי חידוש המדינה היהודית בארץ-ישראל, אשר תפתח לרווחה את שערי המולדת לכל יהודי ותעניק לעם היהודי מעמד של אומה שוות-זכויות בתוך משפחת העמים.
שארית הפליטה שניצלה מהטבח הנאצי האיום באירופה ויהודי ארצות אחרות לא חדלו להעפיל לארץ-ישראל, על אף כל קושי, מניעה וסכנה, ולא פסקו לתבוע את זכותם לחיי כבוד, חירות ועמל-ישרים במולדת עמם.
במלחמת העולם השניה תרם הישוב העברי בארץ את מלוא-חלקו למאבק האומות השוחרות חירות ושלום נגד כוחות הרשע הנאצי, ובדם חייליו ובמאמצו המלחמתי קנה לו את הזכות להמנות עם העמים מייסדי ברית האומות המאוחדות".

- הסבירו במילים שלכם מה כתוב בקטע?
- מה המסר המרכזי שעובר בחלק זה?
- אילו ערכים באים לידי ביטוי בחלק זה?
- יש משפט שאתם לא מסכימים איתו/לא חושבים שהוא מייצג במלואו את הערכים שלכם?
- מה מהכתוב מייצג ערכים/מאפיינים דומים למה שאתם כתבתם בחלק הראשון?
- האם עולה מהקטע משהו בעייתי? שאינו עומד במבחן הזמן או שמתנגש בערך אחר שאתם מכירים?
- אם הייתם כותבים מחדש את המגילה בשנה זו, מה מחלק זה הייתם משנים?

"ב-29 בנובמבר 1947 קיבלה עצרת האומות המאוחדות החלטה המחייבת הקמת מדינה יהודית בארץ-ישראל; העצרת תבעה מאת תושבי ארץ-ישראל לאחוז בעצמם בכל הצעדים הנדרשים מצדם הם לביצוע ההחלטה. הכרה זו של האומות המאוחדות בזכות העם היהודי להקים את מדינתו אינה ניתנת להפקעה.
זוהי זכותו הטבעית של העם היהודי להיות ככל עם ועם עומד ברשות עצמו במדינתו הריבונית.
לפיכך נתכנסנו, אנו חברי מועצת העם, נציגי הישוב העברי והתנועה הציונית, ביום סיום המנדט הבריטי על ארץ-ישראל, ובתוקף זכותנו הטבעית וההיסטורית ועל יסוד החלטת עצרת האומות המאוחדות אנו מכריזים בזאת על הקמת מדינה יהודית בארץ ישראל, היא מדינת ישראל.
אנו קובעים שהחל מרגע סיום המנדט, הלילה, אור ליום שבת ו' אייר תש"ח, 15 במאי 1948, ועד להקמת השלטונות הנבחרים והסדירים של המדינה בהתאם לחוקה שתיקבע על-ידי האספה המכוננת הנבחרת לא יאוחר מ-1 באוקטובר 1948 - תפעל מועצת העם כמועצת מדינה זמנית, ומוסד הביצוע שלה, מנהלת-העם, יהווה את הממשלה הזמנית של המדינה היהודית, אשר תיקרא בשם ישראל".

- הסבירו במילים שלכם מה כתוב בקטע?
- מה המסר המרכזי שעובר בחלק זה?
- אילו ערכים באים לידי ביטוי בחלק זה?
- יש משפט שאתם לא מסכימים איתו/לא חושבים שהוא מייצג במלואו את הערכים שלכם?
- מה מהכתוב מייצג ערכים/מאפיינים דומים למה שאתם כתבתם בחלק הראשון?
- האם עולה מהקטע משהו בעייתי? שאינו עומד במבחן הזמן או שמתנגש בערך אחר שאתם מכירים?
- אם הייתם כותבים מחדש את המגילה בשנה זו, מה מחלק זה הייתם משנים?

"מדינת ישראל תהא פתוחה לעליה יהודית ולקיבוץ גלויות; תשקוד על פיתוח הארץ לטובת כל תושביה; תהא מושתתה על יסודות החירות, הצדק והשלום לאור חזונם של נביאי ישראל; תקיים שויון זכויות חברתי ומדיני גמור לכל אזרחיה בלי הבדל דת, גזע ומין; תבטיח חופש דת, מצפון, לשון, חינוך ותרבות; תשמור על המקומות הקדושים של כל הדתות; ותהיה נאמנה לעקרונותיה של מגילת האומות המאוחדות. מדינת ישראל תהא מוכנה לשתף פעולה עם המוסדות והנציגים של האומות המאוחדות בהגשמת החלטת העצרת מיום 29 בנובמבר 1947 ותפעל להקמת האחדות הכלכלית של ארץ-ישראל בשלמותה".

- הסבירו במילים שלכם מה כתוב בקטע?
- מה המסר המרכזי שעובר בחלק זה?
- אילו ערכים באים לידי ביטוי בחלק זה?
- יש משפט שאתם לא מסכימים איתו/לא חושבים שהוא מייצג במלואו את הערכים שלכם?
- מה מהכתוב מייצג ערכים/מאפיינים דומים למה שאתם כתבתם בחלק הראשון?
- האם עולה מהקטע משהו בעייתי? שאינו עומד במבחן הזמן או שמתנגש בערך אחר שאתם מכירים?
- אם הייתם כותבים מחדש את המגילה בשנה זו, מה מחלק זה הייתם משנים?

"אנו קוראים לאומות המאוחדות לתת יד לעם היהודי בבנין מדינתו ולקבל את מדינת ישראל לתוך משפחת העמים.
אנו קוראים - גם בתוך התקפת-הדמים הנערכת עלינו זה חדשים - לבני העם הערבי תושבי מדינת ישראל לשמור על שלום וליטול חלקם בבנין המדינה על יסוד אזרחות מלאה ושווה ועל יסוד נציגות מתאימה בכל מוסדותיה, הזמניים והקבועים.
אנו מושיטים יד שלום ושכנות טובה לכל המדינות השכנות ועמיהן, וקוראים להם לשיתוף פעולה ועזרה הדדית עם העם העברי העצמאי בארצו. מדינת ישראל מוכנה לתרום חלקה במאמץ משותף לקידמת המזרח התיכון כולו.
אנו קוראים אל העם היהודי בכל התפוצות להתלכד סביב הישוב בעליה ובבנין ולעמוד לימינו במערכה הגדולה על הגשמת שאיפת הדורות לגאולת ישראל.
מתוך בטחון בצור ישראל הננו חותמים בחתימת ידינו לעדות על הכרזה זו, במושב מועצת המדינה הזמנית, על אדמת המולדת, בעיר תל-אביב, היום הזה, ערב שבת, ה' אייר תש"ח, 14 במאי 1948".

- הסבירו במילים שלכם מה כתוב בקטע?
- מה המסר המרכזי שעובר בחלק זה?
- אילו ערכים באים לידי ביטוי בחלק זה?
- יש משפט שאתם לא מסכימים איתו/לא חושבים שהוא מייצג במלואו את הערכים שלכם?
- מה מהכתוב מייצג ערכים/מאפיינים דומים למה שאתם כתבתם בחלק הראשון?
- האם עולה מהקטע משהו בעייתי? שאינו עומד במבחן הזמן או שמתנגש בערך אחר שאתם מכירים?
- אם הייתם כותבים מחדש את המגילה בשנה זו, מה מחלק זה הייתם משנים?

מערך 5 | פעולה בנושא: אחריות לאומית בראי הזיכרון

מה יקבלו החניכים בפעולה?

- חומר למחשבה- בנושא חשיבות המדינה עבור תושביה.
- מוטיבציה להשפעה לאומית ונתינה למדינה בדגש על צה"ל כחובה לאומית.

מסרים מרכזיים:

- בתור אזרחי המדינה, יש לנו אחריות לאומית להגן, לשמור ולתמוך במדינתנו.
- אם אנחנו לא נעשה זאת, אף אחד אחר לא יעשה זאת במקומנו.

מהלך הפעולה:

שלב א' - מה מיוחד פה במדינה שלנו?

מציגים לחניכים סרטון שמדבר על סיבות שבגללן מהגרים מגיעים לארץ מחו"ל, בדגש על האופיי הייחודי בארץ.

כותבים באינטרנט- מה מהגרים חושבים על ישראל, ונכנסים לפייסבוק של מאקו (בואו ראו)

לינק-

https://m.facebook.com/story.php?story_fbid=1329312400431451&id=650189708343727&refsrc=https%3A%2F%2Fm.facebook.com%2Fboureu%2Fvideos%2F1329312400431451%2F

דיון:

- האם אתם מזדהים עם מה שראיתם בסרטון?
- מה מייחד אותנו בתור ישראלים? מה מיוחד במדינה שלנו? (לדוגמה: גיוס חובה, דמוקרטיות)
- האם חשוב לך לגור במדינה? האם היית עובר לגור במקום אחר?
- מהי אחריות לאומית? באילו אופנים האחריות הלאומית שלנו באה לידי ביטוי במדינה?

שלב ב' -
נחלק את הקבוצה לתתי קבוצות, כל תת קבוצה תקבל טקסט המספר על מישהו ששירת בצבא ונפל במילוי תפקידו.

הסיפור של אורי קראוס:
בן ישראלה ויוחנן. נולד ביום ירושלים, כ"ח באייר תש"ל (3.6.1970) בירושלים. בן בכור להוריו. למד בבית-הספר היסודי 'מעלות דפנה' ובבית-הספר התיכון 'רנה קסין' במגמה ההומניסטית והתמקד בלימודי האמנות והספרות. היה ילד חברותי, עירני מאוד וקשוב. גבה קומה, חייכן ובעל יכולת מילולית יחידה במינה. אהב מאוד את אחותו ואחיו הצעירים ממנו והשפיע עליהם רוב דאגה בוגרת. הוא שימש להם ולבני הדודים דמות מופת, שבדרכיה שאפו ללכת. בגיל שלוש-עשרה החל להתעניין במחשבים ועסק בתחום זה באינטנסיביות וביסודיות. מדריכו בתנועת 'הנוער העובד' כתב לו בעת פרידתו מהקבוצה בכיתה ח': "אורי, בך אני רואה מנהיג טבעי".
במלאת לו חמש-עשרה שנה העתיקה המשפחה את מגוריה למבשרת ציון.
אורי המשיך בעיסוקו במחשבים ובתנועת הנוער ולצד זאת ניגן בגיטרה, האזין למוזיקה והרבה בקריאה. קשריו החברתיים היו ענפים והוא השקיע רבות בפעילות בית-ספרית ובהכנת מסיבות בבית-הספר. בשנת לימודיו האחרונה בבית-הספר התיכון העסיקה את תודעתו עבודת-הגמר, שכתב בתחום האמנות שכותרתה: 'אמנים ישראלים מגיבים'. הוא השקיע בה מחשבה ועבודת הכנה יסודית. לקראת גיוסו לשירות סדיר עסק בפיתוח כושרו הגופני בריצות, השתתף בסדרת גיבוש של השייטת והצליח לעמוד בדרישותיה הקשות.
אורי גויס לשירות חובה בצה"ל באוגוסט 1988 והוצב לשרת בשייטת בהתאם לבחירתו. במסגרת שירותו בשייטת עשה טירונות, קורס צניחה וקורס מ"כים. לאחר מכן עבר לסיירת הצנחנים, נשלח לקורס מש"קי מודיעין ומילא את תפקידו מתוך אכפתיות ואחריות רבה. חרף העובדה שעדיין לא היה קצין, מילא במשך למעלה מחודש ימים את מקומו של קצין המודיעין ביחידה. במרץ 1990 יצא לקורס קצינים. חבריו לקורס העריכוהו כבעל כושר מנהיגות, העומד על עקרונותיו. אורי נפל בעת מילוי תפקידו במהלך קורס הקצינים, ביום י"ד באייר תש"ן (9.5.1990) והובא למנוחות בבית-העלמין הצבאי בהר הרצל בירושלים. הניח הורים, אחות ואח - הילה וספי.
משפחתו הנציחה את זכרו בחוברת זיכרון. המחנכת של אורי מתקופת לימודיו בכיתות ד-ו, כתבה שהיה ילד סקרן, פתוח, נכון לקלוט, רגיש למצוקה של הזולת, שלקח על עצמו אחריות בנושאים חברתיים, "ילד עם אמת פנימית עמוקה".
מורתו לספרות בבית-הספר התיכון כתבה על כנותו, יושרו, פתיחותו וחריפות מחשבתו ועל כך, שנבחר להיות מנהיג הקבוצה הלומדת בכוחות עצמה בהיעדר המורה לספרות במשך שבועיים, "אחד מאותם תלמידים נדירים, שמורה חש שהבדלי הגיל זניחים. לכל אשר עשה הוסיף מימד של עומק". ליהי ספיר, המורה שליוותה אותו בכתיבת עבודת-הגמר באמנות, ציינה שהעבודה זכתה בהערכה מרבית.
היא מזכירה בדבריה את התחשבותו הנדירה בזולת, את ההומור שלו ואת יחסו העמוק לאמנים שכתב עליהם. יהודית, מחנכת כיתה י"ב: "אורי חונן בכל מתת; הופעה מרשימה ומנהיגות. החזיק בערכים רבים, אהב את הארץ וחיפש שבילים לשלום. זכה למשפחה תומכת ואהבת נפש". קטעים מעזבונו הופיעו בחוברת הזכרון.

הסיפור של באסל יהודה (אודי)

בן שושנה וזכריה, נולד ביום י"ב באלול תשמ"ה (29.8.1985) במושב ינון, שם גדל והתחנך. אודי, בן זקונים למייסדי המושב, אח לבת אורן, יגאל, יעל, רזיאל ויוסף.

את דרכו החינוכית החל בגן הילדים במושב, משם עבר לבית הספר היסודי הממלכתי-דתי "יד חזון" שבבאר טוביה, וסיים את לימודיו בבית הספר התיכון האזורי בבאר טוביה.

בראשית אוגוסט 2004 אודי התגייס לצה"ל והחל במסלול לוחם בגדוד 13, בחטיבת "גולני". לאחר שסיים את האימון המתקדם כקלע מצטיין וחייל למופת, יצא לקורס מ"כים מוקדם מהרגיל. בסיום הקורס היה אודי למפקד כיתת טירונים בפלוגת המסלול של מרץ 2005. בסיום המסלול עבר בהמלצת מפקדיו לפלוגה המבצעית למחלקת החוד יחד עם חבריו בני מחזור אוגוסט 2004.

אודי היה אדם מדהים, חבר אמיתי ואישיות מופלאה. שתי התכונות הבולטות ביותר שאפיינו אותו היו: שמחת החיים והשאיפה לשלמות ולמקצועיות.

תמיד חיוך רחב נסוך על פניו, חיוך שהקרין גם על הסובבים אותו.

יהודה התעתד לצאת לקורס קצינים לאחר המבצע שבו נפל, אך הוא לא זכה לכך.

ביום חמישי, י' בתמוז תשס"ו (6.7.2006) נפגע אודי מירי כוחותינו במהלך מבצע ברצועת עזה. בן עשרים-ואחת היה בנופלו. הוא הובא למנוחות בחלקה הצבאית בבית העלמין בכפר ורבורג. הותיר אחריו הורים, שלושה אחים ושתי אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל-ראשון.

מתוך דברי זכריה, אביו של אודי: "לאודי חמודי היקר ממאור עיני, מעולם לא היה עולם קסום ואוצר גלום כמוך. עליך אבכה יום וליל כי אתה נשמה, אתה תפארת היצירה, ממש מושלם. בורא עולם עצר רגע קט והחליט לברוא אותך, אתה היית יחיד ומיוחד, גוף מהמם ונשמת מלאך. עליך נאמר 'תפארת בנים כוחם והדר זקנים שיבה' שלא זכית לכך וחבל. קולך כקול זמיר וצחוקך נשמע מרחוק, נוכחותך שמחת חיים מלאה אושר. היית דוגמא ומופת בשירותך הצבאי במשפחת 'גולני'. היית גיבור כארי לא ידעת פחד מהו. הפיקוד הגבוה העניק לך תעודות הצטיינות למכביר ובשורה התחתונה עצום שאתה הפיקוד של מחר בצה"ל. אם שמי השמים יריעה והים דיו, לא יספיקו לתאר ולו מעט מאישיותך המופלאה...".

בתום ה"שבעה" ספדה לו אימו שושנה: "בני הצעיר יהודה / מחמד עיני תפארת הבנים, ופרח שושנים. / אתה נעלמת לנו פתאום / ומעתה נראה אותך רק בחלום, / אתה אגדה שכולם מתפעלים מטוב טעמה / ומייחלים להידמות לדמותה. /

מספרי מוסר וגבורה לא משכת יד / ולחוכמה אמרת, אחותי את / פשוט אתה מיוחד וגיבור הדור. // בני יהודה הצעיר, / שמעתי שהיום יש לך שיכון חדש, / אך לא כך רצינו שתעלם פתאום / ואפילו הפלאפון הפסיק לפעום, / כי נשמתי כבר פורחת / ולעולם לא תמצא נחת / אז קום יהודה כאן זה לא המקום!!! / בוא נלך יהודה מכאן יד ביד / אתן לך לשתות, אנשום אותך, / ותראה כמה זה כל כך טוב. / תרשה לי להוסיף שלוש מילים: / "ישמור אותך האלוקים"."

על קברו ספד לו אחיו רז: "אודי חמודי יקר שלנו, אהוב שלנו, טיפוס כזה ביישן נחבא אל עצמו, הרגשת תמיד נבוך כששאלנו מה קורה? איך בצבא? מה עושים? האח הקטן, בן הזקונים שלנו, מתוק שלנו כמה שאנו אוהבים אותך.

היינו תקופה די ממושכת אחד בתוך השני, אתה ממתין לגיוס ואני בראיונות עבודה. משחקים בפלייסטיישן שעות על גבי שעות, שנאת להפסיד. זורק את השלט ויורד למטה, ואני הייתי נקרע. אחי היקר יהודה תם מסעך פה. אדמת הדם הארורה האם הרוות את צמאונך? ואני כבר סופר את הימים עד שניפגש שוב ונצחק אחד אל השני... שיירת מלאכי שרת תוביל אותך למקומך הראוי! ואני עוד אגיע למקום שבו ישבנו וצחקנו והרמנו לחיים, ואז ארים כוסית אחת לכבודך. לכבודך יהודה, אודי, אודי חמודי. לכבודך נרים כוסית, לחייך, לחיי 20 שנים של אושר...".

אחותו יעל, ספדה לו: "אחי הצעיר יהודה, קראנו לך אודי - אודי חמודי, כבר גדלת והיית לעלם חמודות ואנחנו התעקשנו, כשצחוק מלווה את פנינו - אודי חמודי.

כשהטלפון היה מצלצל אבא היה צועק בקולות של שמחה ואומר: "אודי, עיניים שלי". ועכשיו, הקולות הם קולות עצב. שולחן שישי יהיה ריק בלעדיך. אמך הגנרלית הרי לא מתחילה לפני שאתה מגיע לשולחן. נהגת לקרוא לה גם כוח שושנה כי הייתה מגיעה לכל מקום בו היית. אנחנו נצחק אך הכאב יהיה חרוט בליבנו לעד..."

ישראלה באסל, גיסתו של אודי, כתבה לזכרו את השיר "המלאך שלנו": "כשאתה נכנס בערב בדלת / אתה מעיר את כל החדר / עם החיוך והצחוק שלך / שאף פעם לא יורד מהפנים / תמיד היית ילד טוב ומקסים / שלא עושה רע לאף אחד / תמיד עשית כיף חיים / אז שיסבירו לי / למה לוקחים את הטובים ביותר?! / הרי לכולם דאגת / ועל כולם שמרת / נקווה שתשמור עלינו ממרומים / ושתמשיך לחייך ולצחוק כמו תמיד / וכמו שהבטחתי / לעולם לא נשכח אותך ונאהב אותך לנצח / אתה תישאר חקוק בליבנו תמיד".

הערה למדריך:

יש צורך להבין מהי בכלל אחריות לאומית בגיל כזה. הם עדיין לא בגיל גיוס, לא משלמים מיסים. איפה כן האחריות שלהם, בדברים שיותר גדולים מהם?

האם התנדבות בקהילה תחשב אחריות מסוימת? להיות תלמיד מצטיין? להיות בתנועת נוער ולרצות להשפיע בחברה?

דיון:

- האם בעצם הגיוס שלי לצה"ל אני ממלא את חובתי הלאומית למדינה?
- האם זה משנה איזה תפקיד אני? אם לא התגייסתי מסיבות כאלה ואחרות, אני פטור מזה?
- איזה אחריות לאומית יש לכם כילדים בכיתה ז'?

הסיפור של אורי קראוס:

בן ישראלה ויוחנן. נולד ביום ירושלים, כ"ח באייר תש"ל (3.6.1970) בירושלים. בן בכור להוריו. למד בבית-הספר היסודי 'מעלות דפנה' ובבית-הספר התיכון 'רנה קסין' במגמה ההומניסטית והתמקד בלימודי האמנות והספרות. היה ילד חברותי, עירני מאוד וקשוב. גבה קומה, חייכן ובעל יכולת מילולית יחידה במינה. אהב מאוד את אחותו ואחיו הצעירים ממנו והשפיע עליהם רוב דאגה בוגרת. הוא שימש להם ולבני הדודים דמות מופת, שבדרכיה שאפו ללכת. בגיל שלוש-עשרה החל להתעניין במחשבים ועסק בתחום זה באינטנסיביות וביסודיות. מדריכו בתנועת 'הנוער העובד' כתב לו בעת פרידתו מהקבוצה בכיתה ח': "אורי, בך אני רואה מנהיג טבעי".

במלאת לו חמש-עשרה שנה העתיקה המשפחה את מגוריה למבשרת ציון.

אורי המשיך בעיסוקו במחשבים ובתנועת הנוער ולצד זאת ניגן בגיטרה, האזין למוזיקה והרבה בקריאה. קשריו החברתיים היו ענפים והוא השקיע רבות בפעילות בית-ספרית ובהכנת מסיבות בבית-הספר. בשנת לימודיו האחרונה בבית-הספר התיכון העסיקה את תודעתו עבודת-הגמר, שכתב בתחום האמנות שכותרתה: 'אמנים ישראלים מגיבים'. הוא השקיע בה מחשבה ועבודת הכנה יסודית. לקראת גיוסו לשירות סדיר עסק בפיתוח כושרו הגופני בריצות, השתתף בסדרת גיבוש של השייטת והצליח לעמוד בדרישותיה הקשות.

אורי גויס לשירות חובה בצה"ל באוגוסט 1988 והוצב לשרת בשייטת בהתאם לבחירתו. במסגרת שירותו בשייטת עשה טירונות, קורס צניחה וקורס מ"כים. לאחר מכן עבר לסיירת הצנחנים, נשלח לקורס מש"קי מודיעין ומילא את תפקידו מתוך אכפתיות ואחריות רבה. חרף העובדה שעדיין לא היה קצין, מילא במשך למעלה מחודש ימים את מקומו של קצין המודיעין ביחידה. מרץ 1990 יצא לקורס קצינים. חבריו לקורס העריכוהו כבעל כושר מנהיגות, העומד על עקרונותיו. אורי נפל בעת מילוי תפקידו במהלך קורס הקצינים, ביום י"ד באייר תש"ן (9.5.1990) והובא למנוחות בבית-העלמין הצבאי בהר הרצל בירושלים. הניח הורים, אחות ואח - הילה וספי.

משפחתו הנציחה את זכרו בחוברת זיכרון. המחנכת של אורי מתקופת לימודיו בכיתות ד-ו, כתבה שהיה ילד סקרן, פתוח, נכון לקלוט, רגיש למצוקה של הזולת, שלקח על עצמו אחריות בנושאים חברתיים, "ילד עם אמת פנימית עמוקה".

מורתו לספרות בבית-הספר התיכון כתבה על כנותו, יושרו, פתיחותו וחריפות מחשבתו ועל כך, שנבחר להיות מנהיג הקבוצה הלומדת בכוחות עצמה בהיעדר המורה לספרות במשך שבועיים, "אחד מאותם תלמידים נדירים, שמורה חש שהבדלי הגיל זניחים. לכל אשר עשה הוסיף מימד של עומק". ליהי ספיר, המורה שליוותה אותו בכתיבת עבודת-הגמר באמנות, ציינה שהעבודה זכתה בהערכה מרבית.

היא מזכירה בדבריה את התחשבותו הנדירה בזולת, את ההומור שלו ואת יחסו העמוק לאמנים שכתב עליהם. יהודית, מחנכת כיתה י"ב: "אורי חונן בכל מתת; הופעה מרשימה ומנהיגות. החזיק בערכים רבים, אהב את הארץ וחיפש שבילים לשלום. זכה למשפחה תומכת ואהבת נפש". קטעים מעזבונו הופיעו בחוברת הזכרון.

הסיפור של באסל יהודה (אודי)

בן שושנה וזכריה, נולד ביום י"ב באלול תשמ"ה (29.8.1985) במושב ינון, שם גדל והתחנך. אודי, בן זקונים למייסדי המושב, אח לבת אורן, יגאל, יעל, רזיאל ויוסף.

את דרכו החינוכית החל בגן הילדים במושב, משם עבר לבית הספר היסודי הממלכתי-דתי "יד חזון" שבבאר טוביה, וסיים את לימודיו בבית הספר התיכון האזורי בבאר טוביה.

בראשית אוגוסט 2004 אודי התגייס לצה"ל והחל במסלול לוחם בגדוד 13, בחטיבת "גולני". לאחר שסיים את האימון המתקדם כקלע מצטיין וחייל למופת, יצא לקורס מ"כים מוקדם מהרגיל. בסיום הקורס היה אודי למפקד כיתת טירונים בפלוגת המסלול של מרץ 2005. בסיום המסלול עבר בהמלצת מפקדיו לפלוגה המבצעית למחלקת החוד יחד עם חבריו בני מחזור אוגוסט 2004.

אודי היה אדם מדהים, חבר אמיתי ואישיות מופלאה. שתי התכונות הבולטות ביותר שאפיינו אותו היו: שמחת החיים והשאיפה לשלמות ולמקצועיות.

תמיד חיוך רחב נסוך על פניו, חיוך שהקרין גם על הסובבים אותו.

יהודה התעתד לצאת לקורס קצינים לאחר המבצע שבו נפל, אך הוא לא זכה לכך.

ביום חמישי, י' בתמוז תשס"ו (6.7.2006) נפגע אודי מירי כוחותינו במהלך מבצע ברצועת עזה. בן עשרים-ואחת היה בנופלו. הוא הובא למנוחות בחלקה הצבאית בבית העלמין בכפר ורבורג. הותיר אחריו הורים, שלושה אחים ושתי אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל-ראשון.

מתוך דברי זכריה, אביו של אודי: "לאודי חמודי היקר ממאור עיני, מעולם לא היה עולם קסום ואוצר גלום כמוך. עליך אבכה יום וליל כי אתה נשמה, אתה תפארת היצירה, ממש מושלם. בורא עולם עצר רגע קט והחליט לברוא אותך, אתה היית יחיד ומיוחד, גוף מהמם ונשמת מלאך. עליך נאמר 'תפארת בנים כוחם והדר זקנים שיבה' שלא זכית לכך וחבל. קולך כקול זמיר וצחוקך נשמע מרחוק, נוכחותך שמחת חיים מלאה אושר. היית דוגמא ומופת בשירותך הצבאי במשפחת 'גולני'. היית גיבור כארי לא ידעת פחד מהו. הפיקוד הגבוה העניק לך תעודות הצטיינות למכביר ובשורה התחתונה עצום שאתה הפיקוד של מחר בצה"ל. אם שמי השמים יריעה והים דיו, לא יספיקו לתאר ולו מעט מאישיותך המופלאה...".

בתום ה"שבעה" ספדה לו אימו שושנה: "בני הצעיר יהודה / מחמד עיני תפארת הבנים, ופרח שושנים. / אתה נעלמת לנו פתאום / ומעתה נראה אותך רק בחלום, / אתה אגדה שכולם מתפעלים מטוב טעמה / ומייחלים להידמות לדמותה. /

מספרי מוסר וגבורה לא משכת יד / ולחוכמה אמרת, אחותי את / פשוט אתה מיוחד וגיבור הדור. // בני יהודה הצעיר, / שמעתי שהיום יש לך שיכון חדש, / אך לא כך רצינו שתעלם פתאום / ואפילו הפלאפון הפסיק לפעום, / כי נשמתי כבר פורחת / ולעולם לא תמצא נחת / אז קום יהודה כאן זה לא המקום!!! / בוא נלך יהודה מכאן יד ביד / אתן לך לשתות, אנשום אותך, / ותראה כמה זה כל כך טוב. / תרשה לי להוסיף שלוש מילים: / "ישמור אותך האלוקים"."

על קברו ספד לו אחיו רז: "אודי חמודי יקר שלנו, אהוב שלנו, טיפוס כזה ביישן נחבא אל עצמו, הרגשת תמיד נבוך כששאלנו מה קורה? איך בצבא? מה עושים? האח הקטן, בן הזקונים שלנו, מתוק שלנו כמה שאנו אוהבים אותך.

היינו תקופה די ממושכת אחד בתוך השני, אתה ממתין לגיוס ואני בראיונות עבודה. משחקים בפלייסטיישן שעות על גבי שעות, שנאת להפסיד. זורק את השלט ויורד למטה, ואני הייתי נקרע. אחי היקר יהודה תם מסעך פה. אדמת הדם הארורה האם הרוות את צמאונך? ואני כבר סופר את הימים עד שניפגש שוב ונצחק אחד אל השני... שיירת מלאכי שרת תוביל אותך למקומך הראוי! ואני עוד אגיע למקום שבו ישבנו וצחקנו והרמנו לחיים, ואז ארים כוסית אחת לכבודך. לכבודך יהודה, אודי, אודי חמודי. לכבודך נרים כוסית, לחייך, לחיי 20 שנים של אושר...".

אחותו יעל, ספדה לו: "אחי הצעיר יהודה, קראנו לך אודי - אודי חמודי, כבר גדלת והיית לעלם חמודות ואנחנו התעקשנו, כשצחוק מלווה את פנינו - אודי חמודי.

כשהטלפון היה מצלצל אבא היה צועק בקולות של שמחה ואומר: "אודי, עיניים שלי". ועכשיו, הקולות הם קולות עצב. שולחן שישי יהיה ריק בלעדיך. אמך הגנרלית הרי לא מתחילה לפני שאתה מגיע לשולחן. נהגת לקרוא לה גם כוח שושנה כי הייתה מגיעה לכל מקום בו היית. אנחנו נצחק אך הכאב יהיה חרוט בליבנו לעד..."

ישראלה באסל, גיסתו של אודי, כתבה לזכרו את השיר "המלאך שלנו": "כשאתה נכנס בערב בדלת / אתה מעיר את כל החדר / עם החיוך והצחוק שלך / שאף פעם לא יורד מהפנים / תמיד היית ילד טוב ומקסים / שלא עושה רע לאף אחד / תמיד עשית כיף חיים / אז שיסבירו לי / למה לוקחים את הטובים ביותר?! / הרי לכולם דאגת / ועל כולם שמרת / נקווה שתשמור עלינו ממרומים / ושתמשיך לחייך ולצחוק כמו תמיד / וכמו שהבטחתי / לעולם לא נשכח אותך ונאהב אותך לנצח / אתה תישאר חקוק בליבנו תמיד".

מערך 5 | פעולה בנושא: סיכום שנה - פשוט לשתף 2

מה יקבלו החניכים בפעולה?

• החניך יקבל במה להביע את עצמו ולהיות חלק.
• סגירת מעגל מפעולת "פשוט לשתף" שעברה בתחילת השנה.

מסרים מרכזיים:

אחרי שנה שלמה של דינמיקה קבוצתית חברי הקבוצה צריכים להרגיש שייכים ובטוחים עם קבוצתם, הקבוצה צריכה להיות מקום בטוח בו ירגישו החניכים שהם יכולים להפתח.

הערה למדריך: הפעולה הזאת מהווה סגירת מעגל לפעולת "פשוט לשתף" שהעברת בתחילת השנה! שים לב לאווירה. האווירה בפעולה הזאת היא קריטית! היא חייבת לעבור באווירה של רוגע ושלווה.
מומלץ שהפעולה תהיה במקום פתוח ושקט, (אפילו מבודד) ובשעות הערב כשכבר מחשיך!

מהלך הפעולה:

מתודה א'- מעגל מגנטי

נושיב את החניכים במעגל כאשר פניהם יהיו כלפי חוץ, (עם הגב למעגל) כל החניכים יצטרכו לשבת ישיבה מזרחית, לשלב זה עם זה מרפקים ולהניח את כף ידם על המותניים של עצמם, בהינתן האות יינתנו לחניכים 15 שניות לקום כולם מבלי להזיז את הידיים או לפרק את החיבור!

מתודה ב'- מעגל חיבוקים (קבוצה של אהבה)

נשחק מעגל חיבוקים- על כל החניכים יהיה להגיע לנקודה שתהיה מספר מטרים משם, (בה נניח מראש את המצרכים למתודה הבאה) בעודם מחובקים כולם במעגל בצורה הכי צפופה שהם יכולים, ולצעוק "קבוצה של אהבה!" במידה ולא ישתפו פעולה יחזרו לקו ההתחלה עד שיעשו את המשימה בצורה שתיראה למדריך ראויה.

מתודה ג'- מטוטלת

נבקש מהחניכים להתיישב במעגל מצומצם ככל שאפשר (הפעם עם הפנים) בישיבה שלמה ולהרים ידיים, ונבקש ממתנדב אחד לעמוד במרכז המעגל, ועל החניך המתנדב (תחילה עם עיניים פתוחות, ואחרי שיצבור אמון וביטחון בקבוצתו גם בעיניים עצומות) ליפול (כמו מטוטלת) לכל הכיוונים, ועל חבריו לקבוצה יהיה לתפוס אותו ולהחזיר אותו למצב עמידה. אחרי מספר תפיסות (ניתן גם להחליף חניך במרכז) יעברו למתודה הבאה:

מתודה ד'

מראש, נניח בצד להמשך המתודה רכיבים לפונדו, נושיב את החניכים במעגל וניתן לכל אחד מהם נר, ונניח במרכז המעגל נר דולק וגפרור, (ניתן לשבת ולחכות שיירגעו האנרגיות ושיהיה באמת שקט) נסביר לחניכים שכל מי שרוצה (לא חובה, ולא לפי סדר מסוים) מוזמן לספר על חוויה מאירה שהייתה לו השנה במכבי צעיר- בין אם זה עם המדריכים, כל חברי הקבוצה, מקרה שראה מהצד, או מקרה אישי, העיקר שישתף חוויה טובה או מרגשת שזכורה לו ממהלך השנה (חשוב ממש להקפיד להבהיר שמדובר בסיטואציה או במקרה ממש ספציפי ולא סתם "נהניתי בטיול... או בפעולה... שישתפו מקרה אישי ממהלך השנה) ולאחר מכן לגשת למרכז המעגל ולהדליק את הנר שבידו בעזרת הנר/הגפרור שבמרכז המעגל.

אחרי שלכל החניכים יהיו נרות דלוקים (אם מישהו בחר לא לדבר, נגיד לו ללכת להדליק את הנר) נגיד לחניכים לשים סביב הנר את האבנים שהצבנו באזור המעגל לפני הפעולה, ונכין יחד פונדו אישי (החניכים עשו זאת בפעולת פשוט לשתף הראשונה) נקח פחית ונחתוך אותה לחצי וננקה אותה, כל חניך אוסף שלוש אבנים ומקבל נר, הוא מסדר את שלוש האבנים מסביב לנר, ועל האבנים מניח את הפחית. בתוך הפחית נשים לכל חניך 3 - 2 קוביות שוקולד ומעט חלב, בעזרת שיפוד החניכים יערבבו את השוקולד. במרכז המעגל נניח קערות עם דברים שונים שאפשר לטבול בפונדו. (לדוגמה: מרשמלו, פירות, בייגלה)

נערוך דיון בצורה חופשית ופתוחה בהתאם לאווירה:

- האם אתם מרגישים שינוי מאז הפעם הקודמת שעשינו את הפונדו? אם כן, באיזה רובד?
- אתם מרגישים שינוי בתחושת הפתיחות שלכם בקבוצה ושל שאר חברי הקבוצה איתכם?
- איך הרגשתם לעבור שוב פעולה בנושא הזה? נהניתם? הרגשתם שהקבוצה עברה תהליך? אם כן, איך הרגשתם עם התהליך שהקבוצה עברה?

מערך קיץ

#המדריך למדריך

מערך 6 | פעולה בנושא: הכנה למחנה הקיץ - חומרים למחשבה...

ברכות לצוות!

הגעתם כמעט לקו הסיום של שנת הפעילות, ורגע אחד לפני שהשנה מסתיימת, מגיע מחנה הקיץ - השיא הגדול של השנה. אז נכון, הלחץ גדול, המשימות רבות אך זיכרו שזוהי ההזדמנות האחרונה שלכם להשפיע, לגבש, לצבור חוויות ולחנך את קבוצתכם!

על מנת להשיג את המירב מפעילות מחנה הקיץ כמה נקודות למחשבה בפעולת ההכנה למחנה:

א. התייחסות לצרכי החניך בשלושה מישורים:

צרכים פיזיים - אוכל, שתייה, בטחון, לינה - בלי זה אי אפשר!

צורך של שייכות - כל אדם רוצה להרגיש שייך למשהו גדול. במחנה יש לנו את ההזדמנות האולטימטיבית והיא לא תמיד מנוצלת. מחנה משמעותי הוא מחנה שבו כל חניך מעורב במתרחש, לוקח חלק פעיל בעשייה, ומרגיש אחריות על תוצאות מעשיו. חישבו - כיצד כל חניך וחניך בקבוצה שלנו יכול לבוא לידי ביטוי? כיצד נתכונן לכך?

תחושת הערכה - פידבקים, פירגונים ואוירה טובה היא בסיס הכרחי לחוויה משמעותית.

ב. אתגר פיזי ומנטלי - כדי שתיווצר חוויה משמעותית החניך חייב לחוש תחושה של סיפוק. הסיפוק יגבר ככל שהאתגר יהיה גדול יותר. כיצד נאתגר את החניכים שלנו לקראת המחנה?

ג. בחירה - לו"ז מחנה הקיץ נקבע ע"י צוות ההדרכה בלבד והוא מלא עד אפס מקום. אם נוכל לאפשר אופציות שונות ומגוונות לחניך, והוא יוכל לבחור מבניהן מה הדבר שהכי מעניין אותו, שיתוף הפעולה שלו יגבר וכך גם עוצמת החוויה. איך החניכים יוכלו להשפיע על הפעילות שהם עוברים במחנה?

ד. מחנה שבו מתרחשת חוויה ערכית חינוכית - באמצעות נושא המחנה, נעביר לחניכים גם ידע, למידה משמעותית וחוויה ערכית.

מערך 6 | פעולה בנושא: הכנה מחנאית לקראת מחנה

הקדמה למדריכים ולרכז השכבה:

יש לבחון האם פעולה זו צריכה להיות קבוצתית או שכבתית לאור אופי המחנה בכל סניף.
פעולה זו מאוד קרובה למחנה, ויש לה כמה מטרות:

א. לספק לחניכים את כל הידע המחנאי שהם זקוקים לדעת לפני המחנה.

ב. לתכנן את מתחם השכבה והקבוצה - מבנים, אביזרים, פני שטח, תפאורה וכדומה.
על מנת שכשיגיעו לשטח המחנה, הם יעסקו בהקמת המאהל והוצאה לפועל של התכניות שלהם.

ג. תחושת אחריות ומחוייבות לקראת היציאה למחנה ומה שיקרה בו.

חשוב באמת לתת להם להתעסק, ליצור, לצבוע, לצייר, לעזור להם פרטנית עם כפיתות כאלה ואחרות ולא לעצור כל פעם ולהסביר בפורום מלא את הכל.
הבנייה והתכנון יקחו זמן והחניכים גם יכנסו לזה.

לא לשכוח לשים את הדגש על עבודת צוות משותפת.

פעולה זו חוזרת על עצמה בכל שנה, לפני כל יציאה למחנה, וצריכה לעבור את ההתאמות לשכבת הגיל שלה!
אופי המחנה של כל שכבה מ- ג' ועד ח' הינו שונה ומיוחד ובכל שנה, המדרג המחנאי מאפשר עלייה ברמת התכנון והמבנים ויש לקחת זאת בחשבון כשמתכננים את הפעולה - שלושה שלבים חשובים שיש לעבור לפני שניגשים לפעולה עצמה:
<u>יש להשתמש במדרג המחנאי המצורף למדריך!</u>

א. לבחון מה החניכים שלנו כבר יודעים מבחינה מחנאית עד כה?

ב. לחשוב מה היינו רוצים שידעו לקראת המחנה ולשלב למידה זאת בפעולה!

מספר דגשים והמלצות לתכנון המאהל:

- מומלץ להכיר את שטח המחנה בו יוקם המאהל מראש על מנת שהתכנון יהיה כמה שיותר מתאים לשטח.
- שטחים סלעיים מיועדים למתקנים והשטחים הנקיים ללינת חניכים.
- מומלץ למנות נציג (או יותר) מן הצוות שיהיה אחראי על נושא הבניה כבר משלב התכנון.
- חשוב שתכנון הבניה יהיה בהתאם ליכולות החניכים ולא המדריכים.
- שרטוט המבנים (ואפילו הכנת דגמים למבנים מורכבים) של מתקני המאהל.
- שרטוט מפת המאהל, איפה כל דבר נמצא...
- הגדרת צרכים וציוד מתוך התכנונים, הכנת רשימת ציוד בזמן והגשתה למרכז.
- ניתן למנות נציג צוותי שאחראי על נושא הציוד.
- יש לזכור שהמתקנים צריכים להיות גם שימושיים ולא רק יפים ויזואלית.
- חשוב לתכנן גם דברים שיצרו אווירה במאהל כגון: גדר, קישוטים, דגלים, שבילים, כיכר וכו'... במידת הצורך.

רעיונות למתקנים שאפשר לתכנן:

- שער
- תורן ורחבת מסדרים
- מתקן שק"שים
- מתקן תיקים
- מתקן נעליים
- מתקן כביסה
- מתקן לחאקי
- תערוכה שכבתית
- לוח מודעות
- מתקני אשפה
- שולחן אוכל קבוצתי

חשוב לזכור:

ישנם חניכים שאינם מתחברים לנושא המחנאות והבניה כלל!
אין טעם ללחוץ על חניכים אם אינם רוצים, אך חשוב לשלבם בפעילות אחרת שתתרום לחזות המאהל כגון: תפאורה, קישוט, אווירה, תערוכה, וכו'...

מה יקבלו החניכים בפעולה?

- אחריות ומחוייבות לקראת המחנה ומה שיקרה בו.
- התנסות בתכנון המחנה הקבוצתי / שכבתי.
- ידע מחנאי ויתלהבו לקראת האופי המחנאי של המחנה.

מסרים מרכזיים:

מראה המחנה, אופיו והצלחתו תלוי בכל אחד ואחד מחברי הקבוצה!

קריאה לפעולה:

קחו אחריות גם בשלב התכנון ובעיקר בשלב הביצוע בשטח

מהלך הפעולה:

במהלך הפעולה, החניכים יכינו דגם מוקטן - "מיני מחנה" - של מתחם המחנה הקבוצתי/שכבתי שלהם.

הערות לגבי ציוד:

חשוב להביא הרבה ציוד מוקטן מכל סוגי הציוד שיכולים לעמוד לשימוש החניכים במחנה.
סנאדינות, כופתים, אלבדים ישנים, טושים, בריסטולים, בקבוקים ממיחזורית קרובה, מספריים, וכל מה שבא ליד ואפשר להשתמש בו לפעולה זו.
חשוב שתהיה הלימה בין מה שיש בסניף לבין מה שיהיה בשטח, על מנת שמצד אחד החניכים יוכלו "לעוף" עם הדמיון והיצירתיות, ומצד שני לא יתאכזבו שלא יוכלו להוציא לפועל את התכניות שלהם.

עודדו את החניכים לחשוב על רעיונות לחומרים שניתן לאסוף מראש ולהביא למחנה, ו/או למצוא ולהשתמש בשטח! אצטרובלים, בקבוקי מים ריקים, גלילי נייר טואלט, פחיות שימורים מהמטבח ועוד.

שלב התכנון:

- "מיני מחנה" - את הרעיונות המרכזיים של החניכים.

שלב הביצוע:

נחלק את החניכים לשלושה צוותי עבודה: חשוב שלכל צוות יהיה מלווה בוגר שתפקידו יהיה ללמד את הצוות טכניקות שהחלטנו להשתמש בהם במחנה

צוות 1 - המאהל - מבנה המאהל, גבולות, ממה יהיה בנוי?

צוות 2 - נוחיות - תאי הלבשה, פחים, מתלים, מיטות, ערסלים...

צוות 3 - תפאורה - עיצוב, בנייה, קישוטים, פני שטח, שבילים.

דיון מסכם:

סביב הדגם המוקטן של המחנה, כל צוות יסביר לשאר מה התכנית, איזה ציוד הם מתכוונים להשתמש, האם על החניכים לאסוף משהו בבית לטובת הצלחת המשימה?

בשלב זה, נקיים שיחה על אחריות ומחוייבות במחנה.

על החשיבות של תכנון מול ביצוע ושלמעשה הצלחת המחנה וקיום מחנה שאפשר להנות ממנו ולהתגאות בו הוא עניין של שיתוף פעולה ועבודת צוות.

שיהיה בהצלחה!!

מיטות בנויות ממקרמה בתוך מאהל חניכים

מערך 6 | פעולה בנושא: הכל אני יכול בחופש הגדול

מה יקבלו החניכים בפעולה?

החניך יצא עם הרבה מוטיבציה לנצל את הזמן באופן חיובי ולצבור חוויות טובות בחופש הגדול.

מסרים מרכזיים:

- החופש הגדול הוא ארוך! כדאי לנצל אותו לכל מה שאוהבים לעשות!
- שיעמום יכול להיות מסוכן, חשבו על פעילויות אקטיביות וחיוביות!
- אם מתכננים מספיקים הרבה יותר!!

קריאה לפעולה:

כולם יוצאים למחנה הקיץ!!!

מהלך הפעולה:

מתודה 1 - אין לי זמן!!!

מחלקים את הקבוצה ל-2 קבוצות.

מקריאים לכל קבוצה דף משימות שעליהם לבצע בזמן הקצר ביותר, על החניכים להעריך כמה זמן יקח להם לבצע את כל המשימות.

[מטרת המשחק ללמד את החניכים מהן פרופורציות ואיך מודדים זמן בהתאם למציאות]

המשימות:

1. פירמידה אנושית
2. כל הקבוצה צריכה לאכול לימון
3. שרשרת בגדים ארוכה
4. להביא 3 עניבות בוגרים, 4 סיכות מרל"פ
5. להביא 3 עניבות חניכים
6. שמישהו יצטלם כאשר הוא מקנח את האף
7. להמציא מורל לקבוצה

דיון מסכם מתודה:

- הופתעתם לגבי הזמן שהערכתם?
- מדוע אתם חושבים שהספקתם את הכל ולא פספסתם דבר (או לחילופין- מדוע אתם חושבים שלא הספקתם דבר)
- אלו דברים אתם ממש רוצים לעשות ולא מספיקים בגלל שיש בית ספר, חוגים ומחוייבויות אחרות?

הערה למדריך: נאמר לחניכים שהחופש הגדול זו הזדמנות לעשות המון דברים שאנחנו אוהבים ורוצים ולא מספיקים במהלך שנת הלימודים!

מתודה 2 - מכירה פומבית של רעיונות לחופש!

כל חניך יקבל 4 פתקיות קטנות. על כל פתקית ירשום רעיון למשהו שהוא ממש אוהב לעשות ולא מספיק אף פעם או לעיתים רחוקות והיה רוצה לעשות בחופש הגדול.

נערוך מכירה פומבית של פעילויות לחופש, כל חניך יקבל כסף כמספר הימים שיש לו לנצל בחופש (לא חייבים להיות מדוייקים על היום...), על כל חניך "לתכנן" על מה הוא ירצה לבזבז את הזמן שלו. בין הפתקיות יהיו כאלה שהם "גוזלי הזמן הגדולים של החופש: טלוויזיה, מחשבים, שיעמום וגם דברים חינוכיים שאף אחד בטח לא יקנה - קריאת ספרים, הכנה ללימודים בשנה הבאה... וכדומה.

עזרים לפעולה: פתקיות של רעיונות לחופש + פתקיות ריקות לחלוקה לחניכים. כסף שהוא למעשה "זמן" כלומר במקום לשלם בכסף הם ישלמו בימים לפי הימים שיש בחופש הגדול. המחיר ההתחלתי של כל פריט למכירה יהיה הזמן המינימלי שלו. לדוגמא: מחנה קיץ - מספר הימים שלו, קייטנה וכו'...

קייטנה	נסיעה לחו"ל	טיול משפחתי	צפייה בטלוויזיה
משחקי מחשב	התכתבות בוואטספ	פייסבוק / סנאפצ'ט / אינסטגרם ורשתות אחרות	קריאת ספרים
מחנה קיץ	לנסוע באופניים בשכונה	ללכת לבריכה	להפגש עם חברים
מסיבת פיג'מות	לאכול אבטיח	ללכת לים	לטייל בארץ

מתודה 3 - בואו נתכנן

כל חניך יקבל לוח אישי של חודש יולי-אוגוסט ועליו יניח את התכניות שלו לחופש הגדול. זה לא צריך להיות מדויק, אבל חשוב להדגיש את היציאה למחנה הקיץ כחלק מהפעילויות הברורות שכולם עושים!!

דיון מסכם:

- איך אתם מדמיינים את החופש שלכם?
- מה יכול להיות מסוכן בחופש? (שיעמום, בדידות, בזבוז כסף, יותר מדי טלוויזיה...)
- אתם חושבים שתספיקו הכל?
- איך תרגישו אם תספיקו כמה שיותר מהרשימה?

קייטנה

קייטנה

קייטנה

קייטנה

קייטנה

נסיעה לחו"ל

נסיעה לחו"ל

נסיעה לחו"ל

נסיעה לחו"ל

נסיעה לחו"ל

נסיעה לחו"ל

טיול משפחתי

טיול משפחתי

טיול משפחתי

טיול משפחתי

טיול משפחתי

טיול משפחתי

צפייה בטלוויזיה

צפייה בטלוויזיה

צפייה בטלוויזיה

צפייה בטלוויזיה

צפייה בטלוויזיה

צפייה בטלוויזיה

התכתבות בוואטסאפ

התכתבות בוואטספ

התכתבות בוואטספ

התכתבות בוואטספ

התכתבות בוואטספ

התכתבות בוואטספ

פייסבוק / סנאפצ'ט / אינסטגרם ורשתות אחרות

פייסבוק / סנאפצ'ט / אינסטגרם ורשתות אחרות

פייסבוק / סנאפצ'ט / אינסטגרם ורשתות אחרות

פייסבוק / סנאפצ'ט / אינסטגרם ורשתות אחרות

פייסבוק / סנאפצ'ט / אינסטגרם ורשתות אחרות

פייסבוק / סנאפצ'ט / אינסטגרם ורשתות אחרות

קריאת ספרים

קריאת ספרים

קריאת ספרים

לנסוע באופניים בשכונה

להפגש עם חברים

מסיבת פיג'מות

לאכול אבטיח

ללכת לים

ללכת לבריכה

ללכת לבריכה

ללכת לבריכה

ללכת לבריכה

ללכת לבריכה

לטייל בארץ

מחנה קיץ

מחנה קיץ

מחנה קיץ

מחנה קיץ

מחנה קיץ

מחנה קיץ

מחנה קיץ

מחנה קיץ

מחנה קיץ

מחנה קיץ

מחנה קיץ

יולי 2020 | תמוז - אב תש"פ

ראשון	שני	שלישי	רביעי	חמישי	שישי	שבת
			1 ט' תמוז	2 י' תמוז	3 י"א תמוז	4 י"ב תמוז
5 י"ג תמוז	6 י"ד תמוז	7 ט"ו תמוז	8 ט"ז תמוז	9 י"ז תמוז	10 י"ח תמוז	11 י"ט תמוז
12 כ' תמוז	13 כ"א תמוז	14 ב"ב תמוז	15 כ"ג תמוז	16 כ"ד תמוז	17 כ"ה תמוז	18 כ"ו תמוז
19 כ"ז תמוז	20 כ"ח תמוז	21 כ"ט תמוז	22 א' אב	23 ב' אב	24 ג' אב	25 ד' אב
26 ה' אב	27 ו' אב	28 ז' אב	29 ח' אב	30 ט' אב	31 י' אב	

מקור: לוחות שנה, בעמ"ל

אוגוסט 2020 | אב - אלול תש"פ

ראשון	שני	שלישי	רביעי	חמישי	שישי	שבת
						1 י"א אב
2 י"ב אב	3 י"ג אב	4 י"ד אב	5 ט"ו אב	6 ט"ז אב	7 י"ז אב	8 י"ח אב
9 י"ט אב	10 כ' אב	11 כ"א אב	12 כ"ב אב	13 כ"ג אב	14 כ"ד אב	15 כ"ה אב
16 כ"ו אב	17 כ"ז אב	18 כ"ח אב	19 כ"ט אב	20 ל' אב	21 א' אלול	22 ב' אלול
23 ג' אלול	24 ד' אלול	25 ה' אלול	26 ו' אלול	27 ז' אלול	28 ח' אלול	29 ט' אלול
30 י' אלול	31 י"א אלול					

מקור: לוחות שנה, בעמ"ל

מערך 6 | פעולה בנושא: פעולת פרידה וטיזר לשנה הבאה

מה יקבלו החניכים בפעולה?

- החניכים ייזכרו במהלך השנה.
- החניכים ייפרדו מהמדריכים.
- החניכים ירצו לבוא גם בשנה הבאה לסניף.

מסרים מרכזיים:

- אנחנו מקווים שנהניתם, למדתם, התפתחתם וצמחתם!
- נתראה בשנת הפעילות הבאה!

מהלך הפעולה:

מתודה 1: מתודת כתיבת "יומן מסע" המסכם את חוויות השנה.

כיתבו לחניכים שלכם מכתב אישי, המסכם את השנה שעבר מנקודת מבטכם.
כל חניך יקבל את המכתב בצירוף דף שאלות סיכום שיעלו אצל החניך נקודות שונות למחשבה על התהליך שהוא עבר. ניתן להם את הזמן והמקום למלא את השאלון בחופשיות בצורה יחידנית (כל אחד לעצמו - לבד!)

דוגמא לפתיחה למכתב:

"ד'ניק יקר,

השנה כבר כמעט הגיעה לסופה. עשינו המון דברים ביחד, אנו מקווים שלמדת רבות על עצמך על הקבוצה על התנועה ועל המדינה, למדת להתבטא באופן חיובי, למדת על חברות, אחריות ונתינה. רגע קטן לפני שנפרדים ברצוננו להזכיר לך נקודות חשובות מהמסע:

מלא כאן את המשך המכתב האישי לחניך

_____

_____

_____

_____

_____

לפניך מעין יומן מסע עם שאלות שנרצה שתענה עליהן כשאתה לבד, מרגיש נינוח ובאופן עצמאי מתוך הלב. כשאתה מרגיש שסיימת, אנא חזור למקום הפעולה .

1. כשנכנסתי לשנת ז' דמיינתי ש-

_____

_____

_____

_____

_____

2. בעיקר חששתי מ-

3. ולבסוף הבנתי כי-

4. היה חשוב לי בתחילת השנה לעשות/לקדם בקבוצה:

5. ב "חוצה רוטשילד" הרגשתי ש:

6. ממה אני הכי חושש לקראת השנה הבאה?

7. דברים שחשוב לי לומר למדריכים שלי לקראת סוף השנה

עזרים לפעולה

פתקי אמת

מה הייתה הפעולה האהובה עליך השנה?

מה אתה לוקח מכל השנה הזאת?

מה החוויה שאתה בטוח תזכור מהשנה גם בעוד 20 שנים?

באיזה טיול הכי נהנת?

מה הציפיה שלך מהשנה הבאה?

מה היית משנה בשנה הזאת?

תאמר דבר 1 טוב על הקבוצה שלך

משהו שתרצה לומר למדריכים?

פתקי חובה

תשיר את המנון המכבי הצעיר

לבש את החאקי שלך הפוך

תאמר נקודת אור אחת על מי שיושב מימינך

תאמר שבר טוב אחד על המדריכים שלך

המצא שיר וריקוד על הקבוצה

תבחר באמת

לך לחבק את רכז הסניף

מלא כאן את המשך המכתב האישי לחניך

לפניך מעין יומן מסע עם שאלות שנרצה שתענה עליהן כשאתה לבד, מרגיש נינוח ובאופן עצמאי מתוך הלב. כשאתה מרגיש שסיימת, אנא חזור למקום הפעולה .

1. כשנכנסתי לשנת ז' דמיינתי ש-

2. בעיקר חששתי מ-

3. ולבסוף הבנתי כי-

4. היה חשוב לי בתחילת השנה לעשות/לקדם בקבוצה:

5. ב"חוצה רוטשילד" הרגשתי ש:

6. ממה אני הכי חושש לקראת השנה הבאה?

7. דברים שחשוב לי לומר למדריכים שלי לקראת סוף השנה

הפעולה המשודרגת שלי -
המדריך למדריך

שכבה

מערך

שם הפעולה

מה יקבלו החניכים בפעולה?

מסרים מרכזיים:

מהלך הפעולה:

המשך מהלך הפעולה:

הערות רכז:

* אז מה בתכלס'?

* להכין:	* להביא:	* לקנות:

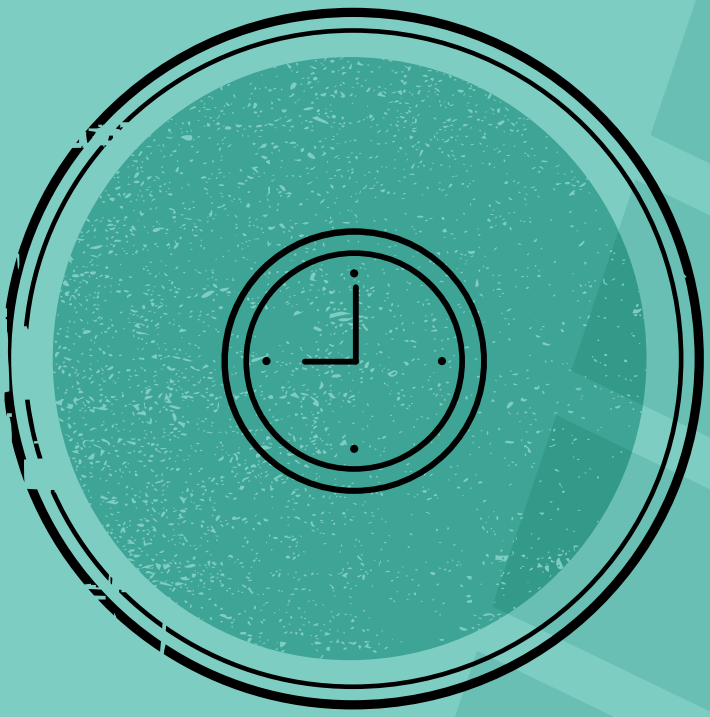

צו השעה

#המדריך למדריך

פורמט פעולה - המדריך למדריך

שכבה

מערך

שם הפעולה

מה יקבלו החניכים בפעולה?

מסרים מרכזיים:

מהלך הפעולה:

המשך מהלך הפעולה:

דיון מסכם:

* אז מה בתכלס'?

* להכין:	* להביא:	* לקנות:

פעולת בחירה

#המדריך למדריך

פורמט פעולה - המדריך למדריך

שכבה

מערך

שם הפעולה

מה יקבלו החניכים בפעולה?

מסרים מרכזיים:

מהלך הפעולה:

המשך מהלך הפעולה:

דיון מסכם:

* אז מה בתכלס'?

* להכין:	* להביא:	* לקנות:

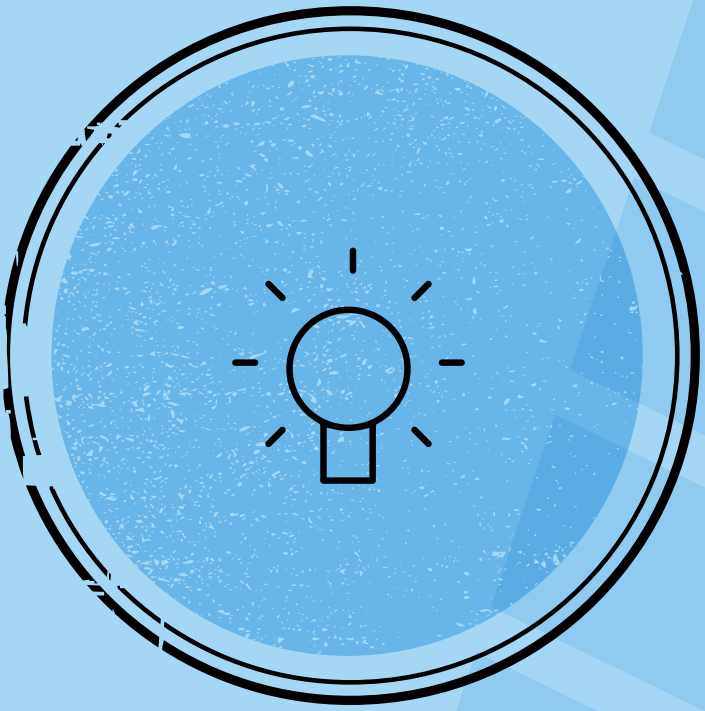

סדנאות

#המדריך למדריך

הדרכה מחנאית

#המדריך למדריך

מדרג מחנאי שכבה ז'

מיומנות מחנאית נדרשת

אגרוף קוף
פלטה שטו

התנסויות מעשיות

מסע אלונקות מחנאיות
בניית מבנה מחנאי הנדסי

מושגים שצריך להכיר

קשר קסם

חייבים לכם תודה...

אלעד כהן- מז"כל התנועה • אחיקם שושן- יו"ר התנועה • ליאור ויטלין- מנהלת מחלקת חינוך • הנהגת התנועה • יושבי ראש הסנפים • מרכזי הסניפים • סיגל כהן - מנהלת הלשכה • מחלקת חינוך- נגה וימן ליאור דביר קינן בירנבאום • מחלקת מפעלים • מחלקת הגשמה • סיון מלניק יניב- ייעוץ וליווי מקצועי • איילת משיח- עיצוב גרפי • ערן בן ישי C- COPY • יעל אבן אור- עריכה לשונית

משתתפי כנס הכתיבה וכותבי התוכן

שירלי חרצ'ובסקי • יובל זלדינג • גל שחם • דן דרומי • אוראל דגן • מורן בן אור • נופר הוניגמן • רותם מיימוני • אופיר שיינהרץ • עדי שפריר • גיל לרר • עומרי מר • עידו מזרחי ירין נונה • אלעד אלפרוביץ' • דני שטרנגלס • שי בר נר • נועה אבנד • שקד בר • מעיין ליברוס • מעיין גונן • ליאור צ'רצ'נסקי • נועם דוזי • טל מיימון • יובל מיימון • אוריה לביא בקין • שחר אייזיק

תודה על המאמץ, האכפתיות, היצרתיות והחשיבה.
תודה שהייתם חלק.

המדריך למדריך

#הדרכה 24/7

"אדם שבוחר לעסוק בחינוך
הוא כנראה אדם מאמין.
אדם שמאמין בבני אדם,
ביכולת שלהם לחולל שינוי,
לעצב מציאות
ולצעוד בדרכים חדשות"

מקום בעולם - חילי טרופר

תנועת הנוער
הימכי הצעיר